

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ΕΡΓΑ ΠΕ1-ΠΕ7): ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ,
ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΚΚΕ

ΕΡΓΟ ΠΕ5: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΟΥ: **ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗ ΑΒΔΕΛΙΔΗ, ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ ΕΚΚΕ**

εμπειρική διερεύνηση για την κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Καλλισθένη Αβδελίδη

Τελική Έκθεση Έργου:
Τόμος 2. Συνοδευτικές ερευνητικές εργασίες.
4/2017

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ/NATIONAL CENTRE FOR SOCIAL RESEARCH

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ / INSTITUTE FOR SOCIAL RESEARCH

Τόμος Δεύτερος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τόμος Δεύτερος	3
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5.1.: ΟΙ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΛΟΓΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	7
Επιμέλεια Φιλύρα Βλαστού-Δημοπούλου	7
ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗΣ	8
Α. Αναγκαιότητα και στόχος της επέμβασης αστικού σχεδιασμού/ανάπλασης	8
Β. Συνεργασία με άλλους φορείς	8
Γ. Αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή των αστικών επεμβάσεων	9
Δ. Γενικές ερωτήσεις περί των αστικών επεμβάσεων	9
ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΕΩΝ: ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ	11
Συνέντευξη 1: Σαμάνθα Φανού – Πλατεία Βαρβάκη	11
Συνέντευξη 2: Δρόσος Μακρής – Πλατεία Κοτζιά	15
Συνέντευξη 3: Ντόρα Γαλάνη - ΕΑΧΑ	25
Συνέντευξη 4: Έλλη Ανδριοπούλου – Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)	43
Συνέντευξη 5: Γεώργιος Παπαδιάς – Δήμος Αιγάλεω	53
Συνέντευξη 6: Δημήτριος Κάρναβος – Δήμος Καλλιθέας	59
Συνέντευξη 7: Μαρία Γιαννικουρή – Δήμος Μοσχάτο - Ταύρος	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6.5.3.: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Α' ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ (Πλ. ΟΜΟΝΟΙΑ-ΚΟΤΖΙΑ-ΒΑΡΒΑΚΗ-ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ)	83
Επιμέλεια Ευθαλία (Λίνα) Μάσσου	83
ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΡΑΒΔΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (BAR CHARTS) ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΛΕΙΣΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	84
Σύνολο περιοχών μελέτης περίπτωσης Α	84
Πίνακες συχνοτήτων για το σύνολο των περιοχών	84
Ραβδογράμματα για το σύνολο των περιοχών	90
Ανά περιοχή μελέτης	98
Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου	98
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Μοναστηρακίου	103
Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Ομόνοιας	112
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Ομόνοιας	117
Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Βαρβάκη	125
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Βαρβάκη	130
Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Κοτζιά	138
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Κοτζιά	143
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.1.: ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΕ5-ΠΕ2 ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΕΚΚΕ, ΑΘΗΝΑ, 12/1/2016.	161
Εισήγηση παρουσίασης του έργου Κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων (ΠΕ5) από την Επιστημονική Υπεύθυνη του,	163
Καλλισθένη Αβδελίδη	163
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.2.: ΗΜΕΡΙΔΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ: ΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ, ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ», ΕΚΔΔΑ- ΕΚΚΕ, ΑΘΗΝΑ, 6/4/2017.	171
Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗ ΑΒΔΕΛΙΔΗ (ΕΚΚΕ), ΕΥΓΕΝΙΑ ΛΟΚΑΝΑ (ΙΝ.ΕΠ).	173
«Άνοιγμα συνεδρίας»,	173

Καλλισθένη Αβδελίδη	173
Εισήγηση: “Κοινωνική Θεώρηση των Επεμβάσεων Αστικού Σχεδιασμού: Ευρήματα Εμπειρικής Διερεύνησης”, Γεωργία Γεμενετζή	175
Εισήγηση: “Προτάσεις για την Εκτίμηση των Κοινωνικών Επιπτώσεων των Επεμβάσεων Αστικού Σχεδιασμού”, Αθηνά Βιτοπούλου	185
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.3.: 3RD INTERNATIONAL CONFERENCE ON «CHANGING CITIES»: SPATIAL DESIGN, LANDSCAPE AND SOCIO-ECONOMIC DIMENSIONS, 26-30 JUNE 2017, SYROS ISLAND, GREECE	195
ASSESSMENT OF SOCIAL AND SPATIAL EFFECTS OF URBAN DESIGN IN ATHENS: INSIGHTS FOR A METHODOLOGICAL FRAMEWORK	197
K. Avdelidi ^{1*} , G. Gemenetzi ¹ , A. Vitopoulou ¹ , E. Massou ¹ , F. Vlastou ¹ and K. Gortsos ¹	197
ISSUES ON URBAN DESIGN OF PUBLIC SPACE: SOCIAL AND SPATIAL IDENTIFICATIONS IN THE CASE OF 4 CENTRAL SQUARES IN ATHENS	197
K. Avdelidi ^{1*} , A. Vitopoulou ¹ , G. Gemenetzi ¹ , K. Gortsos ¹ , F. Vlastou ¹ and E. Massou ¹	197

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5.1.: ΟΙ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ
ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΛΟΓΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΌΛΕΣ ΤΙΣ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΈΡΓΟΥ**

Επιμέλεια Φιλύρα Βλαστού-Δημοπούλου

Οδηγός συνέντευξης

Ο Οδηγός αποτελείται από 14 ερωτήσεις που κατανέμονται σε 4 βασικούς θεματικούς άξονες. Ανάλογα με τον φορέα με τον οποίο έγινε η συνέντευξη, έγιναν οι απαιτούμενες προσαρμογές.

A. Αναγκαιότητα και στόχος της επέμβασης αστικού σχεδιασμού/ανάπλασης

1. Με αναφορά στα προβλήματα της περιοχής πριν την επέμβαση ανάπλασης, περιγράψτε το βασικό στόχο και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ανάπλασης.

2. Πριν την ανάπλαση, υπήρξε εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη της Τεχνικής Υπηρεσίας ή άλλου συλλογικού οργάνου του Δήμου περί του χαρακτήρα και της αναγκαιότητας του έργου;

3. Συνδέεται η συγκεκριμένη επέμβαση με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας και του πολεοδομικού συγκροτήματος; Εντάσσεται δηλαδή στο πνεύμα μιας συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος;

4. Είχατε υπόψη σας αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

B. Συνεργασία με άλλους φορείς

1. Υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή άλλου δημόσιου φορέα (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/και κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και υλοποίηση του έργου;

2. Όσον αφορά γενικά τη συνέργεια περισσότερων φορέων αρμόδιων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, ποια νομίζετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

Γ. Αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή των αστικών επεμβάσεων

1. Υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή θα υπάρξει μετά την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης επέμβασης μελέτη αξιολόγησης του έργου και διερεύνησης των επιπτώσεών του (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών;) Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή/και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν ή θα χρησιμοποιηθούν;
2. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη της Αθήνας και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύετε ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτές;
3. Ποια νομίζετε ότι είναι η αποδοχή της επέμβασης ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;
4. Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών του αναδιαμορφωμένου χώρου και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωσή του;

Δ. Γενικές ερωτήσεις περί των αστικών επεμβάσεων

1. Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών επεμβάσεων; Έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες;
2. Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;
3. Ποια είναι τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιου είδους επεμβάσεις;
4. Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο;

Κείμενα συνεντεύξεων: απομαγνητοφωνήσεις προφορικών συνεντεύξεων και γραπτές απαντήσεις στις ερωτήσεις του οδηγού¹

Συνέντευξη 1: Σαμάνθα Φανού - Πλατεία Βαρβάκη

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 27 Ιουλίου 2016 στα κτίρια των Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων με τη Σαμάνθα Φανού, Δ/ντρια Τεχνικών Έργων την περίοδο 1997-2015 και νυν Σύμβουλο Δημάρχου του Δήμου Αθηναίων. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 45 περίπου λεπτά και πραγματοποιήθηκε χωρίς διακοπές. Η συνεντευξιαζόμενη δεν συμφώνησε με τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, γι' αυτό και το κείμενο προήλθε από τις σημειώσεις της συνεντεύκτριας και επιμελήθηκε σε δεύτερο χρόνο από τη συνεντευξιαζόμενη.

Σ= Συνεντεύκτρια (Φιλύρα Βλαστού)

ΣΦ= Σαμάνθα Φανού (Συνεντευξιαζόμενη)

Σ:Καλησπέρα. Στο πλαίσιο ερευνητικού έργου που υλοποιείται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και εξετάζει τις κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων, μεταξύ άλλων αντικείμενο μελέτης μας είναι μια σειρά από αναπλάσεις που έχουν υλοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια στην Αττική. Μεταξύ αυτών και η περίπτωση της ανάπλασης στην Βαρβάκειο Πλατεία. Με την ιδιότητά σας ως μηχανικός του Δήμου Αθηναίων, θα ήθελα αρχικά να μου πείτε λίγα λόγια για την πλατεία και στη συνέχεια, θα σας κάνω κάποιες προκαθορισμένες ερωτήσεις.

ΣΦ: Η σημερινή Βαρβάκειος πλατεία είναι ουσιαστικά το δώμα του 4όροφου υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων που κατασκευάστηκε από το Δήμο Αθηναίων τη δεκαετία του 80. Από τη μελέτη προβλεπόταν να έχει μια υπερύψωση 3.00 μέτρων από την οδό Αθηνάς, γεγονός που, όπως αποδείχτηκε στην πράξη, δεν βοήθησε στη χρήση του χώρου ως πλατείας επειδή δεν υπήρχε ορατότητα από τους δρόμους που την περιβάλλουν. Έτσι, η πλατεία απαξιώθηκε από την αρχή και δεν απέκτησε ποτέ επισκεψιμότητα, ενώ λόγω της οπτικής της απομόνωσης μετατράπηκε πολύ γρήγορα σε κρησφύγετο τοξικομανών και διακινητών ναρκωτικών ουσιών.

¹Τα κείμενα των συνεντεύξεων παρατίθενται με βάση τη χρονολογική σειρά διεξαγωγής των συνεντεύξεων.

Το γεγονός αυτό δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στην περιοχή που λειτουργεί η Κεντρική αγορά τροφίμων και για το λόγο αυτό ο Δήμος αναγκάστηκε να την εκκενώσει και να την περιφράξει, θέτοντάς την σε αχρησία για μεγάλο διάστημα.

Το 2004 η πλατεία μελετήθηκε και ανακατασκευάστηκε εξαρχής, ενώ ταυτόχρονα κατασκευάστηκε πάνω σε αυτήν ένα αναψυκτήριο. Εκείνη την περίοδο ήταν έντονα φωτισμένη, ο κόσμος κυκλοφορούσε, είχε αρχίσει να αποκτά τον δικό της χαρακτήρα. Στη συνέχεια όμως, οι χρήσεις της παραβιάστηκαν, λειτούργησε αυθαίρετο νυχτερινό κέντρο, το οποίο αν και κατεδαφίστηκε δεν υπήρξε ξανά επιστροφή στην κατάσταση του 2004. Το αναψυκτήριο μετατράπηκε σε κοινωνικό φαρμακείο, η πλατεία ωστόσο δεν επανέκτησε τη λειτουργία της,ώσπου άρχισαν να συρρέουν ξανά τοξικομανείς και το πρόβλημα έγινε πλέον εντονότερο για όλη την περιοχή.

Ο σημερινός Δήμαρχος στην προσπάθειά του να επιλύσει το πρόβλημα επέλεξε την αναζωογόνηση του αναψυκτηρίου και την ανάπλαση της πλατείας, ενώ ταυτόχρονα δρομολογήθηκε από την Αντιδήμαρχο κ.Αμαλία Ζέππου ευρύτατη διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους για τον τελικό χαρακτήρα της πλατείας. Επειδή το συγκεκριμένο έργο είναι συνυφασμένο με το σύνολο των λειτουργιών και των χρήσεων της περιοχής, θα ενταχθεί στο πρόγραμμα του Δήμου που θα προβλέπει τη συνολική ανάπλαση του τετραγώνου της Δημοτικής Αγοράς.

Σ:Πριν τις αναπλάσεις υπήρξε εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη της Τεχνικής Υπηρεσίας ή άλλου συλλογικού οργάνου του Δήμου περί του χαρακτήρα και της αναγκαιότητας των έργων;

ΣΦ: Το συγκεκριμένο έργο αφορούσε κυρίως στην κατασκευή και λειτουργία του υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων που ήταν εξαιρετικά απαραίτητος εκείνη την εποχή.

Σ:Συνδέονται οι συγκεκριμένες επεμβάσεις με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας και του πολεοδομικού συγκροτήματος; Εντάσσονται δηλαδή στο πνεύμα μιας συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος;

ΣΦ: Είναι προφανές εκ των πραγμάτων ότι το έργο δρομολογείται για να λύσει το κοινωνικό πρόβλημα που δημιούργησε ο αρχικός του σχεδιασμός. Επηρεάζει ένα στρατηγικό σημείο της πόλης.

Σ:Είχατε υπόψη σας αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό η διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΣΦ:Όχι.

Σ:Υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή άλλου δημόσιου φορέα (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/και κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και υλοποίηση των έργων;

ΣΦ: Υπήρξε συνεργασία των τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου με το Υπουργείο Πολιτισμού.

Σ:Όσον αφορά γενικά τη συνέργεια περισσότερων φορέων αρμόδιων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την

επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, ποια νομίζετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

ΣΦ: Στα αρνητικά θεωρώ ότι όταν συνεργάζονται πολλοί φορείς, η υλοποίηση γίνεται εξαιρετικά χρονοβόρα, ενώ στα θετικά ότι με τον τρόπο αυτό συνεργάζονται πολλοί ειδικοί, ο καθένας συμβάλλει με διαφορετικό τρόπο και έτσι ανοίγει ο διάλογος.

Σ: Υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή μετά την ολοκλήρωση των συγκεκριμένων επεμβάσεων μελέτες αξιολόγησης των έργων και διερεύνησης των επιπτώσεών τους (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών;) Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή/και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν;

ΣΦ: Μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει τέτοιες μελέτες στο Δήμο. Σαν φιλοσοφία και μεθοδολογία αρχίζει να απλώνεται. Γίνεται τώρα η αρχή. Μέχρι να γίνει όμως η θεσμοθέτηση θα πάρει καιρό.

Σ: Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη της Αθήνας και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύετε ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτές;

ΣΦ: Εάν ο συγκεκριμένος χώρος αποκτήσει χρήσεις και λειτουργίες που θα προσελκύουν διαρκή επισκεψιμότητα, τότε θα μιλάμε για σημαντική αναβάθμιση της περιοχής, που σε συνδυασμό με τα έργα αποκατάστασης της Δημοτικής Αγοράς θα συμβάλλει πολλαπλασιαστικά στην γενικότερη αναβάθμιση του Ιστορικού Κέντρου.

Σ: Ποια νομίζετε ότι είναι αποδοχή των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;

ΣΦ: Οι δημότες, οι καταστηματάρχες και οι κάτοικοι της περιοχής υποδέχτηκαν την ανάπλαση που έγινε το 2004 με χαρά και ενθουσιασμό. Η διαφορά με το σήμερα είναι ότι πολλοί από αυτούς έχουν πάρει μέρος στην πρόσφατη διαβούλευση, έχουν εκφραστεί και αναμένουν την υλοποίηση των έργων που για τους περισσότερους θα σημαίνει μια μεγάλη και σημαντική αλλαγή στη καθημερινότητά τους. Για την ώρα και για να αντιμετωπιστεί προσωρινά το πρόβλημα της παραβατικότητας στο χώρο της πλατείας, ο Δήμος παραχώρησε το κτίσμα του αναψυκτηρίου στη BIENALLE.

Σ: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών των αναδιαμορφωμένων χώρων και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωσή τους;

ΣΦ: Η αλήθεια είναι ότι στη χώρα μας υπάρχει έλλειμμα σεβασμού στο δημόσιο χώρο, αλλά και ανεπαρκής μέριμνα για τη συντήρηση του δημόσιου αγαθού. Έχουμε παρατηρήσει πόσο εύκολα μετατρέπονται οι χώροι πεζών σε χώρους στάθμευσης και σχεδόν έχουμε συνηθίσει στην κακοποίηση του δημόσιου χώρου. Είναι προφανές ότι είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη για μια άλλη κουλτούρα που θα διαμορφώνει την σχέση του πολίτη με το δομημένο περιβάλλον. Η μέριμνα για τη χρήση και την

προστασία του δημόσιου αγαθού είναι υποχρέωση και της πολιτείας και του πολίτη. Η πλατεία κακοποιείται.

Σ: Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών επεμβάσεων; Έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες;

ΣΦ: Ο δήμος Αθηναίων διαθέτει επαρκέστατες τεχνικές υπηρεσίες για το σχεδιασμό, τη μελέτη και την κατασκευή έργων αστικών αναπλάσεων και ήδη έχει πραγματοποιήσει πολλές.

Σ: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;

ΣΦ: Η έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάκτηση των κοινόχρηστων χώρων που λειτουργούν προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης της καθημερινής επαφής του δημότη με την πόλη του καθώς και της κοινωνικής συνοχής που υφίσταται συνεχή πλήγματα. Η πόλη να επανασυνδεθεί με τους κατοίκους της κι εκείνοι με το περιβάλλον ώστε να χρησιμοποιούν, να αγαπούν και να προστατεύουν το «δικό τους» δημόσιο χώρο.

Συνέντευξη 2: Δρόσος Μακρής - Πλατεία Κοτζιά

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 2 Αυγούστου 2016 στα κτίρια των Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων με τον Δρόσο Μακρή, Προϊστάμενο Τεχνικών Έργων την περίοδο 1997-2015. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 45 περίπου λεπτά και πραγματοποιήθηκε χωρίς διακοπές. Ο συνεντευξιζόμενος συμφώνησε για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, ως εκ τούτου το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απομαγνητοφώνηση του ηχητικού αρχείου.

Σ= Συνεντεύκτρια (Φιλύρα Βλαστού)

ΔΜ= Δρόσος Μακρής (Συνεντευξιζόμενος)

Σ: Καλημέρα, αρχικά θα ήθελα να μου πείτε λίγο τα ιστορικά, κάποια γενικά στοιχεία για την πλατεία, με βάση την εμπειρία σας.

ΔΜ: Η πλατεία Κοτζιά όταν την παρέλαβε η Υπηρεσία μας, ήταν ένα σκάμμα, είχε ανασκαφεί σε βάθος τριών μέτρων περίπου, ήδη είχαν βρεθεί τα θεμέλια του δημοτικού θεάτρου, αν θυμάμαι καλά και είχαν φανεί τα ευρήματα της αρχαιότητας. Εμείς έπρεπε προκειμένου να εκτελεστεί το έργο, να απομακρύνουμε ή να εντάξουμε οτιδήποτε υπήρχε στο χώρο, στο έργο.

Σ: Για πότε αναφέρεστε;

ΔΜ: Μιλάμε για το 1993. Είχε προηγηθεί η ανασκαφή. Είχε κάνει μια προσπάθεια το 1974 η Πολιτεία, είχε ανασκάψει την πλατεία, είχε καθαιρέσει το δημοτικό θέατρο, το δημοτικό θέατρο είχε καθαιρεθεί νωρίτερα βέβαια, πολύ νωρίτερα. Αλλά είχε μετά εγκαταλειφθεί. Ήταν και τα χρήματα που δεν ήταν πολλά. Το 1993 είχε ωριμάσει μια μελέτη, ήταν από τις πρώτες στη χώρα που έγιναν με το θεσμό της αντιπαροχής. Δηλαδή μελετοκατασκευή και ο κατασκευαστής θα κρατούσε τη χρήση για χρόνο, οπότε και προχωρήσαμε.

Σ: Ποιος έκανε τη μελέτη;

ΔΜ: Η προμελέτη ήταν της Υπηρεσίας. Μετά η μελέτη ήταν του ανάδοχου που κέρδισε το έργο. Το κέρδισε η ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ, η οποία με τις οδηγίες της Υπηρεσίας διαμόρφωνε σε πραγματικά πλαίσια πλέον ορισμένα στοιχεία τα οποία δεν εξαρτώνται ούτε από την Υπηρεσία, ούτε από τον εργολάβο, ούτε από την αρχαιολογία, δηλαδή έπρεπε να γίνει μια πάλη μεταξύ διαφόρων οργανισμών, όπως και τους ΟΚΩ, δηλ. ΔΕΗ, ΟΤΕ, νερά, το υπουργείο μεταφορών όσον αφορά τις προσβάσεις, γιατί έπρεπε να υποβληθούν μελέτες αποχώρησης και πρόσβασης στον υπόγειο σταθμό αυτοκινήτων, γιατί θα ήταν ασύμφορο να κάνεις μια πλατεία, εφόσον την είχες κι αποφάσεις να αξιοποιήσεις και το χώρο, να κρύψεις ορισμένα αυτοκίνητα απελευθερώνοντας χώρους που οπωσδήποτε θα επιβάρυναν τη στάθμευση στην περιοχή κι έτσι έγινε αυτό το γκαράζ το οποίο είναι 700 θέσεων και πλέον, δεν θυμάμαι τώρα πόσες είναι. Είναι πάνω από 700. Προχώρησε η μελέτη, χάρηκε η κοινωνία γύρω

γύρω, κι όχι μόνο γύρω γύρω, αλλά κι όσοι κατέβαιναν στην αγορά, μπορούσαν να παρκάρουν, να κάνουν τη δουλειά τους και να φύγουνε.

(διακοπή)

ΔΜ: Λοιπόν, τι λέγαμε, είχα φτάσει στο σημείο που... λοιπόν αυτό ήταν μια σκέψη που πήγαινε παράλληλα και με άλλα γκαράζ. Αλλού πετυχαίνει, αλλού δεν πετυχαίνει. Γιατί η αντίδραση του κόσμου και τα ιδιοτελή συμφέροντα...

(διακοπή)

ΔΜ: Τότε είχε προγραμματιστεί μέσα από το τεχνικό πρόγραμμα του δήμου, του συγχωρεμένου του Έβερτ, νωρίτερα, να γίνει μια αλυσίδα από υπόγειους σταθμούς αυτοκινήτων. Εν έτη 2016, έχει κατασκευαστεί ένα, δύο τότε κι ένα πριν 1 χρόνο, πριν 2 χρόνια. Ένα άλλο απέτυχε, τα άλλα δεν προχωρήσανε, τέλος πάντων, έχουμε τρία γκαράζ τέτοια. Κι ένα της πλατείας Κλαθμώνος που πλέον ανήκει στο δήμο, προσπάθησε δηλαδή ο δήμος να ανακουφίσει το κυκλοφοριακό, να προσδώσει ζωή σε θέσεις του δήμου ανώνυμες, διότι πέραν του μεγάλου χώρου, πέραν των πολλών προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια περιοχή που δέχεται πολλές χιλιάδες, εκατομμύρια επισκέπτες, χρειάζεται να ανακουφίζεις κι αυτούς που είναι εκεί, να κρατήσεις τον κόσμο με ένα καφέ, με ένα δρώμενο κοινωνικό, μια συναυλία, αυτοί είναι οι λόγοι που δημιουργούνται... να γίνονται εκθέσεις, γίνονται εκθέσεις βιβλίου, ανθοκομικής, οτιδήποτε. Οτιδήποτε δηλαδή μπορεί να δημιουργήσει ζωή και να φέρει, θα λέγαμε και κοινωνική άνοδο, ψυχική ισορροπία στην περιοχή, αυτό είναι καλό. Και εκεί στόχευε η όλη εργασία και στο ένα γκαράζ και στο άλλο. Γιατί δεν ήταν μοναχά το γκαράζ που επέλυε σε ένα βαθμό λογιστικά προβλήματα της στάθμευσης, βέβαια αυτά θέλουν για μένα, δεν τα φτιάχνεις και τα ρίχνεις στο γιालό, ίσως χρειάζεται να συσταθεί κι ένας φορέας διαχείρισης της πλατείας, ώστε να προγραμματίζει ώστε όλο το χρόνο να έχει κάτι να κάνει η πλατεία. Όχι τόσο να φέρει χρήματα στο δήμο, που κι αυτό γίνεται, κι αυτό πρέπει να γίνεται, αλλά κυρίως να συμβάλει στην κοινωνική ζωή της γειτονιάς.

Σ: Ωραία. Να προχωρήσουμε στις ερωτήσεις, μιλώντας πάντα για την πλατεία Κοτζιά, με αναφορά στα προβλήματα της περιοχής πριν τις επεμβάσεις ανάπλασης, περιγράψτε το βασικό στόχο και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ανάπλασης.

ΔΜ: Κοίτα να δεις, σημειακά τότε, υπήρχε μια έξαρση της διάδοσης των ναρκωτικών, της πορνείας και της αλόγιστης χρήσης του παράνομου μεταναστευτικού ρεύματος. Τότε...

Σ: Πώς το προσδιορίζετε το «τότε»;

ΔΜ: Το '90. Είχε καταρρεύσει ο υπαρκτός σοσιαλισμός και είχε γεμίσει η Αθήνα από κατοίκους της πρώην Σοβιετίας και των Βαλκανίων. Συν τους Αφγανούς, τους Πακιστανούς, τους Ασιάτες, οι οποίοι κι αυτοί είχαν τα ίδια προβλήματα και ερχόντουσαν από τότε. Με αποτέλεσμα να κοιμούνται κάτω από στοές, να κοιμούνται μέσα στους αρχαιολογικούς χώρους και ιδιαίτερα μέσα στην πλατεία τη Κοτζιά κοιμόντουσαν μέσα στα αρχαία, ακόμα ακόμα κι όσο εμείς εργαζόμαστε προσπαθούσαν να κοιμούνται εκεί μέσα... Οι λόγοι δηλαδή ήταν να μπει μια τάξη και να πάψει η άναρχη λειτουργία, διότι ήδη η περιοχή άρχισε να περνάει τη νύχτα στα χέρια άλλων, αφού τη μέρα αλωνίζανε. Το βράδυ δεν διοικούσε το έννομο κράτος, διοικούσαν άλλοι. Ο σκοπός του δήμου δεν είναι μόνο να μαζεύει τα σκουπίδια, πρέπει

να βοηθάει όσους έχουν ανάγκη, είτε είναι οι μετανάστες είτε είναι οι... να τους βοηθάει, να τους κατευθύνει, να τους στηρίζει, τους ναρκομανείς να τους πηγαίνει στα νοσοκομεία, δηλαδή υπήρχε τότε μια έξαρση. Παράλληλα τότε κλείναμε εγκαταλελειμμένα σπίτια, τα σφραγίζαμε, διότι πήγαιναν και κατοικούσαν εκεί μέσα και κινδύνευαν από καταρρεύσεις, κινδύνευαν από ασθένειες που μπορεί να φέρουν τρωκτικά και έντομα κλπ, και γινόταν και θα ήταν πιο εύκολο να μεταφερθούν και στο ντόπιο πληθυσμό. Από ασθένεια να γίνει επιδημία κι από επιδημία πανδημία. Δηλαδή είχε μεγάλη σημασία η ορθολογιστική αντιμετώπιση του χώρου και η εξέλιξη σε έναν χώρο που να μπορεί να ελέγχεται, να καθαρίζεται και να διοικείται.

Σ: Πριν τις αναπλάσεις υπήρξε εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη της Τεχνικής Υπηρεσίας ή άλλου συλλογικού οργάνου του Δήμου για το χαρακτήρα και την αναγκαιότητα του έργου;

ΔΜ: Ε, οπωσδήποτε. Χωρίς να έχω τώρα στα χέρια μου ή να θυμάμαι, οπωσδήποτε θα ήταν, γιατί ήταν ενταγμένο στο τεχνικό πρόγραμμα των εκάστοτε δημοτικών αρχών. Όταν δηλαδή είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα των δημοτικών αρχών, οι Υπηρεσίες καλούνται να το υλοποιήσουν.

Σ: Αναφέρομαι στο στόχο και στο προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Σας ρωτάω δηλαδή αν αυτός ο στόχος που αναφέρατε, δηλαδή το να ρυθμιστεί η πλατεία και την ημέρα, αλλά και τη νύχτα, αν υπάρχει σε κάποιο κείμενο. Μπορούμε να το βρούμε;

ΔΜ: Ίσως, ίσως, θα μπορούσε να βρεθεί σε αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου και να βρεθεί είτε σε κείμενα των δημοτικών παρατάξεων και των αρχών που έχουν εκφραστεί σε όλα αυτά τα χρόνια και νωρίτερα, ώστε να οδηγηθεί να γίνει αυτό το έργο.

Σ: Θεωρείτε ότι η συγκεκριμένη επέμβαση συνδέεται με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας;

ΔΜ: Πυλώνας ήταν. Ήταν το πιλοτικό. Ήταν το πρώτο. Μπορεί να μην το λέγαμε βιώσιμη ανάπτυξη που πιθανόν να είχε αρχίσει να λέγεται έτσι. Αλλά είχε ήδη αρχίσει να πεθαίνει το κέντρο, να κλείνουν τα μαγαζιά, να εγκαταλείπονται και ξέρεις, όταν ένα χώρο τον εγκαταλείπει κάποιος, τον καταλαμβάνει κάποιος άλλος. Οπότε, εδώ δεν ξέρουμε και αν υπήρχε και σχέδιο, να βάλουμε κόσμο να δημιουργήσει αυτή την κατάσταση, να εγκαταλειφθούν τα κτίρια για να πέσουν οι αξίες, να έρθουν μετά αυτοί και να κάνουν επενδύσεις στο μέλλον και να περάσει σε άλλα χέρια η περιουσία.

Σ: Είχατε υπόψη σας αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό η διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΔΜ: Οπωσδήποτε, στο εξωτερικό, είδαμε να λειτουργούν τέτοιες δομές και αυτές ίσως μας έδωσαν την κατεύθυνση να κάνουμε κάτι.

Σ: Όταν αναφέρεστε σε δομές τί εννοείτε;

ΔΜ: Που να γίνεται ένα έργο που να έχει κάποιο χαρακτήρα. Να είναι η πλατεία, να είναι γκαράζ, από πάνω να γίνεται σόου, ανθοκομικές, βιβλιοεκθέσεις, οτιδήποτε, μοτοεκθέσεις, αυτοκινήτων. Κάποτε θυμάμαι ξεκίναγε το ράλι Ακρόπολης από εκεί. Ή τερμάτιζε, δεν θυμάμαι. Εν πάση περιπτώσει έχει μια σύνθετη λειτουργία.

Σ: Έχετε στο μυαλό σας κάποιο συγκεκριμένο έργο το οποίο να συζητούσατε τότε;

ΔΜ: Εμείς είχαμε ξεκινήσει σαν δήμος την ανάπλαση του βιομηχανικού πάρκου του Γκαζιού.

Σ: Η οποία είχε προηγηθεί;

ΔΜ: Βεβαίως. Είχε προηγηθεί και ήδη είχε αρχίσει να υλοποιείται από το '87.

Σ: Υπό την επίβλεψη του Δήμου;

ΔΜ: Ναι, ναι.

Σ: Το είχε αναλάβει μια άλλη Υπηρεσία;

ΔΜ: Όχι, κατά κανόνα εμείς. Σαν κτιριακά. Οι οδοποιίες σαν οδοποιίες, δηλαδή οι υπηρεσίες συνεργάζονταν. Το ηλεκτρολογικό, το μηχανολογικό. Το Δημόσιο είναι μια μεγάλη τεχνική εταιρεία, άμα θέλουμε να τη δούμε, όπως μπορεί να είναι και μια μεγάλη κοινωνική εταιρεία, επιχείρηση. Κι αυτό το λίγο που προσφέρει είναι πολύ κι οργανωμένο.

Σ: Και τί είναι αυτό που σας έκανε να θεωρήσετε πετυχημένη την ανάπλαση του Γκαζιού και να τη χρησιμοποιήσετε ως πρότυπο;

ΔΜ: Έπρεπε πρώτον να αναδειχθεί ο βιομηχανικός πλούτος, ο μουσειακός βιομηχανικός πλούτος και παράλληλα να λειτουργήσει σαν πόλος έλξης. Και από ότι βλέπουμε κατά καιρούς, αλλά με συνεχή ροή, όχι αποσπασματικά, γίνονται εκδηλώσεις, χειμώνα καλοκαίρι στα κτίρια του Γκαζιού. Πάνε και τα σχολεία, επισκέπτονται και μαθαίνουν για το Γκάζι, την ιστορία του.

Σ: Οκ.Όσον αφορά τώρα τη συνεργασία με άλλους φορείς, υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή άλλου δημόσιου φορέα (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/και κοινωνικών εταιριών στον σχεδιασμό και υλοποίηση των έργων;

ΔΜ: Στη χρηματοδότηση όχι. Αλλά συμμετοχή υπήρξε με ποια έννοια, στο σχεδιασμό έκανε παρέμβαση η αρχαιολογία, πώς δηλαδή θα φτιάξουμε το κομμάτι που επηρεαζόταν από αυτή. Στους πεζόδρομους επενέβη ΔΕΗ, για να μπορέσει να διασώσει τα δίκτυά της και να τα ανανεώσει. Και το ΥΠΕΚΑ στο κομμάτι που αφορά τα κυκλοφοριακά. Επιλύσαμε τοπικά κυκλοφοριακά προβλήματα. Όπως οι προσβάσεις του γκαράζ.

Σ: Πριν την υλοποίηση του γκαράζ υπήρχε κυκλοφοριακό πρόβλημα στην περιοχή;

ΔΜ: Σταδιακά είχε αρχίσει να διογκώνεται με την εκλαΐκευση του αυτοκινήτου και την απόκτηση περισσότερων του ενός αυτοκίνητα, από κάθε οικογένεια, φάνηκε το πρόβλημα.

Σ: Πώς ήταν η συνεργασία με όλους αυτούς τους φορείς;

ΔΜ: Κανονική. Εντάξει, εγώ πιστεύω ότι ήταν σε θετική κατεύθυνση.

Σ: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα θετικά και τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

ΔΜ: Κοιτάζτε να δείτε, ο έλληνας είναι ατομικό ον, μοναχικό ον δεν είναι κοινωνικός και στο βαθμό που είναι δυνατόν και στο βαθμό που είναι εκπαιδευμένες οι Υπηρεσίες της χώρας, συνεργαστήκανε άψογα.

Σ: Άρα λέτε ότι είναι ευνοϊκό να συνεργάζονται διαφορετικοί φορείς στην υλοποίηση ενός έργου;

ΔΜ: Πρέπει. Αλλά πρέπει να επιλέγονται άτομα ανοιχτά. Όχι άτομα που γίνονται θεματοφύλακες της υπόθεσης του δήμου ή της υπόθεσης της αρχαιολογίας, δηλαδή να μην χάνονται στο επουσιώδες, αλλά να συντάσσονται στο ότι πρέπει να γίνει κάποιο έργο. Να μην χάνουμε τη μπάλα.

Σ: Υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή μετά την ολοκλήρωση των συγκεκριμένων επεμβάσεων μελέτες αξιολόγησης του έργου και διερεύνησης των επιπτώσεών του (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών;) Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή/και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν;

ΔΜ: Δεν νομίζω, όχι, δεν νομίζω.

Σ: Θεωρείτε ότι δεν χρειάζεται, δεν προβλεπόταν;

ΔΜ: Δεν προβλεπόταν κάτι τέτοιο.

Σ: Δεν έχετε επομένως υπόψη σας κάποια μελέτη αξιολόγησης.

ΔΜ: Όχι δεν έχω. Και να έχει γίνει δεν ξέρω.

Σ: Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) της συγκεκριμένης ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη της Αθήνας και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύετε ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτές;

ΔΜ: Βελτίωσε την όψη της πόλης, σε επίπεδο γειτονιάς πάντα, απομάκρυνε κατά το δυνατόν, κατά το εφικτό, στοιχεία αμφίβολης συμπεριφοράς, τα περιόρισε σε πολύ μεγάλο βαθμό. Μπορεί να μην τα εξάλειψε αλλά τα περιόρισε. Διότι η ζωή είναι μια πορεία, μια εξέλιξη και αλληλοδιαδέχονται. Τώρα εσύ δεν ήξερες για τη μετακίνηση των πληθυσμών του '90, το έχεις ξεχάσει, δεν το έχεις βιώσει. Αλλά ήταν κάτι περίπου το ίδιο. Πολλοί θα πουν ότι τώρα είναι χειρότερα. Τώρα δεν είναι χειρότερα, τότε ήταν

χειρότερα, γιατί άλλαξαν όλοι τζάμια στα σπίτια τους, άλλαξαν κλειδαριές, έμαθαν να κλειδώνουν την πόρτα, τα αυτοκίνητά τους.

Σ: Κι αυτό πώς συνδέεται με την ανάπλαση; Πέτυχε να διώξει...;

ΔΜ: Όχι να διώξει. Η ανάπλαση δεν είχε να κάνει με αποβολή. Σε ένα σημείο φάνηκε και σαν αποβολή, όταν στην πλατεία της Βαρβάκη ήταν εγκατεστημένοι διακόσοι, τριάκοσοι ναρκομανείς και κοπανούσαν ενέσεις ο ένας στον άλλον και κάτω κείτονταν νεκροί. Όταν καθαρίσαμε το χώρο για να αναπλάσουμε την πλατεία Βαρβάκη, περιφράξαμε με λαμαρίνες, όχι με συρματοπλεγμα, με λαμαρίνες ύψους τριών μέτρων, για να βγάλουμε τον κόσμο έξω να μπορέσουμε να κάνουμε το έργο. Το οποίο σιγά σιγά πάλι καταρρέει μου φαίνεται γιατί το έχουν εγκαταλείψει.

(διακοπή)

ΔΜ: Το θέμα είναι από ποια γωνιά θα δεις το πρόβλημα. Θα το δεις τεχνικά; Κοινωνικά; Ανθρωπιστικά;

Σ: Και εσείς με ποιον τρόπο από τους παραπάνω θεωρείτε ότι ειδώθηκε από τις Υπηρεσίες του δήμου;

ΔΜ: Μα οπωσδήποτε όταν στοχεύεις κάπου, καλύπτεις τα πρωτεύοντα. Όταν στερείς κάποιο χώρο ανοιχτό από ανθρώπους οι οποίοι κοινωνικά έχουν καταρρεύσει κι έχουν καταφύγει στο ναρκωτικό όταν αδειάζει αυτός ο χώρος, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να τιθασευτεί και διαφορετικά το πρόβλημα. Δηλαδή να υπάρξει καλύτερη ιατρική περίθαλψη, καλύτερη ψυχοπαθολογική στήριξη, γιατί γνωρίζουμε ότι είναι η ψυχική υγεία που είναι διαταραγμένη και καταφεύγει ο κόσμος στα ναρκωτικά.

Σ: Ποια νομίζετε ότι είναι αποδοχή των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;

ΔΜ: Από την κοινωνία; Θεωρώ ότι είναι άριστη. Βέβαια ο κόσμος εάν ερωτηθεί, θα έβαζε κάτι άλλο. Θα έβαζε την προσωπική του πινελιά. Δεν μπορεί να το δει πιο σφαιρικά και να το εντάξει, μπορεί να το δει και αρνητικά.

Σ: Γενικά για τις αναπλάσει η αποδοχή του κόσμου θεωρείτε ότι...;

ΔΜ: Είναι καλή, είναι καλή. Το θέλουμε. Αλλά βέβαια υπάρχει ένα πρόβλημα, το οποίο εγώ το έχω συναντήσει γιατί πέρα από τεχνικός υπάλληλος, μηχανικός, έχω χρηματίσει και δημοτικός άρχοντας. Και έχω δει ότι όταν λες σε κάποιον ότι είμαι εδώ για να σου κάνω αυτό κι αυτό και σου λέει, εμείς δεν θέλουμε τίποτα, ένα σκούπισμα και τίποτα, γιατί φοβάται μήπως χάσει κάποια κεκτημένα. Είναι σαφή αυτά που λέω έτσι; Ναι μεν θα σε ψηφίσουμε να βγεις δήμαρχος, αλλά εμείς εδώ δεν θέλουμε τίποτα. Δεν θέλουμε αυτή τη διάνοιξη της οδού.

Σ: Υπήρξαν αντιδράσεις στην πλατεία Κοτζιά;

ΔΜ: Βεβαίως υπήρξαν.

Σ: Από χρήστες του δρόμου;

ΔΜ: Από ανθρώπους που θα έχαναν κάποιο κεκτημένο. Υπήρξε και κάποιος ο οποίος θα μας πήγαινε στα δικαστήρια, αλλά νομίζω τελικά κατανόησε ότι ήταν ανοησία αυτό που έλεγε, ότι θα έχανε κόσμο, επειδή θα έπαυε να περνάει από μπροστά του φόρτος κυκλοφοριακός. Αυτός προφανώς είχε συνηθίσει, αράζανε έξω από το μαγαζί του, ψωνίζανε, μπαίνανε μέσα, γινόταν λίγο τούρκικο παζάρι. Ήθελε αυτός η πλατεία να είναι έτσι. Μάλιστα ο συγκεκριμένος έκλεισε κιόλας. Μπορεί και να βρισκόταν σε σύνταξη.

Σ: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών των αναδιαμορφωμένων χώρων;

ΔΜ: Υπάρχει, είναι όμως παθητικός. Και γίνεται μόνο αντιληπτός ο ενεργός αντικοινωνικός ρόλος αυτών που συνειδητά ή ασυνείδητα κάνουν ζημιές. Παίζει ένα παιδί στραβώνει πλάκα, σπάει το δέντρο. Γίνεται μια εκδήλωση, σπάνε τα μάρμαρα όλα. Εκατό χρόνων μάρμαρα, αναντικατάστατα.

Σ: Ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωσή τους;

ΔΜ: Τότε ας πούμε φτιάχτηκε ένα πρόγραμμα στην καθαριότητα, αγοράστηκε ένα μηχάνημα ιδιαίτερο, να σαπουνίζει και να πλένει την πλατεία, δεν ξέρω εάν εξακολουθεί αυτό να λειτουργεί, θα φανεί άμα πάμε μια βόλτα να δούμε αν είναι σαπουνισμένη η πλατεία ή όχι.

Σ: Η καθαριότητα άρα είναι το πρώτο πρόβλημα;

ΔΜ: Η καθαριότητα είναι το πρώτιστο. Έχει τα πρωτιά σε όλη μας τη ζωή. Διότι και συντήρηση να κάνεις της πλατείας, εάν είναι βρώμικη, δεν θα φανεί. Και ένα μερεμέτι να έχει, όταν είναι καθαρά, θα φανεί και το μερεμέτι και θα πάνε αμέσως οι Υπηρεσίες να το φτιάξουν. Χρειάζεται δηλαδή ένας συντονισμός, ώστε εκτελώντας τα καθήκοντά τους οι Υπηρεσίες και η κοινωνία τα δικά της, να μην είμαστε, να πετάξει στο καλάθι του πακέτο του. Και τη γόπα του ακόμα.

Σ: Άρα πρώτα η καθαριότητα. Ποιο θεωρείτε ότι είναι δεύτερο πρόβλημα, θέμα της καθημερινότητας;

ΔΜ: Η παιδεία του κοινωνικού συνόλου. Όσον αφορά τη λειτουργία των δημόσιων χώρων, που δεν πρέπει να τους λέμε δημόσιους χώρους, αλλά θα πρέπει να λέγονται αστικοί χώροι, με την έννοια ότι αφού ζούμε σε μια πόλη λεγόμαστε αστοί και άρα είναι δικοί μας χώροι. Γιατί δυστυχώς το δημόσιο είναι συνυφασμένο με εχθρικό. Δεν είναι δικό μου. Γι αυτό είχαμε και τα άγραφα. Που πήγαν εκεί για να μην πληρώνουν εφορία. Και βέβαια, από εκεί και ύστερα θα πρέπει να υπάρχει μια υποδομή, να ξέρει ο πολίτης τα κοινωνικά υποσύνολα, ότι μπορούν να απευθυνθούν στο δήμο, να χρησιμοποιήσουν την πλατεία, όμως να μην την βανδαλίσουν, να την βρουν όπως την άφησαν τουλάχιστον.

Σ: Εσείς κρίνετε ως πετυχημένη τη συγκεκριμένη ανάπλαση;

ΔΜ: Ναι, ναι. Και ειδικά την πλατεία Κοτζιά, εκατό τοις εκατό. Την άλλη βρίσκω ότι είναι ένα 80 τοις εκατό.

Σ: Και γιατί την κρίνετε ως πετυχημένη;

ΔΜ: Ολοκλήρωσε κάποιο έργο, προσφέρει κοινωνική υπηρεσία στους Αθηναίους και όχι μόνο, οπότε επιτελεί αυτούς τους δύο άξονες, βοηθάει στο μέτρο που της αναλογεί, έτσι; Δηλαδή να μην βλέπουμε το σταθμό αυτοκινήτων της Κοτζιά και να απαιτούμε, είτε να είναι κάθε μέρα γεμάτο το γκαράζ, είτε να μην υπάρχουν αυτοκίνητα στους δρόμους επειδή υπάρχει το γκαράζ. Θα ήταν παράλογο. Άλλωστε η νομοθεσία προβλέπει περισσότερα ιδιωτικά γκαράζ ώστε να βοηθηθεί αυτό το θέμα του... και τότε υπήρχε και νέφος. Έκτοτε, με διάφορες παρεμβάσεις όπως ήταν το μετρό και άλλα, έχει μειωθεί το νέφος. Μάλλον έχει εξαλειφθεί από την Αθήνα το νέφος.

Σ: Τα γκαράζ όμως δεν προσελκύουν περισσότερα αυτοκίνητα στο κέντρο;

ΔΜ: Όχι. Γιατί στο κέντρο κατεβαίνει κόσμος για πράγματα που δεν βρίσκει στην περιφέρεια. Και ίσως πάντα, το ζητούμενο ήταν σε μεγάλο βαθμό άνθρωποι ή πελάτες των καταστημάτων του κέντρου, ή χρήστες, δηλαδή χρήστες με την έννοια ιδιοκτήτες και εργαζόμενοι, υπάλληλοι και μετά έχουμε κι ένα μέρος διερχομένων. Αυτοί ίσως είναι περιττοί στο βαθμό που μπορεί να είναι περιττοί, αυτά είναι κυκλοφοριακά θέματα που πρέπει να τα μελετάει το Υπουργείο Μεταφορών και είναι μελετημένα, έχουν δοθεί λύσεις, έχουν γίνει περιφερειακοί δρόμοι, έχουν γίνει διάφορα πράγματα, ώστε να μην χρειάζεται να περάσει κανείς από την Ομόνοια ή από την πλατεία Κοτζιά.

Σ: Η επόμενη ερώτηση είναι ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών επεμβάσεων;

ΔΜ: Πρωτοβάθμιος ΟΤΑ είναι κι ο Δήμος...Κολοπετινίτσας κι ο Δήμος Αθηναίων. Οι ΟΤΑ έχουν επιφορτιστεί με πολλά προβλήματα, υπάρχει το νομοθετικό πλαίσιο κι η ανάληψη των ευθυνών από τους ΟΤΑ, σε μεγάλο επίπεδο. Εκεί που χωλαίνει ο ΟΤΑ, λυπάμαι που θα το πω, χωλαίνει από στελέχη και δεν εννοώ μόνο τους υπαλλήλους, χωλαίνει κι από τους αιρετούς.

Σ: Θα ήθελα όμως να επικεντρωθούμε στις αστικές επεμβάσεις, στις αναπλάσεις. Ποιος δηλαδή είναι ο ρόλος των ΟΤΑ σε σχέση με τις αναπλάσεις.

ΔΜ: Ο ΟΤΑ είναι ένας οργανισμός ο οποίος είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος, ο καθ' ύλην αρμόδιος, ούτε καν το κράτος δεν είναι, για την οργάνωση των δομών της πόλεως. Έχουν υπάρξει κίνητρα και προγράμματα που λένε, δεν θυμάμαι τα ονόματά τους, αλλά ενδεχομένως να τα έχεις συναντήσει, ότι όταν πλέον γίνεται ένα έργο που εμείς το βλέπουμε σαν έργο, αυτό είναι ένα υπο-έργο μιας γενικότερης οπτικής της γειτονιάς, του ευρύτερου χώρου, να λειτουργήσει πιο συνεκτικά αναφορικά με την κοινωνία. Δεν μπορείς να πας αυθαίρετα και να φτιάξεις ένα πολιτιστικό κέντρο σε μια γειτονιά, χωρίς να έχεις φτιάξει πρώτα τους δρόμους της γειτονιάς εκεί, τα καθιστικά της, τα παρτέρια τα πράσινα, τις πλατείες, να δεις το φωτισμό, να δεις την εξυπηρέτηση των αστικών συγκοινωνιών, δηλαδή κάθε έργο πλέον πρέπει να υπόκειται σε ένα masterplan το

οποίο σε βάθος χρόνου να υλοποιείται. Κανονικά θα έπρεπε να υλοποιείται μια κι έξω. Δηλαδή αυτή η γειτονιά έχει αυτό το σημείο, είναι δύο, τρεις δρόμοι, πέντε δρόμοι, πρέπει να γίνουν πέντε πράγματα, να γίνουν όλα. Ακόμα και το αντικείμενο των κοινωνικών φορέων που θα επανδρώσουν εκεί το χώρο. Δηλαδή είναι απαραίτητο πλέον, με την εξέλιξη της κοινωνίας μας, να φανεί ότι το έλλειμμα που έχει δημιουργήσει η αστική αποξένωση, έρχεται πλέον ο δήμος με τις κοινωνικές του παροχές και επιδιώξεις, να το καλύψει.

Σ: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;

ΔΜ: Πρώτα-πρώτα η καλύτερευση της ζωής των δημοτών κι όταν λέω καλύτερευση, να το δούμε συνολικά, διότι δεν μπορούμε να μιλάμε για καλύτερευση όταν υπάρχει μονομέρεια, δεν μπορείς δηλαδή να πας να αναπλάσεις ένα χώρο ο οποίος μπορεί να στοχεύει να βοηθήσει τον τάδε φίλο σου που έχει εκεί μια επιχείρηση που συνάδει με την ανάπλαση. Αλλά πρέπει να προκύψει μετά από δημόσιο διάλογο, να υλοποιηθεί στο μέτρο του εφικτού, να βοηθηθεί ο κόσμος να εκμεταλλευτεί αν όχι εξίσου, αλλά όσο μπορεί ο καθένας αυτή την ανάπλαση...

Σ: Βέβαια το '90 δεν υπήρχε δημόσιος διάλογος...

ΔΜ: Δεν υπήρχε δημόσιος διάλογος και ενδεχομένως δεν ήταν αποκλεισμένος ο κάθε ενδιαφερόμενος από το δημόσιο διάλογο, διότι είτε με αναρτήσεις στο διαδίκτυο, είτε με παρεμβάσεις στο δημόσιο συμβούλιο, είτε ακόμη και με την πληροφορία ότι εδώ θα γίνει μια πλατεία, παρουσιάστηκαν τα φαινόμενα της συνεργασίας, όταν λέω συνεργασία δεν θεωρώ μόνο τη συνεργασία τη θετική, αλλά και την αρνητική. Γιατί όταν βλέπεις κάποιους τρελούς σε εισαγωγικά, που κάνουν διαβήματα, αυτοί έχουν ένα υπέρμετρο ενδιαφέρον, βασικά τους αρέσει, αλλά νομίζουν ότι είναι αρχιτέκτονες, ότι είναι γιατροί, ότι είναι ψυχολόγοι, ότι τα ξέρουν όλα. Εγώ πάντα τους έβλεπα με αγάπη αυτούς τους ανθρώπους, γιατί κατά βάθος μπορούσα και τους διαχειριζόμουν. Καταλάβαινα τι ήθελαν.

Σ: Ποια είναι τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιου είδους αναπλάσεις;

ΔΜ: Είναι ο τακτικός προϋπολογισμός του Δήμου, είναι η τακτική και έκτακτη επιχορήγηση και μετά είναι τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάποια στιγμή υπήρξε το Jeremy και το Jessica. Δεν ξέρω αν τα έχεις ακούσει αυτά, εγώ τα έχω υπόψη μου σαν προοίμιο κι όχι σαν υπάλληλος, αλλά σαν δημοτικός άρχοντας άλλου Δήμου. Αυτά ουσιαστικά ζήτησαν οι επενδύσεις να έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και χαρακτήρα. Να μην αφορά ένα δρόμο, ένα κτίριο ή μια πλατεία, αλλά να αφορά ένα σύνολο, μια γειτονιά. Βέβαια δεν λέω ότι όλα είναι ανθηρά, ούτε συμφωνώ προσωπικά σε όλα και προς θεού δεν εκφράζω προσωπικές απόψεις, εμπειρικές απόψεις εκφράζω, που τις δημιουργεί η ζωή.

Σ: Οκ. Εγώ είμαι καλυμμένη, θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι άλλο;

ΔΜ: Όχι, σας ευχαριστούμε.

Συνέντευξη 3: Ντόρα Γαλάνη - ΕΑΧΑ

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 26 Σεπτεμβρίου 2016 σε κτίριο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με τη Ντόρα Γαλάνη, Διευθύντρια στη Διεύθυνση Αρχιτεκτονικής, Οικοδομικών Κανονισμών και Αδειοδοτήσεων. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 70 περίπου λεπτά. Η συνεντευξιαζόμενη συμφώνησε για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, ως εκ τούτου το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απομαγνητοφώνηση του ηχητικού αρχείου.

Σ= Συνεντεύκτρια (Φιλύρα Βλαστού)

ΝΓ=Ντόρα Γαλάνη (Συνεντευξιαζόμενη)

Σ: Καλημέρα.Θα θέλατε να μου μιλήσετε λίγο αρχικά γενικά για την ΕΑΧΑ και για το σε ποιο στάδιο βρίσκεται; Εγώ γνωρίζω ότι καταργήθηκε.

ΝΓ: Απορροφήθηκε με το νόμο 4250 του 2014.Συνεπώς ας μη μιλήσουμε για την ΕΑΧΑ αυτή τη στιγμή (γελάει). Είναι σε διαδικασία εκκαθάρισης, αλλά έχει πάρα πολλές δυσκολίες και αυτή η διαδικασία, διότι εμείς είχαμε προτείνει άλλο τρόπο για να καταργηθεί: να γίνει η εκκαθάριση εν λειτουργία. Είχαμε προτείνει διάφορους τρόπους που δεν περπάτησαν, οπότε ας μην αγγίξουμε αυτό το κομμάτι. Να πούμε για το έργο της μέχρι εκεί που λειτούργησε θα έλεγα.

Σ: Ωραία. Μιλάμε για τις πλατείες Ομόνοια, Μοναστηράκι και για τον πεζόδρομο της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, οπότε αναφερόμαστε κυρίως σε αυτά.

ΝΓ: Η Διονυσίου Αρεοπαγίτου με την Αποστόλου Παύλου γιατί είναι ένα έργο, αλλά είναι δύο διακριτές περιοχές, ήταν αναμφισβήτητα η ναυαρχίδα της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων. Άλλωστε νομίζω ότι και η πράξη αυτό έχει αποδείξει. Εμείς τη σκεφτήκαμε ως τη ραχοκοκαλιά των 6 χώρων που είναι γύρω, ξέρεις Ολυμπείο, Ακρόπολη, Αρχαία Αγορά, Φιλόπαππος, κλπ. Νομίζω ότι λειτούργησε σε αυτό το επίπεδο έτσι όπως την είχαμε φανταστεί, παρά το γεγονός ότι δεν έχει ολοκληρωθεί. Δεν έγινε η λεωφόρος Βασιλίσσης Όλγας μέχρι το Παναθηναϊκό στάδιο, δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και ζωή στο κομμάτι της Ερμού προς τον Κεραμικό, που είναι ένα πάρα πολύ ωραίο κομμάτι, η ζωή περιορίζεται κυρίως στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Αποστόλου Παύλου. Με αυτό το έργο ως κεντρική ιδέα τέλος πάντων της ενοποίησης συνολικά, είχαν προβλεφθεί περίπου 60 έργα τα οποία δεν ξεκίνησαν με πρωτοβουλία της ΕΑΧΑ. Προβλεπόντουσαν στο ΦΕΚ το ιδρυτικό. Τώρα εδώ που είμαστε δεν έχω τα στοιχεία μαζί μου, θα τα βρούμε όμως αυτά.

Σ: Του 94;

ΝΓ: Του 94, μετά υπήρχε του '98, του '97, λάθος κάνω, το '98 πήγα εγώ στην Ενοποίηση. Ήταν λίγους μήνες μετά. Επομένως εκεί υπήρχαν συγκεκριμένα.Το

πρόγραμμα της ενοποίησης είναι 60 έργα περίπου, με στόχους που είχαν ερευνηθεί από άλλους πριν από την ίδια την Εταιρεία και στην ουσία ήταν το κοινό πρόγραμμα των δύο υπουργείων, του ΥΠΕΧΩΔΕ και του ΥΠΠΟ. Επομένως, αν θέλεις, το πλαίσιο και τη γενική κατεύθυνση την είχαν δώσει τα δύο Υπουργεία, που ήταν και τα Υπουργεία που επόπτευαν την ΕΑΧΑ. Μέχρι ένα σημείο ήταν μόνο αυτά τα δύο Υπουργεία. Προς το τέλος, όταν άρχισαν ίσως και τα οικονομικά προβλήματα, δεν ξέρω αν θα πρέπει να συνδυάσουμε αυτά τα δύο ταυτόχρονα, για να οριστεί ο πρόεδρος και το διοικητικό συμβούλιο κλπ. πρέπει να συνυπογράψει και ο υπουργός Οικονομικών. Αλλά στην πράξη ας πούμε τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου τις έκαναν οι δύο υπουργοί διά των αντιπροσώπων τους που ήταν οι γενικοί γραμματείς. Δεν ξέρω αν τα άλλα δύο έργα είναι τα πιο χαρακτηριστικά της Εταιρείας, γιατί δεν πρέπει κανείς να αγνοήσει ότι η Εταιρεία έχει ασχοληθεί με έργα που δεν έχουν γίνει γνωστά ότι είναι της ΕΑΧΑ, όπως η πλατεία Συντάγματος. Εγώ η ίδια που την παρέδωσα μαζί με τον τότε πρόεδρο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, γιατί ήταν ακριβώς τις πρώτες ημέρες του Αυγούστου η παράδοση, δεν θυμάμαι να σου πω την ημερομηνία, αλλά άμα ψάξουμε θα τη βρούμε, άκουσα να λένε τι ωραίο έργο έκανε ο Δήμος της Αθήνας. Τότε ήταν δήμαρχος η Ντόρα Μπακογιάννη. Και μάλιστα είχε γίνει και το ανέκδοτο, δεν πειράζει, Ντόρα εσύ, Ντόρα εκείνη, Ντόρα και η μελετήτρια. Υπήρχε μια μελετήτρια, η Ντόρα Παπαδημητρίου, οπότε ξέρεις, όλο αυτό δείχνει κάτι. Το λέω ενδεικτικά γιατί φαντάζομαι ότι αντίστοιχα δεν έχει γίνει γνωστό ότι η Κολοκοτρώνη, η Λέκκα, η Πραξιτέλους, η Αθηνάς, το βασικό τμήμα της Αιόλου που για μένα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον κομμάτι, το κτίριο του Μάριο Μπότα και δίπλα στα αρχαία η Ρόμβης, η πλατεία Κτενά, μια σειρά μικρών άλλων δρόμων κι άλλων παρεμβάσεων, η Μακρυγιάννη, που όλοι τη θεωρούμε δεδομένη κλπ. έγιναν επίσης από την ΕΑΧΑ.

Σ: Όσον αφορά αυτά τα 60 έργα που είπατε ότι είναι στο πρόγραμμα της ΕΑΧΑ, το σκεπτικό και το ποια είναι η αναγκαιότητα να γίνουν αναπλάσεις εκεί είναι αποτυπωμένο σε κάποιο κείμενο;

ΝΓ: Υπήρξαν πάρα πολλά κείμενα που έχουν, η ίδια η Εταιρεία αποτύπωσε τη δράση της, αλλά νομίζω ότι η γενική εικόνα, μάλλον η γενική προσπάθεια, ήταν να γίνει ανάπλαση ευρύτερα του ιστορικού κέντρου. Βέβαια εκεί, υπήρξε ένα κενό. Δηλαδή ιστορικό κέντρο πλην Εξαρχείων. Αυτό δεν λύθηκε ποτέ μέχρι τέλους το κενό, γιατί υπήρξε. Υπήρξε μια πολύ απλή δικαιολογία. Ότι για τα Εξάρχεια, η αντίστοιχη τότε Διεύθυνση Ειδικών Έργων (ΔΕΑΠ) του Υπουργείου, είχε κάνει κάποιους πεζοδρόμους, οι γνωστοί, αυτοί που είναι τώρα: η Βαλτετσίου, η Τσαμαδού, ποιες άλλες είναι που έχουν πεζοδρομηθεί; Ήταν οι πρώτοι πεζοδρόμοι που έγιναν, το πάνω μέρος της Θεμιστοκλέους, πριν το '97, ήταν πριν τη λειτουργία της ενοποίησης. Επομένως φαίνεται, κανείς όμως δεν το έχει διατυπώσει γραπτά, ούτε προκύπτει μέσα από το πρόγραμμα των έργων της Ενοποίησης, φαίνεται ότι η σκέψη ήταν ότι εντάξει, τα Εξάρχεια έχουν αντιμετωπισθεί, ας δούμε το υπόλοιπο της Αθήνας που έχει πρόβλημα.

Σ: Δεν υπήρξε γραπτή τεκμηρίωση;

ΝΓ: Σε αυτό δεν υπήρξε ποτέ τεκμηρίωση και μάλιστα δεν έχει λυθεί κι η απορία σε κανέναν, ούτε στους προέδρους που πέρασαν, ούτε σε εμάς που δουλέψαμε με πολύ

κέφι από την αρχή. Αλλά σου λέω, εγώ έχω δώσει και συνεντεύξεις επ' αυτού λέγοντας... ξέρεις πάντα με ρωτούσαν γιατί και είναι μια απορία που δεν...

Σ: Είναι μια ευαίσθητη πολιτικά περιοχή.

ΝΓ: Δεν ξέρω αν ήταν αυτός ο λόγος. Νομίζω ότι ο βασικότερος λόγος ήταν ότι επειδή ίσως στο πνεύμα αυτών που ξεκίνησαν την Ενοποίηση είχαν στο μυαλό τους πολύ συγκεκριμένα έργα, πεζοδρομήσεις και τέτοια, κυρίως ας πούμε, θεώρησαν ότι τα Εξάρχεια έχουν αρκετούς πεζοδρόμους, τα έχουν καλύψει. Ήταν και πρωτοποριακές οι παρεμβάσεις τότε, ενδιαφέρον είχαν, δεν μπορεί κανείς να το αρνηθεί αυτό. Αλλά νομίζω θα βοηθούσε πάρα πολύ να έχει γίνει ένα συνολικό έργο για όλο το κέντρο και να είχαν συμπεριληφθεί τα Εξάρχεια. Τώρα δεν έχει σημασία πια αυτή η τοποθέτηση. Θέλω να πω όμως ότι βλέπω αυτά τα τρία έργα και έχω πάρα πολλά να πω για τη Διονυσίου Αεροπαγίτου, την Αποστόλου Παύλου, πάρα πολλά για την πλατεία Μοναστηρακίου, για την Ομόνοια έχει χυθεί μελάνι και αίμα αρκετό. Δεν θεωρώ ότι, αν εξαιρέσεις την Αεροπαγίτου και την Παύλου που είναι τέλος πάντων, μπορεί να τη θεωρήσεις ότι είναι η σπονδυλική στήλη του όλου έργου, είναι τα πιο χαρακτηριστικά. Γιατί όλα τα έργα έχουν συνεισφέρει με τον τρόπο τους στη συνολική αυτή παρέμβαση που πιστεύω ότι άλλαξε το ιστορικό κέντρο, σε πολλές περιπτώσεις πολύ πετυχημένα, σε άλλες λιγότερο, σε άλλες με επιπτώσεις κοινωνικές που δεν είναι πάντα καταμετρημένες.

Σ: Επομένως θεωρείτε ότι δεν υπάρχουν «χαρακτηριστικά» έργα; Ότι όλα έχουν συνεισφέρει;

ΝΓ: Όλα έχουν συνεισφέρει, βέβαια. Αυτό είναι αναμφισβήτητο. Εκεί που έγινε εντελώς σαφές αυτό που λέω είναι στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Ο φόβος όλων μας, κι εμού προσωπικά περισσότερο, διότι ήμαστε τότε σαν αυτούς τους φαρμακοποιούς με το τηλέφωνο όλο το 24ωρο ανοιχτό μη συμβεί κάτι, ήταν μην τυχόν ειδικά στη Διονυσίου Αεροπαγίτου και στην Αποστόλου Παύλου δημιουργηθεί αίσθημα αγοραφοβίας, πλακώσουν άνθρωποι, ο ένας τον άλλον, γιατί είχε πάρα πολύ κόσμος, πραγματικά. Και δεν συνέβη αυτό, γιατί; Γιατί τελικά υπήρξε μια ροή που ήταν συνεχόμενη. Δηλαδή, αν ξεκινούσες από το Σύνταγμα, πήγαινες στη Διονυσίου Αεροπαγίτου μέσω Πλάκας ή μέσω της αρχής της Διονυσίου Αεροπαγίτου, μετά συνέχιζες περπατώντας, αλλά χωρίς να είναι ασφυκτικά γιατί ο δρόμος ήταν άνετος, μπορούσες να χρησιμοποιήσεις κι άλλα σημεία ας πούμε και να σταματήσεις λίγο να ξεκουραστείς κλπ, μετά έβγαινες Ερμού, ή πήγαινες Αδριανού, ή πήγαινες κι έκανες μια βόλτα. Αυτό φάνηκε κι από τις εκδηλώσεις που έγιναν τότε, δηλαδή οι μουσικές εκδηλώσεις ήταν διάσπαρτες. Είχε στο Σύνταγμα, είχε στην αρχή της Διονυσίου Αεροπαγίτου, είχε στη μέση, είχε πολλές εκεί στην είσοδο της αρχαίας αγοράς, είχε στο Θησείο κοντά στο σταθμό και μετά ξανάρχιζαν στον Κεραμεικό, κάτω, στην Ομόνοια, ήταν ένας κύκλος. Δηλαδή, δεν υπήρχε κάπου αρχή και τέλος. Αυτό λοιπόν ακριβώς έδειχνε την ανάγκη να υπάρχουν όλα αυτά τα έργα, συμπληρωματικά το ένα του άλλου, σίγουρα κάποια έχουν μεγαλύτερη σημασία. Δηλαδή τώρα που τα βλέπω με μια απόσταση, διότι είναι 2,5 χρόνια που έχει κλείσει η Ενοποίηση, δεν μπορώ να κρύψω ας πούμε τι να πω τώρα, την αγαλλίαση για το έργο που δημιουργήθηκε στη Διονυσίου Αεροπαγίτου και στην Αποστόλου Παύλου. Ήταν κάτι που είχε τεράστιες δυσκολίες, έκοβε την πόλη στα δύο, κυκλοφοριακά είχε τεράστιο πρόβλημα, γι' αυτό και σε έναν

βαθμό την παραλλήλιζαν με την Πανεπιστημίου, που δεν είναι ίδια περίπτωση φυσικά. Είναι ένα έργο το οποίο πράγματι είναι μοναδικό. Αλλά πιστεύω ότι κι αυτό μόνο του δεν θα μπορούσε να σταθεί. Δηλαδή η Διονυσίου Αεροπαγίτου, σήμερα πια, με τα δεδομένα τα σημερινά, έχει ενδιαφέρον. Γιατί; Διότι πάνε από παντού με το μετρό. Άρα η ύπαρξη του μετρό ήταν καθοριστική στη λειτουργία της Διονυσίου Αεροπαγίτου. Εξαιρετικά καθοριστική και συνδυαστικά, χρονικά, έπεσαν περίπου μαζί. Κι αυτό ήταν εξαιρετικό, διότι δεν ξέρω πώς θα λειτουργούσε η Διονυσίου Αεροπαγίτου αν καθένας ήθελε να πάρει το αυτοκίνητό του και να παρκάρει κάπου εκεί κοντά. Θα ήταν σχεδόν αδύνατον. Εμείς μάλιστα γι' αυτό το λόγο είχαμε προτείνει κι όταν θα λειτουργεί το Ηρώδειο, να υπάρχουν εκείνες οι δύο ώρες παραπάνω (στο μετρό), το οποίο δεν ξέρω γιατί, για λόγους λειτουργικούς του μετρό δεν εφαρμόστηκε. Θέλω να πω ότι οι παρεμβάσεις τέτοιου τύπου, μεγάλης κλίμακας, έχουν σίγουρα εξάρτηση η μια από την άλλη. Είναι προφανές ότι αν συγκρίνεις δύο έργα, ας πούμε την οδό Ρόμβης, τώρα λέω ενδεικτικά διότι κάποιιοι δεν ξέρουν ότι καν ποια είναι η Ρόμβης, με τη Διονυσίου Αεροπαγίτου, στη ζυγαριά δεν μπορούν να ισοβαθμίσουν, έτσι; Όμως συμπληρωματικά, όλα μαζί, έδωσαν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο κέντρο.

Σ: Αυτός ήταν ο στόχος της ΕΑΧΑ;

ΝΤ: Ο στόχος της ΕΑΧΑ ήταν: συνολική ανάπλαση του ιστορικού κέντρου, τελικά. Βέβαια, αν το δει κανείς από απόσταση, σε πολλά σημεία, επειδή είναι και το αντικείμενό σας εσάς, ας πούμε δεν υπήρχαν σε πολλές περιπτώσεις συγκεκριμένες μελέτες κοινωνικών επιπτώσεων. Τουλάχιστον από εμάς δεν είχαν αποτιμηθεί αυτά τα γεγονότα με μελέτες, δεν έγινε ποσοτικοποίηση αν θες αυτών των πραγμάτων. Είναι μια ενστικτώδης προσέγγιση που έχουμε όλοι εμείς που δουλέψαμε. Φαντάζομαι ότι τώρα που έκλεισε κιόλας, αρχίζουν κι υπάρχουν περισσότερες μελέτες που μπορούν να δουν τί υπήρχε, τί υπάρχει, αν υπήρξε φαινόμενο απομάκρυνσης κάποιων χρήσεων και προσέλευση άλλων, εάν σε κάποια σημεία υπάρχει κατάχρηση. Φαντάζομαι θα έχεις διαβάσει ένα άρθρο που είχα γράψει η «χρήση και η κατάχρηση». Το έχεις βρει; Αυτό για μένα εξακολουθεί να είναι πάρα πολύ σημαντικό, διότι τώρα που βρίσκομαι στη Διεύθυνση Αρχιτεκτονικής, που βλέπω ότι ακόμα δίνουμε χρήσεις για καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και τραπεζοκαθίσματα, βλέπω ότι αυτό τελικά έχει γιγαντωθεί στο κέντρο και δεν είναι πάντα κάτι που επιθυμούμε έτσι; Δίνει ένα ενδιαφέρον, αλλά δεν μπορεί να είναι το κέντρο ας πούμε η Disneyland της Αθήνας. Πρέπει κάπως να έχει ζωή, κατοίκους. Σε αυτό το βαθμό η Εταιρεία δεν μπορούσε βέβαια μόνη της να το πετύχει αυτό το πράγμα. Δεν νομίζω ότι ούτε το Υπουργείο, ούτε η Εταιρεία πέτυχαν να φέρουν κατοίκους στο κέντρο κι αυτό είναι αυτό που λείπει. Αν επιστρέψουν κάποιοι κάτοικοι, συγκεκριμένα στην αρχή προφανώς νέοι, φοιτητές, ζευγάρια χωρίς παιδιά, γιατί είναι ένα θέμα το πώς θα το χειριστείς όλο αυτό, πιστεύω ότι θα είναι πολύ πιο σημαντική η όλη επέμβαση στο κέντρο. Αυτό είναι κάτι που δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί, παρόλο που εμείς είχαμε σκεφτεί διάφορα πράγματα και τα είχαμε προτείνει κατά καιρούς. Η πιο συγκεκριμένη παρέμβαση ήταν όταν εγώ είχα πρωτοαναλάβει Πρόεδρος στην Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής, μπορεί να το ψάξει κανείς γιατί κι εγώ τώρα δεν έχω τα αρχεία μου εύκολα και πρέπει να κάνω ανασκαφές, που είχαμε πει τι κίνητρα θα μπορούσαν να δοθούν ακριβώς για να υπάρξει κατοικία. Γιατί βλέπεις ότι όπου υπάρχει κατοικία, για τα Εξάρχεια που μιλάγαμε πριν, επειδή κατοικούνται, είναι και πάρα πολύ όμορφα. Τώρα αν πας σε άλλες περιοχές όπως του Ψυρρή, που η κατοικία είναι ελάχιστη, είναι θέμα. Δηλαδή δεν αρκεί ούτε η

ανάπλαση των όψεων, ούτε οι πεζόδρομοι, ούτε οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, ούτε τίποτα από όλα αυτά δεν είναι αρκετό.

Σ: Μια ερώτηση, που μου γεννήθηκε σε σχέση με αυτά που λέτε, είναι ότι η επιστροφή των κατοίκων στο κέντρο ή άλλου τύπου επιδιώξεις, όπως η προσέλκυση συγκεκριμένων χρήσεων, όλα αυτά υπήρχαν καταγεγραμμένα με ένα σαφή τρόπο ως επιδιώξεις των αναπλάσεων ή...;

Ντ: Όχι, δεν ήταν τόσο σαφώς καταγεγραμμένα. Ήταν η γενικότερη πρόθεση, είχε διατυπωθεί πολλαπλά, αλλά τα έργα επειδή είχαν κατά κάποιο τρόπο βγει μέσα από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, μέσα από το Ρυθμιστικό, μέσα από όλα αυτά, είχαν το πλαίσιο γύρω τους, που ήταν το πλαίσιο το ευρύτερο το νομοθετικό που υπήρχε εκείνη την εποχή. Δεν είχε γίνει κάποια ειδική μελέτη ας πούμε. Ειδικά η μελέτη της Διονυσίου Αεροπαγίτου είχε και πολεοδομική προσέγγιση, είχε πολύ βαθιά τομή στην περιοχή, παρόλα αυτά τελικά βλέπεις ότι υπερισχύει, ειδικά στο πρώτο κομμάτι που δεν απαγορευόντουσαν τα τραπεζοκαθίσματα, υπερισχύει η χρήση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος. Εκεί παίζουν ρόλο πολλά πράγματα. Παίζει ρόλο ο τουρισμός, παίζει ρόλο ότι έγινε το Μουσείο Ακρόπολης, βλέπεις όλα αυτά, το ένα φέρνει το άλλο, απ'την άλλη πλευρά σκέφτομαι και ανάποδα, ότι το Μουσείο Ακρόπολης δεν θα ήταν αυτό που είναι ανεξάρτητα με τη μορφή του κτιρίου που μπορεί κάποιος να το θεωρήσει εξαιρετικά επιτυχημένο ή όχι, αν δεν είχε γίνει η όλη παρέμβαση, το Μουσείο θα ήταν μια νησίδα στο πουθενά. 50,000 αυτοκίνητα την ημέρα, λεωφορεία σε διπλές γραμμές κι όλα αυτά. Δεν θα μπορούσε ούτε να γίνει, ούτε να λειτουργήσει. Πιστεύω ότι η παρέμβαση αυτή, βλέπεις αυτό έλεγα πριν κι είδες, ξεχνιέμαι κι εγώ, συμπληρωματικά υπήρξαν κι άλλα πράγματα, δηλαδή το Μουσείο Ακρόπολης, το Μετρό, δηλαδή, όλα αυτά αθροιζόμενα, δημιουργούν ένα πόλο που έλκει, τουλάχιστον εμένα με ενδιαφέρουν περισσότερο οι Αθηναίοι πολίτες σίγουρα από όλους του Δήμου, δηλαδή έχω ακούσει ανθρώπους από το Μαρούσι να λένε θα πάω το μετρό, θα πάω στη Διονυσίου Αεροπαγίτου, που δεν γινόταν παλιά. Όταν πρωτοξεκίνησε το έργο, που δεν ήξεραν και πολλοί ποια είμαι μου έλεγαν: «Κοριτσάκι, κοριτσάκι» δεν ξέρω γιατί τους φαινόμουν με τα γυαλιά ηλίου πολύ μικρή, «να είστε καλά, μας κάνατε ένα χώρο να περπατάμε στην Αθήνα». Δηλαδή έχει ενδιαφέρον αυτό, να το σκεφτείς ότι δεν υπάρχουν πολλοί χώροι που να θες να περπατήσεις, να ξέρεις ότι μπορείς κάπου να σταματήσεις να φας κάτι, να πεις κάτι, να δεις τα αρχαία, να πας ένα φίλο σου, ένα ξένο, αλλά για μένα το πιο σημαντικό είναι ότι πάνε οι Έλληνες, γιατί το να πηγαίνουν μόνο οι τουρίστες, αυτοί πήγαιναν, μπορεί να πήγαιναν σε χειρότερο περιβάλλον, αλλά θα πήγαιναν, γιατί την Ακρόπολη μια φορά στη ζωή σου τη βλέπεις ή τέλος πάντων το θεωρείς πολύ σημαντικό να τη δεις. Για μένα η μετάλλαξη, δεν ξέρω αν είναι σωστός ο όρος, έγινε με τους νέους που τα παιδιά της γενιάς των παιδιών μου καλή ώρα, πάνω κάτω σαν κι εσένα, την ήξεραν αυτήν την περιοχή. Ή αν έλεγες σε παιδιά τότε, 15 χρονών, πάμε ραντεβού στο Μοναστηράκι, δεν τους έλεγε τίποτα, ειδικά αν ήταν από τα παιδιά που ήταν στα βόρεια ή στα νότια προάστια, που είναι λίγο απομακρυσμένα από το κέντρο, δεν ήξεραν καν πού είναι το κέντρο. Και εκείνη την περίοδο ξαφνικά ήταν όλα, τα ρακάδικα στην Ηρακλειδών, στο Μοναστηράκι, ακόμα και τα σουβλάκια εκεί ξαναανακαλύψανε στο μετρό Μοναστηράκι με αυτή τη μορφή τη διαφορετική. Και για μένα αυτό είναι σημαντικό, δηλαδή είναι πιο σημαντικό το ότι είχε επίπτωση στους Αθηναίους πολίτες, παρά στους ξένους, αλλά νομίζω ότι αυτά πάνε μαζί σε ένα βαθμό. Δηλαδή οι χώροι που είναι αγαπημένοι από τους πολίτες,

συνήθως γίνονται αγαπημένοι και στους επισκέπτες. Και είναι ένα ένστικτο αυτό, θυμάμαι ο Πεπονής ο καθηγητής έχει κάνει κάποια μελέτη που λέει ότι ο επισκέπτης σαν να το διαισθάνεται πού υπάρχει το ρεύμα και θα πάει προς τα εκεί. Και δεν είναι ποσοτικό το ρεύμα, πολλές φορές μπορείς να βρεις ένα ξεχασμένο καφενείο, υπάρχει μια αύρα ας πούμε και νομίζω αυτή η αύρα τουλάχιστον στο βαθμό που μπορεί κανείς να την εισπράξει, έχει λειτουργήσει. Θα μπορούσε να λειτουργήσει ακόμα καλύτερα αν είχε επιτευχθεί και το να έχει ζωή 24/24ωρο, γιατί δεν έχει 24/24ωρο. Αλλά η περιοχή της Διονυσίου Αεροπαγίτου λειτουργεί γιατί έχει κατοικίες ανέκαθεν ας πούμε, η Παύλου δεν το έχει αυτό γιατί έχει αρχαία δεξιά και αρχαία αριστερά, το υπόλοιπο κομμάτι στο Θησείο ίσως έχουν υπερισχύσει τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος. Στις άλλες περιοχές δυστυχώς είναι πολύ μικρή η επιστροφή των κατοίκων.

Σ: Την Ομόνοια και το Μοναστηράκι εννοείτε;

Ομόνοια, Γεράνι εκεί κάτω από την Ομόνοια, γενικά στο εμπορικό τρίγωνο δεν μπορώ να πω ότι έχω δει καταγεγραμμένη επιστροφή και υπάρχουν πολλοί δρόμοι που θα είχαν τέτοιες δυνατότητες γιατί ας ξεκινούσε κανείς και λίγο λίγο ας πούμε. Δεν ξέρω τι μπορεί να γίνει. Αυτό ίσως είναι ένα πρόγραμμα που θα έπρεπε κανείς να το δει ευρύτερα. Η Εταιρεία είχε λίγο συγκεκριμένα έργα που έπρεπε να φέρει σε πέρας κι εκεί έδωσε το μεγάλο της βάρος.

Σ: Τα οποία είχαν επιλεγεί;

NT: Τα οποία είχαν επιλεγεί από τα δύο Υπουργεία στο πλαίσιο του σχεδιασμού που υπήρχε. Δεν ήταν ξεκάρφωτο, δεν ξύπνησαν κάποιοι και είπαν τώρα να κάνουμε και τις πεζοδρομήσεις, ήταν στο πλαίσιο του Γενικού Πολεοδομικού της Αθήνας και γενικότερα του Ρυθμιστικού που είχε δώσει βάρος, είχε αναλυτικά στοιχεία για το ιστορικό κέντρο, αν θυμάσαι το παλιό Ρυθμιστικό 1515 έχει και διάγραμμα του κέντρου της Αθήνας, ενώ τώρα δεν υπάρχει αυτό το αντίστοιχο σε λεπτομέρεια. Δηλαδή υπήρχε και πού είναι οι βασικοί πεζόδρομοι, η Διονυσίου Αεροπαγίτου και η Αποστόλου Παύλου ήταν σαν σπονδυλική στήλη, υπήρχε αυτή η λογική. Βέβαια η λογική ήταν... γι αυτό και διάφοροι λένε ποιος το ξεκίνησε, αν ξεκίνησε από τη Μελίνα, αν ξεκίνησε από τον Τρίτση, κανείς δεν μπορεί να πει πώς ακριβώς λειτούργησε αυτό το πράγμα, όμως στην πραγματικότητα ξεκίνησε από τη σκέψη να συνενώσουμε τους έξι σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της πόλης και να γίνει, δεν έγινε ενοποίηση με την έννοια που το φαντάζεται κανείς, ότι έπεσαν τα κάγκελα και όλοι κυκλοφορούν ελεύθερα, έγινε όμως μία αναζωογόνηση αυτής της περιοχής μέσα από τον χαρακτήρα που είχανε τους αρχαιολογικούς χώρους και το ενδιαφέρον που είναι παγκόσμιο δεν υπάρχει αμφιβολία και από εκεί και μετά θα μπορούσε ίσως σε κάποια σημεία να έχει γίνει καλύτερα, σε κάποια μπορεί να έχει γίνει εξαιρετικά. Αλλά εντάξει, το αλατοπίπερο πάντα μπορεί να πει κανείς ότι λείπει ή ότι θα βοηθούσε.

(διακοπή)

Σ: Λοιπόν, θα συνεχίσουμε με τις ερωτήσεις, κάποια από αυτά έχουν απαντηθεί, οπότε θα τα προσπερνάμε. Ποιός ήταν ο βασικός στόχος και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα των αναπλάσεων Ομόνοια, Μοναστηράκι, Αεροπαγίτου.

ΝΓ: Ναι, τώρα σε ένα βαθμό αυτό το είπαμε. Ότι ήταν προκαθορισμένο μέσα από το γενικότερο νομοθετικό πλαίσιο, το Γενικό Πολεοδομικό σχέδιο και το Ρυθμιστικό. Το ρυθμιστικό πρώτα βέβαια και το γενικό πολεοδομικό σχέδιο μετά και βέβαια εντάξει μέσα σε όλα αυτά σίγουρα υπήρχε και η ελπίδα ότι η επέμβαση και στις όψεις και...στην τρίτη διάσταση τέλος πάντων του δημόσιου χώρου, θα επέφερε μια βελτίωση συνολικά στην ποιότητα ζωής, αυτό ήταν διάχυτο σε όλα τα έργα. Τώρα ειδικά για την Ομόνοια, δεν μπορώ να πω ότι ήταν αυτή η στόχευση είχε κοινωνικό χαρακτήρα περισσότερο, ήταν αποτέλεσμα του ότι είχε γίνει ξανά ο σταθμός με διάφορες καινούριες κατασκευές κλπ και σίγουρα ήταν μια υποβαθμισμένη περιοχή, ενώ παλιά ήταν η καρδιά της πόλης. Αυτό ήταν αναμφισβήτητο. Νομίζω ότι όλα αυτά εντάσσονται στο πλέγμα που λέγαμε. Δηλαδή από την Ομόνοια ξεκινάει η Αθηνάς. Η Αθηνάς είναι ένας δρόμος που αναπλάστηκε από την Ενοποίηση με την διαπλάτυνση των πεζοδρομίων, δεν ξέρω κι αν είναι γνωστό ότι είναι από την Ενοποίηση, ο πολύς κόσμος δεν τα γνωρίζει αυτά, βέβαια μόλις έγινε η διαπλάτυνση πεζοδρομίων τί γίνεται συνήθως, ή επεκτείνονται τα εμπορεύματα, ή γίνονται τραπεζοκαθίσματα. Παρόλα αυτά η Αθηνάς έχει κρατήσει το χαρακτήρα του ανατολίτικου παζαριού, που το βρίσκω πάρα πολύ ενδιαφέρον και το ένα φέρνει το άλλο, γιατί από την Ομόνοια βλέπεις το βράχο της Ακρόπολης, έχει πολλά στοιχεία ο ένας χώρος να δώσει στον άλλον και πιστεύω ότι χωρίς αυτό το συνολικό πλέγμα δεν θα μπορούσε να σταθεί καμία από τις συγκεκριμένες παρεμβάσεις μόνη της. Τώρα ειδικά η πλατεία Μοναστηρακίου είναι μια άλλη περίπτωση, είναι μια πάρα πολύ μικρή πλατεία που αποτέλεσε και αντικείμενο διαγωνισμού, αυτή πέρασε σαράντα κύματα μέχρι να υλοποιηθεί έτσι όπως την ήθελαν οι μελετητές, νομίζω ότι υλοποιήθηκε ακόμα καλύτερα απ'ότι κι οι ίδιοι φανταζόντουσαν, αυτό το πολύχρωμο μωσαϊκό, ο λόγος που δόθηκε το βραβείο ήταν γιατί το πολύχρωμο μωσαϊκό παρέπεμπε στην πολυπολιτισμικότητα της περιοχής. Νομίζω όμως ότι πράγματι είναι η καρδιά του τμήματος της Αθήνας που λειτουργεί ως βραδινή διασκέδαση το Μοναστηράκι κι αυτό πια λειτούργησε ιδιαίτερα μόνο του. Παίζει ρόλο κι η θέση κι η θέα και η γειτνίαση με τη ρωμαϊκή αγορά, με την Αδριανού, με τα καφέ, με τα εστιατόρια, με όλα αυτά, πέραν όλων των άλλων νομίζω ότι εκεί λειτούργησε με πολύ ενδιαφέρον η συνύπαρξη των αρχαίων και η εύρεση του τμήματος του Ηριδανού που παραπέμπει στην αρχαία του κοίτη, θα μπορούσα να μιλάω πάρα πολύ ώρα για αυτή την παρέμβαση.

Σ: Διαπιστώνω απ'ότι λέτε ότι υπάρχει ένα κομμάτι που το αναλαμβάνει η ίδια η πόλη, που ενδεχομένως δεν προβλέπεται από το σχεδιασμό. Για παράδειγμα στην πλατεία Μοναστηρακίου υπήρχε η επιδίωξη ότι η πλατεία πρέπει να λειτουργήσει και το βράδυ ή ήταν κάτι το οποίο προέκυψε...;

ΝΓ: Όχι. Αλλά ήταν γνωστό ότι θα λειτουργήσει και το βράδυ έτσι όπως ήταν σε συνέχεια αυτών των χώρων. Απλώς δεν νομίζω ότι κανείς μπορεί να προβλέψει πόσο επιτυχημένα θα λειτουργήσει, αυτό είναι σίγουρο. Ειδικά η πλατεία Μοναστηρακίου έγινε και μετά τα υπόλοιπα έργα οπότε υπήρχε και εμπειρία σε πολλά πράγματα, είχαν γίνει δημόσιες συνελεύσεις, είχαμε μαζέψει κόσμο και έλεγαν οι καταστηματάρχες τί θέλουνε, είχαν στην αρχή ξεκινήσει να έχουν κι ένα σύλλογο, νομίζω ότι δεν υπάρχει πια, των καταστηματάρχων της περιοχής που βοηθούσαν, είχε ενδιαφέρον, το Μοναστηράκι ήταν μια περίπτωση που κινήθηκε ευρύτερα, δηλαδή θα μπορούσε να πει κανείς ότι ξεκίνησε από το μηδέν, η όλη διαδικασία, μαζί με τους κατοίκους, τότε δεν υπήρχαν κάτοικοι, αλλά τέλος πάντων μαζί με αυτούς που ενδιαφέρονταν, ήταν μια

ιδιαίτερη περίπτωση. Παρόλα αυτά, το αποτέλεσμα έτσι όπως έγινε, το αναλαμβάνει η πόλη όπως λες κι εσύ. Σε κάθε περίπτωση, εμείς τα έργα μας τα είχαμε παραδώσει στο Δήμο Αθηναίων, αυτή ήταν κι η πρόβλεψη δηλαδή κι είναι λογικό, τελικά ο Δήμος αναλαμβάνει, ο Δήμος καθαρίζει, ο Δήμος προσέχει, ο Δήμος συντηρεί, τώρα εκεί υπάρχουν θέματα ας πούμε, για τη συντήρηση, γιατί τα πολύ ειδικά έργα οι Δήμοι έχουν δυσκολίες να τα συντηρήσουν, παρόλα αυτά η πόλη ανήκει στο Δήμο, δεν υπάρχει αμφιβολία γι αυτό. Γι αυτό και υπήρχαν και διάφορες αμφισβητήσεις, αν η Εταιρεία αυτή θα έπρεπε να ανήκει στο Δήμο, ή αν έπρεπε να ανήκει σε ένα από τα δύο Υπουργεία. Εγώ νομίζω ότι τελικά έτσι όπως λειτούργησε ήταν μια ευτυχής συγκυρία που ήταν όλοι μαζί και μέσα στο συμβούλιο και εκπρόσωπος του Δήμου και περπάτησαν τα έργα.

Σ: Μια που αναφέρεστε σε αυτό, να σας κάνω μια ερώτηση που υπάρχει πιο κάτω: συνεργαστήκατε με πολλούς φορείς...

ΝΤ: Πάρα πολλούς.

Σ: Θα ήθελα να μου πείτε τα θετικά και τα αρνητικά αυτής της συνεργασίας.

ΝΓ: Αυτή τη στιγμή έχω λίγο απομακρυνθεί και από το αντικείμενο και κοντεύω να ξεχάσω. Έχουμε συνεργαστεί με τους πάντες. Με την τροχαία, με την αστυνομία, με την αρχαιολογία, με το Δήμο, με την καθαριότητα του Δήμου, είναι απίστευτο το τι πρέπει κανείς να, δηλαδή αυτή τη στιγμή αν με βάλεις να τα καταγράψω, δεν θα τα καταγράψω όλα, είναι σίγουρο ότι θα μου ξεφύγουν πράγματα, το Τεχνικό Επιμελητήριο, με την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία, δεν υπάρχει κάτι που μπορεί να σου ξεφύγει, κι είναι όλα, δηλαδή είναι ο Σύλλογος Καταστηματαρχών, ο Εμπορικός Σύλλογος Αθήνας, είναι πάρα πάρα πολλοί φορείς και ήτανε... σε αυτό είμαστε και τυχεροί. Είχαμε πάρα πολύ καλή επαφή με τους περισσότερους, υπήρξαν και συγκρούσεις, δεν υπάρχει αμφιβολία, αλλά συνήθως αυτές επιλυόντουσαν, δεν θυμάμαι δηλαδή κάποια που να έμεινε μέχρι τέλους προβληματική, η εμπειρία είναι διπλή, δηλαδή εκεί που άλλαξε η μορφή της συνεργασίας ήταν με τους αρχαιολόγους, δηλαδή το ΥΠΠΟ. Οι αρχαιολόγοι ήταν πάρα πολύ επιφυλακτικοί στην αρχή και γενικά το ΥΠΠΟ και οι εκπρόσωποί του, στην πορεία επειδή είδαν ότι πάρα πολλά πράγματα έγιναν όμορφα έγιναν με τη συνεργασία τους και μάλιστα πιο γρήγορα κι αυτό ήταν και το ενδιαφέρον, λόγω του ότι λειτούργησε η Ενοποίηση, ήταν γιατί μπορούσε να κάνει τα έργα με συνοπτικές διαδικασίες πιο γρήγορα, μπορούσε να κάνει κάποιες ειδικές αναθέσεις, μπορούσε κάποια πράγματα να τα τρέξει, αυτή τη στιγμή δεν θα γινόταν και δεν ξέρω αν θα είχε ενδιαφέρον και η ύπαρξή της.

Σ: Υπήρχε και το κομβικό σημείο των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΝΓ: Αυτό βοηθούσε. Αυτό είναι. Αυτό ήθελα να πω. Ας πούμε η Διονυσίου Αεροπαγίτου και η Αποστόλου Παύλου πιστεύω ότι θα γινόντουσαν σε κάθε περίπτωση. Άλλωστε πήραν και κοινοτική χρηματοδότηση. Και το Μοναστηράκι. Τα άλλα έργα, δεν θα γινόντουσαν με αυτή την ταχύτητα, ήταν σαν να ήταν το όχημα οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Βοήθησε πάρα πολύ. Κι άλλωστε τα ολυμπιακά έργα είχαν και μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Τώρα η συνεργασία με τους άλλους φορείς, πάντα παίζει ρόλο το συγκεκριμένο έργο, κατά περίπτωση, τώρα ας πούμε που ανέφερα τη Ρόμβης

πριν, ήταν σίγουρα οι καταστηματαρχες που ενδιαφερόντουσαν να βοηθήσουν, ή καμιά φορά να δημιουργήσουν πρόβλημα αν δεν ήταν (το έργο) αντίστοιχο με τις δικές τους προβλέψεις. Στην Αεροπαγίτου δεν υπάρχει αυτό το θέμα. Κυρίως ήταν το θέμα της συνέντευξης με τους αρχαιολόγους, ένα σοβαρότατο θέμα είναι το ότι υπήρχε πάντα η χωριστή λειτουργία του τουρισμού κι ακόμα κι όταν το πήρε το Υπουργείο Πολιτισμού σε αυτό δεν λειτούργησε απόλυτα αυτή η συνύπαρξη με το Υπουργείο Τουρισμού, ένα θέμα που ακόμα και τώρα δεν έχει λυθεί και γι αυτό λέω ότι ξεφεύγει από όλους τους φορείς, είναι το θέμα με τα τουριστικά λεωφορεία, τα πούλμαν. Στην πρόβλεψη τη δική μας υπήρχε η στάθμευση στην αποβάθρα του Διονύσου, αλλά υπήρχε παράλληλα με ένα χώρο, ξεκίνησε έγινε μια τέτοια μελέτη, είχε βοηθήσει και το Πολυτεχνείο, υπήρχαν πολλοί φορείς που είχανε συνδράμει, να υπάρχει διαχείριση αυτών των λεωφορείων, γιατί είναι πάρα πολλά, δηλαδή όταν έρχεται ένα κρουαζιερόπλοιο και φεύγουν περίπου 50 λεωφορεία, πού να ανέβουν αυτοί, πού να παρκάρουν, πού να επισκεφτούν, υπήρχε λοιπόν η λογική του να πηγαίνεις, να αποβιβάζεις, η αποβίβαση γίνεται και γρήγορα αν θυμάμαι καλά και δεν λέω λάθος νούμερα, μέσα σε 5 λεπτά και η επιβίβαση σε 15 ας πούμε. Οπότε με αυτή τη λογική υπήρχε μια ανακύκλωση των σταθμευμένων κι αυτών που ερχόντουσαν να τα παραλάβουν. Είχε προβλεφθεί να γίνει ένας πολύ μικρός χώρος στο Μουσείο Ακρόπολης ή κάπου εκεί κοντά, στο Μουσείο ήταν η πρόταση, που να μπορείς να καλέσεις τα λεωφορεία. Οπότε με αυτή τη λογική υπήρχε πάντα η δυνατότητα να έχεις παρκαρισμένα περίπου 20 και άλλα να μπορούν να κινούνται. Είχε γίνει κι η χρονομέτρηση ότι κατεβαίνεις τη Συγγρού σε 5 λεπτά, την ανεβαίνεις σε 10, οπότε είχε προβλεφθεί κι ένας χώρος στην παραλία. Αυτός ο χώρος τελικά δόθηκε σε κάτι άλλο και αυτό το θέμα ακόμα υπάρχει και ταλαιπωρεί και τους κατοίκους γιατί πηγαίνουν στο πίσω μέρος του Φιλοπάππου, είναι ένα θέμα που δεν το έχω παρακολουθήσει στη σημερινή του κατάσταση, αλλά δεν νομίζω ότι θα έχει βελτιωθεί καθόλου. Επομένως αυτές οι αναπλάσεις σε μία περιοχή τόσο και πυκνοκατοικημένη με την έννοια των πολλών χρήσεων γιατί οι κάτοικοι δεν είναι τόσο πολλοί και πολύ δομημένη και με τη ζήτηση που έχει τουριστικά κλπ, σίγουρα παίζει ρόλο η κυκλοφορία, η στάθμευση, είναι πάρα πολλοί παράγοντες. Βέβαια αυτό είναι εύκολο να ακούς και να λες απ' έξω ότι α ωραία κάνω υπόγεια πάρκινγκ, δεν μπορείς να κάνεις υπόγεια πάρκινγκ στο κέντρο της Αθήνας, είναι δεδομένο, σε αυτά που μένουν είναι όλα δηλαδή για ένα μεγάλο χώρο δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, αρχαία στα 3 εκατοστά κι αρχίζεις πια να αναζητείς λύσεις, έχουν προταθεί πολύ ενδιαφέρουσες λύσεις οι οποίες δεν προχώρησαν και μπορεί στο μέλλον να προχωρήσουν. Ας πούμε ένα πάρκινγκ που είναι των αυτοκινήτων των αστικών συγκοινωνιών, δεν θυμάμαι ακριβώς πού, προς το Ρουφ, δεν θυμάμαι, θα κάνω λάθος αυτή τη στιγμή.

Σ: Στην απόληξη της Ερμού;

ΝΓ: Όχι, αυτό είναι άλλο. Εκεί είναι τα τρόλεϊ. Το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιείται ως στάθμευση των λεωφορείων τη νύχτα, αλλά αυτά την ημέρα κυκλοφορούν, αλλά, κανείς δεν θέλει να μοιραστεί τους χώρους του και δημιουργούνται τέτοια προβλήματα. Διαχειριστικά.

Σ: Έχετε υπόψη σας παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό η διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΝΓ: Άλλων επεμβάσεων; Ως πρότυπο δεν ήταν εύκολο να βρεις ένα έργο να το χρησιμοποιήσεις, αλλά όλοι όσοι ασχολήθηκαν με αυτά τα έργα, είχαν χρησιμοποιήσει βιβλιογραφίες από πάρα πολλές περιοχές, η Αθήνα έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες όμως, δηλαδή, δεν μπορείς να μεταφέρεις αυτό που θα βρεις στη βιβλιογραφία αυτούσιο, καταρχάς γιατί τα αρχαία είναι παντού, το έζησα από πάρα πολύ κοντά στη Διονυσίου Αεροπαγίτου, εκεί ήμουνα projectmanager που ήμουν επιτόπου κιόλας, μπορεί στα τρία εκατοστά να βρεις αρχαία, είναι άλλη η λογική, άλλη προσέγγιση, άλλη η ποιότητα αρχαίων, δηλαδή δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν αρχαία και σε πολλές άλλες χώρες, αλλά η ποιότητα αυτών των αρχαίων είναι μοναδική και πολύ υψηλή, επομένως έχεις ένα δέος μπροστά τους, ακόμα και οι απλοί τεχνίτες ας πούμε. Ως πρότυπο δεν θα το έλεγα, αλλά το ότι χρησιμοποιείς και βιβλιογραφία σε πάρα πολλά θέματα, από τη χρήση των υλικών σε αντίστοιχες κατασκευές, μάλιστα κάποιοι ειδικά για τη Διονυσίου Αεροπαγίτου είχαν πει ότι είναι και κάπως δυτικότροπο το ραβ, ότι ήταν επηρεασμένο, αλλά κι αυτό έγινε με υλικά ελληνικά, μπήκαν τέτοιες προδιαγραφές στην προσπάθεια να προσαρμοστεί ακόμα και χρωματικά στο βράχο της Ακροπόλεως, ήταν στοιχεία που δεν μπορείς να πεις ότι «τα πήρα και τα έφερα», αλλά το ότι παρεμβάσεις ειδικά στην Ιταλία με υλικά αντίστοιχα σίγουρα χρησιμοποιήθηκαν, αλλά νομίζω ότι επειδή η Ενοποίηση έχει κάνει το εξής, μάλλον πριν το αναλάβει κιόλας το θέμα η Ενοποίηση, οι μελέτες των 6 αρχαιολογικών χώρων και της Διονυσίου Αεροπαγίτου, είχαν ανατεθεί σε διαφορετικά γραφεία, στην ουσία δούλεψε όλο το τεχνικό δυναμικό της Αθήνας τουλάχιστον, αν όχι της χώρας, γιατί σε κάθε γραφείο ήταν αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός, μηχανολόγος, αρχαιολόγος, όλα αυτά, πάνω κάτω έχουμε συνεργαστεί με τα μεγαλύτερα γραφεία της Αθήνας, σχεδόν με όλους, γι' αυτά τα 6,7 έργα και για τα μικρότερα. Αυτό λοιπόν δημιούργησε ένα πολλαπλό λεξιλόγιο όπου ο καθένας έφερε και τη δική του εμπειρία και τη δική του βιβλιογραφία και ανάλογα με την περίπτωση προσαρμοζόταν. Ένα μειονέκτημα έχει αυτό, το οποίο ήταν πολύ σημαντικό νομίζω καθώς έδινε ένα ενδιαφέρον σε κάθε χώρο. Το ότι τελικά προτείνονται διαφορετικού τύπου φωτιστικά, διαφορετικού τύπου εμπόδια μεταλλικά, διαφορετικού τύπου καθιστικά και όλα αυτά και δημιουργούν δυσκολίες στη συντήρηση από τον Δήμο, αλλά από την άλλη πλευρά είχαμε πάρα πολλές προσεγγίσεις, που νομίζω ότι τελικά μάλλον βοήθησαν.

Σ: Λοιπόν, νομίζω μου έχετε απαντήσει για το αν υπήρχε πριν τις αναπλάσεις εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη του Οργανισμού. Η επόμενη ερώτηση είναι αν συνδέονται οι συγκεκριμένες επεμβάσεις με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας.

ΝΓ: Κι αυτό νομίζω ότι εν μέρει στο απάντησα ήδη, γιατί εντάσσεται και στο Γενικό Πολεοδομικό και στο Ρυθμιστικό σίγουρα, στη συνολικότερη στρατηγική ανάπτυξη από το Ρυθμιστικό δεν θα υπήρχε, αλλά σε κάθε περίπτωση, όσο προχωρούσε και η διαδικασία, προσπαθούσαμε να δούμε και βιοκλιματικά τις προσεγγίσεις, δηλαδή με τα χρόνια γινόμαστε κι εμείς λίγο πιο σοφοί σε ένα βαθμό.

Σ: Ωραία. Τώρα, όσον αφορά στα αποτελέσματα και στην κοινωνική αποδοχή των έργων, μου είπατε νωρίτερα ότι δεν υπάρχουν μελέτες οι οποίες να αξιολογούν...

ΝΓ: Δεν υπάρχουν που να γνωρίζω εγώ. Δηλαδή που να έγιναν από εμάς όσο λειτουργούσαμε.

Σ: Ούτε εμείς έχουμε βρει πάντως.

ΝΓ: Ναι, είχε ξεκινήσει να γίνει μια μελέτη στο Σχέδιο Πλαίσιο που συμμετείχε νομίζω ο Δημήτρης Οικονόμου και κάποιοι άλλοι, τέλος πάντων δεν προχώρησε αυτό σαν συγκεκριμένη διαδικασία, μπορεί να έχουν γίνει δημοσιεύματα που να μου διαφεύγουν, αλλά πάντως επίσημη έτσι ανάθεση κλπ δεν είχε υπάρξει και νομίζω ότι έγινε από αυτά ίσως έγινε μέσα σε διάφορα πανεπιστήμια από φοιτητές και καθηγητές που ήθελαν να προωθήσουν το πρόγραμμα αυτό ή που τους ενδιέφερε. Βέβαια, αυτό που είχε ενδιαφέρον είναι ότι σε πάρα πολλές Σχολές δόθηκαν τμήματα του ευρύτερου ενοποιημένου αρχαιολογικού χώρου ως μελέτες και πρέπει να έχουν κάνει και πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις. Δηλαδή εγώ θυμάμαι είχα πάει να κάνω μια διάλεξη στο Πολυτεχνείο, είχαν κάνει για την κορεατική αγορά που είναι επίσης έργο της Ενοποίησης κι αυτό το ξέρω καλά για τον ΗΛΠΑΠ απέναντι, νομίζω μετά είχαν κάνει για την Ολγας, σίγουρα έχουν κάνει για το Ολυμπείο, πρόσφατα μου ζητούσαν στοιχεία για το Μοναστηράκι, άρα υποθέτω ότι έκαναν μελέτη και για αυτό. Και βέβαια μέσα στις προτάσεις της Ενοποίησης ήταν και η Ακαδημία Πλάτωνος όπου είχαμε κάνει προτάσεις πολύ σοβαρές και ενδιαφέρουσες, εντάξει οι περισσότερες έχουν μείνει τώρα στα αρχεία, για την Ακαδημία των Εθνών και κάτι τέτοια πολύ μεγαλεπήβολα, αλλά κάποιες μικρές προτάσεις εκεί που υπήρχαν αποθήκες του ΥΠΠΟ και έκοβαν τον αρχαιολογικό χώρο στα δύο, ενώ τα κτίρια ήταν δικά τους, έγιναν τελικά αποδεκτές, βέβαια η Ενοποίηση δεν νομίζω ότι αναφέρθηκε πουθενά, αλλά δεν πειράζει και αυτή τη στιγμή έχουν καταδαφιστεί, ήταν τρία κτίρια, μπορώ να στα δείξω σε χάρτη αν θες κάποια άλλη στιγμή, τα οποία έχουν γίνει πράσινο και έχουν αποδοθεί κι έχει ενοποιηθεί οπτικά τουλάχιστον ο αρχαιολογικός χώρος από τον απέναντι, παρά το γεγονός ότι δεν καταφέραμε να διώξουμε την κίνηση από το δρόμο που κόβει την Ακαδημία Πλάτωνος στα δύο, ε αυτό λειτούργησε υπήρχαν και πολλές μικρές παρεμβάσεις που δεν τις θυμάμαι που δεν έχουν ολοκληρωθεί, άλλα όπου έχει δοθεί το μήνυμα αλλά κάποια στιγμή θα μπορούσαν ελπίζω να προχωρήσουν.

Σ: Η αξιολόγηση δεν ήταν ποτέ κομμάτι της διαδικασίας;

ΝΓ: Όχι. Δεν υπήρξε ποτέ επίσημα διατυπωμένη αυτή η προσπάθεια. Πιστεύω ότι αν η Ενοποίηση είχε μεγαλύτερη διάρκεια ζωής ή τέλος πάντων μετά τον πυρετό των έργων της δινόταν ο χρόνος, θα μπορούσε να κάνει αυτήν την προσπάθεια, μάλλον το είχε και στο πρόγραμμα και στη σκέψη, αλλά δεν υλοποιήθηκε ποτέ, τουλάχιστον από εμάς. Τώρα μπορεί να έχει γίνει σε άλλες, με πρωτοβουλία κάποιων Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και να μην το ξέρω, δεν μπορώ να το πω. Αλλά πάντως δεν πρόλαβε η ενοποίηση, τα χρόνια που έζησε τέλος πάντων λειτουργούσε πάντα σε ρυθμούς τρέλας, με πολύ λίγο κόσμος και πάρα πολλούς εξωτερικούς συνεργάτες και ήταν, ειδικά πριν το 2004 δεν το συζητώ, αλλά και μετά, ήταν έντονοι οι ρυθμοί γιατί είχαν μειωθεί και οι απασχολούμενοι, στο τέλος βέβαια όταν περιορίστηκε πάρα πάρα πολύ το οικονομικό, ξεκινήσαμε αυτές τις μικρές παρεμβάσεις που ήταν το Αθήνα επί 4, οι διαγωνισμοί, που έδωσαν πάτημα σε πολλούς νέους να εκφραστούν και γι' αυτό λέω ότι καμιά φορά, δεν είναι αυτά τα τρία έργα μόνο, ή τέσσερα, αν βάλεις την Αεροπαγίτου με την Παύλου μαζί, δεν θα την απομονώσεις ποτέ και τη Μακρυγιάννη ίσως, που αντιπροσωπεύουν την Ενοποίηση και πιστεύω ότι τα άλλα δεν είναι γνωστά. Το κάτω μέρος της Ερμού, αμφιβάλλω αν το ξέρει κανείς ότι είναι της Ενοποίησης.

Γιατί όλες τις μικρές κάθετες, Κολοκοτρώνη, Λέκκα, Πραξιτέλους, Αθηνάς, Αιόλου, το περισσότερο κομμάτι από αυτά, πιστεύω ότι ο περισσότερος κόσμος δεν το γνωρίζει καν ότι είναι της Ενοποίησης, το Σύνταγμα, την Πλατεία Κουμουνδούρου.

Σ: Ναι, αυτά τα έχουμε δει.

ΝΓ: Τα έχετε δει ναι, γιατί τα έχετε μελετήσει. Στο συλλογικό δεν... ο κάτοικος της Αθήνας δεν ξέρει καθόλου, δεν του περνάει από το μυαλό ότι, τέλος πάντων, δεν έχει και σημασία.

Σ: Η επόμενη ερώτηση, ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη της Αθήνας και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύετε ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτές;

ΝΓ: Ωραία ερώτηση, πολύ συγκεκριμένη (γελάει). Μόνο αόριστα μπορώ να την απαντήσω βέβαια. Εγώ θεωρώ ότι οι επιπτώσεις οι περισσότερες είναι θετικές. Και σε κοινωνικό επίπεδο διότι ακόμα κι αυτός που δεν ζει στο κέντρο, νοιώθει μια ικανοποίηση να ζει στο κέντρο της πόλης του, τον εκφράζει, δηλαδή το στίγμα της Αθήνας διεθνώς, είναι η περιοχή αυτή. Δεν είναι μια ωραία περιοχή στην Εκάλη, ή ξέρω εγώ μια άλλη με θέα στη θάλασσα, που κι αυτά έχουν άλλου είδους ενδιαφέρον. Τώρα οι κοινωνικές ομάδες πολιτών που είναι άμεσα ωφελημένοι σε αυτό, επειδή εγώ αποφάσισα να γίνω και κάτοικος του κέντρου, 10 χρόνια τώρα, είχα φύγει και επέστρεψα, δεν μπορώ να το πω μετά βεβαιότητας γιατί πιστεύω ότι δεν έχει έρθει το κέντρο ακόμα στην κατάσταση που θα μπορούσε να συγκριθεί με αντίστοιχα κέντρα άλλων πόλεων δηλαδή σε επίπεδο καθαριότητας, ασφάλειας, χρήσης όλο το 24ωρο και επιμένω πάρα πολύ σε αυτό.

Σ: Εννοείτε την κατοικία;

ΝΓ: Ναι, γιατί η κατοικία διαμορφώνει πράγματα, δηλαδή, όταν βγεις να πας στο μπακάλικο της γειτονιάς και υπάρχει αυτή η κίνηση 10 φορές την ημέρας ή 15, ή από κάποιον άλλον, αμέσως αυτό έχει επίπτωση και στην καθαριότητα, έχει επίπτωση και στην ασφάλεια, έχει επίπτωση σε πάρα πολλά πράγματα και νομίζω ότι όλα αυτά συνδυαστικά δεν έχουν λειτουργήσει για να μπορώ να πω ποιες ήταν. Τώρα αν εννοούμε ωφελημένες κάποιοι (ομάδες) που είχαν ακίνητα ή ξέρω εγώ κάτι τέτοιο, δεν θα το έβλεπα με πολύ συγκεκριμένη τοποθέτηση. Γιατί ας πούμε τα ακίνητα της Διονυσίου Αρεοπαγίτου πχ που σίγουρα έχουν ευνοηθεί, ήταν ήδη απλησίαστα. Η πρώτη μου συνέντευξη που είχα πάει να πάρω εγώ, ήταν από την κ. Ζολώτα που έμενε εκεί. Η οποία είχε το ακίνητο που έβλεπε την Ακρόπολη, είχες την αίσθηση ότι θα πιάσεις το θέατρο του Διονύσου από αυτό το σπίτι, η οποία μου είπε άλλο πράγμα, η πρώτη της αντίδραση ήταν: «Αχ κορίτσι μου δεν πλένω τις κουρτίνες, έπρεπε να πλένω τις κουρτίνες κάθε εβδομάδα» γιατί μαύριζαν από τα λεωφορεία (γελάει) Ο καθένας έχει μία... Όχι ότι τις έπλενε η ίδια, αλλά θέλω να πω. Είναι μια διαφορετική προσέγγιση, δηλαδή ακόμα και το περιβαλλοντικό, το ότι δεν υπήρχε η άμεση επίπτωση στα μνημεία, ότι περπατάς πιο άνετα, ότι έχεις αυτή τη δυνατότητα στο κέντρο της πόλης (να περπατάς) ότι σου δίνεται η δυνατότητα μιας διαλεκτικής με τα μνημεία που είναι συνυφασμένα με την Ελλάδα, είτε το θέλουμε είτε όχι, η αρχαία

αίγλη έχει περάσει στο αίμα μας, τη νοιώθουμε, τη βιώνουμε. Και νομίζω επίσης, το ενδιαφέρον της παρέμβασης της Ενοποίησης που σε αυτό βοήθησε πάρα πολύ το ΥΠΠΟ, είναι ότι δεν έχει μείνει μόνο στα αρχαία, είναι ότι έχει πιάσει όλες τις περιόδους, πχ τζαμιά κλπ. Υπάρχει μια προσπάθεια να ακουμπήσουμε τα πάντα. Είτε αυτά λέγονται νεοκλασικά, είτε είναι βυζαντινά, είτε μεταβυζαντινά και νομίζω, το βλέπω τώρα επειδή είμαι και μέλος στο ΚΑΣ ας πούμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις κάτι έχουμε να πούμε, ότι κάτι μου θυμίζει, αλλά δεν μπορώ να στο εκφράσω έτσι μεμονωμένα, βέβαια αν θεωρήσουμε ότι είναι ευνοημένοι αυτοί που έχουν καταστάματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, αυτό δυστυχώς ή ευτυχώς συμβαίνει στις περισσότερες μητροπόλεις στο κέντρο, υπάρχει αυτό το θέμα. Αν μπορέσουμε να βρούμε ένα μέτρο, κάπου να ελέγχεται αυτό, θα ήταν κάτι που θα το θέλαμε βέβαια.

Σ: Θα ήθελα να σας πάω στην επόμενη ερώτηση. Κρίνοντας τη σημερινή κατάσταση και από τη χρήση των έργων ανάπλασης, πιστεύετε ότι οι προσδοκίες που είχατε πριν την υλοποίηση δικαιώθηκαν;

ΝΓ: Σε κάποια ναι, σε κάποια όχι. Δηλαδή το ότι η χρήση είναι εξαιρετική ή τέλος πάντων έχει την αποδοχή του πληθυσμού κλπ είναι σημαντικό, αλλά όταν βλέπω την είσοδο της Αρεοπαγίτου που έχει γίνει χώρος στάθμευσης ταξί ή ξέρω εγώ αφετηρία για το τρένο ή κάτι άλλο, νομίζω ότι ήταν πολύ μεγαλύτερες οι προσδοκίες από αυτές που βλέπω τώρα και νοιώθεις πάρα πολύ άσχημα όταν σκέφτεσαι ότι έχουν δοθεί κάποια εκατομμύρια για να μπου εκεί μάρμαρα συγκεκριμένα, να είναι ελληνικά, έχουμε κάνει άπειρες προσπάθειες να βάλουμε μπάρες ώστε να μην μπαίνουν εκεί πέρα αυτοκίνητα και τα σπάνε και ξαφνικά βλέπεις με την ανοχή όλων, διότι δεν είναι ενός μόνο ή της αστυνομίας που λένε, όλα αυτά, εκεί είναι αφετηρία ταξί τώρα. Η πλατεία που είναι πίσω από τη Μελίνα που είναι όλο μάρμαρα και τα πλατάνια που έχουν μεγαλώσει απίστευτα, δηλαδή αυτά φυτεύτηκαν το 2002 και νομίζεις ότι είναι 40 χρόνια εκεί, θα έπρεπε να είναι ένα αριστούργημα και από κάτω είναι αυτοκίνητα. Ε απογοητεύεσαι. Και σε άλλα σημεία. Εγώ επιμένω σε αυτό που είχα γράψει εκεί, το «χρήση - κατάχρηση» ότι λίγο πολύ τους έχουμε τσακίσει αυτούς τους χώρους, τους χρησιμοποιούμε περισσότερο απ'όσο πρέπει για τα πάντα, από τραπεζοκαθίσματα, συγκεντρώσεις, όλα αυτά, που ίσως τους στερεί κάποια από τα στοιχεία που ελπίζαμε ότι θα έχουν όταν τους κατασκευάζαμε. Απ'την άλλη πλευρά είναι γνωστοί, είναι αγαπητοί στον κόσμο και γίνονται όλο και πιο γνωστοί, οπότε δεν ξέρω αν το ένα μπορεί να ισοσταθμίσει το άλλο.

Σ: Μου την απαντήσατε την ερώτηση σχετικά με την αποδοχή των συγκεκριμένων επεμβάσεων ανάπλασης από τον κόσμο.

ΝΓ: Ναι, νομίζω ότι η αποδοχή υπάρχει. Ναι, τώρα με ποιον τρόπο εκφράζεται...

Σ: Και στα τρία έργα; Ομόνοια, Διονυσίου Αρεοπαγίτου και Μοναστηράκι;

ΝΓ: Ναι, τώρα με ποιον τρόπο εκφράζεται είναι άλλο θέμα, καμιά φορά εκφράζεται λίγο υπερβολικά, θέλουν να τα κάνουν όλα εκεί.

Σ: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών των αναδιαμορφωμένων χώρων;

ΝΓ: Στο δημόσιο αγαθό; Νομίζω ότι μπορώ να σε παραπέμψω συνολικά σε εκείνο το άρθρο που είχα γράψει: «χρήση, κατάχρηση» γιατί το δημόσιο αγαθό δεν είναι πάντα σεβαστό δυστυχώς και φτάνουμε στην κατανάλωσή του ας πούμε, παρόλα αυτά επειδή κι αυτή εντάσσεται στο γεγονός ότι οι πολίτες αγαπούν το χώρο συνολικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι με τα καλά του και τα κακά του, υπάρχει ένας σεβασμός.

Σ: Τώρα όσον αφορά την τελευταία ενότητα των ερωτήσεων, δεν μου είναι πολύ ξεκάθαρο ποιο είναι το μέλλον της ΕΑΧΑ.

ΝΓ: Δεν υπάρχει μέλλον για την ΕΑΧΑ. Η ΕΑΧΑ είναι μόνο ένα παρελθόν. Σταμάτησε το 2014. Από εκεί και μετά τα προγράμματα της ΕΑΧΑ ενδεχομένως, μάλλον όχι ενδεχομένως, ο νόμος λέει ότι θα συνεχίσουν να υλοποιούνται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Νομίζω όμως ότι οι συνθήκες είναι τόσο διαφορετικές που θα πρέπει κανείς να τα ξαναδεί από την αρχή. Γιατί η ΕΑΧΑ ήταν καβάλα σε δύο άλογα. Το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Κι αυτό τη βοηθούσε σε πολλά πράγματα. Μπορεί να δημιουργούσε τεράστιες δυσκολίες, κι έχουμε τεράστιες δυσκολίες, είχαμε κι έχουμε ακόμα εμείς που έχουμε ασχοληθεί με την εκκαθάριση, αλλά από την άλλη πλευρά έδινε ακριβώς και τη δυνατότητα συνεργασίας, αναγκαστικής συνύπαρξης αυτών των δύο που δεν είναι πάντα εύκολο να υπάρξει. Και το βλέπω όλο και περισσότερο. Όλο και πιο έντονο γίνεται αυτό. Ότι τα δύο Υπουργεία απομακρύνονται. Απομακρύνονται με την έννοια ότι το καθένα έχει το πρόγραμμά του, όχι επειδή έχουνε κάτι μεταξύ τους. Κι από την άλλη θεωρώ ότι ήταν και το timing. Το timing ήταν σημαντικό. Δηλαδή ήταν σημαντικοί άνθρωποι, σημαντικά έργα, υπήρχαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες και μια γενικότερη ευφορία κι από την άλλη πλευρά δεν μπορώ να αρνηθώ ότι σε μια εποχή κρίσης, αυτά τα έργα που λίγο θεωρούνται, δεν το πιστεύω και δεν θα το έλεγα ποτέ ότι είναι έργα βιτρίνας, αλλά τέλος πάντων ενέχουν τον χαρακτήρα του εξωραϊσμού, δεν θα μπορούσες να τα βάλεις σε προτεραιότητα και να πεις ότι αυτό και τίποτα άλλο. Δηλαδή θα πρέπει να ισορροπήσει όλο το σύστημα ώστε να ξαναγίνουν αυτά τα πράγματα. Βέβαια ο δρόμος έχει ανοίξει, για όλο το κέντρο υπάρχουν τα παραδείγματα, μπορείς να τα χρησιμοποιήσεις, αλλά μελλοντικά σχέδια της ΕΑΧΑ δεν υπάρχουν εκτός από το υπόλοιπο του προγράμματος που δεν έχει υλοποιηθεί, το οποίο είναι το υπόλοιπο από τα 60 έργα που δεν έχουν γίνει.

Σ: Αυτά προβλέπονται να γίνουν κατά τη γνώμη σας ή για την ώρα είναι όλα παγωμένα;

ΝΓ: Εφόσον αυτά δεν έχουν μεταφερθεί ακόμα στο υπουργείο, νομίζω ότι πλέον αρχίζουν και χάνουν σιγά σιγά την επικαιρότητά τους. Βέβαια σαν έργα υπάρχουν, δηλαδή θα υπάρχει το ενδιαφέρον κάποια στιγμή, δεν ξέρω κι εγώ η ίδια αν θα μπορούσα να πω ότι αυτή τη στιγμή θα μπορούσαν να είναι έργα προτεραιότητας, ας πούμε η πεζοδρομηση της Όλγας. Εκείνη τη στιγμή που είχε γίνει είχε ενδιαφέρον γιατί ήταν, δημιουργείτο ένας απίστευτα μεγάλος κοινόχρηστος χώρος από τη Βουλή μέχρι και το Ολυμπείο, με ειδικές συνθήκες θα ήταν πολύ όμορφος χώρος, αλλά τώρα ίσως ακόμα κι εμένα να μου φαίνεται λίγο άκαιρο. Πάντως θα εξαρτηθεί, θα εξαρτηθεί από το Δήμο, θα εξαρτηθεί από το Υπουργείο, θα εξαρτηθεί κι από το τί θέλουν κι οι άλλοι φορείς. Δηλαδή ας πούμε οι μαγαζάτορες του κέντρου και ο Εμπορικός Σύλλογος Αθηνών έχει βάλει κάποιες προτεραιότητες. Μία από τις προτεραιότητές του ήταν να

παρκάρουν πούλμαν τουριστικά στο κάτω μέρος της Μητροπόλεως. Αν αυτή είναι μόνο η προτεραιότητα για να μπορεί να έρθει και να ψωνίσει κόσμος και τέτοια, δεν νομίζω ότι θα κινηθούν αυτά τα έργα. Αν η προτεραιότητα είναι να δημιουργηθούν πόλοι όπως ο υπερτοπικός πόλος αναψυχής πρασίνου όπως λέγαμε αυτόν για την Όλγας, εκεί ναι, θα μπορούσε. Κι έχουνε δυναμική, έτσι; Η Ακαδημία Πλάτωνος έχει δυναμική τεράστια, πάρα πολλοί μικροί δρόμοι έχουν δυναμική και ίσως να έπρεπε να επεκταθεί το όλο πρόγραμμα και σε άλλες περιοχές, δηλαδή εγώ επειδή είμαι και παλιά Κυψελιώτισσα, βλέπω ότι η Κυψέλη κάνει μια τεράστια προσπάθεια, επομένως γιατί όχι και προς τα εκεί που έχει ένα ενδιαφέρον που έχει πολύ πυκνή κατοίκηση, που έχει ανθρώπους που έχουν μείνει και που αγαπάνε την περιοχή, η Φωκίωνος Νέγρη είναι ένας υπέροχος δρόμος που θα μπορούσε να είναι, ξέρω κι εγώ, το αντίστοιχο δικό μας, τι να πω, η Champs Elysees, κάτι τέτοιο. Επομένως, θα πρέπει κανείς να το ξαναδεί από την αρχή, νομίζω ότι αυτά που έμειναν, εντάξει υπάρχουν, είναι μέσα στο σχεδιασμό γιατί υπήρχαν ήδη, αλλά νομίζω θα έπρεπε κανείς να το δει με τα νέα δεδομένα.

Σ: Τα οικονομικο-κοινωνικά;

ΝΓ: Και τα κοινωνικο-οικονομικά, αλλά και την ίδια την πόλη. Πώς κινήθηκε. Το ότι υπάρχουν κινήσεις στην Κυψέλη ας πούμε, δεν πρέπει κανείς να το αγνοήσει πια, δεν ήταν τόσο δυνατές πριν από μερικά χρόνια.

Σ: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων ανάπλασης;

ΝΓ: (γελάει) Τώρα οι βασικές προτεραιότητες νομίζω ότι μέσα από αυτά που είπαμε σε ένα βαθμό βγαίνουν λίγο λίγο κι εγώ δεν τις έχω βάλει κάτω να πω 1,2,3, για μένα πρώτα απ' όλα πρέπει να είναι (προτεραιότητα) οι πολίτες που ζουν εκεί. Μετά, οι πολίτες της ευρύτερης περιοχής κι ότι αυτό μπορεί να σημαίνει. Μετά, να μην γίνονται έργα βιτρίνας, με την έννοια ότι αλλάξαμε και βάλαμε πλακάκια έτσι, βάλαμε πλακάκια αλλιώς, να υπάρχει μια δυνατότητα συνολικής παρέμβασης και αν είναι δυνατόν, τουλάχιστον (με έμφαση), τουλάχιστον, γιατί το ένα φέρνει το άλλο, στις τρεις διαστάσεις του χώρου γιατί όταν εμείς ξεκινήσαμε την Αθηνάς, που είναι ένας δρόμος που την αναφέρω γιατί δεν είναι γνωστό ότι έγινε από την ΕΑΧΑ, αμέσως ξεκίνησαν αναπλάσεις κτιρίων εκεί. Από μόνοι τους, από ιδιώτες γιατί σου λέει έχει ενδιαφέρον εδώ.

Σ: Μετά τις διαπλατύνσεις;

ΝΓ: Θέλω να πω ότι το ένα φέρνει το άλλο και καμιά φορά η κινητοποίηση... όπως είχε γίνει με το πρόγραμμα με τις όψεις του Δήμου Αθηναίων, που ήταν και πρόγραμμα δικό μας και ήταν και πρόγραμμα του Υπουργείου. Ζήλευε ο ένας τον απέναντι και τελικά τότε η Αθήνα είχε λίγο ομορφύνει, καθαρίσει, βαφτεί τέλος πάντων, είχε φτιασιδωθεί κάπως, θέλω να πω ότι αυτό δεν ήταν άμεσα μια δράση δημόσια, με κάποιες προσεγγίσεις είχε κινητοποιήσει ιδιώτες. Και είναι και πολλές φορές μερικά πράγματα που φαίνονται αστεία κι όμως είναι σημαντικά, δηλαδή κάποτε είχαμε δώσει κι εμείς κίνητρα για να βαφτούν οι όψεις και να αντικατασταθούν οι τέντες στις πολυκατοικίες που είναι απέναντι από του Μουσείου Ακρόπολης στη Μακρυγιάννη. Δυστυχώς μια πολυκατοικία το έκανε κι όταν το έκανε άλλαξε μόνο τις τέντες της και

έβαλε αυτό το υπόλευκο κάπως το καραβόπανο κι ήταν καταπληκτική. Γιατί το έκανε μόνο μία ενώ δίναμε, στην αρχή όλα τα λεφτά, μετά δίναμε τα μισά, τέλος πάντων δεν κινητοποιήθηκε κανείς άλλος, γιατί δεν μπόρεσαν μέσα από τις γενικές συνελεύσεις των πολυκατοικιών, να συμφωνήσουν όλοι να πάρουν την επιδότηση. Θέλω να πω δηλαδή ότι η συμμετοχή του ιδιώτη είναι καθοριστική. Κι αυτό έχει σημασία, δηλαδή το Μουσείο Ακρόπολης βλέπεις απέναντι. Βλέπεις την ντουλάπα την πλαστική, την ντουλάπα τη μεταλλική τη σκουριασμένη, που όταν κατέβαιναν οι τέντες όλες ίδιες, χωρίς να βαφτεί η πολυκατοικία, ήταν μια άλλη εικόνα. Θέλω να πω ότι καμιά φορά και μικρά πράγματα μπορούν να κάνουν μεγάλη διαφορά. Κι η μεγάλη διαφορά μπορεί να φέρει πίσω κατοίκους. Για μένα, κάθε φορά που περπατάω στο Εξάρχεια και βλέπω ένα φορτηγό να ξεφορτώνει, αναρωτιέμαι αν ξεφορτώνει για να φέρει ή αν ξεφορτώνει για να φύγει. Και 9 στις 10 φορές είναι για να φύγει. Αυτό είναι πάρα πολύ προβληματικό για το κέντρο. Δηλαδή αν ξεφορτώνει για να φέρει, ας είναι νέοι, ας μην είναι αυτοί που ήταν παλιά, που είχαν οικογένειες με παιδιά, άλλος πληθυσμός, δεν έχει σημασία, αλλά να κατοικείται. Όταν χάσει τον κάτοικο η πόλη, τι θα γίνει, ή διασκεδαστήριο τη νύχτα, ή μαγαζιά μόνο το πρωί, δεν έχει ζωή. Δεν έχει ζωή όλο το 24ωρο και...

Σ: Στην Ομόνοια πάντως δεν... Θέλω να πω ότι στη Διονυσίου Αεροπαγίτου δεν έχει ζωή τη νύχτα, είναι ένας πόλος πάρα πολύ πετυχημένος, στο Μοναστηράκι έχει ζωή τη νύχτα, στην Ομόνοια δεν...

ΝΓ: Στην Ομόνοια ούτως ή άλλως δεν υπάρχουν κάτοικοι, η Διονυσίου Αεροπαγίτου δεν συγκρίνεται, είναι ένα άλλο επίπεδο ούτως ή άλλως, αλλά πιστεύω ότι κι η Ομόνοια αν κατοικείτο θα ήταν διαφορετική, αλλά οπωσδήποτε στην Ομόνοια έχουν μπει και πάρα πολλοί παράγοντες άλλοι, δηλαδή, ουσιαστικά όταν έχει γίνει το κέντρο της υποβάθμισης ξεκίνησε η Ομόνοια, εμείς δηλαδή είχαμε πρόβλημα με ανθρώπους που έκαναν χρήση ναρκωτικών, πάνω στο πεζούλι, στο πλατύσκαλο της Ενοποίησης. Νοιώθεις τεράστια ευθύνη γι' αυτήν την κατάσταση και δεν μπορείς να κάνεις και κάτι μόνη σου. Μετά δημιουργείται θέμα μυρωδιάς. Ουρούσαν δεξιά αριστερά όλοι, δεν ξέρεις ποιος, δεν μπορείς να βρεις ποιος. Ο Δήμος δεν ξέρω κι αυτός με τι δυνατότητες μπορεί να ανταποκριθεί σε όλα αυτά, οπότε το ένα φέρνει το άλλο. Εσένα αν μύριζε ο δρόμος έξω από το σπίτι σου, μία φορά, δύο φορές, τρεις φορές, στο τέλος θα πεις θα φύγω. Εγώ ας πούμε επειδή είχα συνηθίσει την περιοχή περπατούσα άνετη. Άλλοι μου λένε μα δεν φοβάσαι μη σε κλέψουν και θυμάμαι συγκεκριμένα ένα συνάδελφο που μου είπε: «Δεν σιχαίνεσαι να φοράς πέδιλα», το σκεφτόμουν ακόμα σήμερα που έλεγα να βάλω πέδιλα, ή να μη βάλω, τι καιρό θα κάνει και λέω κοίταξε να δεις, ένας άνθρωπος που δεν κυκλοφορεί εκεί είπε κάτι που μπορεί να έχει και δικίο βέβαια; Μπορεί να κολλήσει κάτι, δεν το είχα σκεφτεί ποτέ και βέβαια εγώ εξακολουθούσα να κυκλοφορώ με πέδιλο. Θέλω να πω ότι αυτό διώχνει τον άλλον, διώχνει αυτόν που θα θέλει να πάει να φάει, αυτόν που θα θέλει να πάει να ψωνίσει και επίσης τώρα που είπα για τα ψώνια, πιστεύω ότι στο κέντρο, το παλιό παραδοσιακό εμπόριο, τύπου κορδέλες κι αυτά, δεν έχει προστατευτεί αρκετά, δηλαδή είναι πολύ εύκολο να τους διώξουν για να γίνουν τραπεζοκαθίσματα, το οποίο είναι κακό. Δεν έχω τη λύση σε όλα τα θέματα, αλλά νομίζω ότι το κομμάτι που είναι γύρω εκεί, το εμπορικό τρίγωνο, θα πρέπει να βρεθεί μια λύση να προστατευθεί γιατί διαλύεται. Κι επειδή δεν έχουν κι ευκολία στην πρόσβαση, τους δημιουργείται ακόμα μεγαλύτερο πρόβλημα και νομίζω ότι φεύγουν όλοι πια.

Σ: Άρα για εσάς, η κατοικία είναι το βασικότερο.

ΝΓ: Η κατοικία για μένα είναι καθοριστικό. Και δεν είναι το μόνο βέβαιο και δεν μπορείς να τους φέρεις έτσι και να τους πετάξεις με ελικόπτερο, αλλά πάντως είναι το καθοριστικό.

Σ: Και θα μπορούσε να είναι το κίνητρο που θα δινόταν μέσα από μια ανάπλαση;

ΝΓ: Ναι, θα ήταν πολύ σημαντικό.

Σ: Το σκεπτικό πίσω από την ενοποίηση των κοινόχρηστων χώρων, των αρχαιολογικών χώρων, πιστεύετε ότι γινόταν κατανοητό από τους μελετητές;

ΝΓ: Από τους μελετητές που δούλευαν για εμάς νομίζω πως ναι. Υπήρχε και μεγάλος ενθουσιασμός και πάρα πολύ προσπάθεια στο βαθμό που μπορούσε ο καθένας να δώσει κάτι από τον εαυτό του. Από τους μελετητές σίγουρα, αυτούς που δούλευαν για εμάς.

Σ: Από τους μελετητές των διαγωνισμών;

ΝΓ: Των διαγωνισμών μετά; Εννοείς το Αθήνα Χ4; Νομίζω ότι εκεί πραγματικά τα έδωσαν όλα οι νέοι, γιατί ήταν όλοι διαγωνισμοί για νέους αυτοί. Έχουν εξαιρετικές ιδέες που κάθονται και περιμένουν ας πούμε, αυτό που δεν ξέρω αν έχει γίνει κατανοητό, είναι η σημασία του όλου έργου από τους άλλους, όχι από αυτούς που ασχολήθηκαν. Αυτό πιθανόν όχι γιατί φαντάζομαι ότι αν είχε γίνει και πολύ κατανοητό θα ήταν διαφορετική και η τύχη της Ενοποίησης και τη λέω την Ενοποίηση όχι σαν φορέα, γιατί εγώ προερχόμενη από το δημόσιο, κάποια στιγμή θα έφευγα. Μη θεωρηθεί ότι σε προσωπικό επίπεδο επειδή έκλεισε έχω αυτό το θέμα, αλλά ενός φορέα που να ασχολείται με το ιστορικό κέντρο και να μπορεί να παντρεύει τους διάφορους φορείς, θα το είχα δει κάπως διαφορετικά, αλλά δεν νομίζω ότι αυτό αξιολογήθηκε όσο θα μπορούσε. Από τους μελετητές πάντως τους δικούς μας ναι.

Σ: Η ΕΑΧΑ κάποια στιγμή έκανε ένα πέρασμα από την Αθήνα και στις υπόλοιπες πόλεις, έτσι δεν είναι; Αυτό πρόλαβε να...

ΝΓ: Αυτό πρόλαβε να ξεκινήσει απλώς. Αλλά έδωσε κάποια δείγματα γραφής και στη Θεσσαλονίκη πήγε εξαιρετικά και μου είπαν ότι ακόμα ασχολούνται με κάποια μέρη από αυτά, στο Ηράκλειο έμαθα ότι θέλουν κάποια σημεία να τα επεξεργαστούν, έχουν δυσκολία βέβαια γιατί οι διαγωνισμοί έγιναν από φορέα που δεν υπάρχει και αυτά, στο Βόλο δεν έγινε τίποτα γιατί στην ουσία είχε κλείσει κι η Ενοποίηση όταν ήρθε η κρίση κλπ, στην Κοζάνη επίσης έγινε μια έκθεση με μεγάλη συμμετοχή των κατοίκων, αλλά στη Θεσσαλονίκη νομίζω ότι ήταν η πιο θερμή ανταπόκριση κι ο Μπουτάρης το είχε πάρει πολύ ζεστά και η εκδήλωση ήταν εξαιρετική, άλλωστε οι Θεσσαλονικείς τεχνικοί τουλάχιστον, το έχουν πει ότι κάτι στην πορεία που ξεκίνησε η Ενοποίηση, πάντως η Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Θεσσαλονίκης μιλάνε συχνά, έχουν κάνει και συνέδριο, έχουν κάνει πολλά και νομίζω ότι αυτοί τουλάχιστον θα το ήθελαν πάρα πολύ και θα μπορούσαν να κινηθούν κιόλας γιατί έχουν πάρα πολύ καλό, εξαιρετικό δυναμικό.

Σ: Μάλιστα. Τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία;

ΝΓ: Τα Ολυμπιακά, κοινοτικά βεβαίως, συνδυασμός με βιοκλιματικά που είναι λίγο πιο σύγχρονα, της μόδας.

Σ: Ωραία. Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

ΝΓ: Νομίζω πως όχι. Αν χρειάζεστε οτιδήποτε επιπλέον, μιλάμε και στο τηλέφωνο. Νομίζω ότι δεν έχω κάτι άλλο να πω.

Σ: Σας ευχαριστούμε.

Συνέντευξη 4: Έλλη Ανδριοπούλου - Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 11 Οκτωβρίου 2016, στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, με την Έλλη Ανδριοπούλου, Υπεύθυνη Διαχείρισης Δωρεάς του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ). Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 40 περίπου λεπτά. Η συνεντευξιαζόμενη συμφώνησε για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, ως εκ τούτου το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απομαγνητοφώνηση του ηχητικού αρχείου.

Σ= Συνεντεύτρια (Φιλύρα Βλαστού)

ΕΑ=Έλλη Ανδριοπούλου (Συνεντευξιαζόμενη)

Σ: Η πρώτη ερώτηση αφορά στην αναγκαιότητα και στο στόχο της συγκεκριμένης ανάπλασης, δηλαδή ποια κατά τη γνώμη σας ήταν η αναγκαιότητα της δημιουργίας του Κέντρου Πολιτισμού και ποια τα κριτήρια που επιλέχτηκε ο συγκεκριμένος χώρος.

ΕΑ: Νομίζω ότι έχει νόημα να πάμε λίγο στην ιστορία του πώς καταλήξαμε να κάνουμε ως Ίδρυμα αυτή τη δωρεά. Καταρχήν φαντάζομαι γνωρίζετε ότι το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος είναι ένα φιλανθρωπικό Ίδρυμα που κάνει δωρεές σε τέσσερις τομείς, δεν κάνει μόνο στον πολιτισμό και στην παιδεία, είναι ο πολιτισμός και η παιδεία, που φαίνονται και μέσα από αυτή τη δωρεά, αλλά είναι και η υγεία και η κοινωνική πρόνοια. Για να κάνει τις δωρεές αυτές λαμβάνει αιτήματα από δημόσιους οργανισμούς, από ΜΚΟ, από φορείς μη κερδοσκοπικούς πάντα, που μπορεί να έχουν ανάγκη τη χρηματοδότηση για κάποιο έργο κι ο σκοπός των δωρεών είναι πάντα η κοινωνική επίδραση. Τί όφελος μπορεί να έχει το κοινωνικό σύνολο από την υλοποίηση μιας οποιαδήποτε δωρεάς. Το έργο αυτό ξεκίνησε από αιτήματα των φορέων που αφορά. Δεν ήταν μια πρωτοβουλία του Ιδρύματος από την αρχή να πει: “Εγώ θα φτιάξω ένα Κέντρο Πολιτισμού”. Το 1998 είχε έρθει η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ) με ένα αίτημα από τα πολλά αιτήματα που λαμβάνει το Ίδρυμα, εκείνη την εποχή δεν διαφαινόταν ότι εκείνο το αίτημα θα εξελιχθεί σε κάτι τόσο διαφορετικό που η ΕΒΕ ζητούσε μια χρηματοδότηση για την ανακαίνιση, για νέες εγκαταστάσεις, γενικά έχει ένα θέμα με τις εγκαταστάσεις της, γιατί το Βαλλιάνειο είναι ένα πανέμορφο, υπέροχο κτίριο αλλά δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει όλες τις υπηρεσίες που ήθελε η Εθνική Βιβλιοθήκη να προσφέρει. Λίγο αργότερα, ήρθε ένα αντίστοιχο αίτημα από την Εθνική Λυρική Σκηνή. Πάλι για θέμα των εγκαταστάσεών της. Οπότε αυτό άρχισε σιγά σιγά να ωριμάζει ως σκέψη και άρχισε το Ίδρυμα να κοιτάει για χώρους.

Σ: Ωστε να στεγάσει αυτούς τους δύο Οργανισμούς.

ΕΑ: Στην αρχή δεν ήταν ο σκοπός να στεγάσει και τους δύο μαζί. Αντιμετωπιζόντουσαν σαν δύο ξεχωριστά αιτήματα όπως είχαν έρθει και σαν δύο ξεχωριστά αιτήματα. Ψάχνοντας όμως χώρο για τη βιβλιοθήκη, όταν βρέθηκε ο

συγκεκριμένος χώρος, ο οποίος ήταν όπως γνωρίζετε ο παλιός Ιππόδρομος, είχε ήδη φύγει ο Ιππόδρομος και δεν υπήρχε κάποιο άλλο σχέδιο άλλο για το χώρο εδώ...

Σ: Εννοείτε 6 χρόνια μετά το πρώτο αίτημα.

ΕΑ: Πολύ παραπάνω, Δεν θυμάμαι το έτος που βρέθηκε το συγκεκριμένο οικόπεδο, αλλά κάπου εκεί ήταν. Νομίζω το 2006 βρέθηκε. Είχε ήδη φύγει ο Ιππόδρομος κι είχε γίνει parking ο χώρος για τους Ολυμπιακούς, αν θυμάστε και μετά νομίζω βρέθηκε. Αλλά αυτήν την ημερομηνία θα πρέπει να την επιβεβαιώσω. Οπότε τότε πια, επειδή ο χώρος που βρέθηκε ήταν πολύ μεγαλύτερος από τις ανάγκες μόνο της Βιβλιοθήκης κι επειδή υπήρχε και σε εκκρεμότητα το αντίστοιχο αίτημα της Λυρικής, μετά ήταν πρωτοβουλία του Ιδρύματος να τα φέρει αυτά μαζί και μάλιστα σε συνδυασμό με το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος. Δηλαδή, από την αρχή το Ίδρυμα έβλεπε αυτό το χώρο και τη δημιουργία ενός Κέντρου το οποίο θα ήταν προσβάσιμο σε όλους όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του. Η Λυρική Σκηνή ως αντικείμενο, δεν αφορά όλο το πληθυσμό της χώρας. Η ερευνητική Βιβλιοθήκη, δεν αφορά όλο το πληθυσμό της χώρας. Βάζοντάς τα όμως αυτά τα δύο μαζί με τις συνέργειες που μπορεί να δημιουργηθούν και προσθέτοντας στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος τις Υπηρεσίες της Δημόσιας Δανειστικής Βιβλιοθήκης, οι οποίες θα προστεθούν όταν έρθει η Βιβλιοθήκη στις νέες της εγκαταστάσεις, και βάζοντας κι ένα Πάρκο, δημόσιο, ανοιχτό, ουσιαστικά μετέτρεπε τις ανάγκες των δύο Οργανισμών σε ένα Κέντρο το οποίο αφορούσε όλους τους πολίτες. Οπότε αυτή ήταν πρωτοβουλία του Ιδρύματος. Και να τα φέρει μαζί για τις συνέργειες που μπορούν να δημιουργηθούν και να προστεθούν τα δύο στοιχεία της Δημόσιας Βιβλιοθήκης και του Δημόσιου ανοιχτού Πάρκου, έτσι ώστε αυτό το Κέντρο Πολιτισμού να αφορά όλους τους πολίτες κι όχι μόνο την ακαδημαϊκή κοινότητα ή ένα κοινό που ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για το λυρικό θέατρο.

Σ: Ήθελε να δημιουργήσει ένα υπερτοπικό πόλο.

ΕΑ: Ναι. Και όχι για τη δημιουργία του πόλου, για τις υπηρεσίες που θα προσφέρει. Όλες οι δωρεές του Ιδρύματος έχουν σκοπό τον αντίκτυπο στην κοινωνία. Θεωρούσε ότι με το να το κάνει να αφορά όλους τους πολίτες, ουσιαστικά πολλαπλασίαζε την κοινωνική επίδραση που θα είχε το έργο σε όλους τους πολίτες, γιατί αύξανε τους ωφελομένους. Οπότε, αυτό ήταν πρωτοβουλία του Ιδρύματος να τα φέρει μαζί. Είναι σπάνιο, νομίζω υπάρχει σε άλλη μία χώρα, ίσως σε καμία, να είναι δύο Οργανισμοί των γραμμάτων και των τεχνών, στον ίδιο χώρο. Στις περισσότερες χώρες του κόσμου, δεν βρίσκονται μαζί αυτοί οι δύο Οργανισμοί. Και εμείς ανυπομονούμε ακόμα να δούμε στη λειτουργία του, πώς αυτή η αλληλεπίδραση θα δημιουργήσει συνέργειες και οι Υπηρεσίες που θα προσφέρουν αυτοί οι Οργανισμοί, θα γίνουν συμπληρωματικές και θα πολλαπλασιαστούν. Κι αυτός ήταν κι ο σκοπός του έργου, δηλαδή γυρνώντας στην αρχική σας ερώτηση, έχοντας πει όλο το ιστορικό, ήταν ουσιαστικά να υπάρχει πρόσβαση, γενικά της κοινωνίας και των πολιτών στις τέχνες και τον πολιτισμό και πίστευε το Ίδρυμα και κατά τη διάρκεια της κρίσης, είχε ξεκινήσει προφανώς το έργο πολύ πριν την κρίση, αλλά και κατά τη διάρκεια της κρίσης, πίστευε το Ίδρυμα ότι κάτι τέτοιο μπορεί πραγματικά να είναι σαν επένδυση στο μέλλον των πολιτών και της χώρας γενικότερα.

Σ: Θυμάστε, γνωρίζετε πώς επιλέχτηκε ο χώρος του παλιού Ιππόδρομου;

ΕΑ: Δεν γνωρίζω τις λεπτομέρειες, ξέρω ότι γενικά υπήρχε μεγάλη δυσκολία να βρεθεί χώρος που να έχει τη διάσταση, τα τετραγωνικά που χρειαζόνταν για την ΕΒΕ, οπότε τα κριτήρια ήταν το μέγεθος του χώρου και η απόσταση από το κέντρο της Αθήνας, να είναι όσο πιο κοντά. Δηλαδή, θα μπορούσε να βρεθεί και κάτι στο Μαρκόπουλο ας πούμε, ή κάτι στο Λεκανοπέδιο, αλλά λίγο πιο απομακρυσμένο. Άρα προσπαθήσαμε να βρούμε το μεγαλύτερο δυνατό χώρο για τις συγκεκριμένες ανάγκες του έργου, όσο πιο κοντά στο κέντρο της Αθήνας γίνεται, γιατί προφανώς στο κέντρο τέτοιος χώρος δεν υπάρχει. Θα ήταν το ιδανικό, αλλά είναι (η Αθήνα) μια πολύ παλιά πόλη για να έχει τόσο άδειο χώρο στο κέντρο της.

Σ: Ποιος ήταν ο στόχος και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα του έργου;

ΕΑ: Ο στόχος είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των πολιτών της Αθήνας, η δημιουργία ενός πόλου που θα προσελκύει επισκέπτες και από την Ελλάδα και από το εξωτερικό, η ανάδειξη της χώρας στο εξωτερικό, μέσα από αυτό το έργο, αλλά κυρίως η επίδραση στους πολίτες. Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους μέσα από το πράσινο, μέσα από τις υπηρεσίες που θα προσφέρονται εδώ, μέσα από την πρόσβαση στην παιδεία και στον πολιτισμό.

Σ: Συνδέεται η παρέμβαση με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας και του πολεοδομικού συγκροτήματος; Εντάσσεται δηλαδή στο πνεύμα μιας συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος;

ΕΑ: Όχι, δεδομένου ότι δεν ξεκίνησε με μια τέτοια λογική. Ξεκίνησε για να καλυφθούν οι ανάγκες των δύο Οργανισμών που αιτήθηκαν νέες εγκαταστάσεις. Από εκεί και πέρα, η συνεργασία με το Κράτος έχει υπάρξει στενότερη από την αρχή του έργου, οπότε αυτό είναι μια ερώτηση μάλλον προς το κράτος και τα αρμόδια Υπουργεία, για το πώς γνωρίζοντας ότι προχωράει αυτό το έργο, πώς αυτό μπορεί να συνδεθεί με άλλα πράγματα, παρά από το Ίδρυμα που έκανε αυτό το μεμονωμένο έργο και που προφανώς και δεν χαράσσει πολιτική ανάπλασης.

Σ: Υπάρχουν αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το εν λόγω έργο;

ΕΑ: Υπήρχαν παραδείγματα όχι αυτής της κλίμακας, αλλά σε μεμονωμένα στοιχεία. Για παράδειγμα, γενικά επειδή το Ίδρυμα κάνει δωρεές σε παγκόσμιο επίπεδο, κάνει πάνω από 3,500 δωρεές σε 111 χώρες, μέσα από τους δωροδόχους μας, έχουμε ένα απίστευτο δίκτυο Οργανισμών, που ο καθένας μπορεί κάτι να προσφέρει σε επίπεδο βέλτιστων πρακτικών. Οπότε είχαμε τη δυνατότητα, έχουμε μιλήσει με το Linkon Center, με το Barbican, με γενικά με πολιτιστικούς οργανισμούς, αλλά και με Πάρκα, το πιο κοντινό παράδειγμα ανάπλασης ήταν η δημιουργία του Millenium Parc στο Σικάγο, το οποίο ήταν μια πολύ στοχευμένη ανάπλαση του Δήμου του Σικάγο και άλλαξε πάρα πολύ την περιοχή και σε επίπεδο... από την εγκληματικότητα στην περιοχή, μέχρι την εμπορική κίνηση, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, γι αυτό είχαν γίνει πολλές μελέτες για την επίδραση που είχε και ήταν κάτι που μελετήσαμε, αλλά γενικά μπορώ να πω ότι γενικά, γενικά το θέμα των βέλτιστων πρακτικών είναι κάτι

που ακολουθήσαμε από το θέμα της ακουστικής με τους καλύτερους συμβούλους παγκοσμίως στην αίθουσα της Λυρικής μέχρι και σε επίπεδο προετοιμασίας της λειτουργίας του έργου, που έχουμε μιλήσει με τους μεγαλύτερους πολιτιστικούς Οργανισμούς, με τα μεγαλύτερα πάρκα, με το Central Parc στη Νέα Υόρκη, έχουμε μιλήσει αρκετές φορές, οπότε έχουμε αξιοποιήσει όλο αυτό το δίκτυο που έχει το Ίδρυμα για να μάθουμε από αυτό και να εφαρμοστεί ότι ταιριάζει εδώ, έτσι; Γιατί δεν είναι και απαραίτητο ότι όλα...

Σ: Όσον αφορά στη συνεργασία με άλλους φορείς, μου είπατε κάποια πράγματα, πώς κρίνετε αυτή τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού;

ΕΑ: Νομίζω θα κριθεί στο χειροκρότημα που λένε (γελάει), με την έννοια ότι είναι ίσως λίγο νωρίς να μιλήσουμε, αλλά υπήρχαν πολλά πράγματα που κάναμε διαφορετικά από άλλες συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και γι' αυτό είμαστε και πολύ αισιόδοξοι για το πώς θα εξελιχθεί αυτή η συνεργασία και το βλέπω και πώς έχει εξελιχθεί έως σήμερα που είναι πολύ θετικό. Καταρχήν η δωρεά αυτή διέπεται από μία σύμβαση η οποία έγινε μεταξύ του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος και του ελληνικού Δημοσίου, στην οποία αναφέρονται αναλυτικά ο ρόλος και οι υποχρεώσεις των δύο μερών σε αυτή τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού, τί κάνει ο ιδιωτικός τομέας και τί κάνει ο δημόσιος τομέας και το οποίο ουσιαστικά έχει αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία έχει χτιστεί αυτή η σύμπραξη, μόνο βάση μπορεί να αποτελεί. Το δεύτερο που κάναμε είναι ότι δημιουργήθηκε, το προέβλεπε η σύμβαση αυτό, μία συμβουλευτική επιτροπή, με εκπροσώπους όλων των αρμόδιων φορέων, σε αυτή τη συμβουλευτική επιτροπή είναι και τα 4 Υπουργεία που εμπλέκονται, Πολιτισμού, Παιδείας, Οικονομικών και Περιβάλλοντος, είναι ο Δήμαρχος της Καλλιθέας, είναι εκπρόσωπος από το Γραφείο του Πρωθυπουργού που έχει και το ρόλο να συντονίζει την επιτροπή, είναι φυσικά οι εκπρόσωποι των δύο φορέων Εθνική Λυρική Σκηνή (ΕΛΣ) και ΕΒΕ, η ΑΕ που είναι ο Οργανισμός Κέντρο Πολιτισμού Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) που έχει τη διαχείριση και θα την έχει, των εγκαταστάσεων και μετά την παράδοση, γιατί κι αυτός ο Οργανισμός θα παραδοθεί. Θα ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών. Θα είναι όλο το έργο δημόσιο. Απλά, δημιουργήθηκε αυτός ο Οργανισμός από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος για την υλοποίηση της δωρεάς, και την προετοιμασία της λειτουργίας κι όπως είναι αυτούσιος αυτός ο Οργανισμός, με το προσωπικό του, με τις συμβάσεις, με ότι έχει, η μία και μοναδική του μετοχή θα δωριθεί στο ελληνικό Δημόσιο και θα συνεχίσει αυτή η ομάδα να λειτουργεί τις εγκαταστάσεις του έργου, απλά θα ανήκει στο Δημόσιο πια και φυσικά και το Ίδρυμα. Όλοι αυτοί οι φορείς, συναντιούνται από το 2007 και τον τελευταίο χρόνο που πια το έργο έχει μπει πια στην τελική του πορεία για την ολοκλήρωση και την παράδοση στο ελληνικό Δημόσιο και που και τα θέματα που συζητούνται εκεί έχουν πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το ευρύ κοινό, οι συνεδριάσεις αυτής της Επιτροπής μεταδίδονται με life-streaming από το site μας. Το λέω αυτό γιατί η διαφάνεια σε όλη αυτή τη σύμπραξη Δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ήταν πολύ σημαντικός στόχος του Ιδρύματος, το οποίο φάνηκε σε αυτό το κομμάτι της σύμπραξης, αλλά φάνηκε και προς το κοινό. Δεν σχετίζεται άμεσα με το ερώτημά σας, αλλά η δημιουργία του Κέντρου Επισκεπτών, όταν ακόμα το έργο μόλις είχε ξεκινήσει η κατασκευή του κι ήταν εργοτάξιο εδώ και κανείς δεν μπορούσε να μπει μέσα, φτιάξαμε ένα Κέντρο Επισκεπτών (ΚΕ) πάνω στην εσπλανάδα, το οποίο δεν θα το δείτε σήμερα, δεν υπήρχε λόγος, το έχουμε γκρεμίσει γιατί πια έχει ανοίξει το έργο, πάλι ο

σκοπός ήταν να υπάρχει μια διαφάνεια, να βλέπει το κοινό τι γίνεται μέσα, είχαμε κανονίσει στην αρχή όταν τα έργα που γινόντουσαν εδώ και το επέτρεπαν από πλευράς ασφαλείας, πουλμανάκια και να τους κάνουμε μέσα στο εργοτάξιο τουρ και να τους εξηγούμε τι γίνεται εδώ, δεν ήταν από αυτά τα έργα που βλέπεις τον τοίχο του εργοταξίου για πάρα πολλά χρόνια και μετά περιμένεις να πέσει ο τοίχος και να δεις τι υπάρχει μέσα. Αντίστοιχα, οι εκδηλώσεις που κάναμε και τον Ιούνιο που πέρασε γιατί ήμαστε κοντά στην έναρξη του έργου, αλλά και τον προηγούμενο Ιούνιο και ο “Χορός των γερανών” τον προ-προηγούμενο Ιούνιο, ήταν πάντα αφορμές για να φέρουμε το κοινό μέσα στο έργο και να υπάρχει η απόλυτη διαφάνεια για το τι γίνεται. Και το ίδιο ισχύει και για το Δημόσιο τομέα. Και όλοι οι εκπρόσωποι, φανταστείτε από το 2007, πόσοι εκπρόσωποι έχουν αλλάξει και πόσες φορές σε αυτή τη συμβουλευτική επιτροπή. Δεν έχει σημασία από ποια κυβέρνηση ήταν, όλοι οι εκπρόσωποι ήταν πάρα πάρα πολύ θετικοί ως προς το έργο και ειδικά και το τελευταίο χρόνο όπου πια δεν φτάνει κανείς να είναι πια θετικός, αλλά πρέπει να γίνουν και συγκεκριμένες κινήσεις για τη σωστή υλοποίηση, υπάρχει ανταπόκριση και στο παρελθόν, ότι χρειαζόταν υπήρχε ανταπόκριση από όποια κυβέρνηση για να γίνει σωστά το έργο.

Σ: Όσον αφορά την παράδοση υπάρχουν κάποιοι όροι στη διαχείριση του έργου

ΕΑ: Η σύμβαση είναι στο site μας, ούτως ή άλλως έχει περάσει από τη Βουλή, έχει γίνει νόμος, έχει βγει το αντίστοιχο ΦΕΚ, μπορείτε να τη δείτε, έχει ενδιαφέρον να τη διαβάσετε και δεν είναι και πολύ μεγάλη, δεν είναι από αυτά τα κείμενα που είναι μόνο νομικά, μπορείτε να δείτε την ουσία των όρων, οι όροι αυτοί που έχουν μπει, ότι έχει γραφτεί εκεί σαν όρος, είναι προκειμένου η δωρεά να πετύχει το στόχο της. Αυτό που αναλύσαμε πριν για το ποιος είναι ο στόχος της δωρεάς. Ο στόχος της δωρεάς είναι να δοθούν νέα σπίτια σε αυτούς τους δύο πάρα πάρα πολύ σημαντικούς Οργανισμούς, πυλώνες του πολιτισμού μας, να μπορούν να προσφέρουν τις Υπηρεσίες που θα θέλανε και πολύ παραπάνω στο κοινό και το έργο στο σύνολό του να αναβαθμίσει τη ζωή των πολιτών. Αν αυτό δεν το διαχειριστεί κάποιος σωστά δεν θα πετύχει το στόχο του. Και θα είναι χαμένα ας πούμε τα χρήματα τα οποία το Ίδρυμα θα μπορούσε να είχε δώσει σε άλλες φιλανθρωπικές δράσεις. Οπότε, γι αυτό έχουν μπει αυτοί οι όροι. Δεν ξέρω αν θέλετε να συζητήσουμε κάποιον συγκεκριμένα.

Σ: Όχι, όχι. Όσον αφορά τη συνεργασία, υπήρξαν και αρνητικά, ζητήματα που παρουσίασαν δυσκολίες;

ΕΑ: Εμ, δεν θα το έλεγα. Εννοείτε τη συνεργασία με το Δημόσιο.

Σ: Με την εμπλοκή όλων των φορέων.

ΕΑ: Όχι δεν θα το έλεγα. Υπήρχε πάντα θετική διάθεση, εκεί που μερικές φορές όλοι το ζούμε, (υπήρχαν προβλήματα) στην αδυναμία κάποιες φορές του ελληνικού δημοσίου, όχι στην έλλειψη θέλησης. Οπότε υπήρχε η πρόθεση η θετική, υπήρχαν κάποια πράγματα που έγιναν με μεγαλύτερη καθυστέρηση, αλλά που δεν έχουν όμως βάλει σε ρίσκο το έργο, τελικά δηλαδή έχουν προχωρήσει, απλά όχι τόσο γρήγορα όσο θα περίμενε κανείς. Δηλαδή οι δυσκολίες που έχει ο δημόσιος τομέας γενικότερα, οκ φάνηκαν και σε αυτό το έργο. Αλλά τίποτα που να λέμε οκ, αυτή τη στιγμή, θα έθετε σε ρίσκο την ολοκλήρωση του ή την παράδοσή του.

Σ: Θα μπορούσε αυτό το έργο να παραμείνει στην επίβλεψη του Ιδρύματος;

ΕΑ: Δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο από τη σύμβαση. Ο λόγος που δεν προβλέπεται είναι γιατί το Ίδρυμα δεν το κάνει αυτό. Το Ίδρυμα είναι φιλανθρωπικό και σε όλες του τις δωρεές, εντάζει τυχαίνει αυτή να είναι μια τεράστια δωρεά, σε σχέση με άλλες δωρεές, αλλά η φιλοσοφία είναι η ίδια. Είναι ο δωρητής και μόνο. Ποτέ δεν πάει σε μια ΜΚΟ να τρέξει το πρόγραμμα της ΜΚΟ το οποίο χρηματοδοτεί. Ο ρόλος του Ιδρύματος είναι η χρηματοδότηση. Θέλει να χρηματοδοτεί δράσεις Οργανισμών που ξέρουν τι να κάνουν, που είναι στον τομέα τους ο καθένας, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια, στην παιδεία, στον πολιτισμό, αυτοί που ξέρουν τι πρέπει να γίνει, ούτε χαράσσει πολιτική το Ίδρυμα, χρηματοδοτεί δράσεις τις οποίες οι ίδιοι οι Οργανισμοί έχουν ζητήσει και χρειάζονται τη συμβολή του.

Σ: Υπάρχει μια μελέτη επιδράσεων που έγινε από την πλευρά του Ιδρύματος. Γνωρίζετε αν προβλέπεται να υπάρξει παρόμοια μελέτη όσον αφορά στα αποτελέσματα του υλοποιημένου πια έργου;

ΕΑ: Ουσιαστικά αυτή η μελέτη είναι η δεύτερη που είδατε εδώ χρονικά, έχει γίνει και μία το 2011, που αυτή που έγινε το 2011 κοιτούσε μόνο μελλοντικές επιδράσεις. Αυτή που έχει δημοσιευτεί το Φεβρουάριο, έχει και κάποιες επιδράσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί πια. Για παράδειγμα, οι οικονομικές επιδράσεις κατά τη διάρκεια της κατασκευής, το πόσες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν ή το πόσο χρήματα ουσιαστικά κυκλοφόρησαν μέσα στην οικονομία, τι αύξηση είχε στο ΑΕΠ η δημιουργία αυτού του έργου κατά τη διάρκεια της κατασκευής, είναι πια στοιχεία τα οποία είναι πραγματικά δεδομένα. Υπάρχουν κι άλλα στοιχεία τα οποία είναι προβλέψεις. Υπάρχει η σκέψη σε ένα βάθος χρόνου να επαναληφθεί αυτή η έρευνα πια, αφού θα έχει λειτουργήσει και να υπάρχει η τελική ως πούμε μελέτη επιδράσεων ίσως τρία, πέντε, χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας.

Σ: Ποιες είναι οι ομάδες πολιτών που είναι άμεσα ωφελημένες από το έργο; Ο στόχος σας είπατε ότι είναι, όσοι περισσότεροι πολίτες. Θεωρείτε ότι κάποιες ομάδες είναι πιο άμεσα ωφελημένες από άλλες;

ΕΑ: Νομίζω μόνο γεωγραφικά. Δηλαδή, σίγουρα οι κάτοικοι των όμορων δήμων, σίγουρα έχουν ένα πλεονέκτημα. Και το βλέπουμε αυτό κοιτώντας τα στατιστικά των επισκεπτών μας. Προφανώς οι κάτοικοι της Καλλιθέας, του Φαλήρου, της Νέας Σμύρνης, του Μοσχάτου...

Σ: Είναι περισσότεροι.

ΕΑ: Αναλογικά. Δηλαδή δεν είναι περισσότεροι από το 50% αθροιστικά, αλλά σίγουρα είναι μεγαλύτερο το ποσοστό αυτών των κατοίκων και σίγουρα έχουμε και την περιβαλλοντική επίδραση, δηλαδή το πάρκο έχει διπλασιάσει το πράσινο που είχαν στις περιοχές τους. Δηλαδή αυτό δεν είναι κάτι που μπορεί να ωφελησει άμεσα τον κάτοικο... της Παλλήνης για παράδειγμα.

Σ: Πώς λαμβάνετε στατιστικά στοιχεία για τους επισκέπτες;

ΕΑ: Υπάρχουν διάφορες αφορμές που έχουμε κάνει συγκεκριμένη μέτρηση, δηλαδή δειγματοληπτικά. Για παράδειγμα τον Ιούνιο, εγκαινιάσαμε το πρόγραμμα μελών του ΚΠ. Εκεί, ο κόσμος δίνει αρκετά στοιχεία προκειμένου να μπορούμε να επικοινωνήσουμε μαζί του. Και γράψαμε 42,000 μέλη. Αυτό είναι πολύ καλό δείγμα για να δούμε από πού έρχονται, να δούμε ηλικιακές κατηγορίες, να δούμε, επαγγελματικά ενδιαφέροντα, καλλιτεχνικά, προσωπικά ενδιαφέροντα, οπότε, αυτό ήταν μια αφορμή για παράδειγμα. Αντίστοιχα, είχε γίνει μια δειγματοληπτική έρευνα του Κέντρου Επισκεπτών, πριν ανοίξει το έργο, είχαμε κι από εκεί κάποια στοιχεία. Αλλά όσον αφορά τους πληθυσμούς, γενικά η προσβασιμότητα στο έργο, είναι μια αξία πάρα πάρα πολύ υψηλά στις προτεραιότητές μας και διέπει ότι κάνουμε και αποφασίζουμε. Ήταν από τις πολύ μεγάλες αποφάσεις που σας είπα να προστεθεί το Πάρκο και η δημόσια δανειστική βιβλιοθήκη, μέχρι το προγραμματισμό που κάνουμε όλη αυτή την εποχή, με δωρεά του Ιδρύματος, όλες αυτές οι δράσεις που γίνονται, αθλητικές, καλλιτεχνικές και εκπαιδευτικά προγράμματα, που είναι ανοιχτό σε σχολεία και έχουμε επισκέψεις κάθε μέρα, όχι απλά επισκέψεις, τους κάνουμε και εκπαιδευτικά προγράμματα όταν έρχονται, όχι απλά ελάτε να δείτε το Πάρκο και ακόμα κι η αρχιτεκτονική του έργου, όταν ακόμα κι ο Renzo Piano “Αγορά” το χώρο μεταξύ Λυρικής και Βιβλιοθήκης και όταν τον ακούσετε να μιλάει για το έργο μιλάει για το διάλογο, για το δημόσιο χώρο που δημιουργεί την ευκαιρία για δημόσιο διάλογο και είναι στόχος πραγματικά να προσελκύσουμε όλα τα κοινά και ειδικά τους ανθρώπους που έχουνε τη μεγαλύτερη ανάγκη για πρόσβαση και στη φύση και στον πολιτισμό και στην παιδεία. Και οι πιο κοινωνικά ευάλωτες ομάδες. Υπάρχει στοχευμένος προγραμματισμός και προσπάθεια έτσι ώστε να έρθουν όλοι. Τώρα θα ξεκινήσουμε προγράμματα εκμάθησης ηλεκτρονικών υπολογιστών, κάποια θα απευθύνονται στην τρίτη ηλικία. Ο σκοπός είναι όλοι οι άνθρωποι να βρουνε κάτι εδώ που τους ενδιαφέρει.

Σ: Ποια νομίζετε ότι είναι η αποδοχή από τον κόσμο έως σήμερα;

ΕΑ: Μέχρι στιγμής έχει ξεπεράσει κάθε προσδοκία νομίζω. Υπήρχαν φωνές κατά τη διάρκεια της κρίσης που λέγαν: «τί να το κάνουμε το Πολιτιστικό Κέντρο ενώ υπάρχουν όλες αυτές οι ανάγκες οι πολύ πιο άμεσες και καθημερινές στη ζωή του καθενός μας». Και ήταν μια φωνή που την ακούγαμε και τη νοιώθαμε και οι ίδιοι αναρωτιόμασταν καμιά φορά τί να μπορεί να σημαίνει αυτό, εντάξει ο τρόπος που το έλυσε το Ίδρυμα ήταν πολύ πρακτικός, έδωσε άλλα 300 εκατ. σε δωρεές για την κρίση, με την έννοια ότι για το Ίδρυμα ποτέ δεν αποτέλεσε δίλλημα, ή το ένα το μακροπρόθεσμο ή το άλλο, το βραχυπρόθεσμο. Έβλεπε την ανάγκη που υπάρχει με την κρίση, ανακοίνωσε επιπλέον των δωρεών, τρία προγράμματα εκατό εκατ. το καθένα, που αφορούσαν μόνο τις επιδράσεις της κρίσης που ήταν κοινωνική πρόνοια και υγεία, που ήταν ότι είχε σχέση με ανακούφιση, και το τρίτο, τα εκατό εκατ. Ήταν ένα πρόγραμμα που λέγεται επανεκκίνηση των νέων “recharging the youth” που όλες οι δωρεές πηγαίνουν σε οτιδήποτε έχει να κάνει με την ανεργία των νέων: επιχειρηματικότητα, παιδεία, εκπαιδευτικά προγράμματα, οπότε δεν τέθηκε ποτέ θέμα ότι δεν υπάρχει ανάγκη κατά τη διάρκεια της κρίσης, αλλά το έργο αυτό ήταν πιο... έχασα τον ειρμό της σκέψης μου, συγγνώμη,

Σ: Συζητούσαμε για το γεγονός ότι υπήρχαν κάποιες φωνές στην αρχή της κρίσης και έλεγε...

ΕΑ: Έλεγε το Ίδρυμα ότι αυτό είναι κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό για το μέλλον της χώρας και στην καρδιά της κρίσης είναι ακόμα πιο σημαντικό να επενδύει κάποιος στο μέλλον. Ξέρουμε, ότι πολύς κόσμος το είδε σαν ελπίδα. Και ειδικά όταν άρχισε να χτίζεται. Κάτι γίνεται και για να γίνεται κάτι τόσο μεγάλο σε αυτή τη χώρα, κάτι θα ξέρουν αυτοί θετικό, που μάλλον δεν νοιώθουμε εμείς ακόμα. Που δεν το εισπράττουμε. Αυτό ήταν στη θεωρία και κατά τη διάρκεια. Το γεγονός ότι ήρθαν 120,000 άνθρωποι τον Ιούνιο μέσα σε τέσσερις ημέρες και το γεγονός ότι από τις 16 Αυγούστου που ανοίξαμε κι έχει ανοίξει μόνο το Πάρκο και οι περιβάλλοντες χώροι, ακόμα η Βιβλιοθήκη δεν έχει ανοίξει ώστε να προσφέρουν κι αυτοί τις Υπηρεσίες τους, έχουν ξεπεράσει οι επισκέψεις τις 200,000 και το γεγονός ότι έχουμε δει όλα τα πάρα πολλά διαφορετικά κοινά που σας είπα, οι επισκέπτες μας δεν είναι κάποιες συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, δείχνει μια αποδοχή και θα το πήγαίνα πιο πέρα, μια ανάγκη, υπήρχε ανάγκη γι' αυτό και δεν το ξέραμε. Και το βλέπουμε τώρα από τον τρόπο που έχει εντάξει ο κόσμος το ΚΠ στην καθημερινότητά του. Έρχεται ο άλλος κάθε Δευτέρα για yoga. Και είναι δωρεάν. Και δεν μπορούσε να πάει αυτήν την περίοδο της κρίσης στο γυμναστήριο της γειτονιάς του και να το πληρώνει κάθε μήνα, χωρίς να ξέρει με τις άλλες υποχρεώσεις αν θα πάει κιόλας. Δηλαδή, το λέω ένα πολύ απλό και πεζό παράδειγμα, αλλά βλέπουμε μια τεράστια αποδοχή του έργου, σε επίπεδο κοινωνίας και πολιτών κι αυτό βέβαια δημιουργεί και πάρα πολλές προσδοκίες και μας αγχώνει, αλλά είναι καλό άγχος αυτό, δηλαδή προσπαθούμε κάθε μέρα να ανταποκριθούμε σε αυτή την ανάγκη και στις προσδοκίες που δημιουργούνται. Και βλέπουμε κάτι το οποίο δεν το είχαμε προβλέψει, με την έννοια ότι δεν ήταν από την αρχή στόχος, κάτι το οποίο προέκυψε στην πορεία και το βλέπουμε και στην πράξη, την τρομερή αποδοχή και ενθουσιασμό από τον τουριστικό κλάδο. Δηλαδή, ο τουριστικός κλάδος στην Αθήνα, θεωρεί ότι αυτό το έργο θα έχει πολύ μεγάλη επίδραση στον τουρισμό της Αθήνας. Από το ότι μπορεί να έρθει ένα βήμα πιο κοντά η Αθήνα στο να γίνει city break, που ένας πολύ συνειδητός στόχος του τουριστικού κλάδου της Αθήνας, να γίνει όπως άλλες ευρωπαϊκές πόλεις city break, μέχρι το να μείνει ο επισκέπτης μία ημέρα παραπάνω, γιατί τώρα εκτός από την Ακρόπολη, δηλαδή όταν περνάει για τα νησιά, εκτός από την Ακρόπολη έχει να δει και το ΚΠ και γενικά η προβολή που έχει το έργο στο εξωτερικό, δημιουργεί μια εικόνα για την Αθήνα, που είναι πολύ διαφορετική από την εικόνα που έχει δημιουργηθεί για την Αθήνα τα τελευταία χρόνια. Χτες διάβαζα το άρθρο στο Architectural Digest στην Αμερική, που έχει μέσα 6, 7 σελίδες για το Κέντρο Πολιτισμού, αυτό έχει επίδραση. Επηρεάζει τον Αμερικάνο που θα το διαβάσει και που θα σκεφτεί όχι να έρθει στο Κέντρο Πολιτισμού, θα δει μια άλλη Ελλάδα και θα σκεφτεί να έρθει στην Ελλάδα. Δεν είναι το πως θα περάσει από εδώ απαραίτητα. Είναι το πώς γίνεται ένα νέο τοπόσημο ο χώρος και πώς αυτό δείχνει μια άλλη Ελλάδα προς τα έξω. Το αεροδρόμιο, η Aegean, ο ΣΕΤΕ, η Ένωση Ξενοδόχων της Αττικής, όλοι αυτοί, το έχουν αγκαλιάσει το έργο, χωρίς εμείς να κάνουμε τίποτα προς αυτή την κατεύθυνση, με την έννοια ότι δεν έχει αρχίσει ακόμα να λειτουργεί. Δεν πήγαμε εμείς και είπαμε, ελάτε να συνεργαστούμε. Το έχουν δει σαν τρομερή ευκαιρία.

Σ: Έχει αποκτήσει μια ταυτότητα, παρόλο που ακόμα δεν έχει ξεκινήσει. Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών των αναδιαμορφωμένων χώρων και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωσή τους;

ΕΑ: Δεδομένων των αριθμών των επισκεπτών, όχι. Ίσα ίσα που θα έλεγα το αντίθετο. Ότι υπάρχει ένας τρομερός σεβασμός στο χώρο, υπάρχουν πάντα οι εξαιρέσεις, θα τύχει. Αλλά ακόμα και στις εξαιρέσεις το ίδιο το κοινό έρχεται να προστατέψει το έργο. Κι αυτό είναι κάτι που μας έχει κάνει, όταν φτιάχνεις ένα χώρο που σέβεται τον επισκέπτη, αντίστοιχα και ο επισκέπτης σέβεται το χώρο, οπότε ήταν στόχος μας αυτό και ελπίζαμε να γίνει αυτό που έγινε στο μετρό, που κανείς δεν τρώει μέσα σουβλάκια και το έχουμε δει στην πράξη. Έρχονται οι ίδιοι οι άνθρωποι και μας λένε: “ξέρετε τι, χρειαζόσαστε παραπάνω κάδους απορριμμάτων ή μη τυχόν και κάποιος δεν το κουβαλήσει μέχρι την άλλη άκρη και θα είναι κρίμα να χουμε σκουπίδια”. Οι ίδιοι οι επισκέπτες. Και γενικά, αν σκεφτεί κανείς το πόσοι χιλιάδες άνθρωποι περνάνε από εδώ, τα παραδείγματα που δεν έχουν τηρηθεί στο έπακρον οι κανόνες διαχείρισης του χώρου είναι ελαχιστότατα. Να, βλέπω στα social media και μου έχει κάνει εντύπωση, να βλέπεις και λένε: “Α! Τι ωραίο έργο, πήγα στο ΚΠ, πολύ όμορφο, πέρασα ωραία, πήγε το παιδάκι μου έπαιξε σε ένα workshop” οτιδήποτε. Αυτό που μου έχει κάνει εντύπωση είναι ότι εκτός από αυτούς που λένε ότι: “ποπο θα πάει στο ελληνικό δημόσιο και τι θα γίνει”, υπάρχουν και πάρα πολλοί που λένε: “στο χέρι μας είναι, εμείς πρέπει να το προστατέψουμε”, δηλαδή αυτό το ownership ότι το έχει πάρει ο κόσμος πάνω του, ότι: “είναι δικό μου το έργο, πρέπει κι εγώ να το προστατέψω”, που είναι κάτι που πάλι από την αρχή, αν ακούσετε τον Πρόεδρο του Ιδρύματος, τον κ. Δρακόπουλο να μιλάει για το έργο, πολλοί λένε για το Δημόσιο, δεν είναι όμως μόνο το Δημόσιο, πρέπει το Δημόσιο να το χειριστεί καλά, αλλά πρέπει όλοι μας να το υποστηρίξουμε κι όλοι μας να το χειριστούμε σωστά. Ε αυτό χωρίς να κάνουμε κάτι το ιδιαίτερο, πρέπει το βλέπουμε ήδη σαν μια αρχή.

Σ: Υπάρχει μια δυναμική. Μάλιστα. Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

ΕΑ: Όχι, ευχαριστώ.

Σ: Ευχαριστούμε πολύ για τη συνέντευξη.

Συνέντευξη 5: Γεώργιος Παπαδιάς - Δήμος Αιγάλεω

Η συνέντευξη που ακολουθεί απαντήθηκε γραπτώς από τον Αντιδήμαρχο Χωροταξίας, Αστικών Δομών, Αναπλάσεων και Δικτύων του Δήμου Αιγάλεω, κ. Γεώργιο Παπαδιά, και το κείμενο της συνέντευξης αποστάλθηκε από το γραφείο του στις 7 Οκτωβρίου 2016 με αρ. πρωτ. 30762.

Ε= Ερώτηση

ΓΠ= Γεώργιος Παπαδιάς (Απάντηση συνεντευξιαζόμενου)

Ε: Με αναφορά στα προβλήματα της περιοχής πριν την επέμβαση ανάπλασης, περιγράψτε το βασικό στόχο και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ανάπλασης.

ΓΠ: Το Αιγάλεω είναι ένας από τους σημαντικότερους δήμους της γεωγραφικής ενότητας της δυτικής Αθήνας αλλά και του ευρύτερου λεκανοπεδίου. Ο Δήμος συνιστά κέντρο εξυπηρέτησεων (εμπορίου, αναψυχής, κοινωφελών υπηρεσιών και πολιτιστικών υποδομών) ανάλογων των διοικητικών του ρόλων αλλά και της πληθυσμιακής δυναμικότητάς τους. Ο οικιστικός ιστός του Αιγάλεω είναι ιδιαίτερα πυκνοδομημένος. Βασικά χαρακτηριστικά του είναι η σημαντική έλλειψη χώρων για κοινόχρηστες και κοινωφελείς λειτουργίες στο εσωτερικό των γειτονιών, η μεγάλη κατάτμηση, η ανεπάρκεια των γεωμετρικών χαρακτηριστικών του οδικού δικτύου εξυπηρέτησης των περισσότερων περιοχών κατοικίας, η μέτρια, κυρίως, ποιότητα του κτιριακού αποθέματος. Σε ότι αφορά τις χρήσεις γης σημειώνεται πως σε γενικές γραμμές παρατηρούνται περιπτώσεις ασυμβατότητας χρήσεων που σχετίζονται με τη βιομηχανία και τις διάφορες βιοτεχνικές και βιομηχανικές μονάδες που είναι χωροθετημένες εντός των ορίων του δήμου, οι οποίες σε συνδυασμό με την ατμοσφαιρική ρύπανση και την ηχορύπανση που προέρχεται κυρίως από τις βασικές οδικές αρτηρίες που διασχίζουν το δήμο (Ιερά Οδός, Θηβών, Καβάλας), αλλά και την έλλειψη αστικού πρασίνου, το Γ' Νεκροταφείο Αθηνών, τις γραμμές υψηλής τάσης και τους πυλώνες της ΔΕΗ υποβαθμίζουν την ποιότητα και την εικόνα του αστικού περιβάλλοντος.

Το Έργο «ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΓ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ– ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΩΝ, ΚΗΦΙΣΣΟΥ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΕΛΑΙΩΝΑ, ΟΔΩΝ ΣΑΡΑΦΗ, ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, ΜΙΝΩΟΣ, ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ Κ.Λ.Π ΧΩΡΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΙΓΑΛΕΩ» αφορά στην ανάπλαση και περιβαλλοντική αναβάθμιση μιας περιοχής με έντονα κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά και πολεοδομικά προβλήματα που περικλείεται από την Ιερά Οδό, τη Λεωφόρο Θηβών, τη Λεωφόρο Π. Ράλλη και τη Λεωφόρο Κηφισού και θα συμβάλλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα συνίστανται :

- Στη βελτίωση της λειτουργικότητας και προσβασιμότητας των κοινοχρήστων χώρων για τη διευκόλυνση των μετακινήσεων των δημοτών και κυρίως των μαθητών και Α.Μ.Κ και την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στις υποδομές της περιοχής και τις κοινωφελείς εγκαταστάσεις.

-
- Στην κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση και βελτίωση των οδικών υποδομών με τη διαμόρφωση υπαίθριων χώρων στάθμευσης, δρόμων ήπιας κυκλοφορίας, ποδηλατοδρόμων, πεζόδρομων κ.λ.π.
 - Στην προστασία της υγείας των κατοίκων και του περιβάλλοντος με την δημιουργία νέων χώρων πρασίνου και νέων δενδροφυτεύσεων με την πρόβλεψη όλων των αναγκαίων υποδομών για την ανάπτυξη και διατήρησή τους (αυτόματο πότισμα κ.λ.π).
 - Στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων περιθωριοποίησης των κατοίκων της περιοχής και κυρίως των παιδιών με τη διαμόρφωση κατάλληλων χώρων άθλησης, παιχνιδιού, αναψυχής και περιπάτου κ.λ.π.
 - Στη μείωση της θερμοκρασίας και των ατμοσφαιρικών ρύπων και στην βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και τη χρησιμοποίηση ψυχρών & φωτοκαταλυτικών υλικών πλακοστρώσεων, επιστρώσεων κ.λ.π. Ειδικότερα τα συμβατικά υλικά επίστρωσης, όπως η άσφαλτος και το σκυρόδεμα, έχουν ηλιακή ανάκλαση από 5% έως 40%, πράγμα που σημαίνει ότι απορροφούν το 95% έως 60% της ενέργειας που φθάνει σε αυτά αντί να την ανακλούν στην ατμόσφαιρα. Η θερμότητα μεταφέρεται καθώς ο αέρας κινείται πάνω από το ζεστό πεζοδρόμιο. Ο ρυθμός μεταφοράς της θερμότητας εξαρτάται από την ταχύτητα και τη θερμοκρασία του αέρα που περνά πάνω από την επιφάνεια. Τα νέας τεχνολογίας «ψυχρά υλικά» τείνουν να αποθηκεύουν λιγότερη θερμότητα και να έχουν χαμηλότερες θερμοκρασίες στην επιφάνειά τους σε σχέση με τα συμβατικά προϊόντα, συνεισφέροντας έτσι στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της αστικής θερμικής νησίδας, τα οποία προκύπτουν εν μέρει από τις αυξημένες θερμοκρασίες στις επιστρωμένες επιφάνειες σε μια πόλη. Η εφαρμογή αυτών των υλικών έχουν ως σκοπό τη μείωση του φαινομένου της θερμικής νησίδας.
 - Στην αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας (φωτοβολταϊκά πάνελ) για την κάλυψη μέρους των ενεργειακών αναγκών του δομημένου χώρου και τον περιορισμό των ενεργειακών αναγκών.
 - Στη βελτίωση της εικόνας του δημόσιου χώρου από πλευράς αισθητικής και καθαριότητας.
 - Στην εξασφάλιση της σωστής και ασφαλούς λειτουργίας των υφιστάμενων κοινωφελών εγκαταστάσεων και στην προστασία & ενημέρωση των πεζών με την προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού πόλης (πινακίδες πληροφοριακές, σήμανση, φωτιστικά σώματα, καλάθια καθαριότητας, μπάρες προστασίας πεζών - παρεμπόδιση παράνομης στάθμευσης, χυτοσιδερένιες εσχάρες δέντρων κ.λ.π). Ειδικότερα, όσον αφορά στο συγκεκριμένο αποτέλεσμα, η θέση των παρεμβάσεων τους προσδίδει «υπερτοπικό» χαρακτήρα, αφού η περιοχή βρίσκεται σε επαφή με κεντρικότερους κυκλοφοριακούς κόμβους.

Ε: Πριν την ανάπλαση, υπήρξε εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη της Τεχνικής Υπηρεσίας ή άλλου συλλογικού οργάνου του Δήμου περί του χαρακτήρα και της αναγκαιότητας του έργου;

ΓΠ: Ο χαρακτήρας και η αναγκαιότητα του έργου υπήρχαν εκφρασμένα στο τεχνικό πρόγραμμα που συντάχθηκε από την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου (Νοέμβριος 2008).

Ε: Συνδέεται η συγκεκριμένη επέμβαση με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης του Αιγάλεω αλλά και της ευρύτερης περιοχής της

Αθήνας; Εντάσσεται δηλαδή στο πνεύμα μιας συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος;

ΓΠ: Η παρέμβαση συνδέεται με τον γενικό αστικό σχεδιασμό βιώσιμη ανάπτυξης του Δήμου Αιγάλεω, όπως αποτυπώθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου για την Περίοδο 2012-2014, και ειδικότερα στον Άξονα 3 «Δήμος παρών στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη» με Γενικό Στόχο την Προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πολίτη. Επιπρόσθετα, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου για την Περίοδο 2015-2019 έχει σχεδιαστεί ο Άξονας 1 «Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής» που περιλαμβάνει επτά (7) μέτρα με γενικούς και ειδικούς στόχους που έχουν σχέση με τις υποδομές, την προστασία και την αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς που συνθέτουν τους θεματικούς άξονες. Το παρόν έργο συνδέεται με την γενικότερη στρατηγική του Δήμου ως προς την επίτευξη των μέτρων αυτών:

- Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη
- Προστασία και αειφόρος διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος
- Βελτίωση της καθαριότητας και της διαχείρισης απορριμμάτων
- Βελτίωση και διαχείριση του περιβάλλοντος, των τεχνικών υποδομών και των δικτύων εξυπηρέτησης
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας του πολίτη

Ε: Είχατε υπόψη σας αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό η διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΓΠ: Ως «πρότυπο» για το παρόν έργο λειτούργησε κυρίως η μελέτη με τίτλο «ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΘΗΒΩΝ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ» της ομάδας ερευνών κτιριακού περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών – Τμήμα Φυσικής – Τομέας εφαρμογών φυσικής που συνέταξε η Αρχιτέκτων Μηχανικός Φωτεινή Ξυράφη και ο Μηχανολόγος Μηχανικός Στέλιος Αρ. Βενιέρης στο πλαίσιο υλοποίησης προγράμματος δράσεων για την αναβάθμιση των θερμικών και βιοκλιματικών συνθηκών στην περιοχή της Δυτικής Αττικής, που είχε με προγραμματική σύμβαση αναθέσει η ΤΕΔΚΝΑ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ε: Υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή άλλου δημόσιου φορέα (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/και κοινωνικών εταιριών στον σχεδιασμό και υλοποίηση του έργου;

ΓΠ: Το έργο υλοποιήθηκε από το Δήμο Αιγάλεω (Δικαιούχος) υπό την εποπτεία της Διαχειριστική Αρχής Περιφέρειας Αττικής.

Ε: Όσον αφορά γενικά τη συνέργεια περισσότερων φορέων αρμόδιων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, ποια νομίζετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

ΓΠ: Η συνέργεια περισσότερων φορέων αρμόδιων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, κρίνεται απαραίτητη. Ειδικότερα, η συμμετοχή των Δήμων βοηθάει στην καλύτερη ανταπόκριση στους κοινωνικούς στόχους των προγραμμάτων. Η συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής ανάπλασης, καθώς και του «φορέα ανάπλασης», αποτελεί σημαντική αρχή για την επιτυχία του προγράμματος. Η πολύπλευρη συμμετοχή, μέσα από τις συγκρούσεις και τις αντιθέσεις που θα υπάρξουν, συντελεί στην εξασφάλιση των κοινωνικών στόχων του προγράμματος. Βασικός στόχος του προγράμματος ανάπλασης είναι η εξασφάλιση της αποδοχής των ιδιοκτητών, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί μέσω της σωστής ενημέρωσης από τους κεντρικούς και τους τοπικούς φορείς.

Ε: Υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή θα υπάρξει μετά την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης επέμβασης μελέτη αξιολόγησης του έργου και διερεύνησης των επιπτώσεων του (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών;) Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή/και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν ή θα χρησιμοποιηθούν;

ΓΠ: Δεν έχει πραγματοποιηθεί μελέτη αξιολόγησης του έργου.

Ε: Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) της επέμβασης ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη του Αιγιάλεω και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύετε ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτή;

ΓΠ: Τα οφέλη για την πόλη του Αιγιάλεω και τους κατοίκους της είναι πολλαπλά τόσο αναφορικά με το φυσικό και δομημένο περιβάλλον που έχει άμεση επίδραση στην ποιότητα ζωής όσο και σαν μέσο προβολής της πόλης για την ανάπτυξη αστικού τουρισμού. Τα κυριότερα οφέλη συνοψίζονται στα εξής:

- Βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την χρήση ψυχρών υλικών και φυτεύσεων.
- Περιορισμός των ενεργειακών αναγκών με τη χρήση φωτοβολταϊκών πανέλων
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής του συνόλου των κατοίκων που ζει και εργάζεται στην ευρύτερη περιοχή ανάπλασης που επιτυγχάνεται με την αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, με αναβαθμισμένα επίπεδα ασφάλειας και μειωμένους δείκτες οδικών ατυχημάτων.
- Η νέα αναβαθμισμένη εικόνα της πόλης σε συνδυασμό με τη δημιουργία νέων εξυπηρετήσεων για τους επισκέπτες μπορεί να αποτελέσει μέσο όχι μόνο συγκράτησης του πληθυσμού αλλά και προσέλκυσης νέων κατοίκων.
- Η αισθητική αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος που συνοδεύει επιτυχημένα έργα ανάπλασης αποτελεί ένα από τα δυναμικότερα μέσα οικονομικής ανάπτυξης μιας πόλης.
- Η βελτίωση που το αστικό πράσινο επιφέρει στις κλιματικές συνθήκες, το έδαφος και το νερό, επιδρά θετικά στην υγεία των κατοίκων.
- Χώροι πρασίνου αποτελούν χώρους αναψυχής, ξεκούρασης και διαφυγής από την καθημερινή ένταση.
- Στις ανεπτυγμένες χώρες το αστικό πράσινο αποτελεί σημαντικό κλάδο ανάπτυξης αντίστοιχων επιχειρήσεων όπως φυτώρια, τεχνικές εταιρίες συντήρησης και εγκατάστασης πρασίνου.

- Ιδιοκτησίες πλησίον πάρκων ή χώρων πρασίνου έχουν μεγαλύτερη ζήτηση και μεγαλύτερη οικονομική αξία.

Ωφελούμενοι της επέμβασης είναι όλοι οι κάτοικοι της περιοχής του Δήμου Αιγάλεω που απολαμβάνουν τις αισθητικά και λειτουργικά αναβαθμισμένες υποδομές με τη διαμόρφωση κατάλληλων χώρων άθλησης, παιχνιδιού, αναψυχής και περιπάτου αλλά και κοινωνικές ομάδες πολιτών και Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην γύρω περιοχή, καθώς και ευπαθείς ομάδες (πχ ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ) και κυρίως τα παιδιά αλλά και οι επισκέπτες από άλλες περιοχές της Αττικής.

Ε: Ποια νομίζετε ότι είναι η αποδοχή της επέμβασης ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;

ΓΠ: Σύμφωνα με τις απόψεις που έχουν εκφραστεί και εκφράζονται καθημερινά στο Δήμο μας από πολίτες και επιχειρηματίες που διαμένουν και δραστηριοποιούνται στη περιοχή ανάπλασης αλλά και από τις γύρω περιοχές, η πλειοψηφία συμφωνεί με τις παρεμβάσεις που έγιναν, παρόλο που το έργο έχει ολοκληρωθεί σχετικά πρόσφατα. Επιπλέον, μετά την ολοκλήρωση του έργου, πολλοί είναι εκείνοι που παρατήρησαν αύξηση των πεζών και της ελκυστικότητας της περιοχής, η οποία αναβαθμίστηκε ποιοτικά και αισθητικά και μειώθηκαν τα επίπεδα θορύβου και περιβαλλοντικής ρύπανσης. Επίσης, αρκετοί πολίτες εξέφρασαν την άποψη ότι, το έργο είναι ένα πολύ θετικό μέτρο εν γένει για την πόλη αλλά θα είχε πολύ καλύτερα αποτελέσματα αν είχε υλοποιηθεί πριν από την οικονομική κρίση, γιατί οι αναπλάσεις που έγιναν να μην αναδεικνύουν την πόλη, ωστόσο, λόγω της κρίσης, πολλά καταστήματα γραφεία και επιχειρήσεις κλείνουν λόγω οικονομικών δυσκολιών. Μεγάλος αριθμός πολιτών θεωρεί ότι η ανάπτυξη χώρων ελεύθερου χρόνου θα βοηθήσει την τοπική επιχειρηματικότητα.

Ε: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών του αναδιαμορφωμένου χώρου και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωσή του;

ΓΠ: Γενικά οι χρήστες του αναδιαμορφωμένου χώρου σέβονται τις νέες υποδομές και δεν έχουν παρατηρηθεί σημαντικά προβλήματα από κακή χρήση. Εντούτοις η παράνομη διέλευση, στάση και στάθμευση των μηχανοκίνητων οχημάτων αποτελεί ένα συχνό φαινόμενο, το οποίο ο Δήμος καθημερινά προσπαθεί να εξαλείψει.

Ε: Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών επεμβάσεων; Έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες;

ΓΠ: Σήμερα, η τοπική αυτοδιοίκηση παρόλο που έχει νομοθετικά σημαντικές αρμοδιότητες σχεδιασμού και υλοποίησης αστικών επεμβάσεων, εντούτοις συναντά γραφειοκρατικές καθυστερήσεις (θέματα εγκρίσεων, εκδόσεις αδειών, εγκρίσεις μελετών, κ.α) γεγονός που δυσχεραίνουν το έργο της. Αυτό που πρέπει να γίνει είναι να αναλάβουν οι Δήμοι περισσότερες πρωτοβουλίες και σε εναρμόνιση με την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταγράψουν προβλήματα (π.χ αλλοιώσεις) που έχουν επέλθει στον αστικό ιστό ή που υπάρχει άμεσος κίνδυνος να

εμφανιστούν, ώστε στη συνέχεια να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα έργα ανάπλασης σε συνεργασία με τους άλλους αρμόδιους φορείς (Υπουργεία, Περιφέρειες, κλπ).

Ε: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;

ΓΠ: Οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης θεωρούμε ότι πρέπει να είναι οι εξής:

- Αύξηση του πράσινου και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (με δενδροφυτεύσεις, αναβάθμιση υφιστάμενων πάρκων)
- βελτίωση των οικοδομήσιμων και κοινόχρηστων χώρων, με αλλαγές στις χρήσεις γης και στην αισθητική και τη λειτουργικότητα (ύδρευση, αποχέτευση, λειτουργικότητα του αστικού χώρου, ηλεκτροφωτισμός κοινόχρηστων και άλλων χώρων κ.α.)
- αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των οδών, των κοινόχρηστων χώρων, καθώς και των κτιρίων μιας περιοχής
- θέσπιση μέτρων για την απομάκρυνση ρυπογόνων, οχλουσών και άλλων μη επιθυμητών δραστηριοτήτων
- Ο Ενεργειακός σχεδιασμός
- Η Αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του δομημένου χώρου
- Η Χρήση ήπιων τεχνικών και υλικών, μη επιβλαβών για την υγεία των ανθρώπων
- Ο Περιορισμός των ενεργειακών αναγκών
- Η Καθιέρωση προδιαγραφών οικολογικής προσέγγισης για το σχεδιασμό και τη χρήση των υπαίθριων χώρων.

Οι περιοχές που χρήζουν μιας ιδιαίτερης αντιμετώπισης είναι κυρίως αυτές που παρουσιάζουν φαινόμενα υποβάθμισης και βαθμιαία εγκατάλειψης.

Ε: Ποια είναι τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιου είδους επεμβάσεις;

ΓΠ: Το βασικότερο χρηματοδοτικό εργαλείο που μπορεί να υποστηρίξει τέτοιου είδους επεμβάσεις είναι η Περιφέρεια Αττικής μέσω προγραμματικών συμβάσεων και το ΕΣΠΑ 2014-2020, μέσω πράξεων που μπορούν να ενταχθούν στο θεματικό στόχο 06 «Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων», μέσω του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αττική 2014-2020» και του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» και να συγχρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Συνέντευξη 6: Δημήτριος Κάρναβος - Δήμος Καλλιθέας

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 4 Νοεμβρίου 2016 με το κ. Δημήτριο Κάρναβο, Δήμαρχο Καλλιθέας, στο γραφείο του στο Δημαρχείο Καλλιθέας. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 40 περίπου λεπτά. Ο συνεντευξιαζόμενος συμφώνησε για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, ως εκ τούτου το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απομαγνητοφώνηση του ηχητικού αρχείου.

Σ1= Συνεντευκτής (Κώστας Γκόρτσος)

Σ2 = Συμμετοχή(Καλλισθένη Αβδελίδη)

ΔΚ=Δημήτριος Κάρναβος (Συνεντευξιαζόμενος)

Σ1: Κύριε Δήμαρχε, καταρχήν σας ευχαριστούμε που μας δεχθήκατε. Θα θέλαμε να μας απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις σχετικά με το έργο “Κέντρο Πολιτισμού ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΣΝ) και Πάρκο Σταύρος Νιάρχος”, που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Έχουμε 4 ενότητες ερωτήσεων. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με την αναγκαιότητα και στόχο της επέμβασης αστικού σχεδιασμού / ανάπλασης. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο βασικός στόχος και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της επέμβασης ανάπλασης; Με αναφορά στα προβλήματα της περιοχής πριν από την επέμβαση, ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τον στόχο και το αποτέλεσμα όπως τέθηκαν από τον φορέα υλοποίησης;

ΔΚ: Καταρχήν να ξεκαθαρίσουμε ότι εμείς είμαστε ο Δήμος Καλλιθέας, ο οποίος δεν είναι ο φορέας υλοποίησης, άρα, δεν έχουμε την πλήρη γνώση των στόχων άρα και των αποτελεσμάτων του φορέα υλοποίησης. Είμαστε όμως ο Δήμος που διέθεσε το οικόπεδο του πρώην Ιπποδρόμου, το οποίο είχε περιέλθει στο Δήμο όταν αποχώρησε ο Ιππόδρομος με τους Ολυμπιακούς αγώνες για να εγκατασταθεί στο Μαρκόπουλο Αττικής. Θα έλεγα λοιπόν βασικός στόχος ήταν η μεταστέγαση της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Εθνικής Βιβλιοθήκης από τους χώρους που ασφυκτιούσαν στο κέντρο της Αθήνας και η δημιουργία ενός πόλου Πολιτισμού και Αναψυχής, αφού έχουμε το νέο υπερσύγχρονο κτήριο του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος που περιλαμβάνει την Εθνική Λυρική Σκηνή και την Εθνική Βιβλιοθήκη και του παρακείμενου χώρου Πάρκου, χώρου Αναψυχής, ενός πολυλειτουργικού χώρου που έχει πολλές χρήσεις στον πολιτισμό, στον αθλητισμό και την ψυχαγωγία. Ο χώρος, πριν γίνει αυτό το έργο, ήταν ένας χώρος ο οποίος είχε τον Ιππόδρομο τον αγωνιστικό Ιππόδρομο. Ήταν μία χρήση η οποία τα τελευταία χρόνια δεν ήταν συμβατή με τον χαρακτήρα της περιοχής. Ο Ιππόδρομος δημιουργήθηκε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, τη δεύτερη δεκαετία. Τα τελευταία χρόνια είχε πλέον πυκνοδομηθεί η περιοχή σε χώρο γενικής κατοικίας, όπως ήταν ο χώρος της περιοχής των Τζιτζιφιών ή αλλιώς κεντρικού Φαλήρου ή Δέλτα Φαλήρου - είναι διάφορες ονομασίες που μπορούμε να τον βρούμε στην βιβλιογραφία- δεν συνήδε η χρήση του Ιπποδρόμου του αγωνιστικού, του στοιχήματος επίσης, ιδιαίτερα με την γενική κατοικία. Επίσης η χρήση λόγω των ζώων, των αλόγων δηλαδή, μένανε μέσα και των στάβλων, δημιουργούσε μια σειρά από περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά και ο τρόπος που ήταν οργανωμένο και

εξωτερικές αντικοινομίες, κυκλοφοριακά κ.α. Βέβαια έδινε απασχόληση σε μία μερίδα πληθυσμού της περιοχής.

Σ2: Ντόπιοι δηλαδή;

ΔΚ: Ως επί το πλείστον ή να θέλετε ερχόντουσαν να κατοικήσουν εδώ αφού απασχολούνταν στον Ιππόδρομο. Θεωρούμε ότι υπάρχει ένα σημαντικό αποτέλεσμα καθότι η επένδυση καταρχήν ολοκληρώθηκε σε πάρα πολύ γρήγορους ρυθμούς. Έχουμε ένα πολύ μεγάλο έργο πολιτισμού και αναψυχής το οποίο δημιουργεί και καλές πρακτικές , αφού προχτές πήρε και το LEED, ένα πολύ σημαντικό περιβαλλοντικό βραβείο και θεωρούμε ότι μέχρι τώρα υπάρχει, έχει πιαστεί ο στόχος της επέμβασης της ανάπλασης. Αυτό βέβαια θα κριθεί ιστορικά και στο μέλλον από την επισκεψιμότητα, από τις χρήσεις που θα αναπτυχθούν από την ποιότητα των παραστάσεων. Βέβαια έρχεται η Εθνική Λυρική Σκηνή που είναι ένας πολύ σοβαρός φορέας , υπάρχει και η εναλλακτική σκηνή, η βιβλιοθήκη ανοίγει, γίνεται δανειστική, νομίζω είναι πολλαπλασιαστικά τα φαινόμενα, αλλά, νομίζω θα υπάρχει, χωρίς να θέλουμε να το δούμε στενά οικονομικίστικα, θα πρέπει να δούμε και το οικονομικό αποτέλεσμα κατά πόσο θα καλύπτει τα έξοδα λειτουργίας του από κει και πέρα.

Σ2: Εσείς εμπλέκεστε καθόλου σε αυτό;

ΔΚ: Όχι. Θα κριθεί στο μέλλον περαιτέρω διότι θα έχουμε, νομίζω ότι πρέπει να γίνει μια συνολική αξιολόγηση κατά πόσο τα αποτελέσματα επιτεύχθηκαν.

Σ1: Πριν την ανάπλαση, υπήρχαν από την πλευρά του Δήμου κάποια σχέδια ή ιδέες και προβληματισμοί σχετικά με τον χαρακτήρα και την αναγκαιότητα μιας επέμβασης ανάκτησης του χώρου του πρώην Ιπποδρόμου;

ΔΚ: Ιδέες υπήρξαν πολλές, αλλά ώριμα σχέδια ούτε καν σε επίπεδο προκαταρκτικής μελέτης. Εξάλλου και – μια προσωπική αναφορά επιτρέψτε μου – ως μέλος της αντιπολίτευσης τότε, όταν μας αποδόθηκε το κτήριο από την πρώην ΚΕΔ νυν ΕΤΑΔ, στο Δήμο Καλλιθέας , ήτανε και σημαντικότερο σημείο της κριτικής μου, ότι είχαμε διάφορες ατάκτως ειρημένες ιδέες στη κατεύθυνση των χρήσεων γης που προβλέπονταν στο χώρο και από το ΓΠΣ και από το Ρυθμιστικό σχέδιο της Αθήνας, όμως ουδέποτε ως Δήμος εξειδικεύσαμε αυτές τις θέσεις, ούτε ποτέ έγινε μία ευρεία διαβούλευση με την τοπική κοινωνία και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς. Έτσι λοιπόν, πολύ εύκολα λόγω αυτής της αβελτηρίας ο Δήμος αλλά και οι κάτοικοι δέχθηκαν την λύση, την προοπτική της μεταστέγασης της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, της Εθνικής Βιβλιοθήκης και τη δημιουργία του Πάρκου που ήτανε έτσι και αλλιώς ένας βασικός στόχος και επιδίωξη του Δήμου Καλλιθέας.

Σ1: Θεωρείτε ότι η συγκεκριμένη επέμβαση συνδέεται με τον γενικότερο σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης της Καλλιθέας αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας; Εντάσσεται δηλαδή στο πνεύμα μια συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος στην περιοχή του φαληρικού όρμου;

ΔΚ: Εξ' όσων γνωρίζω οι συγκεκριμένες χρήσεις και λειτουργίες περιγράφονται ακριβώς και από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας. Δημιουργείται ουσιαστικά ένας πόλος πολιτισμού και αναψυχής που έχει μια πολύ σημαντική περιβαλλοντική διάσταση στην Καλλιθέα, συνδέεται με τα τεκταινόμενα στην παραλιακή ζώνη και την ανάπλαση της παραλίας, συμβάλλει, προσθέτει τόσο στον πολιτισμό της χώρας μας στις υποδομές πολιτισμού, αφού πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα έργα που έχουν γίνει στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια σε επίπεδο υποδομών στον πολιτισμό, όσο και συνδέεται με τις υπόλοιπες υποδομές που βρίσκονται στο παραλιακό μέτωπο της Αττικής, όπως ενδεικτικά, είναι οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις, οι κοντινές μαρίνες, το ΣΕΦ, το Taekwondo που έχει προορισμό για Συνεδριακό Κέντρο. Άρα, λοιπόν, συνδέεται απόλυτα η συγκεκριμένη επέμβαση με το σχεδιασμό του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας αλλά και με τον ευρύτερο σχεδιασμό της πόλης της Καλλιθέας.

Σ1: Θεωρείται ότι αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΔΚ: Δεν είμαι εις θέση ακριβώς να το γνωρίζω. Νομίζω ότι αυτό περισσότερο θα μπορούσε να το απαντήσει ο κύριος RenzoPiano που ήταν ο διεθνούς φήμης αρχιτέκτονας που προχώρησε το συγκεκριμένο έργο. Γνωρίζω πάντως τόσο το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος όσο και το μελετητικό γραφείο του κ. Piano, όσο και οι εγχώριοι συνεργάτες του σε κάθε αντικείμενο, νομίζω ότι παρακολουθούσανε σίγουρα και τα διεθνή πρότυπα προκειμένου να σχεδιάσουν το συγκεκριμένο έργο.

Σ2: Ήρθατε σε επαφή με το μελετητικό γραφείο του RenzoPiano ως Δήμος;

ΔΚ: Το μελετητικό γραφείο του RenzoPiano και οι συνεργάτες του μας έδειξε το σχεδιασμό σε πρωθύστερο στάδιο, πριν φτάσουν στις μελέτες βέβαια, εφαρμογής. Έτσι κ' αλλιώς το Δημοτικό Συμβούλιο γνωμοδότησε για τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων πριν από μερικά χρόνια.

Σ1: Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τη συνεργασία με άλλους φορείς. Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και υλοποίησης της επέμβασης ανάπλασης υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή του Δήμου, όπως για παράδειγμα σχετικά με τη δημιουργία του Δημοτικού Πάρκου Αθλητισμού και Αναψυχής; Γνωρίζετε αν υπήρξε συνεργασία με άλλους δημόσιους φορείς (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/ και κοινωνικούς εταίρους;

ΔΚ: Ανέλαβα Δήμαρχος την 1-9-2014. Άρα λοιπόν ο σχεδιασμός, όσον μάλλον ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της μελέτης ανάπλασης είχαν ξεκινήσει. Ουσιαστικά το Δημοτικό Πάρκο Αθλητισμού και Αναψυχής περιγράφεται σ' ένα μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Δήμου και του παλιού Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, το σημερινό Υποδομών, που υπογράφηκε το 2009, όπου ο Δήμος Καλλιθέας διέθετε την έκταση αυτή για να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη μεγάλη παρέμβαση (έργο) υποδομής, του Κέντρου Πολιτισμού και του Πάρκου και ως ανταποδοτικά, να πούμε, έπαιρνε περίπου 3 στρέμματα πάρκου με το κολυμβητήριο, το αναψυκτήριο και μία μεγάλη παιδική χαρά, σ' ένα κομμάτι από το χώρο του πρώην Ιπποδρόμου, όπως επίσης και 2600 τ.μ κτηρίων και την ναυταθλητική μαρίνα στην παραλία των Τζιτζιφιών που περιλαμβάνεται στον ολυμπιακό πόλο Φαλήρου. Άρα προφανώς υπήρξε συνεργασία με

το ΥΠΕΧΩΔΕ θα έλεγα, το ΥΠΕΚΑ έτσι και αλλιώς εμπλέκεται αφού υπάρχουν μία σειρά από περιβαλλοντικές αδειοδοτήσεις. Δεν γνωρίζω, δεν ήτανε εμφανής σε μένα, οποιαδήποτε συνεργασία με την Περιφέρεια ή με κάποιο ΑΕΙ, όπως επίσης και οποιαδήποτε άλλη συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους.

Σ1: Όσον αφορά γενικά τη συνέργεια περισσότερων φορέων αρμοδίων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, ποια νομίζετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

ΔΚ: Είναι προφανές ότι τα Ερευνητικά Ιδρύματα αλλά και τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα υπάρχουν ακριβώς για να ερευνούν και να μελετούν την επιστήμη και να φτάνουν σε προτάσεις οι οποίες είναι πρακτικές προς υλοποίηση. Άρα, θα πρέπει να υπάρχει εμπλοκή τους γιατί, τα Πανεπιστήμια παρακολουθούν τις νέες εξελίξεις της επιστήμης. Από κει και πέρα η συγκεκριμένη ανάπλαση, η συγκεκριμένη επέμβαση λειτούργησε στη πραγματικότητα με όρους ιδιωτικής οικονομίας, καθότι το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος που ήτανε χρηματοδότης αυτής της επέμβασης, απευθύνθηκε στην ιδιωτική αγορά και στον εγνωσμένης φήμης και κύρους αρχιτέκτονα Renzo Piano, ο οποίος με τη πολύ μεγάλη και σημαντική ομάδα του προχώρησε στο σχεδιασμό του χώρου.

Σ1: Η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τα αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή του έργου. Από την πλευρά του Δήμου, υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή θα υπάρξει μετά την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης επέμβασης μελέτη αξιολόγησης του έργου και διερεύνησης των επιπτώσεων του (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών); Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν ή θα χρησιμοποιηθούν;

ΔΚ: Θα σας απογοητεύσω.

Σ2: Μας ενδιαφέρει άμεσα στο πρόγραμμα, στο έργο.

ΔΚ: Θα σας απογοητεύσω. Ο δήμος Καλλιθέας, αλλά και όλη η αυτοδιοίκηση δεν διαθέτουνε την υποδομή και την δυνατότητα να κάνουν τέτοιου είδους μελέτες διερεύνησης επιπτώσεων και πραγματικά θα ήτανε, ίσως θα έπρεπε και η εκάστοτε κυβέρνηση η πολιτεία θα έλεγα, αλλά και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί που ελέγχουν την αυτοδιοίκηση να καταλάβουν τέτοιου είδους μελέτες. Θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμες, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών εργαλείων που υπάρχουν στο μέλλον, οι οποίοι δείκτες είναι απαραίτητοι, οι περιβαλλοντικοί, οι κοινωνικοί, οι οικονομικοί δείκτες είναι απαραίτητοι, όχι μόνο για τη χάραξη πολιτικών, αλλά και για την απορρόφηση και χρηματοδοτικών εργαλείων. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι ο Δήμος Καλλιθέας που είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος Δήμος του Λεκανοπεδίου δεν έχει στο Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας αλλά δεν διαθέτει κανένα εργαζόμενο που να έχει πτυχίο περιβαλλοντολόγου.

Σ2: Κοινωνιολόγους, Ανθρωπολόγους, Πολιτικούς Επιστήμονες;

ΔΚ: Δεν έχουμε ούτε ανθρωπολόγους ούτε πολιτικούς επιστήμονες. Δεν υπάρχουν στον ΟΕΥ ενός Δήμου τέτοιου είδους ειδικότητες. Αν έχουν προσληφθεί με ΠΕ διοικητικού είναι άλλη υπόθεση. Δεν υπάρχει τέτοια θέση, ούτε κοινωνιολόγου, άρα δεν υπάρχει χώρος για εκτέλεση τέτοιου είδους κοινωνικών ερευνών και μάλιστα και αν ακόμα ανατεθεί μία τέτοια υπηρεσία, μια τέτοια έρευνα, δεν υπάρχει τρόπος να επιβλεφθεί με τη σειρά της από το Δήμο. Κοινωνιολόγο έχουμε μία η οποία και είναι προϊσταμένη, η οποία όμως είναι στις κοινωνικές υπηρεσίες και ασχολείται με τη Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής και όχι με το τμήμα Προγραμματισμού και Ανάπτυξης που θα έπρεπε, ας πούμε τυχόν να έχει μια μεγαλύτερη οργανωτική δυνατότητα, προκειμένου να προχωρήσει σε τέτοιου είδους μελέτη αξιολόγησης, ώστε πάνω σ' αυτή τη μελέτη να χαράξει πολιτική. Βέβαια νομίζω ότι πρώτος που πρέπει να το αξιολογήσει είναι αυτός που το χρηματοδότησε και το σχεδίασε. Αλλά και εμείς με τη σειρά μας, μας ενδιαφέρει το είπα και η επίδραση προς την κοινωνία.

Σ2: Συνεργασία με το ΕΚΚΕ π.χ θα σας ενδιέφερε πάνω σ' αυτά ή όχι;

ΔΚ: Πολλά θα μπορούσαν να μας ενδιαφέρουν, αλλά όλα είναι κάτω από το πρίσμα της εξεύρεσης χρηματοδοτικών πόρων. Δηλαδή, θα μπορούσε ένα τέτοιο αντικείμενο να είναι στο πλαίσιο μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας, ή κάποιας χρηματοδότησης από τη ΓΓΕΤ, όχι με ίδιους πόρους, τους πενιχρούς ήδη πόρους του Δήμου. Δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα ούτε για άμεσα προγράμματα.

Σ1: Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) της επέμβασης ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη της Καλλιθέας και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύεται ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτή;

ΔΚ: Είναι νωρίς ακόμη για να αποτιμήσουμε τις επιπτώσεις της επέμβασης. Το Πάρκο έχει ανοίξει πριν τρεις μήνες και η Λυρική και η Βιβλιοθήκη δεν λειτουργούν ακόμα εδώ. Άρα το Κέντρο Πολιτισμού δεν λειτουργεί ακόμα. Λειτουργεί το Πάρκο και μάλιστα δεν έχουν παραδοθεί όλοι οι χώροι. Εν πρώτοις φαίνεται ότι υπάρχουν ωφελούμενοι αυτής της επέμβασης. Είναι όλοι οι πολίτες της Καλλιθέας, στο κομμάτι τουλάχιστον της ευεξίας και των επιλογών ψυχαγωγίας, αφού γίνονται πολλές εκδηλώσεις μερίμνη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος μέχρι τώρα οι οποίες για την ώρα είναι δωρεάν. Θα διέκρινα ιδιαίτερα τις οικογένειες, τις οικογένειες με μικρά παιδιά ότι είναι ωφελούμενες. Επίσης είναι εδώ και πολλά χρόνια, είναι ωφελούμενοι οι κάτοικοι της Καλλιθέας από το κολυμβητήριο που δεν είχαμε και το οποίο είναι κομμάτι των ανταποδοτικών, το οποίο ακόμα συνεχίζει και έχει ένα growth, μια ανάπτυξη, περίπου 15% των συνδρομών ετησίως. Αρνητικές. Υπάρχουν και αρνητικές επιπτώσεις, αυτό που λέμε εμείς οι οικονομολόγοι, εξωτερικές αντιοικονομίες. Δεν ήταν σωστά μελετημένη μέχρι τώρα η κυκλοφορία, η πρόσβαση. Πρόσφατα ο ΟΑΣΑ έχει κάνει κάποιες προτάσεις για πύκνωση και αλλαγές στάσεων των δρομολογίων του. Δεν υπάρχει Μετρό κάτι που η πολιτεία έχει χάσει το momentum και δεν έχει φέρει γραμμή Μετρό προς την ευρύτερη περιοχή όταν υπάρχει το Κέντρο Πολιτισμού, που περιγραφόταν από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, όταν υπάρχει το Taekwondo, όταν υπάρχει το Ωνάσειο, το Ευγενίδειο, πιο πάνω το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Δεν υπάρχει Μετρό. Το μόνο θετικό είναι ότι ακούω εξαγγελίες ότι θα είναι το επόμενο έργο που θα μελετηθεί. Σα να λέμε η Γραμμή 5. Αυτό βέβαια σημαίνει πάνω από είκοσι χρόνια κατά την άποψη μας, με το σημερινό τρόπο χρηματοδότησης της ανάπτυξης του

Μετρό. Υπάρχουν κυκλοφοριακοί φόρτοι αυτή την στιγμή και πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα. Υπάρχει διαβούλευση και σχεδιασμός.

Σ1: Ποια νομίζετε ότι είναι η αποδοχή της επέμβασης ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;

ΔΚ: Οι πολίτες της Καλλιθέας αλλά και των ευρύτερων περιοχών, για το ότι η Καλλιθέα όπως συνηθίζω να λέω, οι Καλλιθεάτες είμαστε οι πρώτοι χρήστες αλλά όχι οι μόνοι χρήστες, είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι καθότι ένας πολύ σημαντικός χώρος, ο σημαντικότερος χώρος που υπάρχει αυτή τη στιγμή, Πάρκο Αναψυχής, στο Λεκανοπέδιο, είναι στα πόδια μας και γέυονται τους καρπούς αυτής της επένδυσης ήδη και νομίζω ότι είναι σε στάδιο γνωριμίας αυτή την στιγμή με το Πάρκο. Σας λέω ότι δεν έχει αποδοθεί ούτε καν ολόκληρο στον κόσμο. Εκφράζονται με ενθουσιασμό, υπάρχει βέβαια και ο προβληματισμός για την περίοδο που το Δημόσιο θα αναλάβει την διοίκηση και συντήρηση. Πιστεύω όμως ότι το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, το δήλωσε και εχθές εξάλλου, θα είναι κοντά και για τα επόμενα πέντε χρόνια στο Δημόσιο που αναλαμβάνει το χώρο. Μικρός προβληματισμός υπάρχει για την κυκλοφοριακή συμφόρηση από τους εγγύτερους κατοίκους του χώρου. Γενική όμως εικόνα είναι ο ενθουσιασμός και η διερεύνηση του νέου χώρου από τους συμπολίτες μας.

Σ1: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών του αναδιαμορφωμένου χώρου και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωση του; Επιτρέψτε μου σε συνέχεια να το πω το εξής. Επειδή αυτό (ΚΠΣΝ) είναι σχετικά πρόσφατο μιλήστε μας γενικότερα για το σεβασμό στο δημόσιο χώρο και αν έχετε κάτι για το Νιάρχο μας το λέτε και αυτό.

ΔΚ: Ειδικά για το Νιάρχο είναι δύσκολο να σας απαντήσω καθότι δεν έχουμε ενεργή συμμετοχή στη διαχείριση. Όταν παραδοθεί η μετοχή στο Ελληνικό Δημόσιο και αποχωρήσει το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, ο δήμαρχος, ο εκάστοτε δήμαρχος της Καλλιθέας θα συμμετέχει στο επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο διαχείρισης του χώρου. Έχουμε αντιληφθεί, υπάρχει σεβασμός στο δημόσιο αγαθό, σεβασμός στο συγκεκριμένο χώρο, ένας χώρος καινούργιος, άρτιος και νομίζω ότι ο τρόπος, ο βαθμός σεβασμού των πολιτών στο δημόσιο αγαθό συναρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα συντήρησης και λειτουργίας αυτού. Δηλαδή όταν ένας πολίτης βλέπει ένα πάρκο επαρκώς συντηρημένο, δύσκολα θα προχωρήσει σε οποιαδήποτε ενέργεια παραβατικότητας. Να σας πω για ένα χώρο που δεν είναι στα όρια ευθύνης μου. Βλέπω την κατάντια και λίγα λέω, για το χώρο, του περιβάλλοντος χώρου του ΣΕΦ, του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας. Βλέπω ότι είναι εγκαταλελειμμένος. Θα πρέπει λοιπόν, επειδή βλέπω ότι στο ερώτημα σας έχετε και ένα εισαγωγικό στο “σεβασμός στο δημόσιο χώρο”, θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε όλοι, είτε προέρχονται, απ’ όποιο μετερίζι βρίσκονται, είτε από Ερευνητικά Κέντρα είτε σε Δήμους είτε είναι πολίτες, χρήστες είναι οτιδήποτε, τι σημαίνει δημόσιο αγαθό και πως μπορεί αυτό με ποιό μοντέλο να διοικηθεί και να λειτουργήσει; Γιατί, για παράδειγμα, ακούω από πολλούς και κόμματα και φορείς να λένε ότι πρέπει να μην αναπτύσσονται διάφορες χρήσεις και να είναι ελεύθεροι λέει χώροι προσβάσιμοι για όλους και να μην πληρώνουν σε τίποτε. Δεν είμαι αυτής της λογικής. Ούτε της λογικής ότι θα εκχωρούμε τα πάντα στις επιχειρήσεις και δεν υπάρχει πρόσβαση των πολιτών που δεν έχουν να πληρώσουν,

ούτε στη λογική του να φτιάχνεται ένας χώρος, ένα πάρκο εν προκειμένω, το οποίο να μην έχει καμία χρήση και λειτουργία. Θα πρέπει να ακολουθούμε ως κοινωνία την Αριστοτελική μέση οδό που να αναπτύσσεται λελογισμένα, χρήσεις και λειτουργίες που να 'χουν και κάποιο αντίτιμο, να εισπράττει ο εκάστοτε φορέας διαχείρισης, κάπου να 'χει έσοδα για να μπορεί να συντηρεί και να λειτουργεί τους χώρους. Όταν λοιπόν υπάρχουν τέτοια είδους μοντέλα διοίκησης και λειτουργίας των δημόσιων χώρων και συντηρούνται οι εγκαταστάσεις τότε πιστεύω, και υπάρχει φύλαξη, υπάρχει καθαριότητα, υπάρχει πρόνοια, δεντροκηπουροί, τότε λοιπόν υπάρχει ένας οργανωμένος χώρος, προσελκύει και τους πολίτες να είναι περισσότερο επισκεψίμο, αλλά, τους δίνει και το έναυσμα να μην προχωρούν σε παραβατικότητα και να αντιμετωπίζουν, να σέβονται το δημόσιο αγαθό. Νομίζω ότι δεν πρέπει να επεκταθώ στο ζήτημα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Θα το θίξω ακροθιγώς λέγοντας ότι προφανώς η δουλειά πρέπει να γίνεται σε βάθος στα σχολεία.

Σ2: Τέταρτη ενότητα. Γενικές ερωτήσεις περί των αστικών επεμβάσεων και ΟΤΑ. Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση αστικών επεμβάσεων; έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες;

ΔΚ: Ας πιάσουμε τα δομικά. Ας δούμε λοιπόν αν, θεσμικά και επιχειρησιακά, οι Δήμοι έχουν τη δυνατότητα να προχωρούν σε σχεδιασμό και υλοποίηση αστικών επεμβάσεων. Για να προχωρήσει κάποιος σε μια τέτοια υλοποίηση θα πρέπει να 'χει: Στρατηγικό σχεδιασμό, Επιχειρησιακό σχεδιασμό, να 'χει Πλάνο δράσης, να 'χει Υπηρεσίες, Τεχνική Υπηρεσία ικανή να μελετήσει ένα έργο, να το επιβλέπει και να υπάρχει η δυνατότητα προσέλκυσης χρηματοδοτικών πόρων, γιατί από τους ίδιους πόρους δεν υπάρχει περίπτωση κάποιος να κάνει μια εκτεταμένη αστική επέμβαση. Μικρές λοιπόν οι πιθανότητες, δυνατότητες των ΟΤΑ. Και τα προβλήματα είναι, θα τα χωρίσω σε τρεις κατηγορίες. Μπορεί να φαίνεται το σημαντικότερο η χρηματοδότηση μιας τέτοιας επένδυσης, αλλά, κατά την άποψη μου δεν είναι. Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι, αποτελεί σίγουρα (εννοεί τη χρηματοδότηση) είναι μια δύσκολη άσκηση (σ.Σ. Εννοεί τη χρηματοδότηση) που κατά την άποψη μου αρκετές φορές βρίσκει λύσεις. Το μεγάλο πρόβλημα (σ.Σ. Επανέρχεται σε αυτό που ξεκίνησε ως σημαντικότερο πρόβλημα) της αυτοδιοίκησης συνολικά και του κράτους θα έλεγα, είναι η ωρίμανση, ο σχεδιασμός μιας τέτοιου είδους επέμβασης, καθότι, η επιχειρησιακή μας δυνατότητα στο να μελετήσουμε μια τέτοια επέμβαση είναι πάρα πολύ μικρή. Και το τρίτο, που είναι μικρότερο πρόβλημα είναι της επίβλεψης. Πόσα έργα ανοιχτά μπορεί να έχει μία Τεχνική Υπηρεσία σαν του Δήμου Καλλιθέας, που έχει έναν ας πούμε ηλεκτρολόγο και κανένα μηχανολόγο να υπηρετεί στην Τεχνική Υπηρεσία; Και είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος Δήμος του Λεκανοπεδίου. Αυτό είναι το πρώτο σκέλος της 4.1 που με ρωτήσατε. Με ρωτάτε "αν έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες"; Δεν είμαι εις θέση να σας απαντήσω.

Σ1: Όχι από το δικό σας δήμο κατ' ανάγκη, αλλά γενικότερα.

Σ2: Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω. Πόσα ανοιχτά μέτωπα έχετε σε επίπεδο αστικών αναπλάσεων αυτή τη στιγμή ως Δήμος;

ΔΚ: Εξαρτάται τι προσδιορίζετε αστική επέμβαση;

Σ2: Από τη βελτίωση των πεζοδρομίων έως τις μεγάλες πραγματικές αναπλάσεις όπως αυτή του Φαληρικού όρμου μαζί με το Πολιτιστικό Κέντρο.

ΔΚ: Δεν ξέρω αν θεωρείται επέμβαση, ας πούμε, ένα δύσκολο κτηριολογικό, που σώζουμε ένα ιστορικό κτήριο;

Σ2: Ναι. Είναι και αυτά μέσα. Οι αναπλάσεις.

ΔΚ: Υπάρχει μια ανάπλαση, ενός ιστορικού κτηρίου, του “Κόκκινου Σχολείου” το λεγόμενο, που θα γίνει Ωδείο. Ετοιμάζουμε προγραμματική σύμβαση με την Περιφέρεια – να ένα σημείο χρηματοδότησης, το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων της Περιφέρειας Αττικής – για να κάνουμε μια σημαντική ανάπλαση και διάσωση ενός ιστορικού χώρου της οδού Μπιζανίου, το σπίτι της οδού Μπιζανίου, αντιστασιακό σημείο. Είναι ένα ανοιχτό μέτωπο στο κομμάτι των μελετών αυτή την στιγμή. Στο κομμάτι των μελετών επίσης είναι η ενεργειακή αναβάθμιση του “Μελίνα Μερκούρη”. Ανοιχτό μέτωπο, που εγκαθίσταται εργολάβος, άρα θα περάσουμε – εδώ δεν έχουμε και κομμάτι επίβλεψης λόγω της νομοθεσίας, είχαμε όμως στις μελέτες, αλλά το έχουμε ολοκληρώσει, άρα την παρουσία μας ως Δήμος – αλλά το έργο θα προχωρήσει αλλά με επίβλεψη από τις Τεχνικές Υπηρεσίες της Περιφέρειας. Είναι σημαντικό έργο αντιπλημμυρικό προϋπολογισμού δύο εκατομμυρίων Ευρώ, στις Τζιτζιφιές στην ευρύτερη περιοχή των Τζιτζιφιών.

Σ2: Έχει σχέση με τον Ιλιό;

ΔΚ: Όχι είναι τοπικό. Αυτές (σ.Σ. *Εννοεί ότι είναι όλες οι αναπλάσεις που γίνονται*). Τώρα αν εννοείται τις οδοστρώσεις, ασφαλτοστρώσεις, αν τις θεωρείτε επέμβαση; Εγώ δεν θα την έλεγα.

Σ1: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;

ΔΚ: Υποδομές. Παρότι είμαστε ένας παλιός Δήμος, εντούτοις ακόμη, δεν τα έχουμε λυμένα όλα τα ζητήματα μας. Έχουμε ακόμη και άλλο κομμάτι αντιπλημμυρικό στις Τζιτζιφιές που πρέπει να εκτελέσουμε και από κει και πέρα νομίζω ότι ένας αστικός Δήμος πυκνοδομημένος σαν την Καλλιθέα – δεν είμαι ειδικός για να μιλήσω για ένα αγροτικό ή ένα μη αστικό Δήμο – θα πρέπει να είναι η ανάκτηση ελεύθερων χώρων.

Σ1: Έχετε τέτοιους στο Δήμο σας;

ΔΚ: Έχουμε, αλλά ερχόμενος στην προηγούμενη ερώτηση. Ως παράδειγμα. Έχουμε τα προσφυγικά. Πολλά προσφυγικά. Αρκετά από αυτά τα έχουμε αγοράσει. Πέστε να μελετηθούν και να χρηματοδοτηθεί οποιαδήποτε ανάπλαση, το οποίο, θέλει εκτεταμένη μελέτη και πολλά χρήματα για να πραγματοποιηθεί. Δεν έχουμε την οργανωτική και επιχειρησιακή ικανότητα να το προχωρήσουμε. Είναι σημειολογικές λοιπόν οι επεμβάσεις που κάνουμε. Μεγάλο έργο της ανάπλασης της παραλίας το κάνει η Περιφέρεια με εκατόν πενήντα εκατομμύρια Ευρώ προϋπολογισμό. Εμείς δεν έχουμε πρόσβαση σε τέτοιου είδους χρηματοδότηση.

Σ1: Ποια είναι τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιου είδους επεμβάσεις;

ΔΚ: Όταν λοιπόν μιλάμε για μεγάλες επεμβάσεις, δεν μπορούμε να μιλάμε για ίδιους πόρους. Οι ίδιοι πόροι με το ζόρι φτάνουν για τις ετήσιες συντηρήσεις και τη χρηματοδότηση κάποιων μικρών μελετών για μικρά σημειολογικά έργα. Άρα, βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία είναι τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, βλέπε ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων της Περιφέρειας και λίγο το Πράσινο Ταμείο, που τώρα αγοράζουμε την κατοικία μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας του ήρωα της μάχης της Πίνδου του Συνταγματάρχη Δαβάκη. Είμαστε στο τελικό στάδιο συμβολαιογραφικής πράξης. Μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας το κερδίσαμε *(διακόπτεται)*

Σ2: Υπάρχει κοινόχρηστος χώρος γύρω ή μόνο κατοικία;

ΔΚ: Ένα μικρό οικόπεδο. Επίσης *(σ.Σ συνεχίζει στη προηγούμενη ερώτηση)* υπάρχει το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) Βιώσιμων Αστικών Αναπλάσεων που είναι ανταγωνιστική διαδικασία στα πλαίσια του ΠΕΠ Αττικής, όπου, ο Δήμος Καλλιθέας κατεβάζει σχήμα μαζί με το Δήμο Μοσχάτου – Ταύρου, το Δήμο Παλαιού Φαλήρου, το Δήμο Αλίμου, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, την Εθνική Λυρική Σκηνή και την Εθνική Βιβλιοθήκη. Αυτοί μετέχουν μέχρι τώρα στο σχήμα με αποφάσεις των συλλογικών οργάνων, των εκάστοτε τρόπων διοίκησης για να διεκδικήσουμε σημαντικά ποσά για εκτεταμένες αστικές επεμβάσεις.

Σ1: Τελευταία ερώτηση. Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο;

ΔΚ: Όχι. Νομίζω ότι μεθοδολογικά πήρατε μια... *(δεν ολοκληρώνει)*. Μια ερώτηση θα μπορούσε να μπει. «Κατά πόσο επεμβάσεις τρίτων, δηλαδή, βλέπε Κέντρο Πολιτισμού ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος ή ανάπλαση στην παραλία κατά πόσο εξυπηρετούν – εκτονώνουν ανάγκες μιας πόλης»; Σαν Δήμαρχος Καλλιθέας δεν αντιμετωπίζουμε το Φαληρικό όρμο ή το Κέντρο Πολιτισμού Σταύρος Νιάρχος, ότι είναι τοπικά αυστηρά έργα, επειδή ο πρώην Ιππόδρομος ήταν μόνο στην Καλλιθέα. Προφανώς πρόκειται για περιφερειακά και ειδικά για τη Λυρική Σκηνή για υπερτοπικά και με την Εθνική Βιβλιοθήκη και για εθνικά έργα. Αλλά εμείς ως Καλλιθέα βλέπουμε ότι είναι και ένας χώρος εκτόνωσης αναγκών που έχουμε. Παράδειγμα. Το κολυμβητήριο ήταν μια ανάγκη που εκτονώθηκε στο χώρο του Ιπποδρόμου. Όμως, θέλω έτσι να πω, πιστεύω ότι πρέπει να διερευνάται κατά πόσο ένα τέτοιο υπερτοπικό έργο τελικώς εκτονώνει ανάγκες μιας τόσο πυκνοδομημένης πόλης σαν την Καλλιθέα που είναι ο εγγύτερος Δήμος και οι κάτοικοι της οι εγγύτεροι χρήστες των δύο αυτών μεγάλων προγραμμάτων ανάπλασης.

Σ2: Οι πρώτοι ενδιαφερόμενοι και οι πρώτοι που έχουν τις επιπτώσεις.

ΔΚ: Λέμε πρώτοι και όχι μόνοι, λέμε οι πρώτοι για να το ακούνε όλοι όσοι είναι εκτός ημών, για να μας λαμβάνουν σοβαρά υπόψη, βλέπε, Περιφέρεια, Κυβέρνηση, Ίδρυμα Νιάρχος και οποιοδήποτε άλλο φορείς και λέμε όχι μόνοι, για να μη νομίζουν οι πολίτες μας ότι πρέπει ότι γίνεται εκεί ντε και καλά να γίνεται αποκλειστικά γι' αυτούς

και ακριβώς σας είπα ότι δεν έχουμε την αντίληψη ότι πρόκειται για τοπικά έργα, αλλά για υπερτοπικά.

Σ1: Σας ευχαριστούμε κ. Δήμαρχε που μας δεχθήκατε και απαντήσατε στις ερωτήσεις μας.

Συνέντευξη 7: Μαρία Γιαννικουρή - Δήμος Μοσχάτο - Ταύρος

Η συνέντευξη που ακολουθεί πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 29 Νοεμβρίου 2016 με την κ. Μαρία Γιαννικουρή, Διευθύντρια Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου. Η διάρκεια της συνέντευξης ήταν 45 περίπου λεπτά. Η συνεντευξιαζόμενη συμφώνησε για τη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, ως εκ τούτου το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απομαγνητοφώνηση του ηχητικού αρχείου.

Σ1= Συνεντευκτής(Κώστας Γκόρτσος)

Σ2= Συμμετοχή(Καλλισθένη Αβδελίδη)

ΜΓ=Μαρία Γιαννικουρή (Συνεντευξιαζόμενη)

Σ1: Κύρια Γιαννικουρή σας ευχαριστούμε που μας δεχθήκατε και θα θέλαμε να μας απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις σχετικές με τις επεμβάσεις αναζωογόνησης/ανάπλασης στη Δ.Κ Μοσχάτου και ειδικότερα με την ανάπλαση πράσινων κοινόχρηστων χώρων κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής ΗΣΑΠ (ανατολικά του Κηφισού και νότια της οδού Θεσσαλονίκης), καθώς και της παρόχθιας ζώνης Ιλισού που υλοποιήθηκε από το Δήμο Μοσχάτου. Οι ερωτήσεις έχουν τέσσερις θεματικές.

Ξεκινάμε με την πρώτη θεματική που αφορά την αναγκαιότητα και τους στόχους της αστικής επέμβασης. Με αναφορά στα προβλήματα της περιοχής πριν την επέμβαση ανάπλασης, περιγράψτε το βασικό στόχο και το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης ανάπλασης.

ΜΓ: Ο Δήμος Μοσχάτου εδώ και πάρα πολλά χρόνια έχει ξεκινήσει να κατασκευάζει πεζόδρομους και γενικά να αναπλάθει χώρους περιπάτου και αναψυχής για την πόλη του Μοσχάτου. Η παρέμβαση παράλληλα με τις γραμμές του τρένου έχει ξεκινήσει από πολύ παλιά. Δηλαδή ένα πρώτο κομμάτι διαμορφώθηκε από την οδό Αργοστολίου μέχρι και τη συμβολή με τη Χρυσοστόμου Σμύρνης ως πόλος έλξης των κατοίκων και αναψυχής τους, με δένδροφυτεύσεις και μεγάλους χώρους πρασίνου και χώρους περιπάτου και καθιστικού καθώς και κατασκευή ενός μικρού θεάτρου και παιδικής χαράς. Στη συνέχεια, μετά από κάποια χρόνια ολοκληρώθηκε αυτή η διαμόρφωση από το σημείο που είχε σταματήσει, δηλαδή, από τη Χρυσοστόμου Σμύρνης και έφτασε μέχρι Σταθμό ΗΣΑΠ που είναι μια άλλη φάση και μια άλλη φάση κατασκευάστηκε από το σταθμό ΗΣΑΠ μέχρι τον Κηφισό. Με την ανάπλαση που έγινε, την πιο πρόσφατη, την περίοδο με χρηματοδότηση ΕΣΠΑ, έγινε η ανάπλαση του χώρου από τον Κηφισό μέχρι τον ηλεκτρικό σταθμό ΗΣΑΠ, έγινε μια επέμβαση, δηλαδή στον ήδη διαμορφωμένο χώρο, αναπλάστηκε ο πεζόδρομος της οδού Θεσσαλονίκης από τον Κηφισό μέχρι το σταθμό ΗΣΑΠ προκειμένου να γίνει Στόχος δηλαδή του σχεδιασμού ήταν να γίνει ενεργητική χρήση του πρασίνου γιατί μέχρι τώρα είχαμε το διάδρομο, μάλλον τον δρόμο περιπάτου ανάμεσα στο πράσινο. Τώρα αυτό που επέβαλε ο καινούργιος σχεδιασμός λόγω της ανακατασκευής ήταν οι χώροι περιπάτου να μπορούν να είναι πιο κοντά στο πράσινο ή μέσα στους χώρους των παρτεριών να δημιουργήσουμε μονοπατάκια, καθιστικά κλπ.

(σ. Σ. συνεχίζει μετά από διευκρινιστική ερώτηση) Η ενεργητική χρήση του πρασίνου στη διαμόρφωση λοιπόν των χώρων ήταν ένας στόχος. Ο δεύτερος στόχος ήταν η ασφαλέστερη και ανεμπόδιστη πρόσβαση των πεζών και των ΑΜΕΑ γιατί στην πρώτη διαμόρφωση υπήρχαν κάποιες ανισοσταθμίες με βαθμίδες και τα λοιπά, οι οποίες αντικαταστάθηκαν με ράμπες και όλα αυτά. Επίσης να μπορεί και σε μελλοντική χρήση αυτό να ανοίξει και να μπορεί να περάσει κάποιος ποδηλάτης με ήπια ... (σ.Σ. Διακόπηκε)

Μία περίοδος είναι το 88, η πρώτη 88 – 89. Η επόμενη περίοδος είναι 90 – 92. Το 1993 έγινε το κομμάτι από εδώ μέχρι το σταθμό και το 2009 αν δεν κάνω λάθος αυτό το τελευταίο.

Σ2: Μέχρι τον Κηφισό;

ΜΓ: Όχι. Μέχρι τον Κηφισό ήταν φτιαγμένα όλα. Η ανακατασκευή που έγινε και η ανάπλαση της βελτίωσης της όλης παρέμβασης από τον Κηφισό μέχρι το σταθμό. Αυτό που μου κάνατε σαν ερώτηση και μιλάει για τον Ιλισό, και γι' αυτό το κομμάτι έγιναν παρεμβάσεις με χρηματοδότηση από πόρους ΕΣΠΑ μέσω του ΠΕΠ Αττικής στο “Πράσινη ζωή στην πόλη”. Έτσι; Λοιπόν αυτό που λέω τώρα εγώ, μιλάω γι' αυτό το κομμάτι τι περιελάμβανε, δηλαδή μπήκαμε και κάναμε μια επέμβαση που αφορούσε την ανάπλαση του πεζοδρόμου της οδού Θεσσαλονίκης, από τον Κηφισό ποταμό μέχρι το σταθμό ΗΣΑΠ. Εδώ ο κύριος στόχος ήταν, επαναλαμβάνω, του σχεδιασμού, η ενεργειακή χρήση του πρασίνου στη διαμόρφωση του χώρου, η ασφαλέστερη και ανεμπόδιστη πρόσβαση των πεζών και ΑΜΕΑ, ο περιορισμός της όχλησης από το πέρασμα των τρένων από την παρακείμενη στο έργο γραμμή του ΗΣΑΠ και η αύξηση των ευκαιριών για κοινωνική συναναστροφή και ενθάρρυνση ενός υγιούς τρόπου ζωής. Αυτοί οι στόχοι της παρέμβασης. Τι περιλαμβάνει θα το πούμε μετά.

Σ1: Πριν την ανάπλαση, υπήρξε εκφρασμένη σε κάποιο κείμενο η άποψη της Τεχνικής Υπηρεσίας ή άλλου συλλογικού οργάνου του Δήμου περί του χαρακτήρα και της αναγκαιότητας του έργου;

ΜΓ: Εδώ η απάντηση θα είναι λίγο ασαφής με την έννοια ότι συνήθως, όχι συνήθως, επιβάλλεται σε κάθε έργο που αποφασίζεται, να υπάρχουν οι σχετικές αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου που αποφασίζει για ποιο λόγο θέλει να κάνει και πάντα σαν στόχος είναι επειδή οι γραμμές του τρένου ουσιαστικά καθορίζουν τον αστικό ιστό της πόλης. Εμείς ας πούμε όταν μιλάει στο Μοσχάτο λέμε η βιομηχανική περιοχή βόρεια της γραμμής ΗΣΑΠ. Το νότιο κομμάτι λοιπόν που είναι ο αστικός ιστός της πόλης – είναι οι κατοικίες – πάντα και εδώ ακούγεται αν έχει ησυχία, ακούγεται το τρένο εδώ που καθόμαστε και ποιό κάτω και το βράδυ ειδικά ακούγεται πάρα πολύ. Στόχος λοιπόν ήταν να γίνει η ανάπλαση αυτού του χώρου και όχι γιατί πριν ξεκινήσει τώρα τα λέω ανακατεμένα αλλά δεν πειράζει, δεν μπορώ να ακολουθήσω.... Λοιπόν όταν έγινε το κομμάτι από το σταθμό ΗΣΑΠ μέχρι τον Κηφισό την περίοδο του 90 – 92 που σας λέω, με αυτεπιστασία όλα αυτά, δηλαδή οι όλες παρεμβάσεις έχουν ξεκινήσει και έχουν γίνει από την αυτεπιστασία δηλαδή από εργαζόμενους του Δήμου, σχέδια και μελέτες της Τεχνικής Υπηρεσίας εκείνης της εποχής, δηλαδή αυτό έγινε, υπήρχαν κατοικίες, παράγκες και έγινε πρώτα απαλλοτρίωση, δηλαδή το Υπουργείο, συνετέλεσε Ναι αυτό είναι η οδός Θεσσαλονίκης ουσιαστικά, η οποία χαρακτηρίστηκε σαν χώρος πρασίνου από το Δήμο, δηλαδή ήταν ... ο Δήμος ήθελε να φτιάξει ένα φράχτη

για να ανακόψει τον ήχο και ταυτόχρονα να έχει και ένα πόλο αναψυχής για τους κατοίκους. Και αυτό έγινε. Δηλαδή θυμάμαι ότι οι πρώτες κριτικές που ήταν από τους προέδρους του ΗΣΑΠ –αν δεν κάνω λάθος – που πέρναγε το τρένο ήταν ότι είχε γίνει πάρα πολύ όμορφη η διαδρομή του τρένου, δηλαδή, κάποιος που ήτανε στο τρένο απολάμβανε τη θέα του πρασίνου.

Σ1: Συνδέεται η συγκεκριμένη επέμβαση με τον γενικότερο αστικό σχεδιασμό της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης του Μοσχάτου αλλά και της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας; Εντάσσεται δηλαδή στο πνεύμα μια συνολικότερης στρατηγικής ανάπτυξης και βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος;

ΜΓ: Ξεκινώντας από την αρχή θα σας πω γενικά η φιλοσοφία στη μικρή πόλη του Δήμου, τουλάχιστον για τα χρόνια που γνωρίζω και είναι αρκετά - 28 χρόνια που είμαι σ' αυτή τη θέση – ο σχεδιασμός της πόλης με άξονα τη βιώσιμη ανάπτυξη πριν αυτό γίνει πλέον – να το πω εντός εισαγωγικών της μόδας – και να το λέμε τώρα επειδή χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει ξεκινήσει από το 87. Δηλαδή η πόλη του Μοσχάτου μέχρι και το έτος 96 – 97, είχε ένα μεγάλο δίκτυο πεζοδρόμων μέσα στον ιστό της πόλης και ταυτόχρονα είχε κάνει μελέτη με το Πολυτεχνείο, τη μελέτη του κ. Βλαστού “Η ένταξη του ποδήλατου στη πόλη”.

Σ1: Με την κ. Παναγιωτάτου;

ΜΓ: Με την κ. Παναγιωτάτου είχε γίνει η καταγραφή των χρήσεων και των δραστηριοτήτων, πρωτογενής, τριτογενής τομέας στο χώρο της βιομηχανικής περιοχής.

Σ1: Ήμουν και εγώ μέλος της ομάδας.

ΜΓ: Α! Με την Ελίζα. Την είχα καθηγήτρια στο Πολυτεχνείο. Λοιπόν, άρα στην πόλη του Μοσχάτου είχαν χαραχτεί οι άξονες για τη βιώσιμη οι άξονες για τη βιώσιμη κινητικότητα εδώ και πάρα πολλά χρόνια. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να υλοποιούμε τμηματικά κάποια κομμάτια. Παραδείγματος χάρη, στο άλλο κομμάτι που αναφέρεστε, στον Ιλισό, που έγινε η ανακατασκευή ταυτόχρονα με το τμήμα της οδού Θεσσαλονίκης από τον Ηλεκτρικό Σταθμό μέχρι τον Κηφισό, ο Δήμος είχε φτιάξει το 1998 ένα κομμάτι ποδηλατόδρομου παρά την όχθη του Ιλισού, μήκους 800 μέτρων, το οποίο έγινε χρήση τώρα του ποδηλατικού άξονα που πέρασε – πάλι μελέτη του Πολυτεχνείου του κ. Βλαστού – από το κομμάτι αυτό. Εμείς ήρθαμε λοιπόν μετά την ανάπλαση και την επέμβαση που κάνουμε με τη βελτίωση του πρασίνου στη ζώνη του Ιλισού, στο κομμάτι που είχαμε υλοποιήσει ως ποδηλατόδρομο να φτιάξουμε αποβάθρες, σε στιλ αποβάθρας, κάποιες εσοχές προς την όχθη του Ιλισού εκεί που μας το επέτρεπε το πλάτος πρασίνου δημιουργώντας καθιστικά περιφράσσοντας κάνοντας πυκνές φυτεύσεις έτσι ώστε να γίνει φράχτης για την ασφάλεια, γιατί η όποια παρέμβαση στο ποτάμι ανύψωση της όχθης κλπ απαιτούσε είχε τεράστια δαπάνη αφ' ενός και τεράστια γραφειοκρατία προκειμένου να εγκριθεί η οποιαδήποτε μελέτη. Αυτό έκανε τώρα και ο ποδηλατικός άξονας. Πέρασε χωρίς να πειράξει καθόλου την όχθη με αποτέλεσμα να είναι σε κάποια σημεία, μα μην εξασφαλίζεται η ασφάλεια της χρήσης του. Εμείς επιβάλαμε κάποια μέτρα σα Δήμος -επειδή είμαστε αποδέκτης – κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου. Νομίζω ότι και εδώ απαντήσαμε.

Σ1: Είχατε υπόψη σας αντίστοιχα παραδείγματα επεμβάσεων ανάπλασης σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο που λειτούργησαν ως “πρότυπο” για το συγκεκριμένο έργο;

ΜΓ: Γενικότερα (σ.Σ καθυστερεί)

Σ1: Καταλαβαίνετε την ερώτηση.

ΜΓ: Ναι ναι. Αν είδαμε κάπου και είπαμε να κάνουμε και εμείς. Συγκεκριμένα θα έλεγα όχι. Όχι δεν είχαμε κάποιο πρότυπο που ακολουθήσαμε. Ήταν επιλογές βάσει των τοπικών χαρακτηριστικών και των διαθέσιμων πόρων.

Σ1: Δεύτερη θεματική. Συνεργασία με άλλους φορείς Υπήρξε συνεργασία ή συμμετοχή άλλου δημόσιου φορέα (ΥΠΕΚΑ, Περιφέρεια, ΑΕΙ, κλπ.) ή/ και κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό και υλοποίηση του έργου;

ΜΓ: Στο συγκεκριμένο έργο που μιλάμε τώρα για την οδό Θεσσαλονίκης, η συνεργασία με το Υπουργείο ήταν στο κομμάτι της απαλλοτρίωσης που πιέζανε ώστε να ολοκληρωθεί και να κάνουμε εμείς το έργο.

Σ1: Ήταν αναγκαία...;

ΜΓ: Ναι, ναι. Ήταν αναγκαία. Έγινε με ίδιους πόρους του Δήμου οπότε...

Σ1: Η απαλλοτρίωση;

ΜΓ: Όχι, όχι το έργο. Δε συνεργαστήκαμε με κανένα από τους φορείς που αναφέρατε, ούτε στον σχεδιασμό ούτε στις εγκρίσεις κλπ. Ήτανε και μια άλλη εποχή που τα έργα υλοποιούνταν με κάπως διαφορετικό τρόπο. Δηλαδή με μια έγκριση από το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής το σημερινό - πρώην ΕΠΑΕ – σχεδιασμό και μελέτη από εδώ, δημοπράτηση του έργου και τελείωσε. Ούτε περιβάλλον ούτε τίποτα, τίποτα. Αυτά δηλαδή ήταν στη σφαίρα...

Σ1: Όσον αφορά γενικά τη συνέργεια περισσότερων φορέων αρμόδιων για το σχεδιασμό του χώρου ή και την εμπλοκή ερευνητικών φορέων (ΑΕΙ, ΕΚ) για την επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος, ποια νομίζετε ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά μιας τέτοιας διαδικασίας;

ΜΓ: Θεωρώ ότι τα αποτελέσματα πάντα είναι θετικά. Τα αρνητικά θα έλεγα ότι, αν υπάρχουν, αν υπάρχουν κάποια αρνητικά είναι στο θέμα του χρόνου στην καθημερινότητα ενός υπαλλήλου για να συνεργαστεί με ένα... Γιατί ο ερευνητής θέλει να αναμοχλεύσουμε μέσα από τα αρχεία μας πάρα πολλά δεδομένα τα οποία λόγω της κακής αρχειοθέτησης τους πολλές φορές είναι δύσκολα, είναι δύσχρηστα, δηλαδή γι' αυτό λειτουργούμε τις περισσότερες φορές και με την μνήμη. Δηλαδή επειδή τυχαίνει εγώ να είμαι εδώ κάποια χρόνια να ξέρω που βρίσκεται, να θυμάμαι γεγονότα για να μπορώ να βοηθήσω . Ή να ξέρω και από την καθημερινότητα τα προβλήματα και να εστιάσω ώστε να βοηθήσω τον ερευνητή , τον οποίο ερευνητή να του πω . Κοίτα αυτό είναι που μας ενοχλεί δεξ το και εσύ και πες μου την άποψη σου. Εγώ θεωρώ ότι μια τέτοια συνεργασία αποφέρει πάντα θετικά. Πάντα θετικά. Δεν έχει αρνητικά.

Σ1: Περνάμε τώρα στην τρίτη θεματική που αφορά τα αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή.

ΜΓ: Να συμπληρώσω κάτι στο προηγούμενο;

Σ1: Βεβαίως, βεβαίως.

ΜΓ: Αυτό που είναι θετικό, ένα μάλλον από τα πιο θετικά είναι η εξειδίκευση που έχει ο επιστημονικός φορέας που συνεργάζεσαι, κάτι που δεν μπορείς να έχεις όση εμπειρία να διαθέτεις, όσες γνώσεις και να έχεις ως υπάλληλος...

Σ1: Εκ της θέσεως σου.

ΜΓ: Εκ της θέσεως σου μάλιστα, η εξειδίκευση του επιστημονικού φορέα είναι πολύ σημαντική. Παίρνεις πράγματα που είναι πιο...

Σ1: Συνεχίζουμε με την τρίτη θεματική. Υπήρξε στη φάση του σχεδιασμού ή θα υπάρξει μετά την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης επέμβασης μελέτη αξιολόγησης του έργου και διερεύνησης των επιπτώσεων του (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών;) Αν ναι, ποιες ποσοτικές ή και ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν ή θα χρησιμοποιηθούν;

ΜΓ: Στη φάση του σχεδιασμού, απ' αυτά τα λίγα που θυμάμαι και στο τεχνικό δελτίο υποβολής της πρότασης μας προκειμένου να ενταχθεί, στόχος του προγράμματος ήταν η αύξηση του πρασίνου στο συγκεκριμένο τμήμα παρέμβασης αλλά και γενικότερα η αύξηση του πρασίνου στο σύνολο της πόλης. Ήταν ένας στόχος ο οποίος έπρεπε να δηλωθεί στην αρχή και ο οποίος μετρήθηκε στο τέλος ποσοτικά και ποιοτικά. Εντάξει;

Σ1: Με ποιό τρόπο δηλαδή;

ΜΓ: Θα πρέπει να βρω το τεχνικό δελτίο που έγινε και ο τρόπος για τη βεβαίωση ολοκλήρωσης της πράξης.

Σ2: Εκτός αυτού έχει γίνει...

ΜΓ: Α! Να πούμε ότι επιπτώσεις που λέτε στο κοινωνικό, οικονομικό και στο περιβάλλον, ήταν θετικές οι επιπτώσεις. Σαφέστατα, στο κοινωνικό χαρακτήρα του έργου μπορούν πιο άνετα να επισκέπτονται ένα ωραίο χώρο οι κάτοικοι, ιδιαίτερα οι κάτοικοι οι οποίοι έχουν θέα πια αυτό το πάρκο και είναι η συνέχεια της αυλής τους το πάρκο. Έτσι;

Σ2: Είναι το σημαντικό

ΜΓ: Είναι πολύ σημαντικό. Ναι, είναι η συνέχεια της αυλής τους. Περιπατώντας μάλιστα θα δούμε και κάποιες διαμορφώσεις που έχουν κάνει στο πίσω μέρος των ακαλύπτων χώρων, έτσι ώστε, συνδέουν και επειδή το πάρκο... – αυτό που ξέχασα να σας πω ήταν στην τελευταία παρέμβαση που έγινε με αυτή τη χρηματοδότηση, μπήκανε

κάποιες πύλες εισόδου οι οποίες κλείνουν το βράδυ και αυτό θα σας πω τι επιπτώσεις είχε αυτό σε σχέση... – Και ο λόγος που μπήκε ήταν και για να ασφαλίζουν καλύτερα οι κατοικίες, διότι όταν έχεις... μαζί με τα θετικά έχεις και τα αρνητικά γιατί καλώς κακώς μαζεύει και κόσμος...

Σ2: Έχετε και αστέγους μέσα...

ΜΓ: Το οι άστεγοι είναι το λιγότερο. Δηλαδή, το ότι έχει χρήστες ναρκωτικών, πολλές φορές έχουν εντοπιστεί, οι οποίοι σπάνε με πέτρα τα φωτιστικά ώστε να σκοτεινιάζει, αυτός μπορεί να κλειστεί μέσα, να ξεχαστεί, ή μπορεί να κάνει υπερβολική δόση και να πεθάνει. Δεν έχει τύχει μέχρι στιγμής κάτι τέτοιο εκτός από ένα ατυχές γεγονός που κρεμάστηκε κάποιος τώρα λόγω της κρίσης.

Σ1: Αυτό δεν έχει να κάνει...

ΜΓ: Ναι αυτό δεν έχει να κάνει... Απλά θέλω να σας πω ότι ο σχεδιασμός επειδή προέβλεπε να ασφαλίζουν οι χώροι, αν προχωρήσουμε στις παλιές κατοικίες και όχι στις πολυκατοικίες θα δούμε ότι κάνει διαμορφώσεις τέτοιες ώστε θεωρούν ότι είναι προέκταση του σπιτιού τους και της αυλής τους αυτό το κομμάτι και το προσέχουν. Έχει κατά μήκος της διαδρομής 3 παιδότοπους μέσα με δάπεδα ασφαλείας κλπ. Το κομμάτι αυτό που σας λέω...

Σ2: Είναι προσεγμένο.

ΜΓ: Είναι πάρα πολύ προσεγμένο. Βέβαια, εντάξει, το κακό σε όλα αυτά είναι ότι δυστυχώς δεν διαθέτουμε το κατάλληλο προσωπικό και δεν αρκεί το προσωπικό, ώστε, αυτά που φτιάχνουμε, γιατί αυτό είναι το βασικό, εκεί πονάνε όλα αυτά, να μπορούμε να τα συντηρούμε και εκεί πάσχει. Δηλαδή τώρα έχεις ωραίες ιδέες να υλοποιείς με χρήματα...

Σ2: Μέσα στο χρόνο αρχίζουν και...

ΜΓ: Είναι...

Σ2: Φύλαξη υπάρχει;

ΜΓ: Όχι. Όχι δυστυχώς.

Σ1: Το μόνο ότι κλείνουν οι πόρτες.

ΜΓ: Ναι και αυτό είχαμε μια γρίνια στην αρχή γιατί κάποιιοι το ήθελαν, κάποιος που έλεγε ότι εγώ κατεβαίνω ως πούμε από το τρένο, μένω στον Κηφισό θέλω να μην πάω από τον πεζόδρομο της Ελευθερίας, θέλω να πάω απ' εκεί. Εκεί πέρα υπήρχε μια γρίνια.

Σ1: Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι επιπτώσεις (θετικές & αρνητικές) της επέμβασης ανάπλασης σε κοινωνικό επίπεδο στην πόλη του Μοσχάτου και ειδικότερα ποιες κοινωνικές ομάδες πολιτών πιστεύεται ότι είναι οι άμεσα «ωφελημένες» από αυτή;

ΜΓ: Θεωρώ ότι άμεσα ωφελημένοι από την παρέμβαση είμαστε όλοι, όλοι οι κάτοικοι διότι είναι ένας πνεύμονας πρασίνου. Αυτό είναι νομίζω κάτι που δεν μπορεί να το αρνηθεί κανείς.

Σ2: Έχει ευρεία χρήση;

ΜΓ: Έχει ευρεία χρήση. Ναι έχει ευρεία χρήση και μάλιστα με το πέρασμα του χρόνου συνήθισαν και τον τρόπο που λειτουργεί ο συγκεκριμένος χώρος και αυτοί που είναι στο κομμάτι αυτό, δηλαδή τα Οικοδομικά Τετράγωνα που γειτνιάζουν με την περιοχή παρέμβασης το θεωρούν καθημερινότητά τους. Δηλαδή θα πάνε να διαβάσουν την εφημερίδα τους, τα ηλικιωμένα άτομα, οι συνταξιούχοι, μαζεύει νεολαία. Ο Δήμος έχει κάνει κατά καιρούς δραστηριότητες μέσα στο πάρκο, εκθέσεις ζωγραφικής, έχει κάνει για μικρά παιδάκια κάποιες εκδηλώσεις κλπ. Έχουν γίνει δηλαδή πολλές δραστηριότητες μέσα εκεί οι οποίες λόγω της κρίσης τώρα έχουν ατονήσει. Η κρίση έχει φέρει πολλά κακά. Εν πάση περιπτώσει είμαστε... Νομίζω έχει ωφεληθεί η πόλη του Μοσχάτου και ειδικότερα...

Σ2: Η γειτονιά;

ΜΓ: Θα έλεγα το Β.Δ τμήμα της πόλης.

Σ1: Ποια νομίζετε ότι είναι η αποδοχή της επέμβασης ανάπλασης από τους πολίτες και με ποιο τρόπο αυτή εκφράζεται;

ΜΓ: Εδώ είναι δύο κατηγορίες πολιτών οι οποίοι στην αρχή που ξεκινάει ένα έργο φέρνουν μονίμως αντιδράσεις, διότι το κριτήριο πάντα του πολίτη, είναι το ίδιον όφελος και όταν λέμε καθαρά το ίδιον όφελος, μην του θίξεις τα κεκτημένα. Δηλαδή παρκάρει μπροστά στο σπίτι του, αν του πεις να παρκάρει λίγο πιο κει, το έργο δεν είναι καλό (σ.Σ εννοεί για τον πολίτη). Δηλαδή τα κριτήρια είναι αυτά. Άρα έχουμε αρκετές γρίνιες οι οποίες υπάρχουν κατά την περίοδο κατασκευής του έργου, έχουμε μετά λιγότερη γρίνια στην αρχή παράδοσης του έργου και μετά έχουμε μια πλήρη αδιαφορία από τους ίδιους που γκρίνιαζαν, διότι θεωρούν πια, ότι μπόρεσαν να παρέμβουν παρενέβησαν στο έργο είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο τον γνωστό, έκαναν μέχρι εκεί που μπορούσαν το αποδέχονται...

Σ1: Το αποδέχονται ή βλέποντας το ότι υπάρχει)

ΜΓ: Ε! δεν μπορούν, δεν μπορούν. Βλέπουν ότι αυτό που ζητάνε είναι παράλογο αφ' ενός, ότι μέχρι ένα σημείο Εμένα είχανε στο συγκεκριμένο - αν δεν κάνω λάθος - και μια επερώτηση κάποιος βουλευτής, γιατί, είχε ένα σκύλο η κυρία. Είχαμε πει ότι απαγορεύονται τα σκυλιά. Κάποια κυρία που είχε και το σπίτι της - αν δεν κάνω λάθος προς τα κει - και είχε γίνει και επερώτηση από βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ τότε, πολλά χρόνια.

Σ1: Για τον σκύλο;

ΜΓ: Κάπου το έχω χωμένο. Είναι για την ιστορία.

Σ2: Πάντως έχει σκύλους.

ΜΓ: Ναι, όχι είχε σκύλο και...

Σ2: Στην παρατήρηση μας είδαμε σκύλους, κόσμο που πήγαινε με τα σκυλιά του.

ΜΓ: Ναι, ναι. Γιατί είχαμε πει ότι οι σκύλοι θα έπρεπε να έχουν το συνοδό. Δεν γίνεται να αφήνεις τον σκύλο σου και ταυτόχρονα να αφήνεις ένα παιδάκι. Δηλαδή αυτό είναι κάτι... να υπάρχει και μια παιδεία οποία εδώ δεν υπάρχει. Αυτό θέλω να το σημειώσετε, ότι δεν υπάρχει παιδεία, να αγκαλιάζει ο πολίτης σα να θεωρεί ότι είναι, ότι αυτό είναι δικό του, το έχει πληρώσει ο ίδιος και είναι γι' αυτόν. Αυτό είναι κάτι το οποίο... Δεν ξέρω. Παρότι εδώ... είναι η τρίτη δεκαετία νομίζω - αν δεν κάνω λάθος - που στην Ελλάδα δαπανώνται πόροι είτε εξ ιδίων πόρων του κράτους, είτε από πόρους ΕΣΠΑ...

Σ1: Ευρωπαϊκά προγράμματα.

ΜΓ: Ναι. Καποδίστρια, το ένα το άλλο, για να γίνουν όλα αυτά που έχουν γίνει και βλέπεις ότι ο κόσμος δεν έχει συνειδητοποιήσει ότι αυτός είναι ο φόρος που πληρώνει, είναι δικά του, δηλαδή αυτό που συμβαίνει εδώ Δηλαδή ένα σιντριβάνι να μην μπορούμε να το έχουμε, αφού, το έχουμε φτιάξει δύο φορές και τώρα το μπαζώσαμε και το κάναμε ζαρντινιέρα και δεν μπορούμε να κρατήσουμε ένα σιντριβάνι; Ένα σιντριβάνι δεν μπορούμε να κρατήσουμε;
(σ.Σ. Στο σημείο αυτό παρέμβαση του συνεντευκτή να επισημάνει ότι η επόμενη ερώτηση έχει να κάνει με το σεβασμό στο δημόσιο αγαθό).

Σ2: Οι κάτοικοι οι οποίοι πραγματικά συνορεύουν με το παρκάκι αυτό το αποδέχονται ή το θεωρούν ως θετικό στοιχείο...;

ΜΓ: Ναι, ναι στην πλειοψηφία τους.

Σ2: Ανασφάλεια δεν αισθάνονται;

ΜΓ: Όχι, όχι, όχι.

Σ1: Υπάρχει ο λεγόμενος “σεβασμός στο δημόσιο αγαθό” εκ μέρους των χρηστών του αναδιαμορφωμένου χώρου και ποια τα προβλήματα της καθημερινότητας σε σχέση με τη λειτουργία, τη χρήση, τη συντήρηση και προστασία μετά την ολοκλήρωση του;

ΜΓ: Θα ξεκινήσω από το τέλος να σας πω αυτό που σας είπα προηγούμενα, ότι η συντήρηση δυστυχώς είναι δύσκολη. Δύσκολη γιατί δεν υπάρχει το απαραίτητο προσωπικό έτσι ώστε να υπάρχει ένα υπεύθυνο συνεργείο του χώρου στην καθημερινότητα και να συντηρεί το χώρο. Δηλαδή να καθαρίζει τους χώρους πρασίνου, την αποκομιδή των σκουπιδιών, να σκουπίζεται και εν πάση περιπτώσει και τύποις να φυλάσσεται, διότι όταν είναι κάποιος εργαζόμενος ή κάποιος εργαζόμενος στην καθημερινότητα εκεί δεν θα γίνονταν και βανδαλισμοί. Αυτό δεν υπάρχει. Βανδαλισμοί

γίνονται πάρα πολλοί. Ο φράχτης ο ξύλινος που είχε μπει σε συνδυασμό με τη δεντροφύτευση που έχει προς τις γραμμές, αν περάσετε θα δείτε ότι έχουν αφαιρεθεί και έχουν καταστραφεί, γίνονται γκράφιτι, σπάνε παγκάκια, σπάνε καλαθάκια, σπάνε φωτιστικά, δηλαδή αυτό το πράγμα Δεν υπάρχει σεβασμός στο Δημόσιο χώρο. Αυτό οφείλω να το πω. Δηλαδή κάποιιοι που το σέβονται, όταν παίρνουν τηλέφωνα και θα λένε ελάτε να φτιάξετε αυτό ή είδα αυτόν να κάνει, αλλά ποτέ δεν έχει γίνει τίποτα. Παρέμβαση θα κάνω εδώ – δεν ξέρω αν θέλετε να το σβήσετε – η Δημοτική αστυνομία η οποία ήταν κάτι που την πήραν από τους Δήμους και η οποία σ’ εμάς τουλάχιστον υπολειτούργησε γιατί δεν ήταν στελεχωμένη, ήταν δύο άτομα όλα κιόλα, αλλά ήταν κάτι. Τώρα δεν υπάρχει τίποτα. Δηλαδή δεν μπορείς να κάνεις παρέμβαση. Δυστυχώς για να σεβαστείς αυτό πρέπει να το πληρώσεις από την τσέπη σου, να το καταλάβεις. Αυτό είναι αλήθεια. Δηλαδή δεν καταλαβαίνεις το Δημόσιο αγαθό ότι το έχεις πληρώσει. Πρέπει να το βγάλεις από την ίδια σου την τσέπη και να ξέρεις ότι πλήρωσες αυτό, ίσως, να το σεβαστείς καλύτερα. Αυτή είναι η άποψή μου.

Σ1: Τέταρτη θεματική. Γενικές ερωτήσεις περί των αστικών επεμβάσεων και ΟΤΑ.

Σ1: Ποιες νομίζετε ότι είναι οι σημερινές δυνατότητες ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση αστικών επεμβάσεων; έχετε υπόψη σας παραδείγματα τέτοιων επεμβάσεων που κατά τη γνώμη σας είναι επιτυχημένες;

(Συμπλήρωση από συνεντευκτή: όχι μόνο στο Δήμο σας αλλά γενικότερα αν έχετε ακούσει κάποια άλλη δουλειά που έχει γίνει σε κάποιο άλλο Δήμο και έχει συζητηθεί;)

ΜΓ: Λοιπόν. Καταρχάς οι δυνατότητες που έχει σήμερα ένας πρωτοβάθμιος ΟΤΑ στον σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών επεμβάσεων θεωρώ ότι είναι αρκετές. Μπορεί ο ΟΤΑ και υλοποιεί αστικές επεμβάσεις εντός των ορίων του. Και εδώ θα ήθελα να σημειώσω ότι για την παρέμβαση που μιλάμε, παράλληλα των γραμμών ΗΣΑΠ και σας είπα ότι ξεκίνησε από την οδό Αργοστολίου ότι με μία πιο πρόσφατη – συγκεκριμένα τώρα ολοκληρώθηκε – και παρέμβαση που κάναμε στο χώρο του Β.Α Μοσχάτου συμπληρώσαμε τη διαμόρφωση παράλληλα των γραμμών μέχρι την οδό Πάτμου. Ολοκληρώσαμε μέσω της οδού Πάτμου, τμήμα ποδηλατόδρομου που συνδέθηκε με τον ποδηλατόδρομο του Ιλισού το οποίο ήταν στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό του “Ποδήλατου στην Πόλη”, της “ένταξης του Ποδήλατου στην Πόλη”. Δηλαδή κάνουμε τέτοιες παρεμβάσεις. Επιτυχημένες παρεμβάσεις θεωρούμε ότι έχουν γίνει σε Δήμους της Περιφέρειας, όπως είναι ο Δήμος Καρδίτσας, κάτω στην Καλαμάτα ο δήμος Καλαμάτας έχει κάνει παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας και ανάπλασης χώρων και πολλοί άλλοι Δήμοι εδώ και όμοροι κλπ. Συνήθως Δήμοι που έχουν μεγάλους δημόσιους χώρους για παρέμβαση. Αυτοί μπορεί να έχουν και ένα πιο επιτυχημένο σχεδιασμό. Όχι ότι δεν κερδίζεις πολλές φορές και το στοιχείο όταν ο αστικός ιστός είναι πιο συμπιεσμένος, αλλά θεωρητικά πάντα όταν έχεις χώρο. Ναι. Όπως κάτω οι πηγές στην Σπάρτη, όχι στη Σπάρτη στην Σκάλα.

Σ1: Λακωνίας;

ΜΓ: Λακωνίας ναι. Ο χώρος των πηγών στο Νομό Λακωνίας και αυτό έχει γίνει μια ωραία αστική παρέμβαση και μάλιστα απ’ ότι άκουσα έχει επιφέρει και οικονομική ωφέλεια στην πόλη της Σκάλας Λακωνίας. Δηλαδή έχουν δημιουργηθεί δραστηριότητες. Υπάρχει και ζωή κλπ. Και αυτός είναι ένας καλός στόχος. Κάνεις μια

ανάπλαση. Καλό είναι να έρχονται παρελκόμενες υπηρεσίες δίπλα. Αυτός είναι ένας τρόπος καταρχάς φύλαξης κιάλας των χώρων. Δηλαδή θα ήθελα να το προσθέσω σαν Είναι μια τεράστια διαδρομή. Αν μέσα σ' αυτή την διαδρομή μπορούσε κάποιος να φτιάξει μικρά περίπτερα εν είδη καντίνας δεν θα υπήρχαν... Θα είχες ένα φύλακα ο οποίος και αυτός θα έβγαζε χρήματα και θα εξυπηρετούσε και τους διερχόμενους - δεν θα τους εκβίαζε να ψωνίσουν απλά.... – και δεν θα ήταν ένας χώρος απομονωμένος. Δυστυχώς δεν μπορούμε εδώ στην Ελλάδα να έχουμε την παιδεία, να έχουμε στρέμματα ολόκληρα, όπως είναι τα πάρκα που έχει ας πούμε στο Λονδίνο το Hyde Park κλπ, που τα περπατάς και δεν βρίσκεις άνθρωπο αν είναι χειμερινή περίοδος κλπ έτσι; Που είναι πράσινα που έρχονται τα σκιουράκια δίπλα σου. Αυτό δεν υπάρχει. Δηλαδή εδώ πάνε να βρουνε την ησυχία τους να κάνουν ότι είναι να κάνουν και να Το οποίο είναι φοβερό.

Σ1: Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;

ΜΓ: Βασικές προτεραιότητες. Σαν προτεραιότητα πρώτα βάζουμε την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Αυτό το ξέρουμε. Έτσι; Βέβαια η ποιότητα ζωής...

Σ2: Πώς μεταφράζεται;

ΜΓ: Ναι, πως μεταφράζεται αυτό. Μεταφράζεται ότι η κάθε δημοτική αρχή κάνει ένα σχεδιασμό έτσι ώστε να αποκτήσει γη, απαλλοτρίωση, αγορά κλπ, κατά το δυνατόν με στρατηγικό σχεδιασμό να καλύπτει όλο το φάσμα της πόλης και να φτιάξει έργα ανάπλασης, αναψυχής ή και κοινωνικής ωφέλειας για το Δήμο. Ταυτόχρονα ο σχεδιασμός να συνοδεύεται και από τους αντίστοιχους πόρους έτσι για να μπορούν αυτά να υλοποιούνται. Αυτές είναι οι βασικές προτεραιότητες.

Σ2: Βασικά δημόσιος χώρος. Ανοιχτός χώρος. Θα μπορούσατε να φανταστείτε ένα πρόγραμμα που να φτιάχνει το κτηριακό απόθεμα, όπως οι προσόψεις που είχαν γίνει. Το πρόγραμμα προσόψεων που είχε γίνει στην Αθήνα; Δηλαδή παρεμβάσεις έξω από τον δημόσιο χώρο. Να έχει και τον ιδιωτικό.

ΜΓ: Ναι αλλά το 2004 είχε επιχορηγηθεί αυτό το πρόγραμμα.

Σ2: Όχι όμως στο Μοσχάτο.

ΜΓ: Και στο Μοσχάτο. Ναι μπορούσε να μπει ο οποιοσδήποτε επαγγελματίας ήθελε να φτιάξει το κτήριο του να πάρει χρήματα από το ΕΣΠΑ για να φτιάξει στην επιχείρησή του, στο σπίτι του κλπ. Εδώ κοιτάξτε να σας πω κάτι. Θα πούμε κάτι γενικότερο το οποίο το λέμε πολλές φορές σε ημερίδες που βρισκόμαστε και είναι ένας Δεν ξέρω ποιος πρέπει να πιέσει και ποιόν κλπ. Όταν δυστυχώς μιλάμε για γραφειοκρατία ξεχνάμε ότι ζούμε, εμείς οι ίδιοι που μιλάμε για τη γραφειοκρατία, σ' ένα δαιδαλώδες σύστημα το οποίο μαςΑυτά που λέμε σήμερα ως συνέντευξη και θεωρητικά, στην πράξη είναι πάρα πολύ δύσκολα και χρονοβόρα ενώ θα μπορούσαν να είναι πιο απλοποιημένες οι διαδικασίες.

(σ. Σ Από λάθος στο σημείο αυτό αντί να ρωτήσω την τρίτη ερώτηση αυτής της θεματικής επαναλαμβάνω την προηγούμενη ερώτηση. Ποιες θεωρείτε ότι πρέπει να είναι οι βασικές προτεραιότητες των αστικών επεμβάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης;)

(Μ.Γ) Να υπάρχει μέριμνα για ανοιχτούς χώρους έτσι ώστε, οι οποίοι να είναι κατανομημένοι σε όλες τις περιοχές του Δήμου, έτσι ώστε να μπορεί να δημιουργεί χώρους και πόλους έλξης και αναψυχής των κατοίκων και να βελτιώνει τη ζωή τους. Όπως παιδικές χαρές, πάρκα, πλατείες, πεζοδρομήσεις μέσα στο αστικό ιστό έτσι ώστε να γίνεται πιο ανθρώπινη η ζωή των κατοίκων μιας πόλης.

Σ1: Ποια είναι τα βασικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιου είδους επεμβάσεις;

ΜΓ: Είναι τα ευρωπαϊκά προγράμματα, τα περιφερειακά προγράμματα, στη σημερινή εποχή, διότι οι πόροι των Δήμων είναι πια οι ελάχιστοι που αφορούν την καθημερινότητα του πολίτη. Δηλαδή έργα συντήρησης πεζοδρομίων και οδοποιίας, γενικότερα συντηρήσεις κτηρίων και σχολικών κτηρίων, οπότε οι πόροι είναι μόνο τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προανέφερα. Δηλαδή περιφερειακά προγράμματα και προγράμματα ΕΣΠΑ.

Σ1: Τελευταία ερώτηση. Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο;

ΜΓ: Αυτό που σας είπα το καταγράψαμε προηγουμένως, ότι πρόσφατα κάναμε μια παρέμβαση στο συνολικό σχεδιασμό κλπ, προς ολοκλήρωση και δεν σταματάμε εδώ. Θα συνεχίσουμε σα Δήμος, τουλάχιστον έτσι ώστε να κλείσει τουλάχιστον περιφερειακά ο κύκλος με το ποδήλατο και με τη διαμόρφωση της όχθης του Κηφισού ποταμού σε ήπιας κυκλοφορίας με πράσινο και ποδηλατόδρομο για να μπορεί δηλαδή κλπ να δημιουργηθεί τέτοια Όσον αφορά τώρα την ευελιξία που είπαμε προηγουμένως, θεωρώ ότι στα πλαίσια σχεδιασμού και υλοποίησης έργων γενικότερα, θα πρέπει να υπάρχει ευελιξία από τις κεντρικές διοικήσεις, δηλαδή από το ίδιο το κράτος, έτσι ώστε να γίνεται πιο εύκολη η υλοποίηση τέτοιου είδους έργων. Δηλαδή για να είναι πιο κατανοητά όταν βγαίνουν προκηρύξεις που αφορούν, όχι το Δημόσιο, αλλά τον ιδιώτη που συμμετέχει και αυτός στην ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος με την ιδιοκτησία του, με το κτήριο του που είναι παλιό και πρέπει να αναπλαστεί κλπ. Θα πρέπει να είναι πιο κατανοητό πιο συνοπτικό και πιο ευέλικτο.

Σ2: Εγώ θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής για μια προηγούμενη ερώτηση, αν υπήρχε κάποια ομάδα καταστηματάρχων οι οποίοι είχαν μια ιδιαίτερη στάση είτε θετική είτε αρνητική σε σχέση με την κατασκευή αυτού του πάρκου, αυτής της ανάπλασης;

ΜΓ: Στην συγκεκριμένη ανάπλαση εκτός από τη συμβολή της Μακρυγιάννη με τη Θεσσαλονίκης, ακριβώς δηλαδή στο σημείο του σταθμού δεν είχαμε καταστηματάρχες. Μπορώ να πω ότι είχαμε πριν την διάνοιξη του δρόμου έτσι και επειδή υπήρχαν κάποια παραπήγματα κλπ και είχαν έστω και από τον υποτυπώδη δρόμο που υπήρχε, χωμάτινο δρόμο, έξοδο με φορτηγά κάποιοι επαγγελματίες ισόγειων χώρων των πολυκατοικιών, αυτοί λιγάκι γκρινιάζανε και θιχθήκαν κατά τη διαμόρφωση, αλλά είναι κατοικίες όλα, οπότε δεν έχουμε δηλαδή είτε θετικά είτε αρνητικά...

Σ2: Σε άλλα σημεία;

ΜΓ: Όχι, όχι σε άλλα σημεία...

Σ2: Σας ρωτώ γιατί κάνουμε μια έρευνα προς καταστηματαρχες με ερωτηματολόγιο, αλλά στις κεντρικές πλατείες...

ΜΓ: Στις κεντρικές πλατείες οι καταστηματαρχες τα βλέπουν πάντα θετικά. Το μόνο αρνητικό κομμάτι που έχουν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της μελέτης θέλουν να τελειώνουν γρήγορα. Αυτό. Τίποτα άλλο. Όλα τα βλέπουν θετικά, διότι όταν κάνεις μια ανάπλαση και έχεις συμπεριλάβει βέβαια και τον τρόπο λειτουργίας τους βελτιωμένο σαφέστατα το βλέπουν θετικά.

Σ1: Κυρία Γιαννικουρή να σας ρωτήσω κάτι; Είπατε λοιπόν για τον ποδηλατόδρομο κλπ. Έχουμε λοιπόν τον σχεδιασμό, έχουμε την υλοποίηση της μελέτης. Από εκεί και πέρα και συγκεκριμένα για τους ποδηλατόδρομους - γιατί έχω δει πολλές περιπτώσεις - ο ποδηλατόδρομος χρησιμοποιείται σαν ποδηλατόδρομος ή είναι κάτι το οποίο σχεδιάζεται ωραία υλοποιείται όμορφα αλλά στην πράξη...;

ΜΓ: Θα σας πω λοιπόν κάτι. Ότι, επειδή τυχαίνει να κατοικώ κιάλας στην περιοχή του Ιλισού το κομμάτι Και πριν γίνει ο ποδηλατικός άξονας με φυσική κατάληξη το Νιάρχο, γιατί αυτό συνδέεται μέχρι το Νιάρχος με το ποδήλατο όπως γνωρίζετε, στο κομμάτι που είχε φτιάξει ο Δήμος το χρησιμοποιούσαν και ποδηλάτες όχι βέβαια τόσο πολύ αλλά περισσότερο πεζοί. Σήμερα λοιπόν που είναι ένας ολοκληρωμένος πεζόδρομος που συνδέει το κέντρο της Αθήνας με το Νιάρχος, παρότι υπάρχει επαρκής σήμανση σε όλη τη διαδρομή του έργου κλπ, υπάρχει οριοθετημένος ο χώρος του πεζού και ο χώρος του ποδήλατου, δεν υπάρχει η παιδεία και βλέπεις να περπατάνε στη μέση με τα καρότσια του ποδήλατου και ο ποδηλάτης δυσκολεύεται, κορνάρει κλπ. Δηλαδή είναι κάτι που Αλλά χρησιμοποιείται. Δηλαδή χρησιμοποιείται πάρα πολύ και από τους ίδιους τους δημότες που έχουν βάλει στη ζωή τους την άθληση και χρησιμοποιούν το ποδήλατο, δηλαδή όχι μόνο για την καθημερινή τους μετάβαση σε δουλειές και παίρνουν ένα ποδήλατο για να κάνουν μια βόλτα σ' αυτό το σημείο. Τους αρέσει. Αυτό δηλαδή είναι κάτι που έχει αυξητικό...

Σ2: Εγώ αυτή την ερώτηση που ήθελα να σας βάλω είναι: Στο σχεδιασμό των ανοιχτών χώρων έχετε ένα στόχο ενοποίησης αυτών μέσα στην πόλη; Υπάρχει μια τέτοια αντίληψη σχετική ώστε να ενοποιηθούν κατά κάποιο τρόπο οι ανοιχτοί χώροι να είναι σε συνέχεια;

ΜΓ: Αυτό όπως καταλαβαίνετε σε συνέχεια ακριβώς δεν μπορεί να είναι. Αλλά να συνδέονται να. Να συνδέονται να. Δηλαδή όταν λέμε ότι κάνουμε μια κατανομή - να σας δώσω να καταλάβετε - το Μοσχάτο επειδή είναι μια πόλη κάπως οριοθετημένη από τα δύο ποτάμια την παραλία και τις γραμμές του τρένου, όσον αφορά τον αστικό ιστό. Έχοντας λοιπόν στο βόρειο τμήμα του αστικού τη διαμόρφωση της οδού Θεσσαλονίκης , χώρος πρασίνου έτσι; Και κάποιες μικρές τοπικές παρεμβάσεις πάρκων, όπως η πλατεία που είναι εδώ στο Δημαρχείο η οποία συνδέεται με την Θεσσαλονίκη. Δηλαδή απ' εδώ υπάρχει ήπιας κυκλοφορίας ακριβώς στο πίσω , η οδός

Κεφαλληνίας (σ.Σ Διευκρινίζει την τοποθεσία που είναι πίσω από το Δημαρχείο) είναι το καινούργιο έργο, αυτό που σας είπα το ΒΑ τμήμα του Μοσχάτου που θα δείτε ότι έχουμε κάνει ήπιας κυκλοφορίας δρόμους, ποδηλατόδρομο της Πάτμου, έχει γίνει η οδός Γράμμου ήπιας κυκλοφορίας σχετικά με αυτό που ήτανε, γιατί έχει μπει διαχωριστική νησίδα, έχουν μπει νησίδες και διαμορφώθηκαν οι κόμβοι με αυτόν τρόπο, έτσι ώστε όλο αυτό το κομμάτι, τουλάχιστον όσον αφορά το ΒΑ, είναι συνδεδεμένο. Με την όχθη του Ιλισού. Είναι μια χαρά. Όσον αφορά το κεντρικό Μοσχάτο, έχει την πλατεία Μεταμόρφωσης που είναι αρκετά πράσινος χώρος, ο οποίος πρόκειται να ανακατασκευαστεί μέσα στην επόμενη χρονιά, ήδη ολοκληρώνεται τώρα η μελέτη η οποία θα χρηματοδοτηθεί από την Περιφέρεια Αττικής, στο ΝΔ κομμάτι σαν πάρκο έχουμε την πλατεία Γεννηματά η οποία είναι πάρα πολύ κοντά στο κομμάτι του Κηφισού και το πολιτισμικό μας κέντρο. Ολοκληρώνοντας λοιπόν τον σχεδιασμό από τον Κηφισό, έχουμε την ενοποίηση μέσω πεζοδρόμου ποδηλατοδρόμου όλων αυτών των κέντρων. Αν εννοούμε κάτι τέτοιο. Ερχόμενοι λοιπόν, κατεβαίνοντας τον ποταμό Ιλισό και δεξιά μας στο ΝΑ κομμάτι του Μοσχάτου, είναι η πλατεία που λέμε εμείς ΟΤ 16, αρκετά μεγάλος πόλος έλξης και πρασίνου ο οποίος πάλι ανακατασκευάζεται – δυστυχώς είναι αυτό που σας λέω, το θέμα της συντήρησης. Είναι ένα έργο που έγινε το 98 αν δεν κάνω λάθος και τώρα θα ξανά επισκευαστεί – Δηλαδή όλο αυτό ... ναι. Συν το ότι έχουμε και μικρότερης επιφάνειας χώρους πρασίνου μέσα στο Δήμο και πολλούς ποδηλατόδρομους όπως σας είπα. Μικρούς ποδηλατόδρομους. Δηλαδή τα μικρά στενά στο Μοσχάτο είναι όλα πεζόδρομοι.

Σ2: Ενώνονται αυτοί οι μικροί ποδηλατόδρομοι μεταξύ τους;

ΜΓ: Όχι ποδηλατόδρομους, για πεζόδρομους σας μιλάω. Οι πεζόδρομοι είναι της εποχής 86 – 96. Μιας δεκαετίας δηλαδή.

Σ2: Είναι πριν από το νόμο του 97.

ΜΓ: Ναι πριν το νόμο του 97.

Σ1: Κυρία Γιαννικουρή σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την καλοσύνη που είχατε να μας απαντήσετε στις ερωτήσεις.

ΜΓ: Και εγώ σας ευχαριστώ.

Σ2: Ευχαριστώ πολύ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6.5.3.: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Α' ΤΟΥ ΈΡΓΟΥ (ΠΛ. ΟΜΟΝΟΙΑ- ΚΟΤΖΙΑ-ΒΑΡΒΆΚΗ-ΜΟΝΑΣΤΗΡΆΚΙ)

Επιμέλεια Ευθαλία (Λίνα) Μάσσου

Πίνακες συχνοτήτων και ραβδογράμματα (bar charts) για τις κλειστές ερωτήσεις

Σύνολο περιοχών μελέτης περίπτωσης Α

Πίνακες συχνοτήτων για το σύνολο των περιοχών

		Περιοχή			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	πλ. Μοναστηρακίου	15	15,8	15,8	15,8
	πλ. Ομόνοιας	26	27,4	27,4	43,2
Valid	Πλ.Βαρβάκη	24	25,3	25,3	68,4
	πλ.Κοτζιά	30	31,6	31,6	100,0
	Total	95	100,0	100,0	

		Φύλο			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	άνδρας	65	68,4	72,2	72,2
Valid	γυναίκα	25	26,3	27,8	100,0
	Total	90	94,7	100,0	
Missing	System	5	5,3		
Total		95	100,0		

		Ηλικιακή ομάδα			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	[18-24]	2	2,1	2,3	2,3
	[25-34]	19	20,0	21,6	23,9
	[35-44]	31	32,6	35,2	59,1
Valid	[45-54]	21	22,1	23,9	83,0
	[55-64]	12	12,6	13,6	96,6
	[65-74]	3	3,2	3,4	100,0
	Total	88	92,6	100,0	
Missing	System	7	7,4		
Total		95	100,0		

		Επ.εκπαίδευσης			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Απολυτήριο Γυμνασίου	3	3,2	3,4	3,4
	Απολυτήριο Δημοτικού	2	2,1	2,3	5,7
	έως μερική φοίτηση στο Δημοτικό	1	1,1	1,1	6,9
Valid	ΙΕΚ	9	9,5	10,3	17,2
	Κολέγιο	4	4,2	4,6	21,8
	Απολυτήριο Γενικού Λυκείου	22	23,2	25,3	47,1
	Απολυτήριο Τεχνικού Λυκείου	6	6,3	6,9	54,0

	Άλλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	1	1,1	1,1	55,2
	Διδακτορικό ή ισοδύναμο	1	1,1	1,1	56,3
	Μάστερ ή ισοδύναμο	9	9,5	10,3	66,7
	Πτυχίο ΑΕΙ	15	15,8	17,2	83,9
	Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ισότιμων σχολών	12	12,6	13,8	97,7
	Πτυχίο ανωτέρων επαγγελματικών σχολών	2	2,1	2,3	100,0
	Total	87	91,6	100,0	
Missing	System	8	8,4		
Total		95	100,0		

Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ιδιοκτήτης/Συνιδιοκτήτης	44	46,3	48,4	48,4
	Διευθυντής	5	5,3	5,5	53,8
	Προϊστάμενος	8	8,4	8,8	62,6
Valid	Υπάλληλος	28	29,5	30,8	93,4
	Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση	4	4,2	4,4	97,8
	Άλλο	2	2,1	2,2	100,0
	Total	91	95,8	100,0	
Missing	System	4	4,2		
Total		95	100,0		

Υψηλότητα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ελληνική	88	92,6	96,7	96,7
Valid	Άλλη	3	3,2	3,3	100,0
	Total	91	95,8	100,0	
Missing	System	4	4,2		
Total		95	100,0		

Συχνάζετε στον ΚΧ εκτός εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ναι	27	28,4	30,0	30,0
Valid	Όχι	63	66,3	70,0	100,0
	Total	90	94,7	100,0	
Missing	System	5	5,3		
Total		95	100,0		

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Λιγότερο από 6 μήνες	6	6,3	6,5	6,5
	6 έως 12 μήνες	1	1,1	1,1	7,6
Valid	1 έως 3 χρόνια	12	12,6	13,0	20,7
	Από 3 έως 10 χρόνια	22	23,2	23,9	44,6
	10 χρόνια και άνω	51	53,7	55,4	100,0
	Total	92	96,8	100,0	
Missing	System	3	3,2		

Total 95 100,0

		Επαγγελματικός χώρος			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολυκατάστημα	4	4,2	4,4	4,4
	Κατάστημα	66	69,5	72,5	76,9
	Γραφείο	9	9,5	9,9	86,8
	Περίπτερο	1	1,1	1,1	87,9
	Άλλο	11	11,6	12,1	100,0
	Total	91	95,8	100,0	
Missing	System	4	4,2		
Total		95	100,0		

		Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εντός της πλατείας	21	22,1	23,6	23,6
	Περιμετρικά της πλατείας, σε δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων	29	30,5	32,6	56,2
	Σε κάθετη πάροδο	1	1,1	1,1	57,3
	Σε χώρο/πεζόδρομο ενοποιημένο με την πλατεία	32	33,7	36,0	93,3
	Σε παράλληλη πάροδο	6	6,3	6,7	100,0
	Total	89	93,7	100,0	
Missing	System	6	6,3		
Total		95	100,0		

		Μέγεθος επιχείρησης			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 άτομα	30	31,6	33,3	33,3
	3-5 άτομα	20	21,1	22,2	55,6
	6-15 άτομα	22	23,2	24,4	80,0
	16-25 άτομα	5	5,3	5,6	85,6
	26-35 άτομα	4	4,2	4,4	90,0
	36+ άτομα	9	9,5	10,0	100,0
	Total	90	94,7	100,0	
Missing	System	5	5,3		
Total		95	100,0		

		Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μίσθωση	68	71,6	77,3	77,3
	Ιδιοκτησία	17	17,9	19,3	96,6
	Παραχώρηση χρήσης	1	1,1	1,1	97,7
	Άλλο	2	2,1	2,3	100,0
	Total	88	92,6	100,0	
Missing	System	7	7,4		
Total		95	100,0		

		Γνωρίζετε την ημερομηνία έναρξης της επιχείρησης			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	74	77,9	81,3	81,3

	Όχι	17	17,9	18,7	100,0
	Total	91	95,8	100,0	
Missing	System	4	4,2		
Total		95	100,0		

Έναρξη επιχείρησης σε αυτό το χώρο					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	58	61,1	64,4	64,4
	Όχι	24	25,3	26,7	91,1
	Δε γνωρίζω	8	8,4	8,9	100,0
	Total	90	94,7	100,0	
Missing	System	5	5,3		
Total		95	100,0		

Είδος επιχείρησης στον επαγγελματικό χώρο πριν την εγκατάσταση της παρούσας					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	48	50,5	58,5	58,5
	Όχι	34	35,8	41,5	100,0
	Total	82	86,3	100,0	
Missing	System	13	13,7		
Total		95	100,0		

Γνωρίζετε αν η επιχείρηση έχει αλλάξει δραστηριότητα					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	10	10,5	11,5	11,5
	Όχι	77	81,1	88,5	100,0
	Total	87	91,6	100,0	
Missing	System	8	8,4		
Total		95	100,0		

Δικαίωση επιλογής θέσης εγκατάστασης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	4,2	4,7	4,7
	Λίγο	7	7,4	8,1	12,8
	Μέτρια	26	27,4	30,2	43,0
	Πολύ	27	28,4	31,4	74,4
	Πάρα πολύ	22	23,2	25,6	100,0
	Total	86	90,5	100,0	
Missing	System	9	9,5		
Total		95	100,0		

Η ανάπλαση της πλατείας επηρέασε την πορεία της επιχείρησης					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	16	16,8	19,3	19,3
	Λίγο	14	14,7	16,9	36,1
	Μέτρια	29	30,5	34,9	71,1
	Πολύ	17	17,9	20,5	91,6
	Πάρα πολύ	7	7,4	8,4	100,0
	Total	83	87,4	100,0	
Missing	System	12	12,6		

Total	95	100,0
-------	----	-------

Η οικονομική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	4	4,2	4,5	4,5
	Λίγο	3	3,2	3,4	7,9
	Μέτρια	7	7,4	7,9	15,7
	Πολύ	29	30,5	32,6	48,3
	Πάρα πολύ	46	48,4	51,7	100,0
	Total	89	93,7	100,0	
Missing	System	6	6,3		
Total	95	100,0			

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	11	11,6	12,9	12,9
	Λίγο	7	7,4	8,2	21,2
	Μέτρια	19	20,0	22,4	43,5
	Πολύ	25	26,3	29,4	72,9
	Πάρα πολύ	23	24,2	27,1	100,0
	Total	85	89,5	100,0	
Missing	System	10	10,5		
Total	95	100,0			

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Βελτιώθηκε	14	14,7	16,3	16,3
	Παρέμεινε στάσιμη	35	36,8	40,7	57,0
	Επιδεινώθηκε	37	38,9	43,0	100,0
	Total	86	90,5	100,0	
Missing	System	9	9,5		
Total	95	100,0			

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπλησης του ΚΧ					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Θετική	60	63,2	71,4	71,4
	Αρνητική	5	5,3	6,0	77,4
	Αδιάφορη	12	12,6	14,3	91,7
	ΔΓ/ΔΑ	7	7,4	8,3	100,0
	Total	84	88,4	100,0	
Missing	System	11	11,6		
Total	95	100,0			

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Ναι	8	8,4	9,8	9,8
	Όχι	60	63,2	73,2	82,9
	ΔΓ/ΔΑ	14	14,7	17,1	100,0
	Total	82	86,3	100,0	
Missing	System	13	13,7		

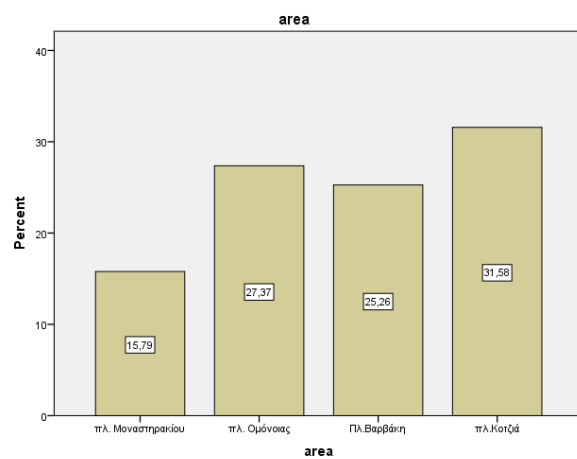
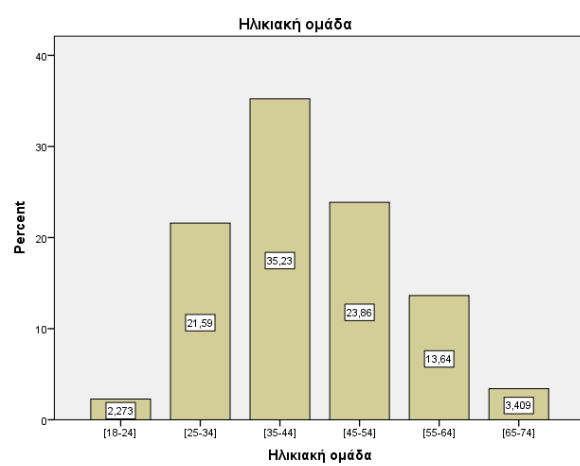
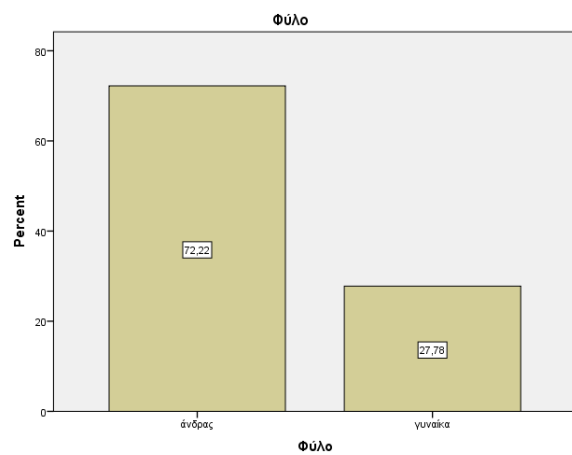
Total 95 100,0

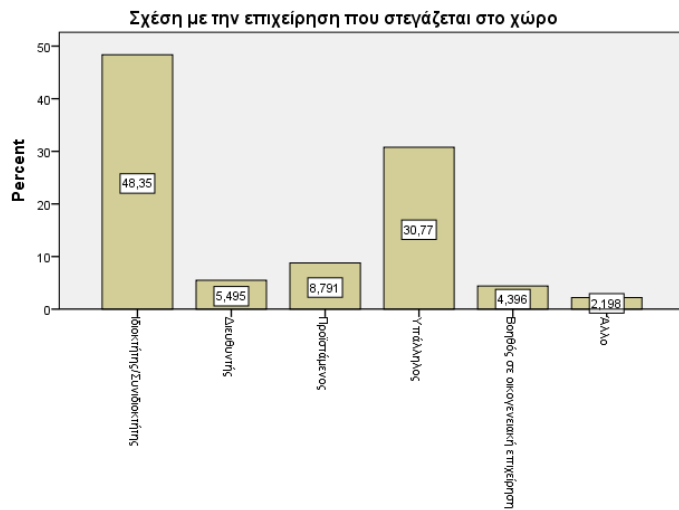
		Αίσθημα άνεσης στον ΚΧ ως χρήστης			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	20	21,1	24,1	24,1
	Λίγο	17	17,9	20,5	44,6
	Μέτρια	30	31,6	36,1	80,7
	Πολύ	11	11,6	13,3	94,0
	Πάρα πολύ	5	5,3	6,0	100,0
	Total	83	87,4	100,0	
Missing	System	12	12,6		
Total		95	100,0		

		Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	28	29,5	37,8	37,8
	Λίγο	19	20,0	25,7	63,5
	Μέτρια	16	16,8	21,6	85,1
	Πολύ	7	7,4	9,5	94,6
	Πάρα πολύ	4	4,2	5,4	100,0
	Total	74	77,9	100,0	
Missing	System	21	22,1		
Total		95	100,0		

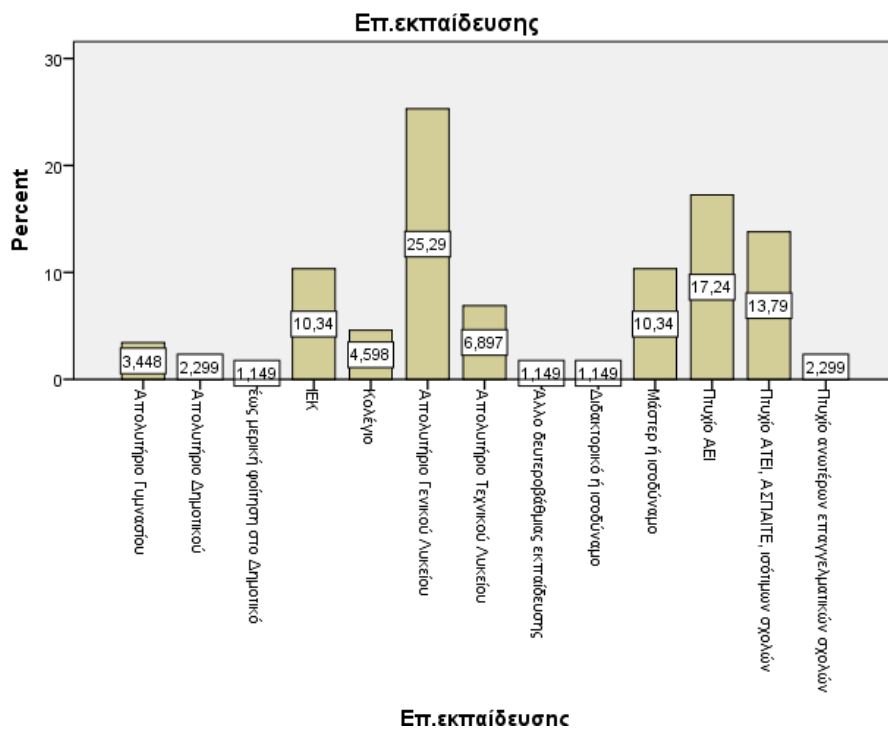
		Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	9	9,5	11,5	11,5
	Λίγο	12	12,6	15,4	26,9
	Μέτρια	25	26,3	32,1	59,0
	Πολύ	27	28,4	34,6	93,6
	Πάρα πολύ	5	5,3	6,4	100,0
	Total	78	82,1	100,0	
Missing	System	17	17,9		
Total		95	100,0		

Ραβδογράμματα για το σύνολο των περιοχών

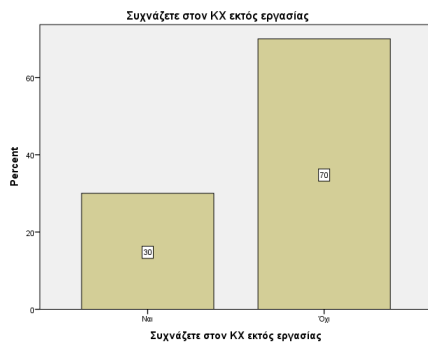
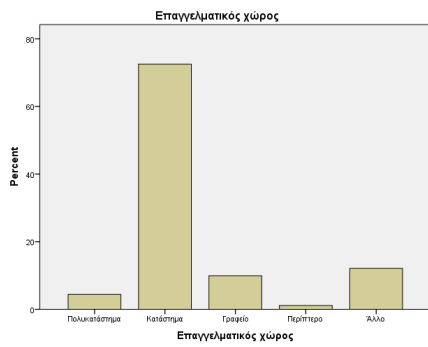
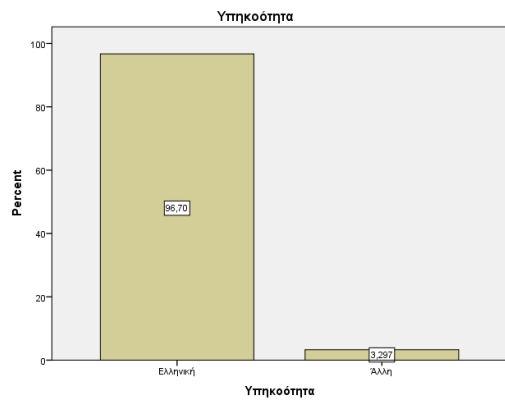

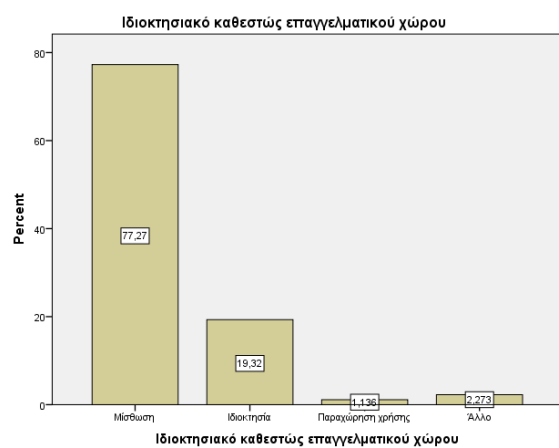
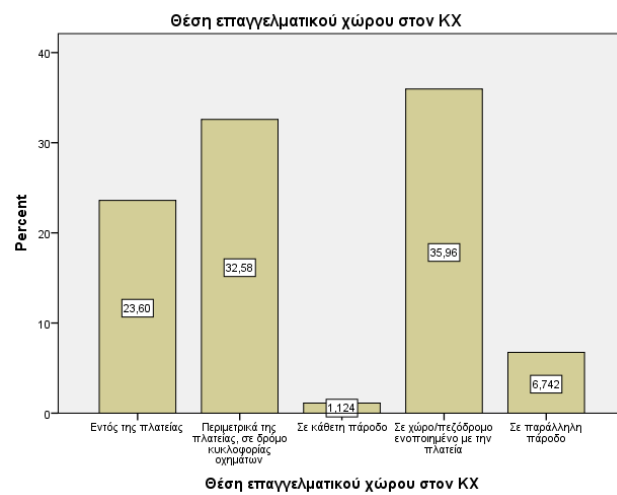
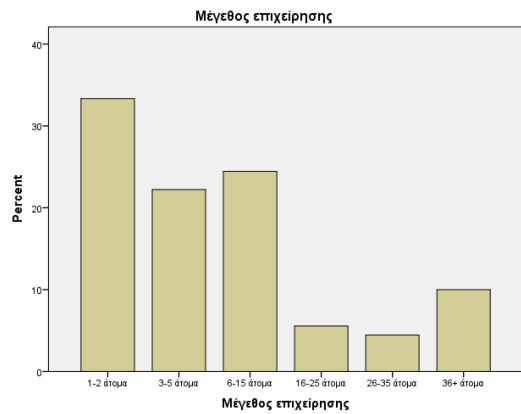

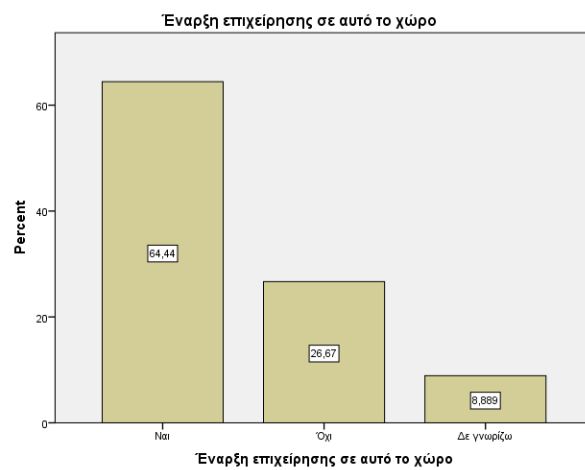
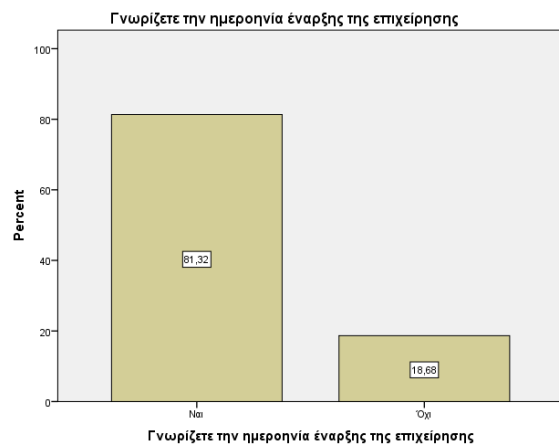
Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο

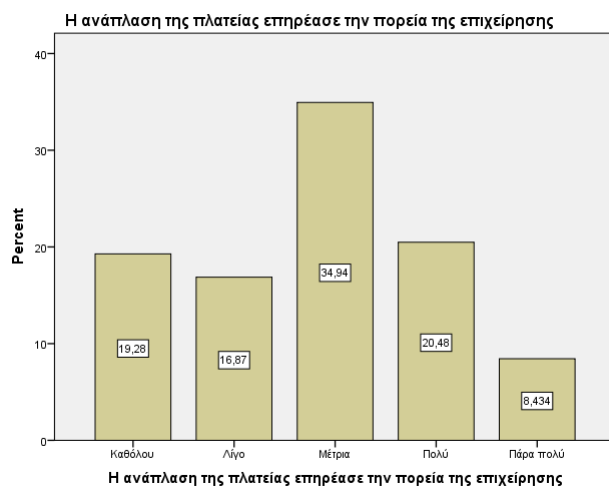
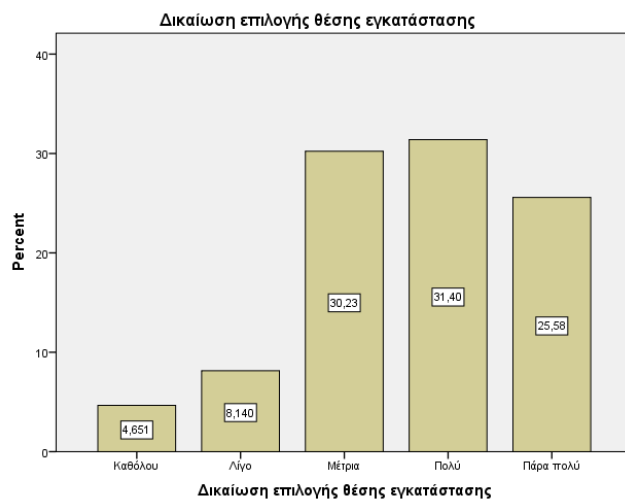
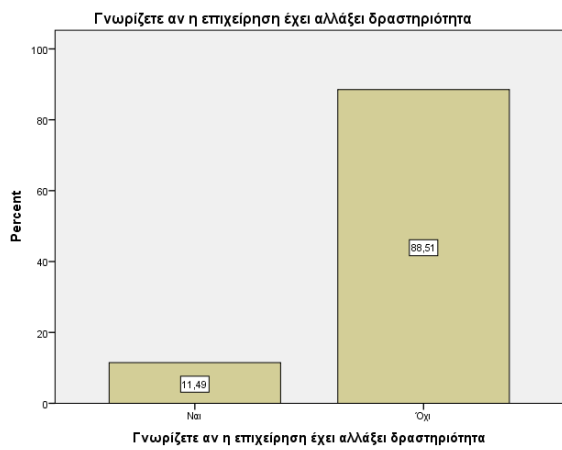

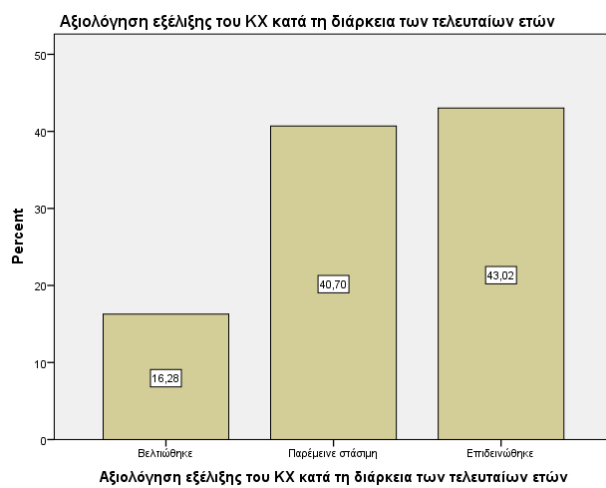
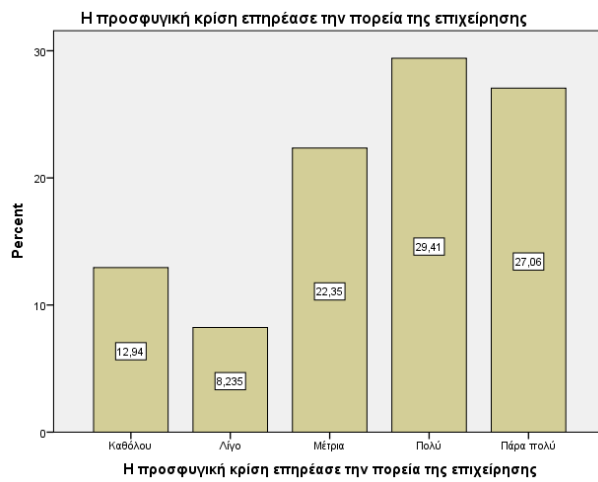
Επ.εκπαίδευσης

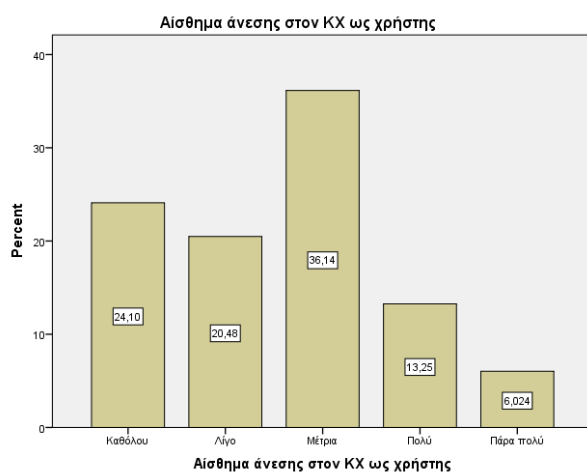
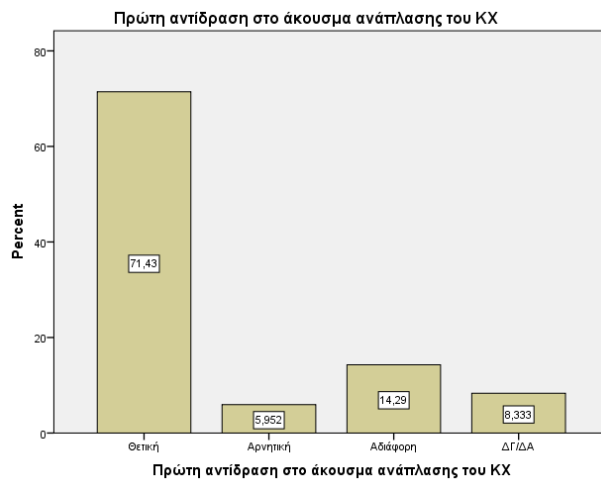

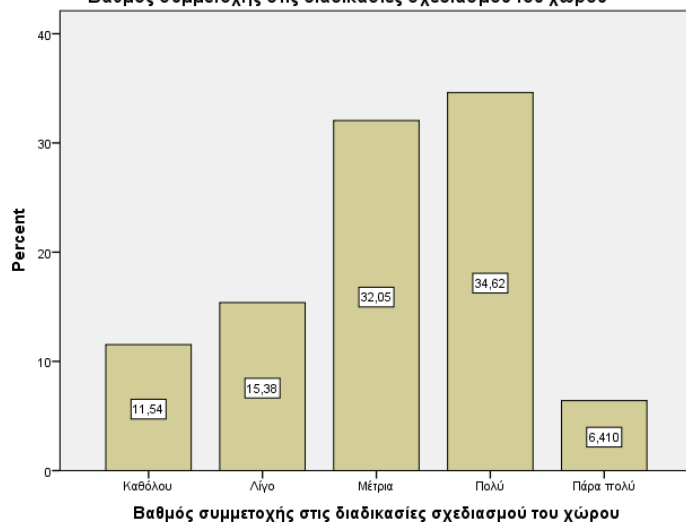

Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής

Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου

Ανά περιοχή μελέτης

Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

		Φύλο ^a			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	άνδρας	9	60,0	69,2	69,2
	γυναίκα	4	26,7	30,8	100,0
	Total	13	86,7	100,0	
Missing	System	2	13,3		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Ηλικιακή ομάδα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid [18-24]	1	6,7	6,7	6,7
[25-34]	6	40,0	40,0	46,7
[35-44]	5	33,3	33,3	80,0
[45-54]	2	13,3	13,3	93,3
[55-64]	1	6,7	6,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Επ.εκπαίδευσης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid IEK	2	13,3	13,3	13,3
Κολέγιο	2	13,3	13,3	26,7
Απολυτήριο Γενικού Λυκείου	4	26,7	26,7	53,3
Απολυτήριο Τεχνικού Λυκείου	1	6,7	6,7	60,0
Μάστερ ή ισοδύναμο	2	13,3	13,3	73,3
Πτυχίο ΑΕΙ	2	13,3	13,3	86,7
Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ισότιμων σχολών	2	13,3	13,3	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ιδιοκτήτης/Συνιδιοκτήτης	3	20,0	21,4	21,4
Διευθυντής	1	6,7	7,1	28,6
Προϊστάμενος	5	33,3	35,7	64,3
Υπάλληλος	4	26,7	28,6	92,9
Άλλο	1	6,7	7,1	100,0
Total	14	93,3	100,0	
Missing System	1	6,7		
Total	15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Υπηκοότητα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ελληνική	15	100,0	100,0	100,0

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Συχνάζετε στον ΚΧ εκτός εργασίας^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	7	46,7	46,7	46,7
Όχι	8	53,3	53,3	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Λιγότερο από 6 μήνες	3	20,0	20,0	20,0
1 έως 3 χρόνια	2	13,3	13,3	33,3

Από 3 έως 10 χρόνια	6	40,0	40,0	73,3
10 χρόνια και άνω	4	26,7	26,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Επαγγελματικός χώρος ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πολυκατάστημα	1	6,7	6,7	6,7
Κατάστημα	12	80,0	80,0	86,7
Γραφείο	1	6,7	6,7	93,3
Άλλο	1	6,7	6,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Εντός της πλατείας	8	53,3	53,3	53,3
Περιμετρικά της πλατείας, σε δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων	5	33,3	33,3	86,7
Σε χώρο/πεζόδρομο ενοποιημένο με την πλατεία	2	13,3	13,3	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Μέγεθος επιχείρησης ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1-2 άτομα	2	13,3	13,3	13,3
3-5 άτομα	3	20,0	20,0	33,3
6-15 άτομα	6	40,0	40,0	73,3
16-25 άτομα	2	13,3	13,3	86,7
26-35 άτομα	1	6,7	6,7	93,3
36+ άτομα	1	6,7	6,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Μίσθωση	11	73,3	73,3	73,3
Ιδιοκτησία	4	26,7	26,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Γνωρίζετε την ημερονηία έναρξης της επιχείρησης ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	11	73,3	73,3	73,3
Όχι	4	26,7	26,7	100,0
Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Έναρξη επιχείρησης σε αυτό το χώρο ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	9	60,0	64,3	64,3
Όχι	3	20,0	21,4	85,7

	Δε γνωρίζω	2	13,3	14,3	100,0
	Total	14	93,3	100,0	
Missing	System	1	6,7		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Είδος επιχείρησης στον επαγγελματικό χώρο πριν την εγκατάσταση της παρούσας^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	7	46,7	53,8	53,8
	Όχι	6	40,0	46,2	100,0
	Total	13	86,7	100,0	
Missing	System	2	13,3		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Γνωρίζετε αν η επιχείρηση έχει αλλάξει δραστηριότητα^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	2	13,3	13,3	13,3
	Όχι	13	86,7	86,7	100,0
	Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Δικαίωση επιλογής θέσης εγκατάστασης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο	3	20,0	20,0	20,0
	Μέτρια	4	26,7	26,7	46,7
	Πολύ	5	33,3	33,3	80,0
	Πάρα πολύ	3	20,0	20,0	100,0
	Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Η ανάπληση της πλατείας επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	13,3	13,3	13,3
	Λίγο	2	13,3	13,3	26,7
	Μέτρια	5	33,3	33,3	60,0
	Πολύ	4	26,7	26,7	86,7
	Πάρα πολύ	2	13,3	13,3	100,0
	Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Η οικονομική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	6,7	6,7	6,7
	Λίγο	1	6,7	6,7	13,3
	Πολύ	5	33,3	33,3	46,7
	Πάρα πολύ	8	53,3	53,3	100,0
	Total	15	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	13,3	14,3	14,3
	Λίγο	3	20,0	21,4	35,7
	Μέτρια	4	26,7	28,6	64,3

	Πολύ	2	13,3	14,3	78,6
	Πάρα πολύ	3	20,0	21,4	100,0
	Total	14	93,3	100,0	
Missing	System	1	6,7		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Παρέμεινε στάσιμη	12	80,0	85,7	85,7
	Επιδεινώθηκε	2	13,3	14,3	100,0
	Total	14	93,3	100,0	
Missing	System	1	6,7		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπλασης του ΚΧ^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Θετική	9	60,0	69,2	69,2
	Αρνητική	2	13,3	15,4	84,6
	Αδιάφορη	1	6,7	7,7	92,3
	ΔΓ/ΔΑ	1	6,7	7,7	100,0
	Total	13	86,7	100,0	
Missing	System	2	13,3		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	1	6,7	7,7	7,7
	Όχι	8	53,3	61,5	69,2
	ΔΓ/ΔΑ	4	26,7	30,8	100,0
	Total	13	86,7	100,0	
Missing	System	2	13,3		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Αίσθημα άνεσης στον ΚΧ ως χρήστης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	6,7	8,3	8,3
	Λίγο	2	13,3	16,7	25,0
	Μέτρια	5	33,3	41,7	66,7
	Πολύ	4	26,7	33,3	100,0
	Total	12	80,0	100,0	
Missing	System	3	20,0		
Total		15	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	26,7	33,3	33,3
	Λίγο	2	13,3	16,7	50,0
	Μέτρια	5	33,3	41,7	91,7
	Πολύ	1	6,7	8,3	100,0
	Total	12	80,0	100,0	
Missing	System	3	20,0		
Total		15	100,0		

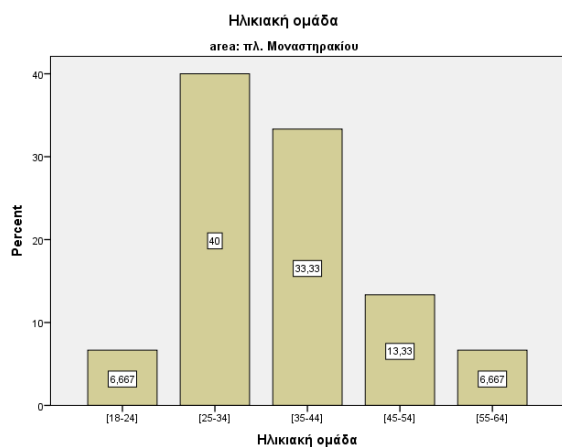
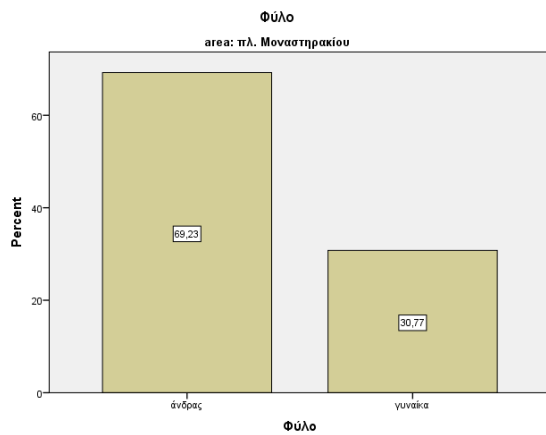
a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

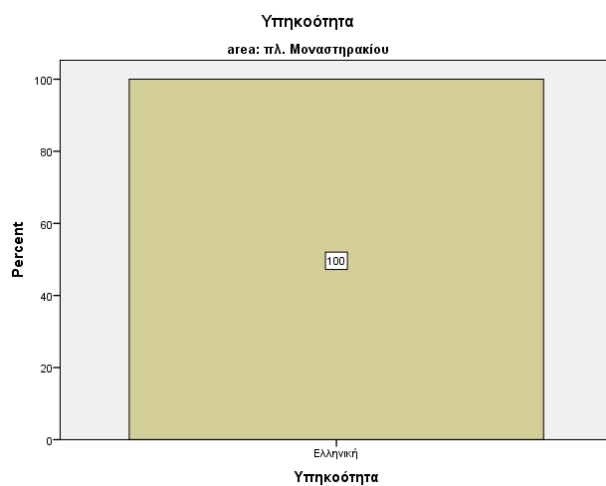
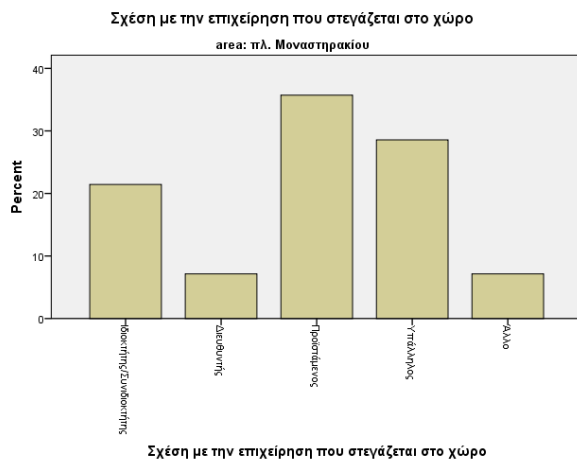
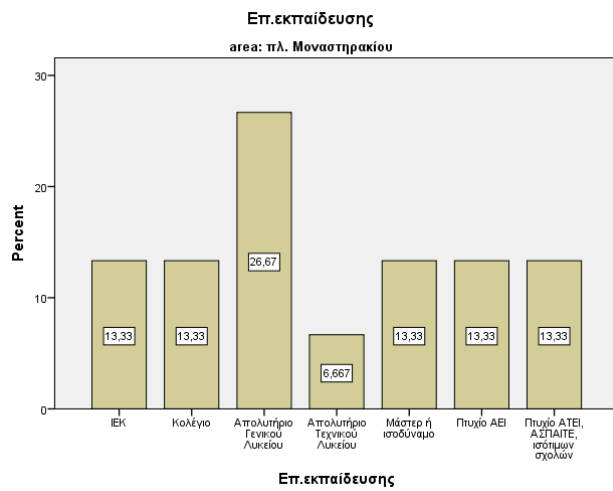
Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου^a

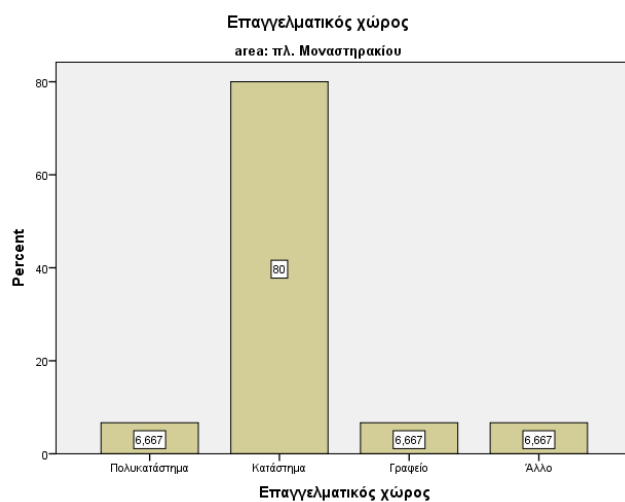
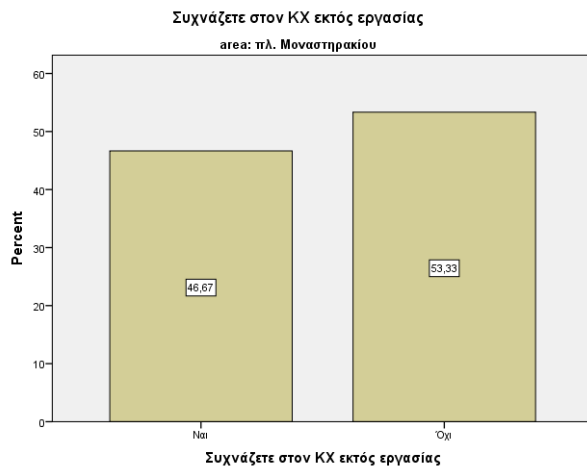
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	13,3	15,4
	Λίγο	2	13,3	30,8
	Μέτρια	5	33,3	69,2
	Πολύ	3	20,0	92,3
	Πάρα πολύ	1	6,7	100,0
	Total	13	86,7	100,0
Missing	System	2	13,3	
Total		15	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Μοναστηρακίου

Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Μοναστηρακίου

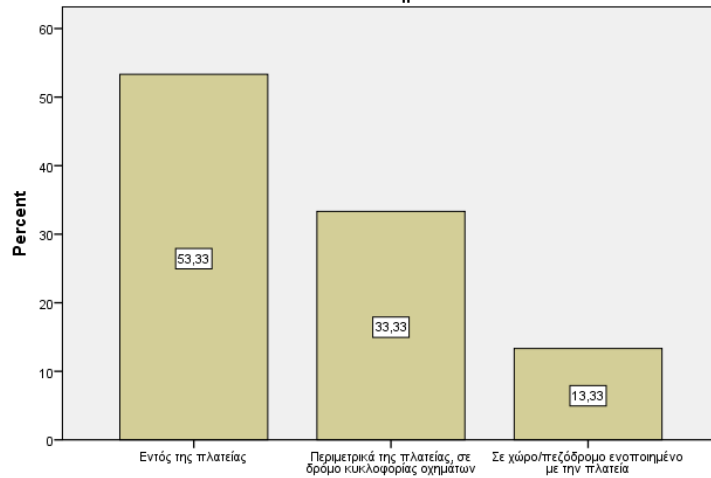

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ

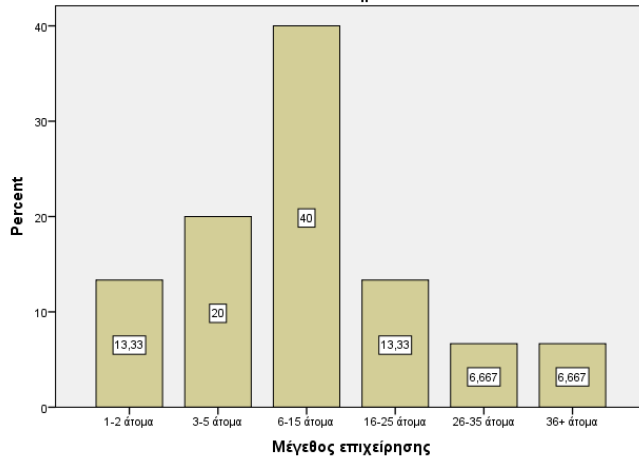
αγα: πλ. Μοναστηρακίου

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ

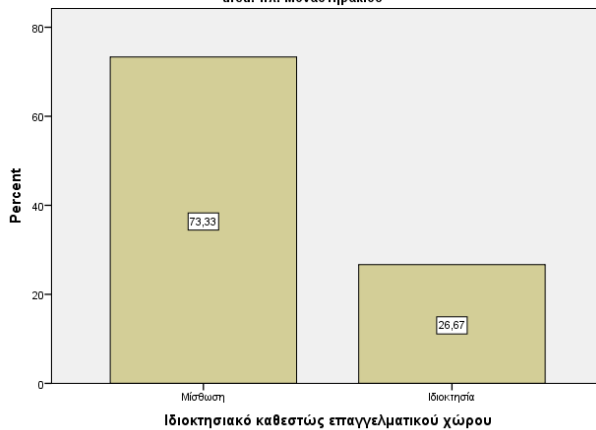
Μέγεθος επιχείρησης

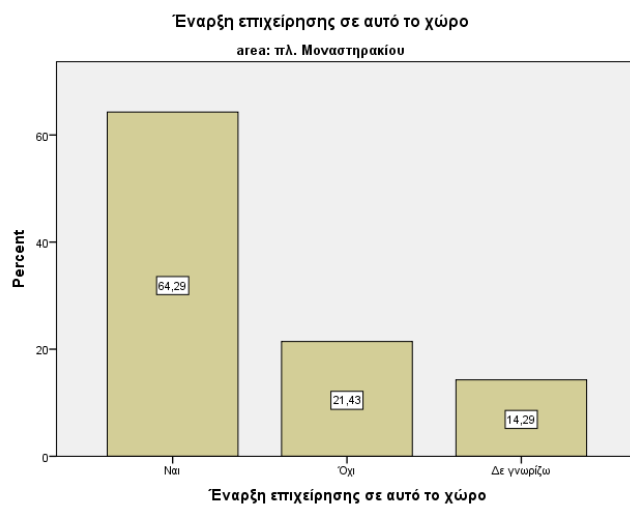
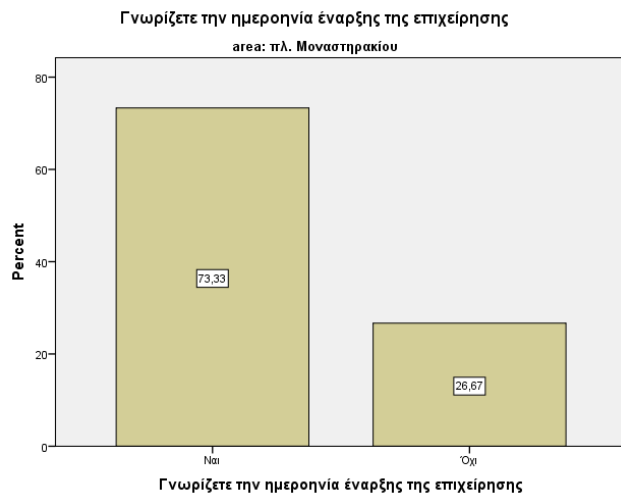
αγα: πλ. Μοναστηρακίου

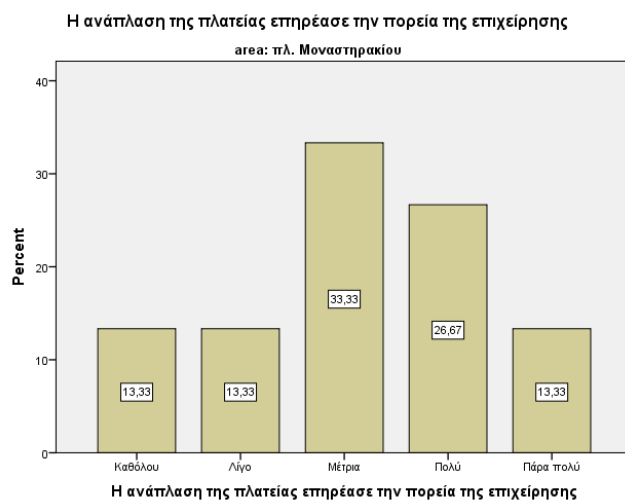
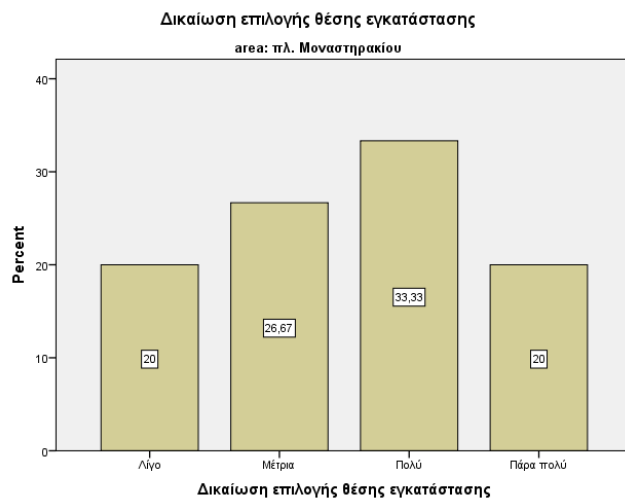
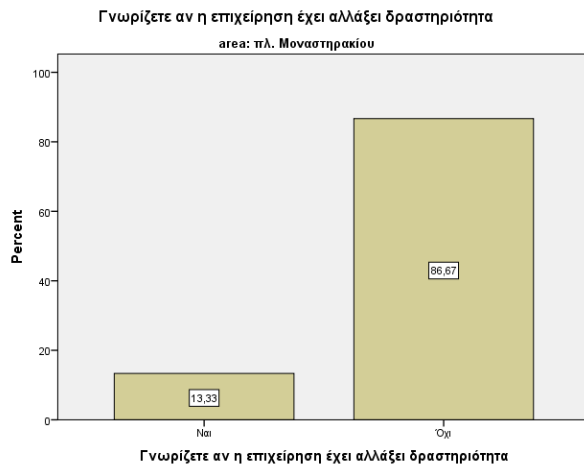

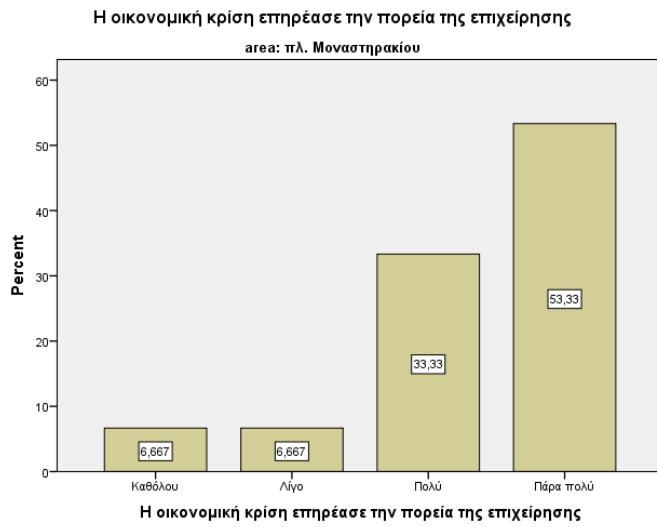
Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου

αγα: πλ. Μοναστηρακίου

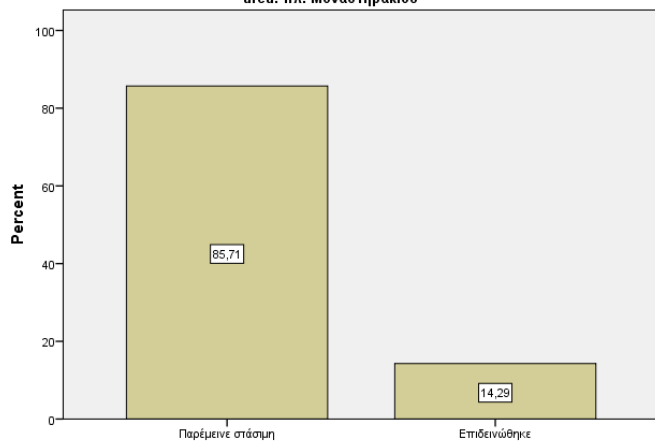

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών

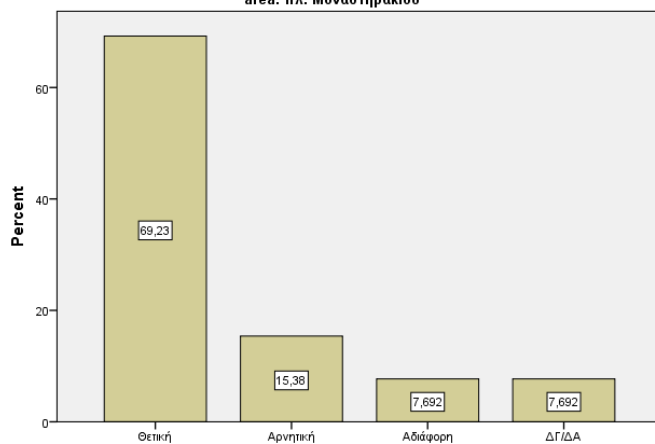
area: πλ. Μοναστηρακίου

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπτυξης του ΚΧ

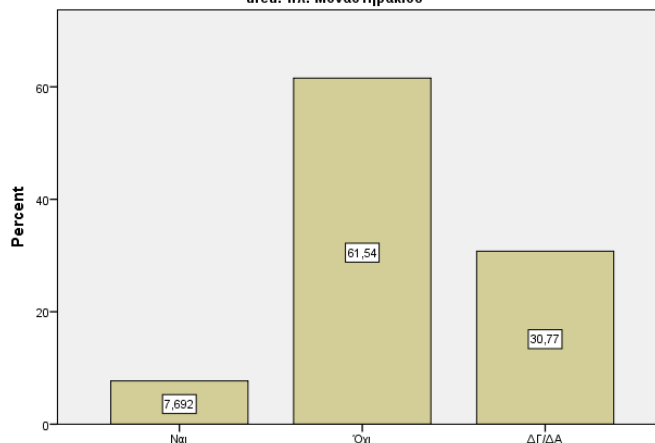
area: πλ. Μοναστηρακίου

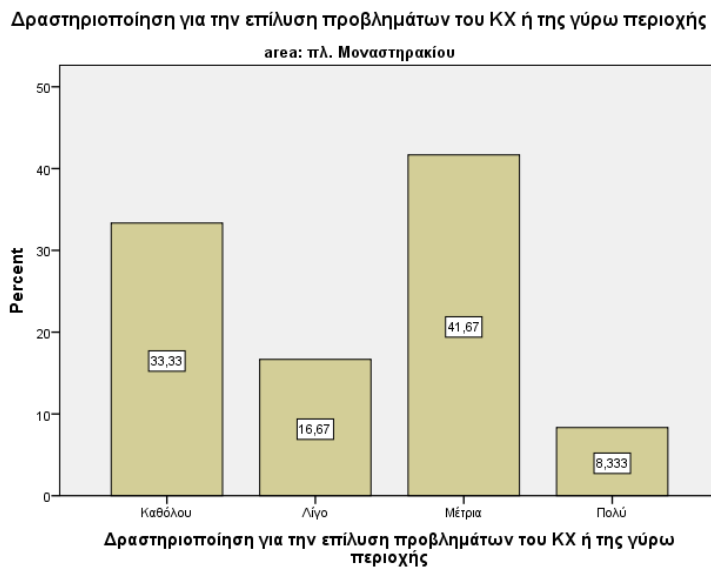
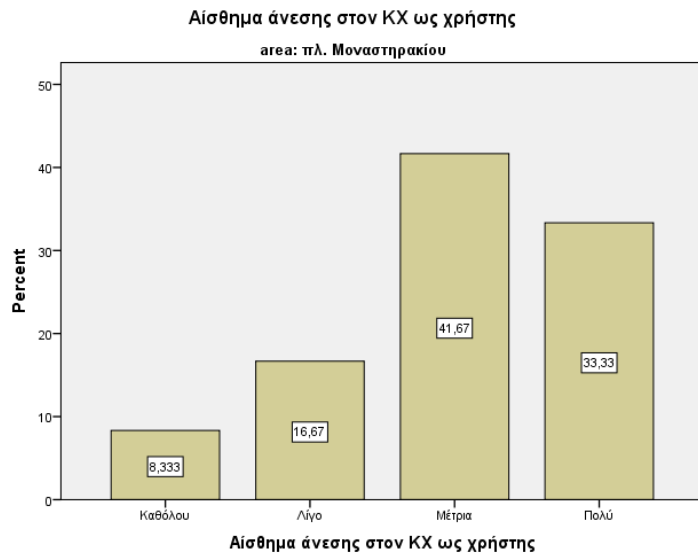
Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπτυξης του ΚΧ

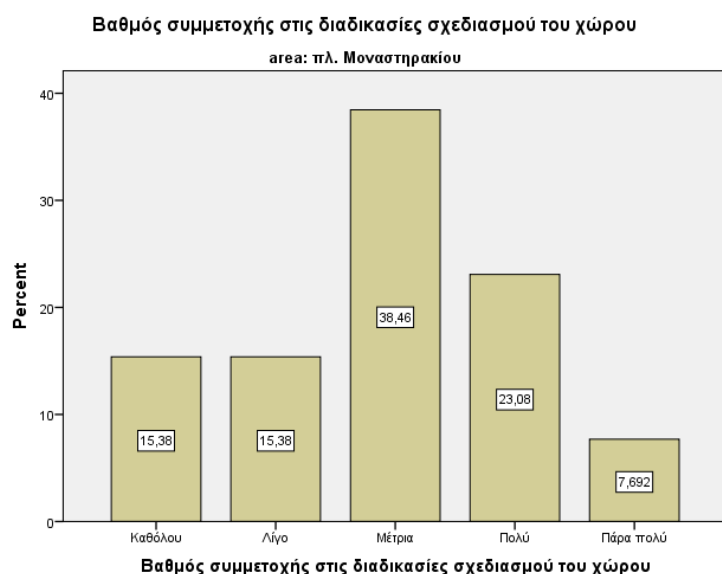
Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή

area: πλ. Μοναστηρακίου

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή

Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Φύλο^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid άνδρας	20	76,9	80,0	80,0
Valid γυναίκα	5	19,2	20,0	100,0
Total	25	96,2	100,0	
Missing System	1	3,8		
Total	26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Ηλικιακή ομάδα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid [18-24]	1	3,8	3,8	3,8
Valid [25-34]	7	26,9	26,9	30,8
Valid [35-44]	10	38,5	38,5	69,2
Valid [45-54]	3	11,5	11,5	80,8
Valid [55-64]	4	15,4	15,4	96,2
Valid [65-74]	1	3,8	3,8	100,0
Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Επ.εκπαίδευσης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απολυτήριο Δημοτικού	1	3,8	4,2	4,2
Valid ΙΕΚ	1	3,8	4,2	8,3
Valid Κολέγιο	1	3,8	4,2	12,5
Valid Απολυτήριο Γενικού Λυκείου	8	30,8	33,3	45,8
Valid Απολυτήριο Τεχνικού Λυκείου	1	3,8	4,2	50,0
Valid Διδακτορικό ή ισοδύναμο	1	3,8	4,2	54,2
Valid Μάστερ ή ισοδύναμο	2	7,7	8,3	62,5
Valid Πτυχίο ΑΕΙ	1	3,8	4,2	66,7
Valid Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ισότιμων σχολών	7	26,9	29,2	95,8

	Πτυχίο ανωτέρων επαγγελματικών σχολών	1	3,8	4,2	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ιδιοκτήτης/Συνιδιοκτήτης	12	46,2	46,2	46,2
	Διευθυντής	3	11,5	11,5	57,7
	Προϊστάμενος	2	7,7	7,7	65,4
	Υπάλληλος	9	34,6	34,6	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Υψηλότητα ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ελληνική	25	96,2	100,0	100,0
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Συγκάθετε στον ΚΧ εκτός εργασίας ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	8	30,8	32,0	32,0
	Όχι	17	65,4	68,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λιγότερο από 6 μήνες	3	11,5	11,5	11,5
	6 έως 12 μήνες	1	3,8	3,8	15,4
	1 έως 3 χρόνια	2	7,7	7,7	23,1
	Από 3 έως 10 χρόνια	9	34,6	34,6	57,7
	10 χρόνια και άνω	11	42,3	42,3	100,0
Total		26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Επαγγελματικός χώρος ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολυκατάστημα	1	3,8	4,0	4,0
	Κατάστημα	20	76,9	80,0	84,0
	Γραφείο	2	7,7	8,0	92,0
	Περίπτερο	1	3,8	4,0	96,0
	Άλλο	1	3,8	4,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

	Εντός της πλατείας	8	30,8	32,0	32,0
Valid	Περιμετρικά της πλατείας, σε δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων	8	30,8	32,0	64,0
	Σε χώρο/πεζόδρομο ενοποιημένο με την πλατεία	9	34,6	36,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Μέγεθος επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 άτομα	6	23,1	24,0	24,0
	3-5 άτομα	5	19,2	20,0	44,0
	6-15 άτομα	9	34,6	36,0	80,0
	16-25 άτομα	1	3,8	4,0	84,0
	26-35 άτομα	3	11,5	12,0	96,0
	36+ άτομα	1	3,8	4,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μίσθωση	22	84,6	84,6	84,6
	Ιδιοκτησία	3	11,5	11,5	96,2
	Παραχώρηση χρήσης	1	3,8	3,8	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Γνωρίζετε την ημερομηνία έναρξης της επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	20	76,9	76,9	76,9
	Όχι	6	23,1	23,1	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Έναρξη επιχείρησης σε αυτό το χώρο ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	14	53,8	53,8	53,8
	Όχι	10	38,5	38,5	92,3
	Δε γνωρίζω	2	7,7	7,7	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Είδος επιχείρησης στον επαγγελματικό χώρο πριν την εγκατάσταση της παρούσας ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	11	42,3	45,8	45,8
	Όχι	13	50,0	54,2	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Γνωρίζετε αν η επιχείρηση έχει αλλάξει δραστηριότητα^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	1	3,8	4,2	4,2
	Όχι	23	88,5	95,8	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Δικαίωση επιλογής θέσης εγκατάστασης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	7,7	8,0	8,0
	Λίγο	2	7,7	8,0	16,0
	Μέτρια	7	26,9	28,0	44,0
	Πολύ	6	23,1	24,0	68,0
	Πάρα πολύ	8	30,8	32,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Η ανάπλαση της πλατείας επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	5	19,2	20,8	20,8
	Λίγο	7	26,9	29,2	50,0
	Μέτρια	7	26,9	29,2	79,2
	Πολύ	4	15,4	16,7	95,8
	Πάρα πολύ	1	3,8	4,2	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Η οικονομική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μέτρια	3	11,5	11,5	11,5
	Πολύ	10	38,5	38,5	50,0
	Πάρα πολύ	13	50,0	50,0	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	3,8	4,0	4,0
	Λίγο	1	3,8	4,0	8,0
	Μέτρια	5	19,2	20,0	28,0
	Πολύ	10	38,5	40,0	68,0
	Πάρα πολύ	8	30,8	32,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Βελτιώθηκε	5	19,2	20,8	20,8
	Παρέμεινε στάσιμη	6	23,1	25,0	45,8

	Επιδεινώθηκε	13	50,0	54,2	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπλησης του ΚΧ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Θετική	14	53,8	60,9	60,9
	Αρνητική	2	7,7	8,7	69,6
Valid	Αδιάφορη	6	23,1	26,1	95,7
	ΔΓ/ΔΑ	1	3,8	4,3	100,0
	Total	23	88,5	100,0	
Missing	System	3	11,5		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ναι	4	15,4	18,2	18,2
Valid	Όχι	14	53,8	63,6	81,8
	ΔΓ/ΔΑ	4	15,4	18,2	100,0
	Total	22	84,6	100,0	
Missing	System	4	15,4		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Αίσθημα άνεσης στον ΚΧ ως χρήστης^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	6	23,1	28,6	28,6
	Λίγο	6	23,1	28,6	57,1
Valid	Μέτρια	7	26,9	33,3	90,5
	Πολύ	2	7,7	9,5	100,0
	Total	21	80,8	100,0	
Missing	System	5	19,2		
Total		26	100,0		

a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	10	38,5	55,6	55,6
	Λίγο	3	11,5	16,7	72,2
Valid	Μέτρια	3	11,5	16,7	88,9
	Πολύ	1	3,8	5,6	94,4
	Πάρα πολύ	1	3,8	5,6	100,0
	Total	18	69,2	100,0	
Missing	System	8	30,8		
Total		26	100,0		

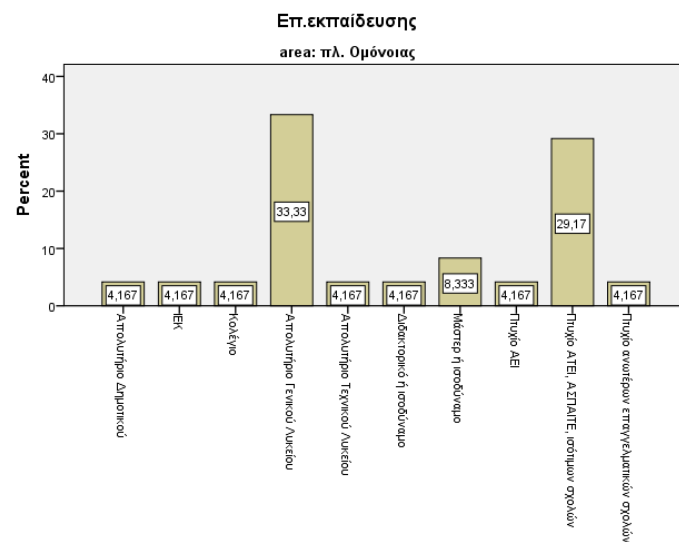
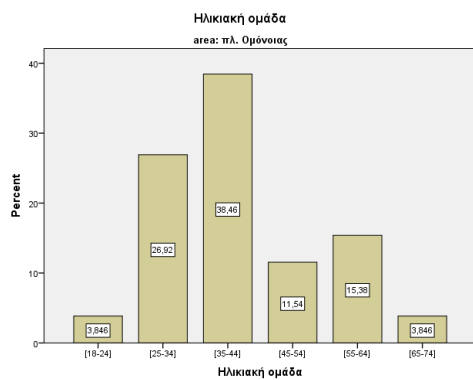
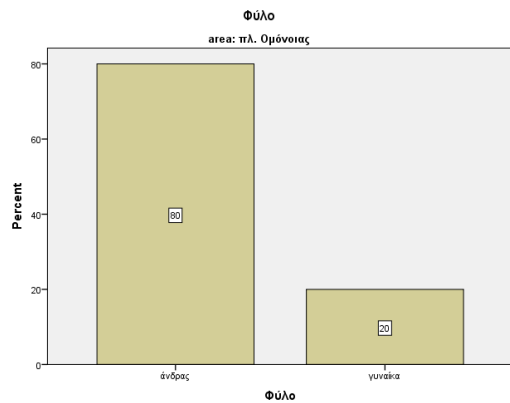
a. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

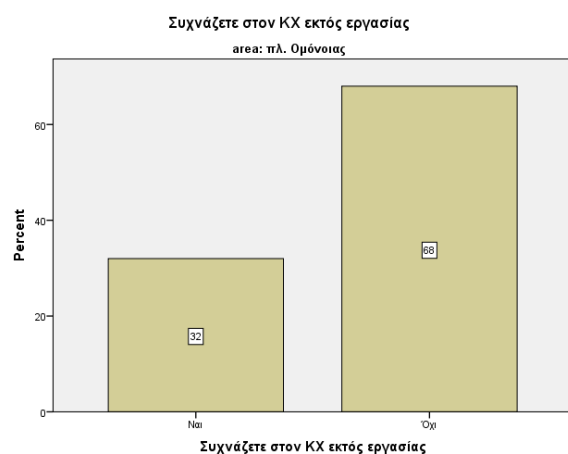
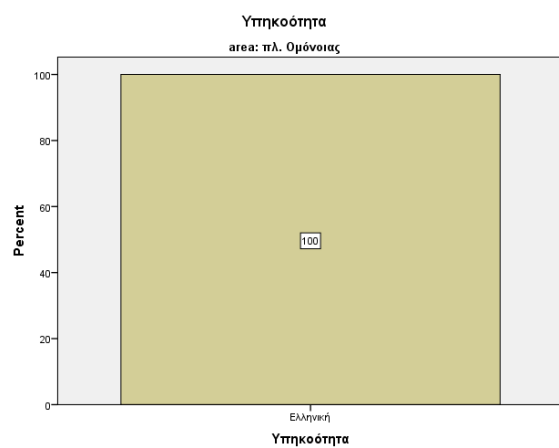
Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	1	3,8	5,3	5,3
	Λίγο	4	15,4	21,1	26,3
Valid	Μέτρια	4	15,4	21,1	47,4
	Πολύ	8	30,8	42,1	89,5
	Πάρα πολύ	2	7,7	10,5	100,0
	Total	19	73,1	100,0	

Missing System	7	26,9
Total	26	100,0

α. Περιοχή = πλ. Ομόνοιας

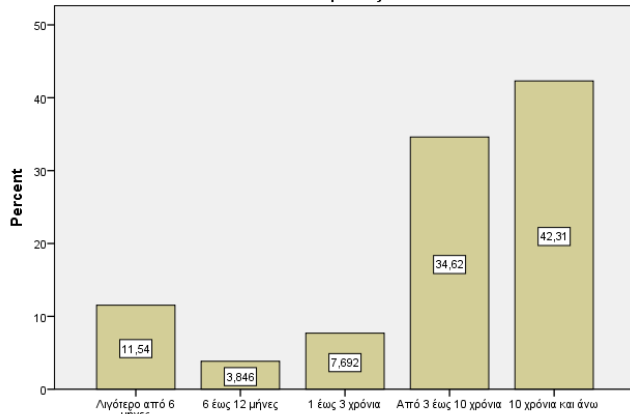
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Ομόνοιας

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση

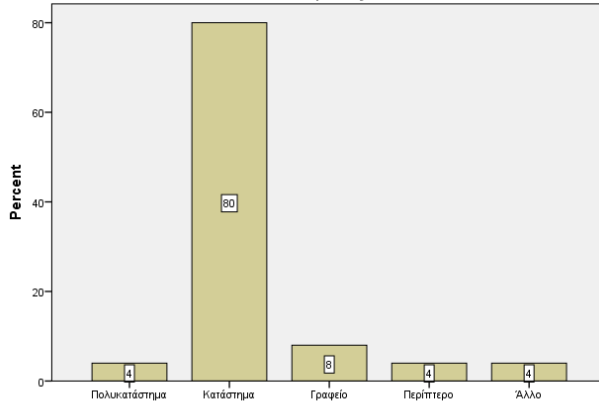
area: πλ. Ομόνοιας

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση

Επαγγελματικός χώρος

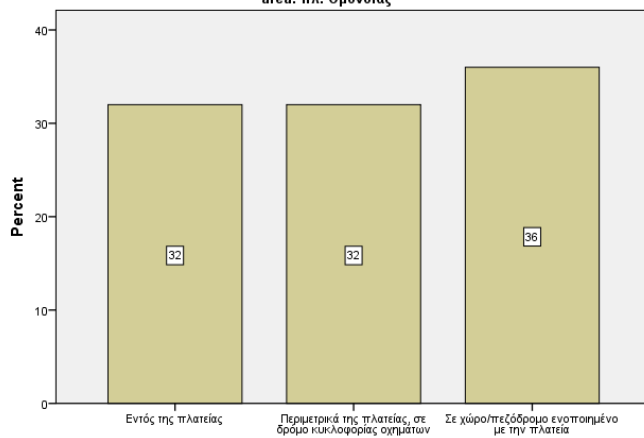
area: πλ. Ομόνοιας

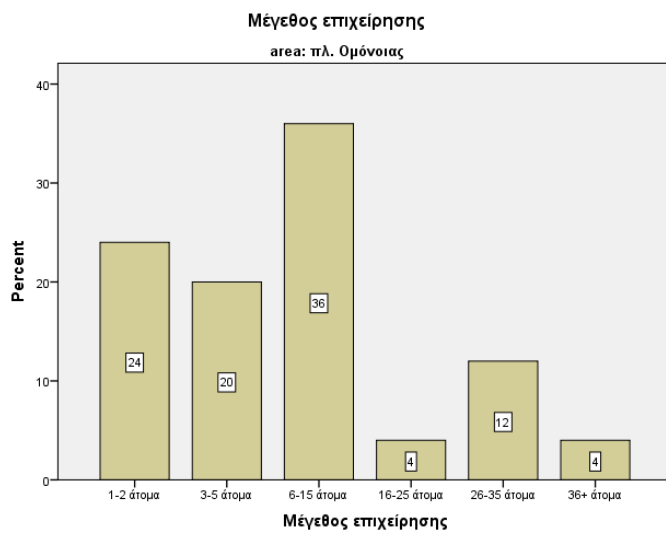
Επαγγελματικός χώρος

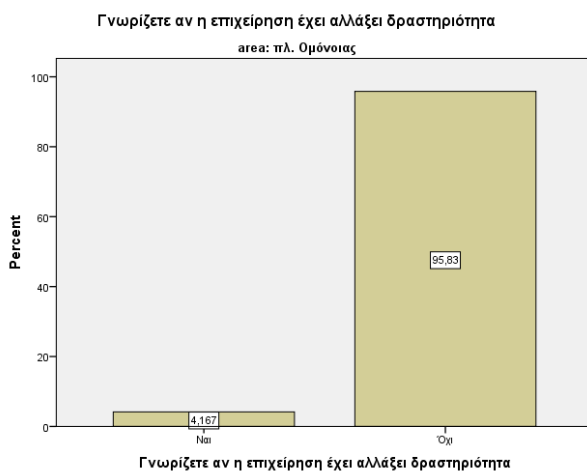
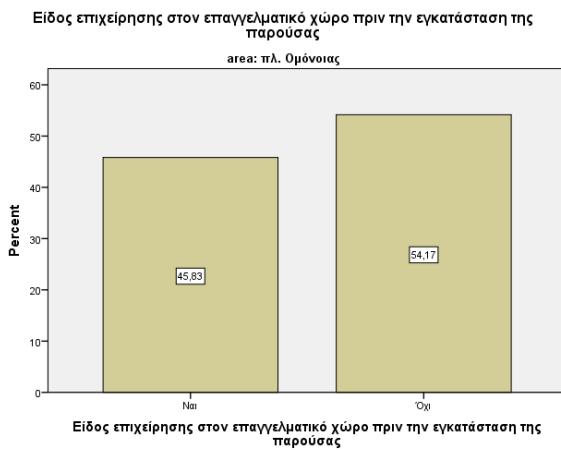
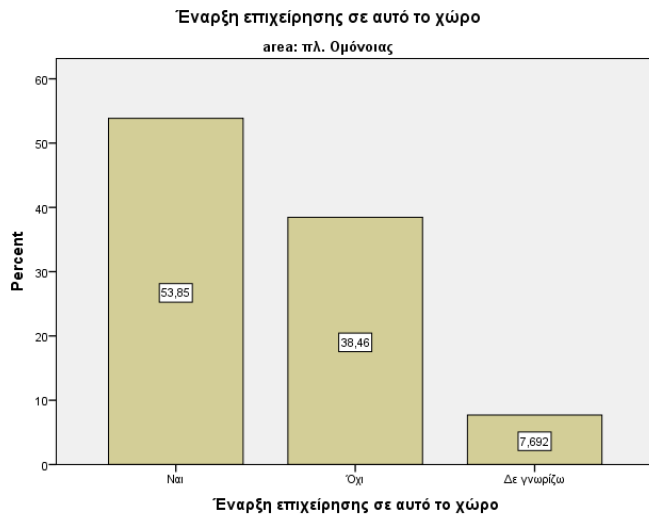
Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ

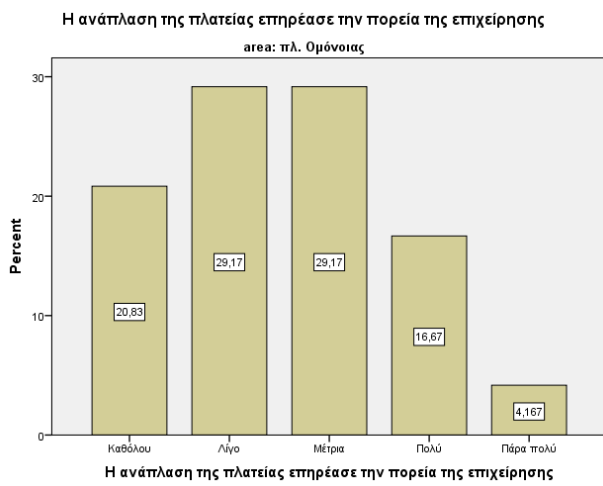
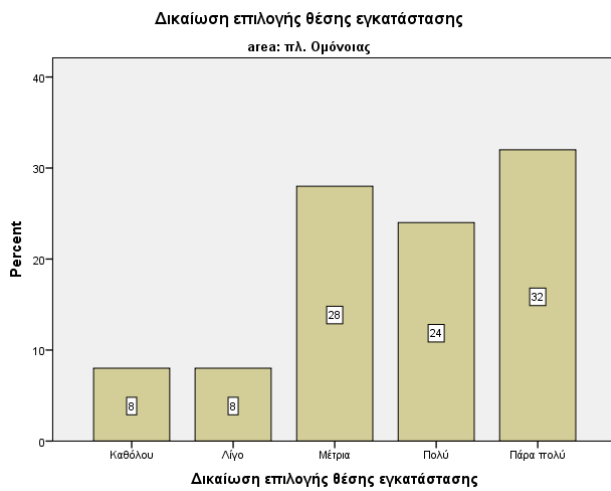
area: πλ. Ομόνοιας

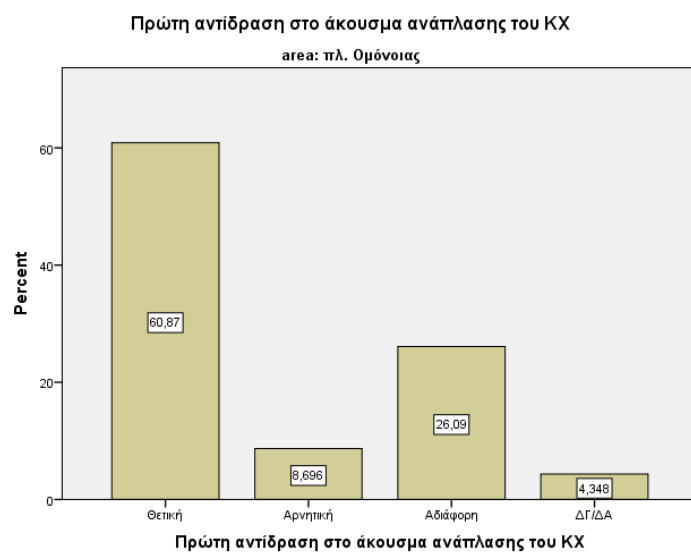
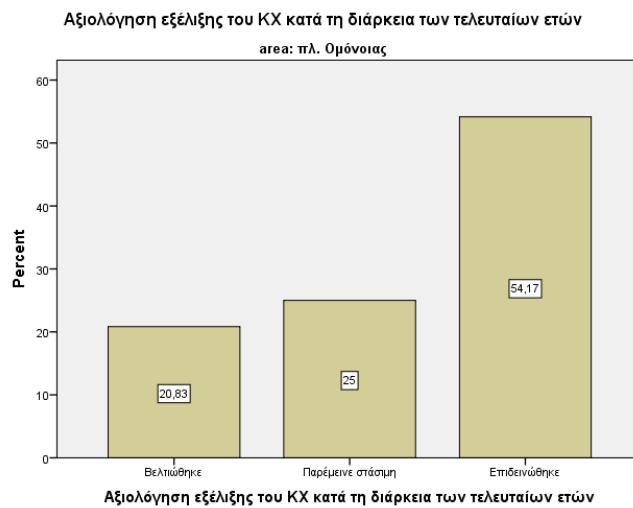

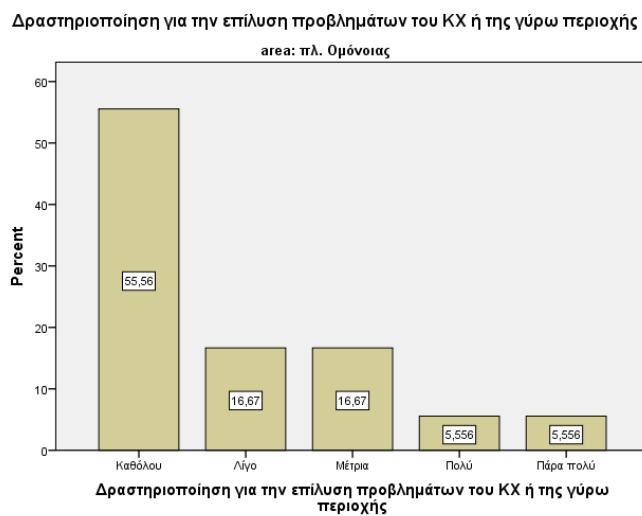
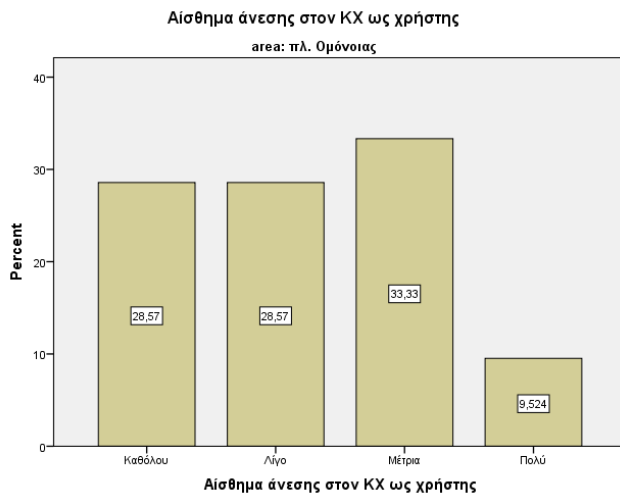
Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ

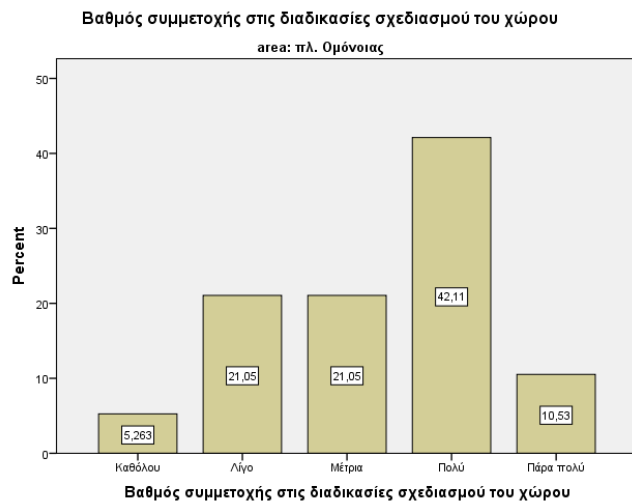

Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ.Βαρβάκη

Φύλο^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid άνδρας	19	79,2	79,2	79,2
Valid γυναίκα	5	20,8	20,8	100,0
Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Ηλικιακή ομάδα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid [25-34]	3	12,5	14,3	14,3
Valid [35-44]	6	25,0	28,6	42,9
Valid [45-54]	9	37,5	42,9	85,7
Valid [55-64]	2	8,3	9,5	95,2
Valid [65-74]	1	4,2	4,8	100,0
Total	21	87,5	100,0	
Missing System	3	12,5		
Total	24	100,0		

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Επ.εκπαίδευσης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απολυτήριο Δημοτικού	1	4,2	4,8	4,8
Valid ΙΕΚ	3	12,5	14,3	19,0
Valid Κολέγιο	1	4,2	4,8	23,8
Valid Απολυτήριο Γενικού Λυκείου	4	16,7	19,0	42,9
Valid Απολυτήριο Τεχνικού Λυκείου	3	12,5	14,3	57,1
Valid Άλλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	1	4,2	4,8	61,9
Valid Μάστερ ή ισοδύναμο	1	4,2	4,8	66,7
Valid Πτυχίο ΑΕΙ	5	20,8	23,8	90,5

	Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ισότιμων σχολών	1	4,2	4,8	95,2
	Πτυχίο ανωτέρων επαγγελματικών σχολών	1	4,2	4,8	100,0
	Total	21	87,5	100,0	
Missing	System	3	12,5		
Total		24	100,0		

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ιδιοκτήτης/Συνιδιοκτήτης	17	70,8	70,8	70,8
	Προϊστάμενος	1	4,2	4,2	75,0
	Υπάλληλος	3	12,5	12,5	87,5
	Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση	3	12,5	12,5	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Υψηλότητα^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ελληνική	22	91,7	91,7	91,7
	Άλλη	2	8,3	8,3	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Συχνάζετε στον ΚΧ εκτός εργασίας^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	1	4,2	4,2	4,2
	Όχι	23	95,8	95,8	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 έως 3 χρόνια	1	4,2	4,3	4,3
	Από 3 έως 10 χρόνια	5	20,8	21,7	26,1
	10 χρόνια και άνω	17	70,8	73,9	100,0
	Total	23	95,8	100,0	
Missing	System	1	4,2		
Total		24	100,0		

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Επαγγελματικός χώρος^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολυκατάστημα	1	4,2	4,2	4,2
	Κατάστημα	21	87,5	87,5	91,7
	Γραφείο	1	4,2	4,2	95,8
	Άλλο	1	4,2	4,2	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εντός της πλατείας	3	12,5	13,6	13,6

	Περιμετρικά της πλατείας, σε δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων	4	16,7	18,2	31,8
	Σε χώρο/πεζόδρομο ενοποιημένο με την πλατεία	12	50,0	54,5	86,4
	Σε παράλληλη πάροδο	3	12,5	13,6	100,0
	Total	22	91,7	100,0	
Missing	System	2	8,3		
Total		24	100,0		

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Μέγεθος επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 άτομα	10	41,7	41,7	41,7
	3-5 άτομα	9	37,5	37,5	79,2
	6-15 άτομα	4	16,7	16,7	95,8
	16-25 άτομα	1	4,2	4,2	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μίσθωση	22	91,7	91,7	91,7
	Ιδιοκτησία	1	4,2	4,2	95,8
	Άλλο	1	4,2	4,2	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Γνωρίζετε την ημερομηνία έναρξης της επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	23	95,8	95,8	95,8
	Όχι	1	4,2	4,2	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Έναρξη επιχείρησης σε αυτό το χώρο ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	20	83,3	83,3	83,3
	Όχι	4	16,7	16,7	100,0
	Total	24	100,0	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Είδος επιχείρησης στον επαγγελματικό χώρο πριν την εγκατάσταση της παρούσας ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	16	66,7	72,7	72,7
	Όχι	6	25,0	27,3	100,0
	Total	22	91,7	100,0	
Missing	System	2	8,3		
Total		24	100,0		

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Γνωρίζετε αν η επιχείρηση έχει αλλάξει δραστηριότητα ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	1	4,2	4,2	4,2
	Όχι	23	95,8	95,8	100,0

Total	24	100,0	100,0
-------	----	-------	-------

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Δικαίωση επιλογής θέσης εγκατάστασης^a					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	1	4,2	4,5	4,5
	Λίγο	1	4,2	4,5	9,1
	Μέτρια	7	29,2	31,8	40,9
	Πολύ	7	29,2	31,8	72,7
	Πάρα πολύ	6	25,0	27,3	100,0
Total	22	91,7	100,0		
Missing	System	2	8,3		
Total	24	100,0			

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Η ανάπλαση της πλατείας επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	4	16,7	20,0	20,0
	Λίγο	3	12,5	15,0	35,0
	Μέτρια	7	29,2	35,0	70,0
	Πολύ	5	20,8	25,0	95,0
	Πάρα πολύ	1	4,2	5,0	100,0
Total	20	83,3	100,0		
Missing	System	4	16,7		
Total	24	100,0			

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Η οικονομική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	2	8,3	9,1	9,1
	Λίγο	1	4,2	4,5	13,6
	Μέτρια	2	8,3	9,1	22,7
	Πολύ	8	33,3	36,4	59,1
	Πάρα πολύ	9	37,5	40,9	100,0
Total	22	91,7	100,0		
Missing	System	2	8,3		
Total	24	100,0			

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης^a					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Καθόλου	6	25,0	28,6	28,6
	Λίγο	1	4,2	4,8	33,3
	Μέτρια	5	20,8	23,8	57,1
	Πολύ	5	20,8	23,8	81,0
	Πάρα πολύ	4	16,7	19,0	100,0
Total	21	87,5	100,0		
Missing	System	3	12,5		
Total	24	100,0			

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών^a					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Βελτιώθηκε	3	12,5	13,6	13,6
	Παρέμεινε στάσιμη	4	16,7	18,2	31,8
	Επιδεινώθηκε	15	62,5	68,2	100,0
	Total	22	91,7	100,0	
Missing	System	2	8,3		

Total 24 100,0

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπλασης του ΚΧ^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Θετική	16	66,7	69,6
	Αρνητική	1	4,2	73,9
Valid	Αδιάφορη	4	16,7	91,3
	ΔΓ/ΔΑ	2	8,3	100,0
	Total	23	95,8	100,0
Missing	System	1	4,2	
Total		24	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Όχι	20	83,3	90,9
Valid	ΔΓ/ΔΑ	2	8,3	100,0
	Total	22	91,7	100,0
Missing	System	2	8,3	
Total		24	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Αίσθημα άνεσης στον ΚΧ ως χρήστης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	11	45,8	45,8
	Λίγο	5	20,8	66,7
Valid	Μέτρια	5	20,8	87,5
	Πολύ	1	4,2	91,7
	Πάρα πολύ	2	8,3	100,0
	Total	24	100,0	100,0

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	7	29,2	33,3
	Λίγο	6	25,0	61,9
Valid	Μέτρια	3	12,5	76,2
	Πολύ	3	12,5	90,5
	Πάρα πολύ	2	8,3	100,0
	Total	21	87,5	100,0
Missing	System	3	12,5	
Total		24	100,0	

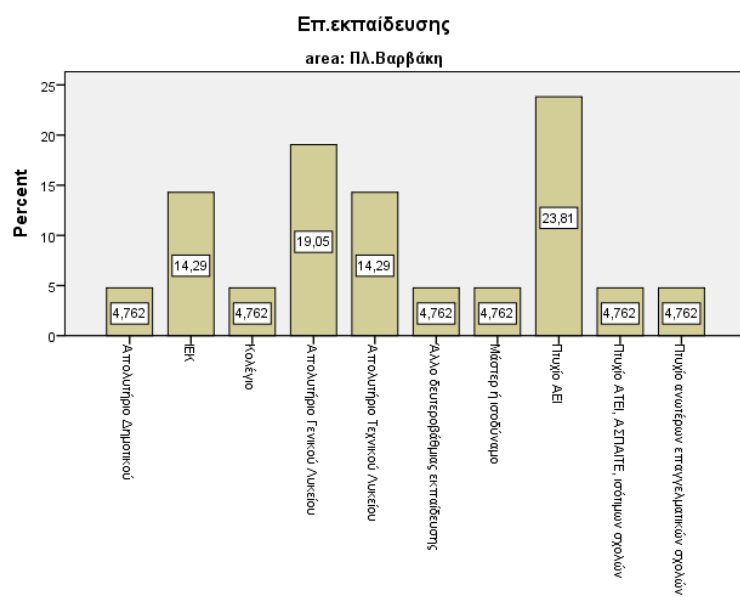
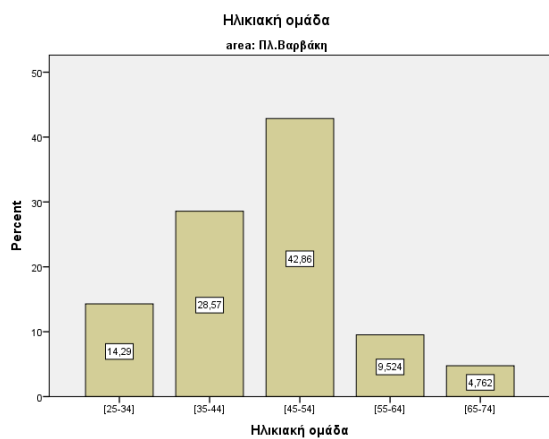
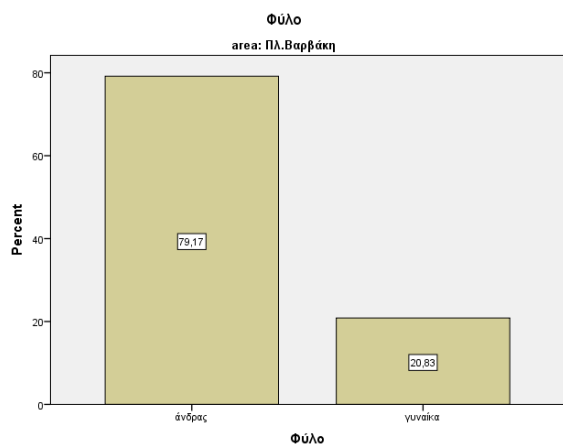
a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

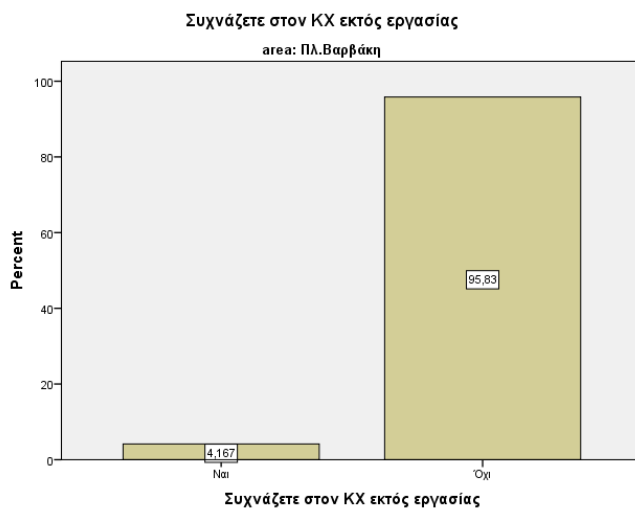
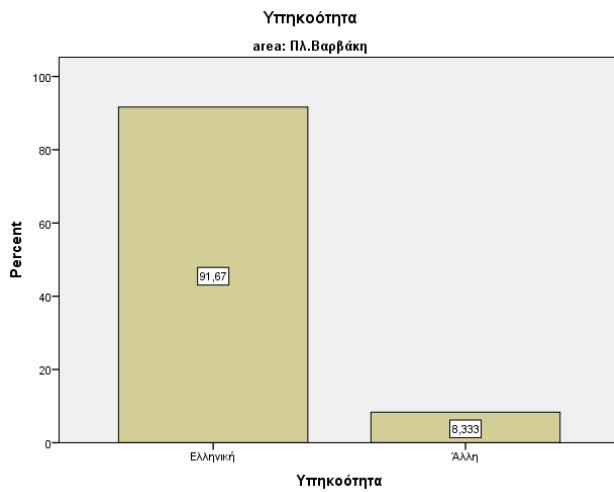
Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	2	8,3	9,1
	Λίγο	3	12,5	22,7
Valid	Μέτρια	6	25,0	50,0
	Πολύ	10	41,7	95,5
	Πάρα πολύ	1	4,2	100,0
	Total	22	91,7	100,0
Missing	System	2	8,3	
Total		24	100,0	

a. Περιοχή = Πλ.Βαρβάκη

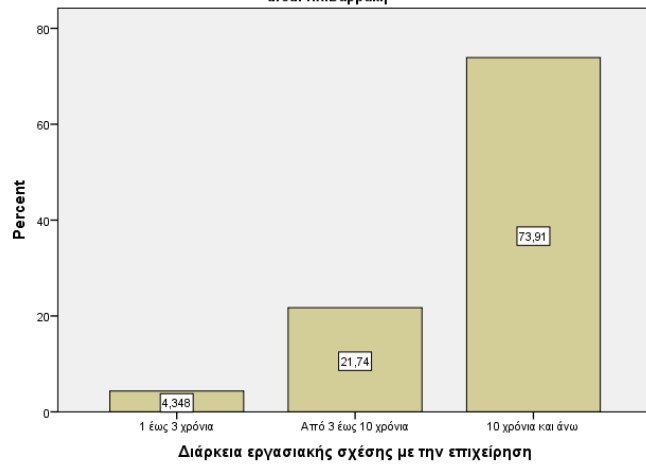
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ. Βαρβάκη

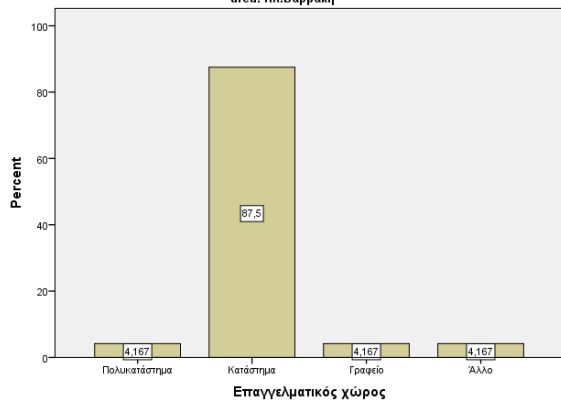
Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση

area: Πλ.Βαρβάκη

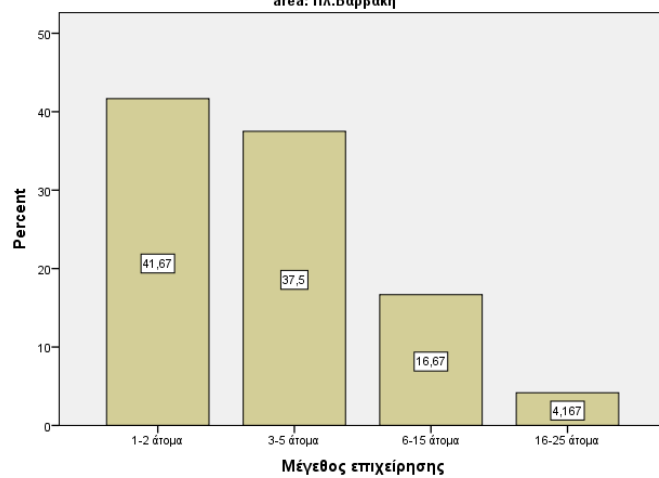
Επαγγελματικός χώρος

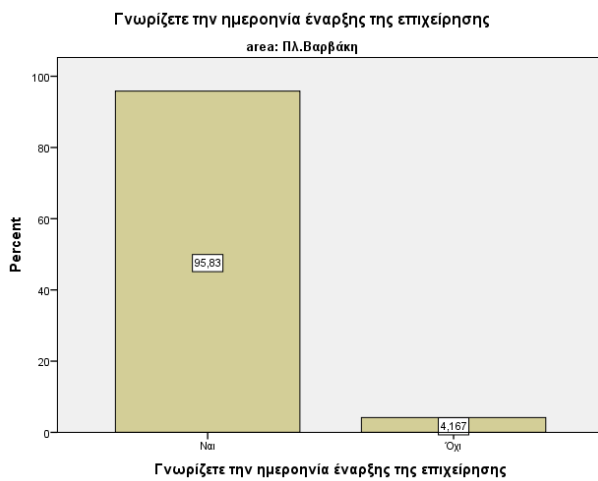
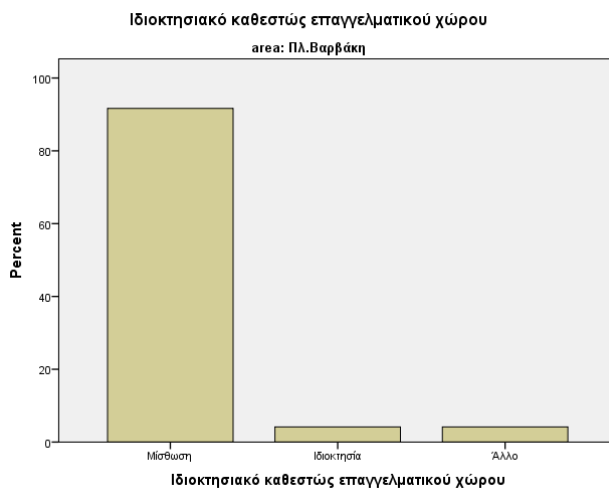
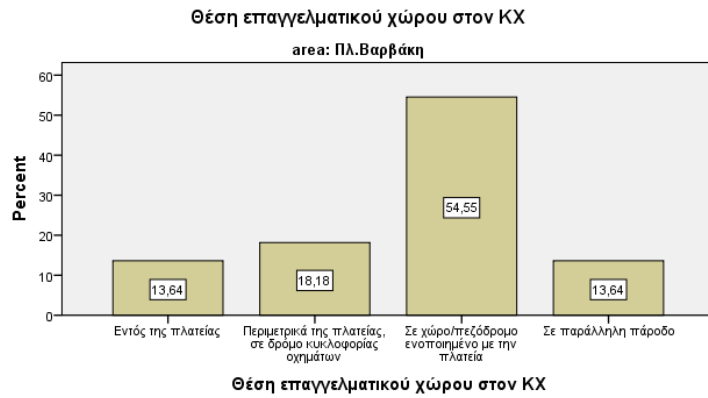
area: Πλ.Βαρβάκη

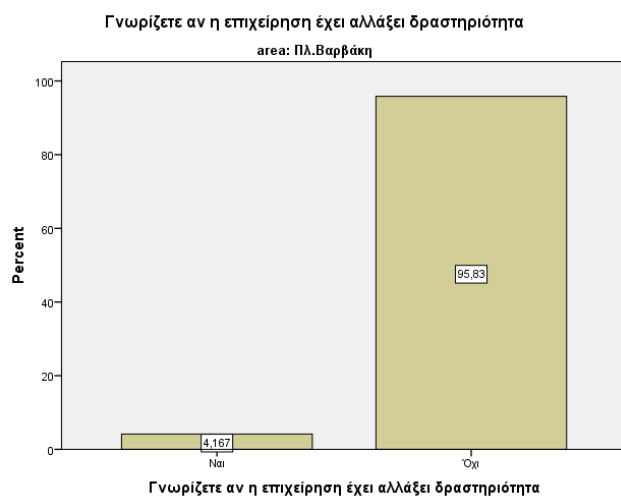
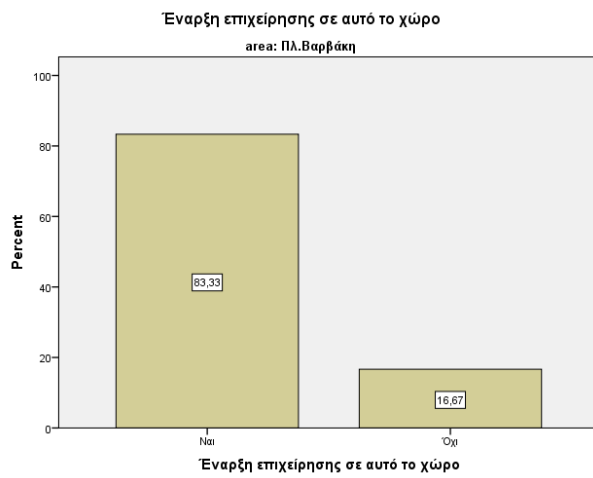

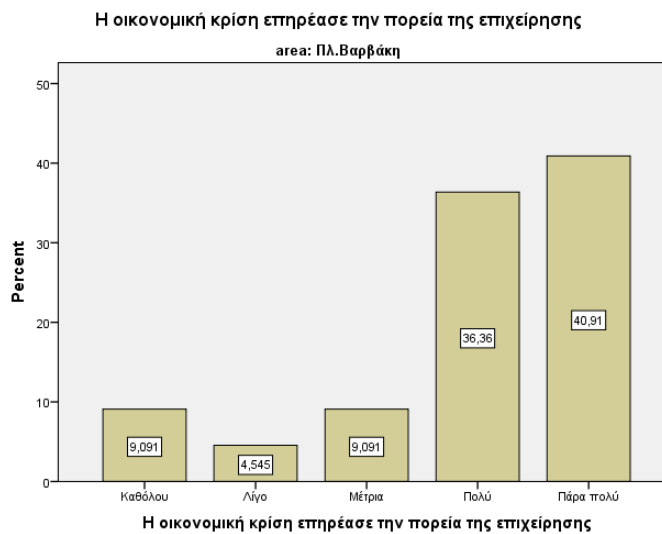
Μέγεθος επιχείρησης

area: Πλ.Βαρβάκη

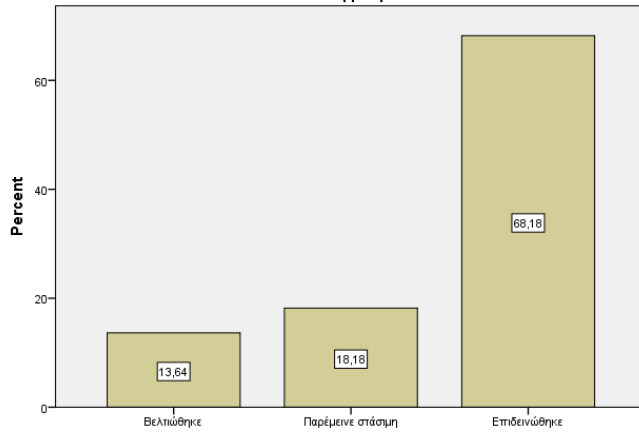

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών

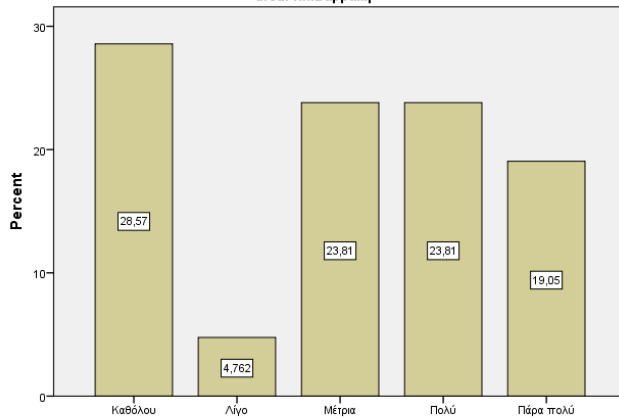
area: Πλ.Βαρβάκη

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης

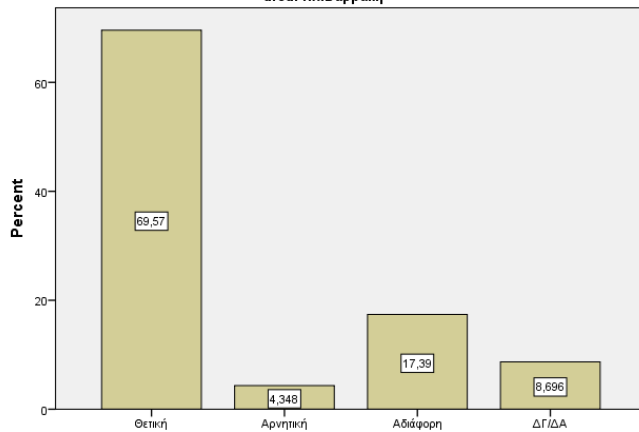
area: Πλ.Βαρβάκη

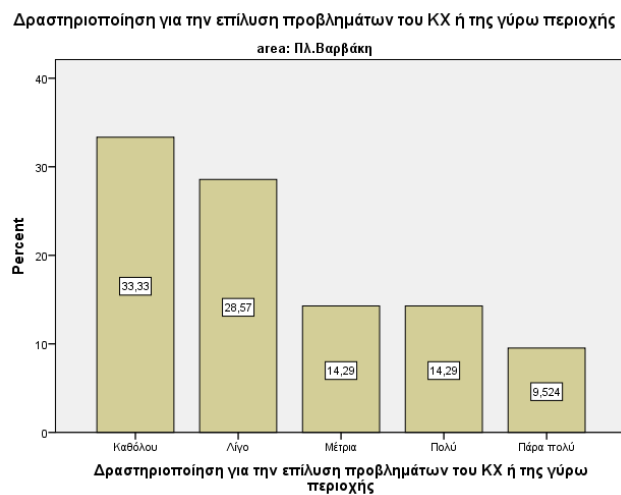
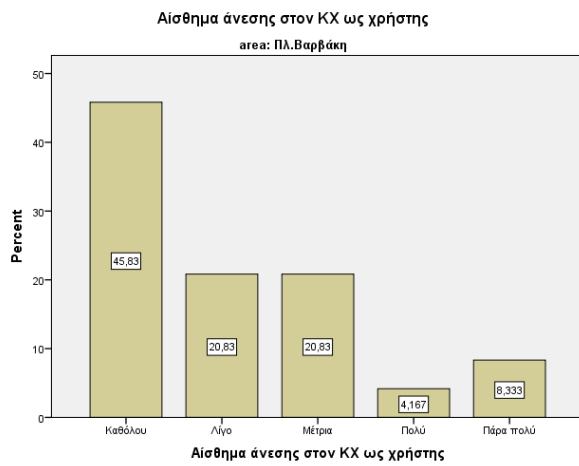
Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης

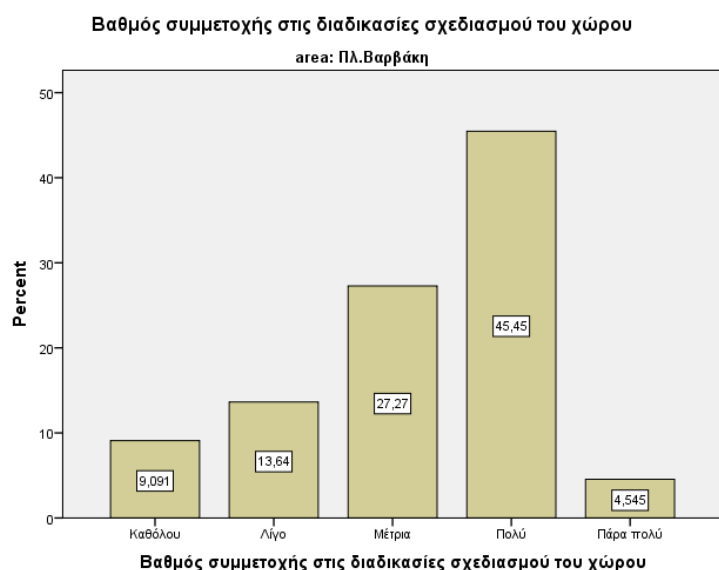
Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπτυξης του ΚΧ

area: Πλ.Βαρβάκη

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπτυξης του ΚΧ

Πίνακες συχνοτήτων για την περιοχή = πλ.Κοτζιά

Φύλο^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid άνδρας	17	56,7	60,7	60,7
Valid γυναίκα	11	36,7	39,3	100,0
Total	28	93,3	100,0	
Missing System	2	6,7		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Ηλικιακή ομάδα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid [25-34]	3	10,0	11,5	11,5
Valid [35-44]	10	33,3	38,5	50,0
Valid [45-54]	7	23,3	26,9	76,9
Valid [55-64]	5	16,7	19,2	96,2
Valid [65-74]	1	3,3	3,8	100,0
Total	26	86,7	100,0	
Missing System	4	13,3		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Επ.εκπαίδευσης^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απολυτήριο Γυμνασίου έως μερική φοίτηση στο Δημοτικό	3	10,0	11,1	11,1
Valid ΙΕΚ	1	3,3	3,7	14,8
Valid Απολυτήριο Γενικού Λυκείου	3	10,0	11,1	25,9
Valid Απολυτήριο Τεχνικού Λυκείου	6	20,0	22,2	48,1
Valid Μάστερ ή ισοδύναμο	1	3,3	3,7	51,9
Valid Πτυχίο ΑΕΙ	4	13,3	14,8	66,7
Valid Πτυχίο ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ισότιμων σχολών	7	23,3	25,9	92,6
Total	2	6,7	7,4	100,0
Total	27	90,0	100,0	
Missing System	3	10,0		

Total 30 100,0

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Ιδιοκτήτης/Συνιδιοκτήτης	12	40,0	44,4	44,4
	Διευθυντής	1	3,3	3,7	48,1
	Υπάλληλος	12	40,0	44,4	92,6
	Βοηθός σε οικογενειακή επιχείρηση	1	3,3	3,7	96,3
	Άλλο	1	3,3	3,7	100,0
Total	27	90,0	100,0		
Missing System	3	10,0			
Total	30	100,0			

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Υψηκότητα^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Ελληνική	26	86,7	96,3	96,3
	Άλλη	1	3,3	3,7	100,0
	Total	27	90,0	100,0	
Missing System	3	10,0			
Total	30	100,0			

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Συχνάζετε στον ΚΧ εκτός εργασίας^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Ναι	11	36,7	42,3	42,3
	Όχι	15	50,0	57,7	100,0
	Total	26	86,7	100,0	
Missing System	4	13,3			
Total	30	100,0			

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Διάρκεια εργασιακής σχέσης με την επιχείρηση^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	1 έως 3 χρόνια	7	23,3	25,0	25,0
	Από 3 έως 10 χρόνια	2	6,7	7,1	32,1
	10 χρόνια και άνω	19	63,3	67,9	100,0
	Total	28	93,3	100,0	
Missing System	2	6,7			
Total	30	100,0			

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Επαγγελματικός χώρος^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Πολυκατάστημα	1	3,3	3,7	3,7
	Κατάστημα	13	43,3	48,1	51,9
	Γραφείο	5	16,7	18,5	70,4
	Άλλο	8	26,7	29,6	100,0
	Total	27	90,0	100,0	
Missing System	3	10,0			
Total	30	100,0			

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Θέση επαγγελματικού χώρου στον ΚΧ^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εντός της πλατείας	2	6,7	7,4
	Περιμετρικά της πλατείας, σε δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων	12	40,0	44,4
	Σε κάθετη πάροδο	1	3,3	3,7
	Σε χώρο/πεζόδρομο ενοποιημένο με την πλατεία	9	30,0	33,3
	Σε παράλληλη πάροδο	3	10,0	11,1
Total	27	90,0	100,0	
Missing System	3	10,0		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Μέγεθος επιχείρησης ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 άτομα	12	40,0	46,2
	3-5 άτομα	3	10,0	11,5
	6-15 άτομα	3	10,0	11,5
	16-25 άτομα	1	3,3	3,8
	36+ άτομα	7	23,3	26,9
Total	26	86,7	100,0	
Missing System	4	13,3		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικού χώρου ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μίσθωση	13	43,3	56,5
	Ιδιοκτησία	9	30,0	39,1
	Άλλο	1	3,3	4,3
	Total	23	76,7	100,0
Missing System	7	23,3		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Γνωρίζετε την ημερονία έναρξης της επιχείρησης ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	20	66,7	76,9
	Όχι	6	20,0	23,1
	Total	26	86,7	100,0
Missing System	4	13,3		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Έναρξη επιχείρησης σε αυτό το χώρο ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	15	50,0	57,7
	Όχι	7	23,3	26,9
	Δε γνωρίζω	4	13,3	15,4
	Total	26	86,7	100,0
Missing System	4	13,3		
Total	30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Είδος επιχείρησης στον επαγγελματικό χώρο πριν την εγκατάσταση της παρούσας ^a				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

	Ναι	14	46,7	60,9	60,9
Valid	Όχι	9	30,0	39,1	100,0
	Total	23	76,7	100,0	
Missing	System	7	23,3		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Γνωρίζετε αν η επιχείρηση έχει αλλάξει δραστηριότητα ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Ναι	6	20,0	25,0	25,0
Valid	Όχι	18	60,0	75,0	100,0
	Total	24	80,0	100,0	
Missing	System	6	20,0		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Δικαίωση επιλογής θέσης εγκατάστασης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	1	3,3	4,2	4,2
	Λίγο	1	3,3	4,2	8,3
Valid	Μέτρια	8	26,7	33,3	41,7
	Πολύ	9	30,0	37,5	79,2
	Πάρα πολύ	5	16,7	20,8	100,0
	Total	24	80,0	100,0	
Missing	System	6	20,0		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Η ανάπλαση της πλατείας επηρέασε την πορεία της επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	5	16,7	20,8	20,8
	Λίγο	2	6,7	8,3	29,2
Valid	Μέτρια	10	33,3	41,7	70,8
	Πολύ	4	13,3	16,7	87,5
	Πάρα πολύ	3	10,0	12,5	100,0
	Total	24	80,0	100,0	
Missing	System	6	20,0		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Η οικονομική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	1	3,3	3,8	3,8
	Λίγο	1	3,3	3,8	7,7
Valid	Μέτρια	2	6,7	7,7	15,4
	Πολύ	6	20,0	23,1	38,5
	Πάρα πολύ	16	53,3	61,5	100,0
	Total	26	86,7	100,0	
Missing	System	4	13,3		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Η προσφυγική κρίση επηρέασε την πορεία της επιχείρησης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Καθόλου	2	6,7	8,0	8,0
Valid	Λίγο	2	6,7	8,0	16,0
	Μέτρια	5	16,7	20,0	36,0
	Πολύ	8	26,7	32,0	68,0

	Πάρα πολύ	8	26,7	32,0	100,0
	Total	25	83,3	100,0	
Missing	System	5	16,7		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Αξιολόγηση εξέλιξης του ΚΧ κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Βελτιώθηκε	6	20,0	23,1	23,1
	Παρέμεινε στάσιμη	13	43,3	50,0	73,1
	Επιδεινώθηκε	7	23,3	26,9	100,0
	Total	26	86,7	100,0	
Missing	System	4	13,3		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Πρώτη αντίδραση στο άκουσμα ανάπλασης του ΚΧ ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Θετική	21	70,0	84,0	84,0
	Αδιάφορη	1	3,3	4,0	88,0
	ΔΓ/ΔΑ	3	10,0	12,0	100,0
	Total	25	83,3	100,0	
Missing	System	5	16,7		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Πιθανή μεταγκατάσταση της επιχείρησης σε άλλη περιοχή ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	3	10,0	12,0	12,0
	Όχι	18	60,0	72,0	84,0
	ΔΓ/ΔΑ	4	13,3	16,0	100,0
	Total	25	83,3	100,0	
Missing	System	5	16,7		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Αίσθημα άνεσης στον ΚΧ ως χρήστης ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	2	6,7	7,7	7,7
	Λίγο	4	13,3	15,4	23,1
	Μέτρια	13	43,3	50,0	73,1
	Πολύ	4	13,3	15,4	88,5
	Πάρα πολύ	3	10,0	11,5	100,0
	Total	26	86,7	100,0	
Missing	System	4	13,3		
Total		30	100,0		

a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής ^a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	7	23,3	30,4	30,4
	Λίγο	8	26,7	34,8	65,2
	Μέτρια	5	16,7	21,7	87,0
	Πολύ	2	6,7	8,7	95,7
	Πάρα πολύ	1	3,3	4,3	100,0
	Total	23	76,7	100,0	
Missing	System	7	23,3		
Total		30	100,0		

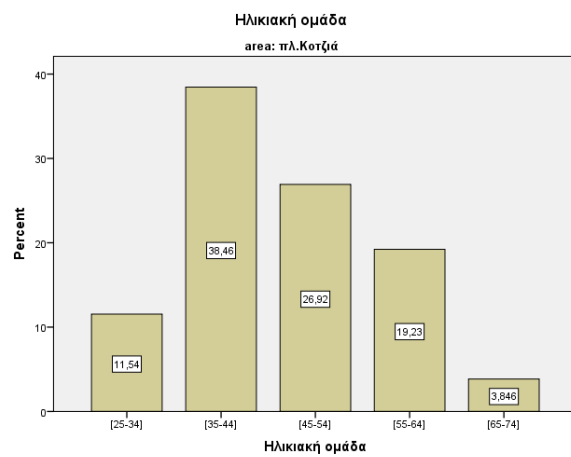
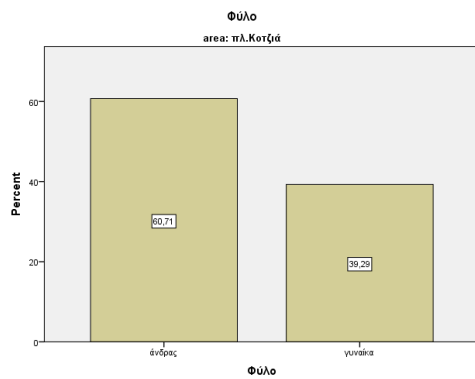
a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

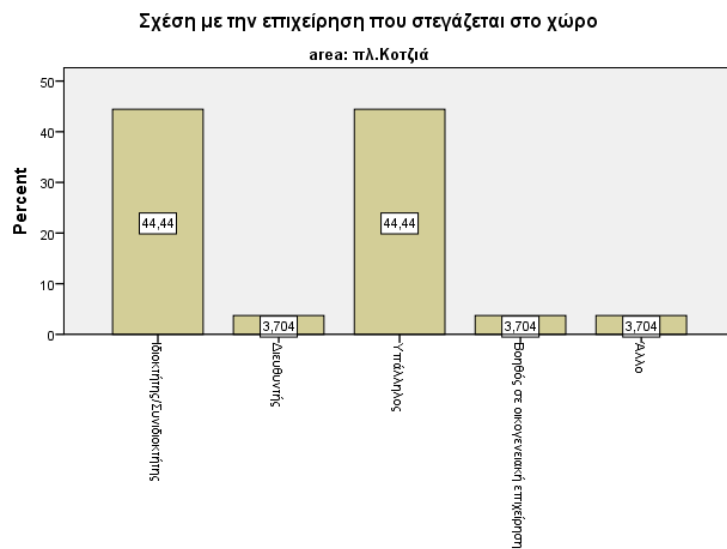
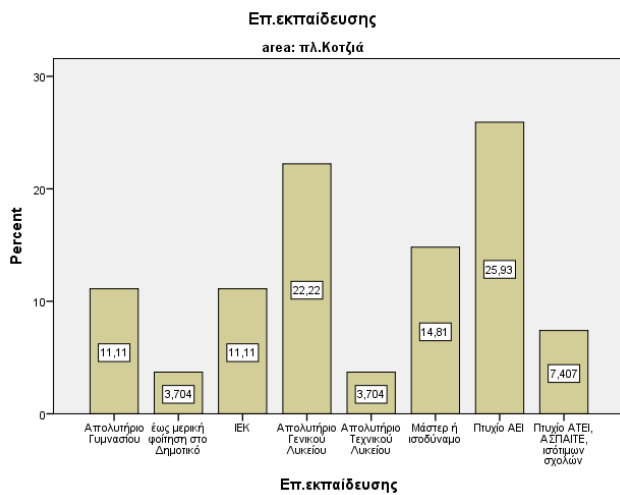
Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	4	13,3	16,7
	Λίγο	3	10,0	29,2
	Μέτρια	10	33,3	41,7
	Πολύ	6	20,0	95,8
	Πάρα πολύ	1	3,3	100,0
Total	24	80,0	100,0	
Missing System	6	20,0		
Total	30	100,0		

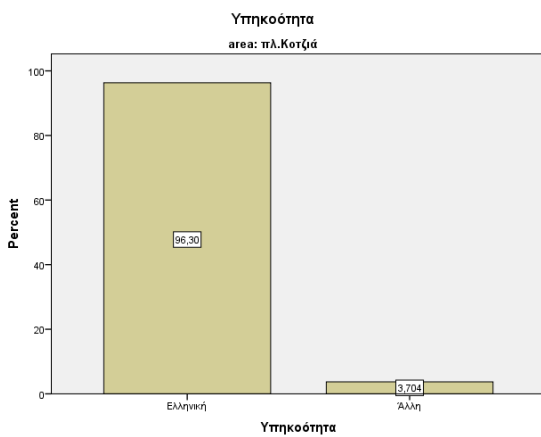
a. Περιοχή = πλ.Κοτζιά

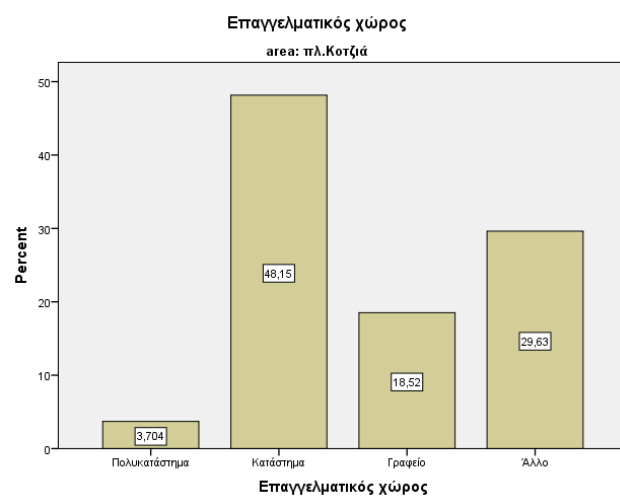
Ραβδογράμματα για την περιοχή πλ.Κοτζιά

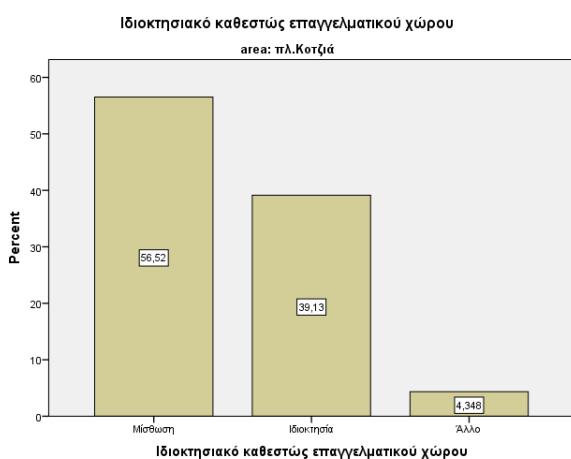
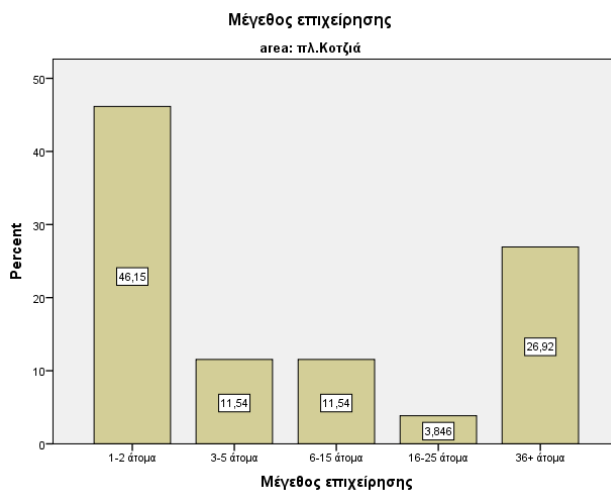
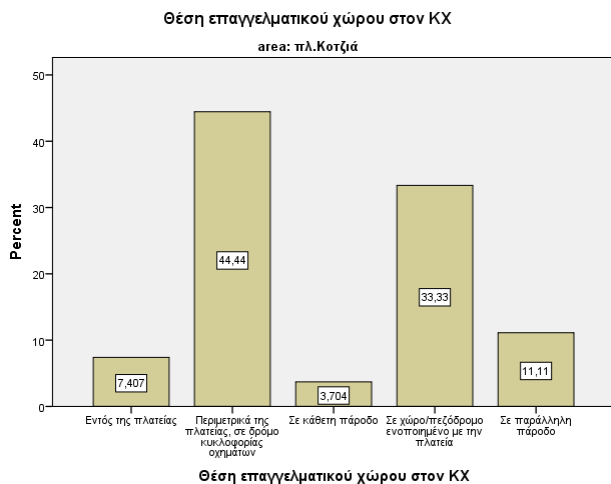

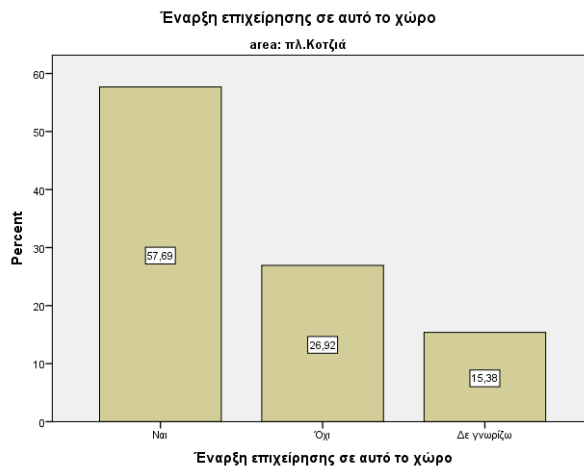
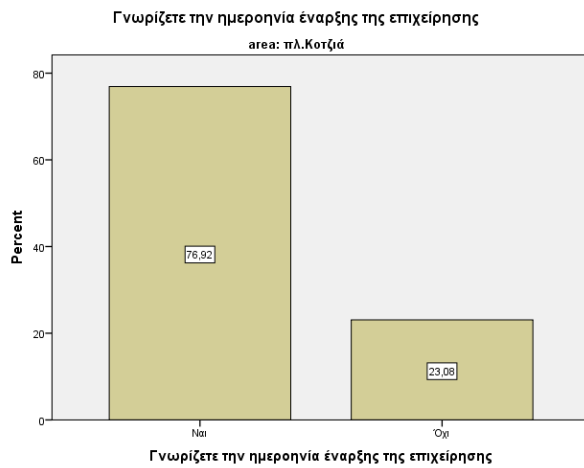

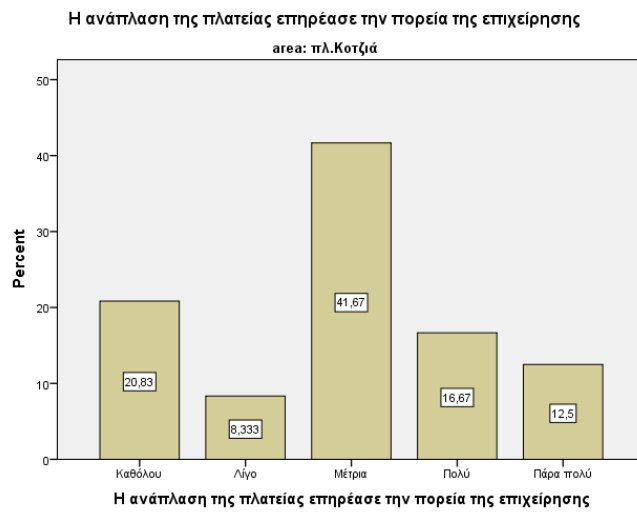
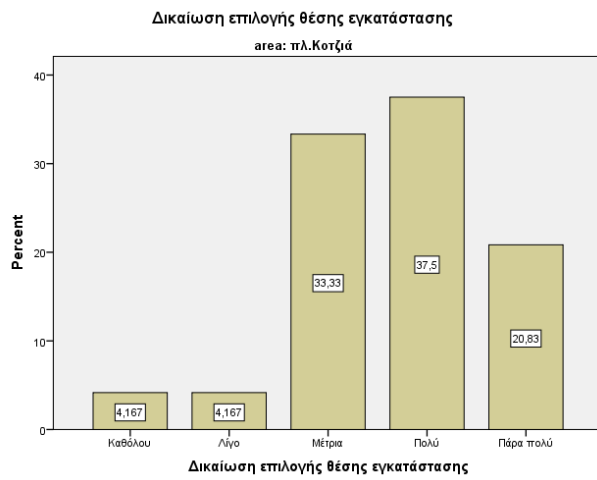
Σχέση με την επιχείρηση που στεγάζεται στο χώρο

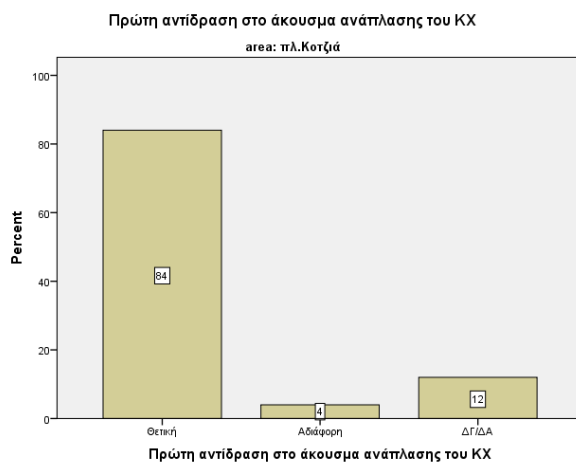
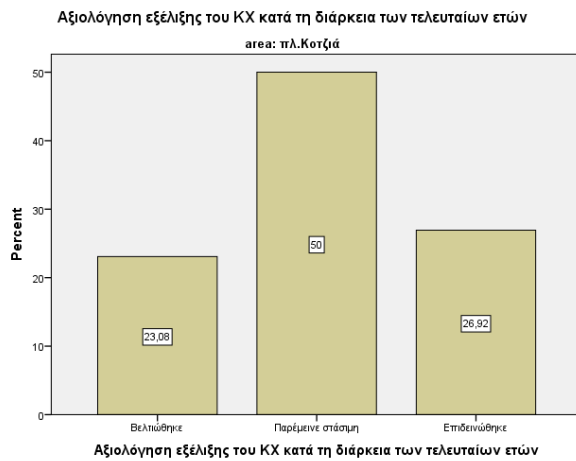
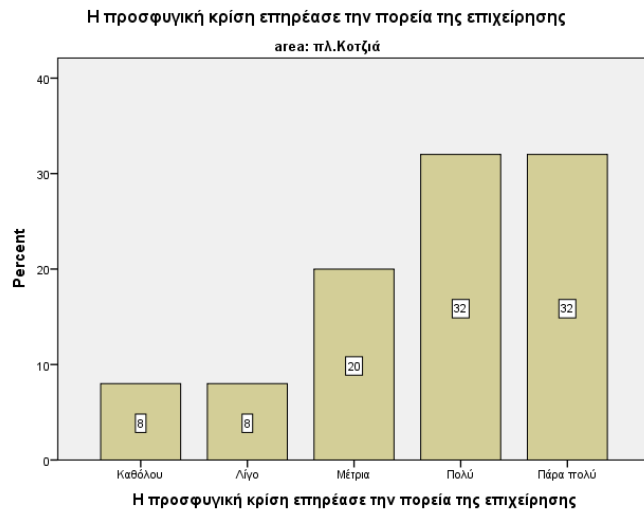

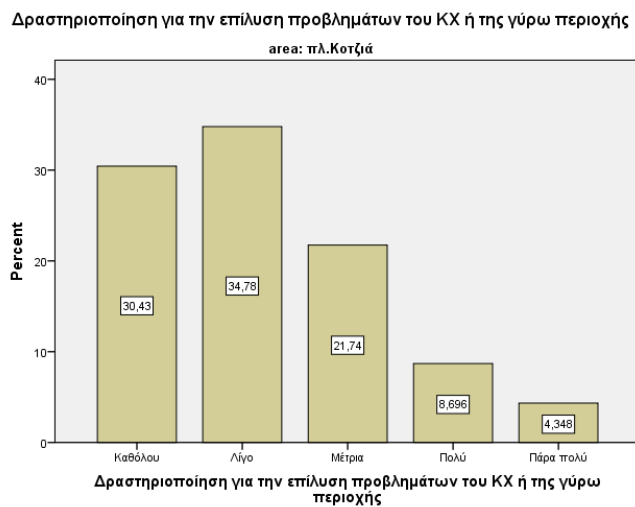
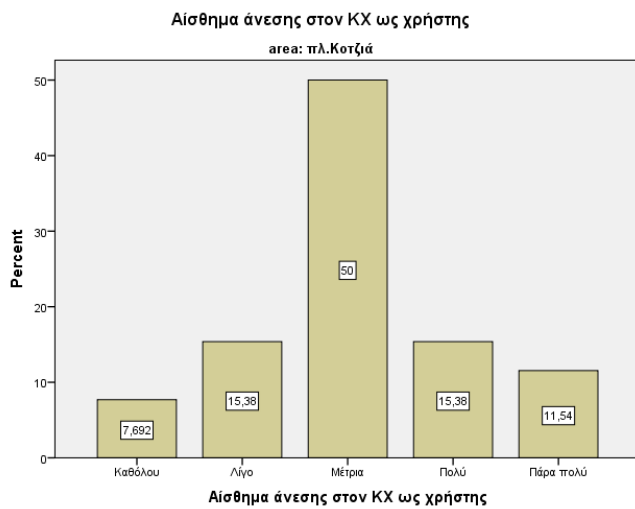
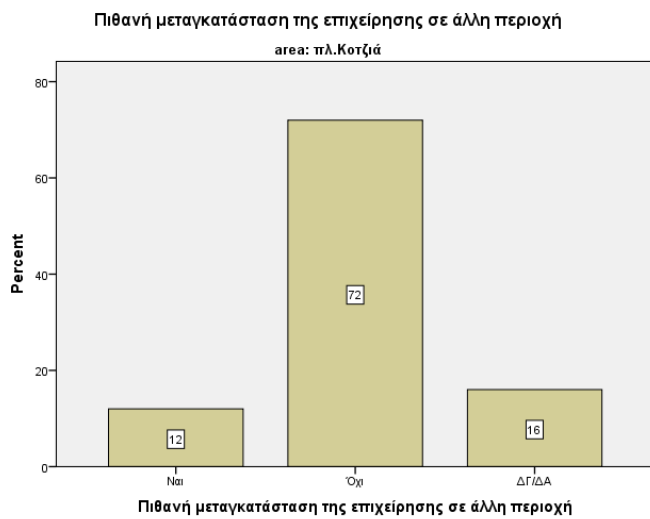

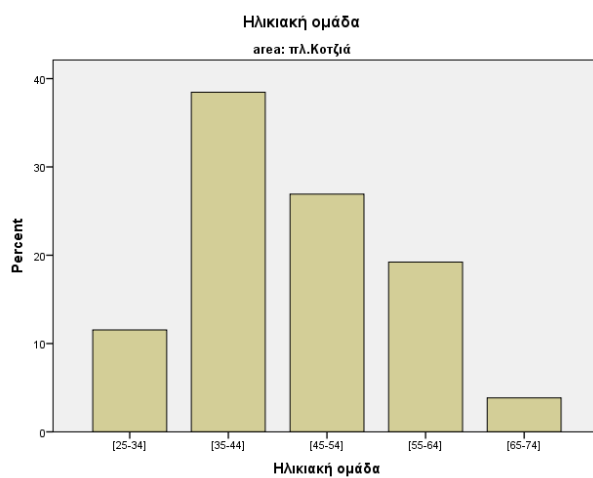
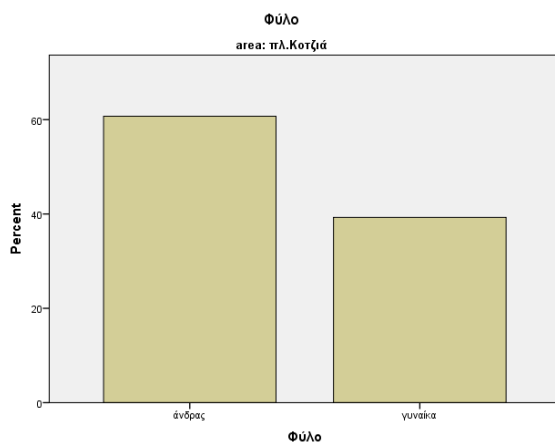
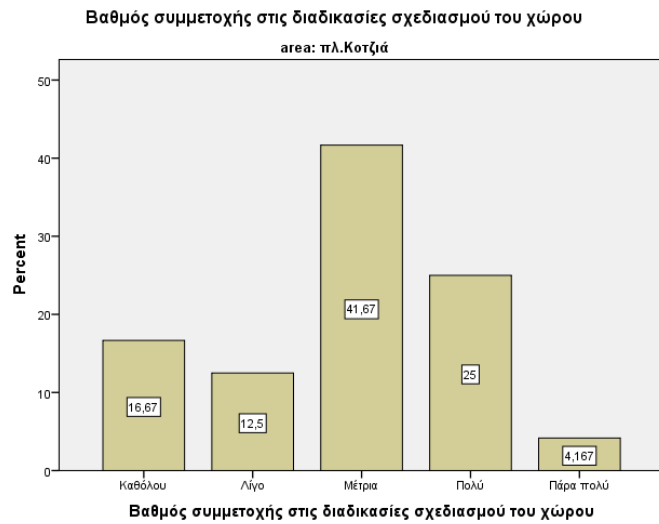

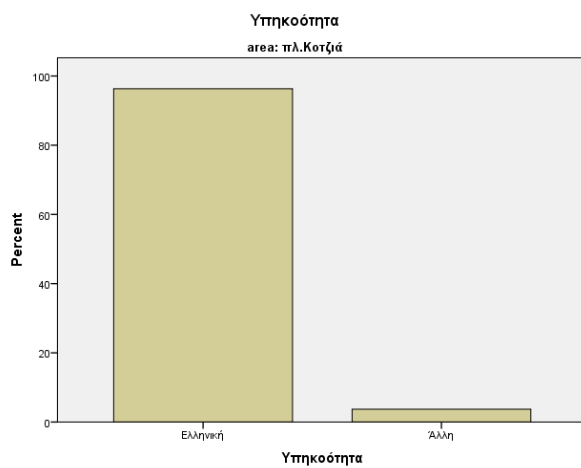
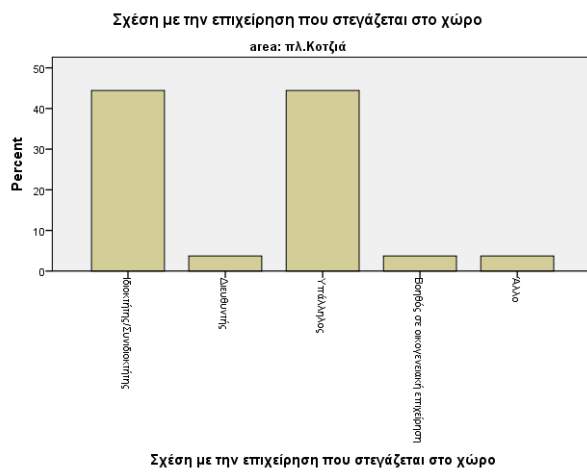
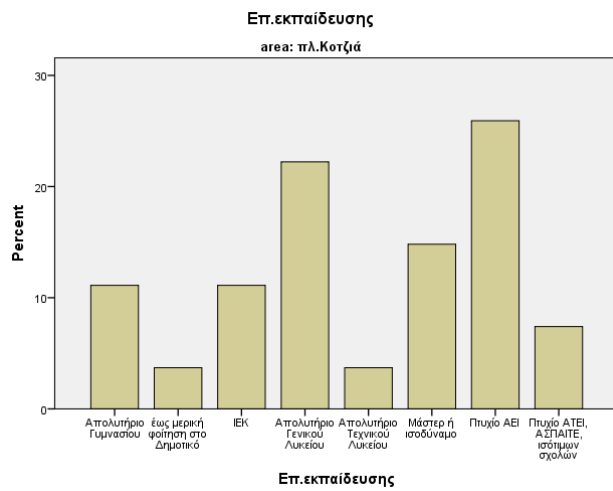

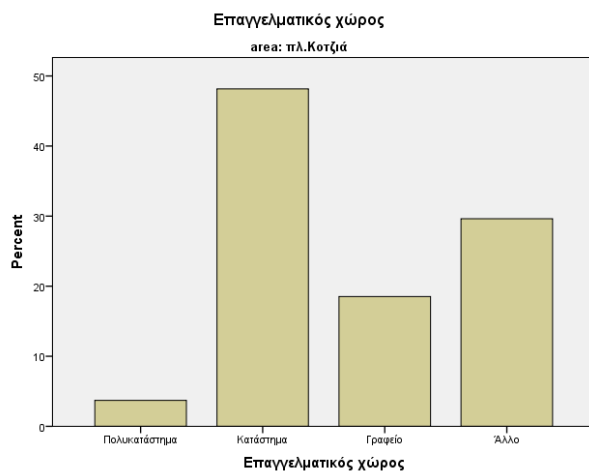
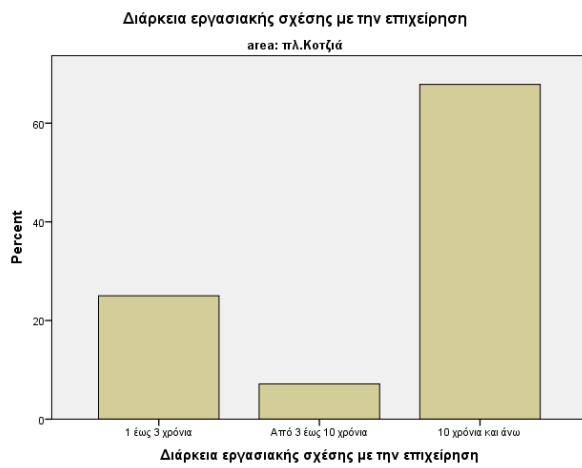
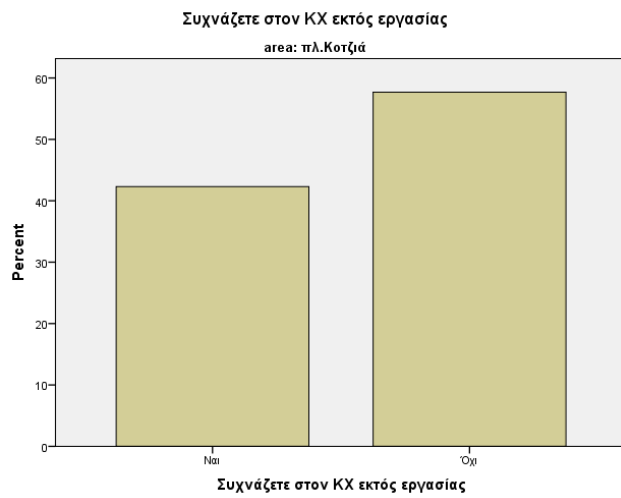

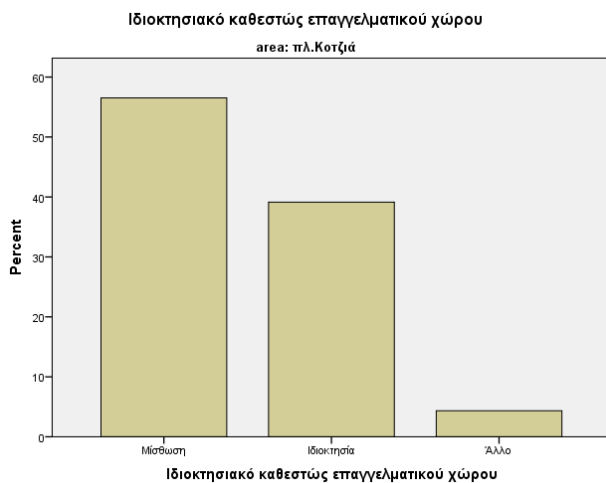
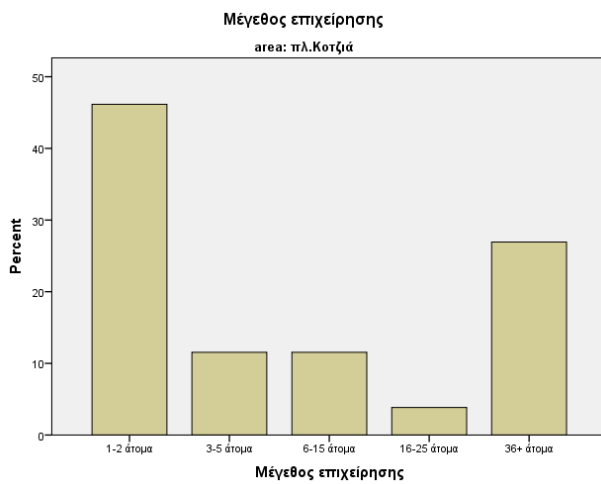
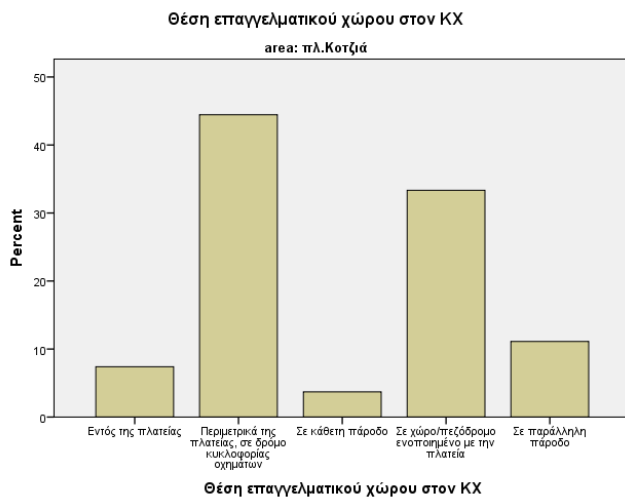

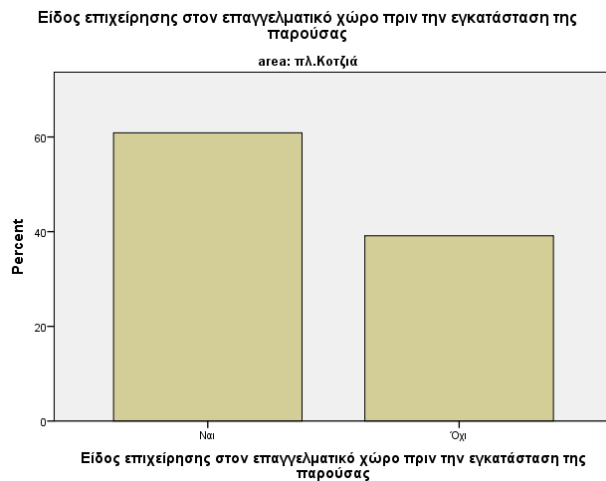
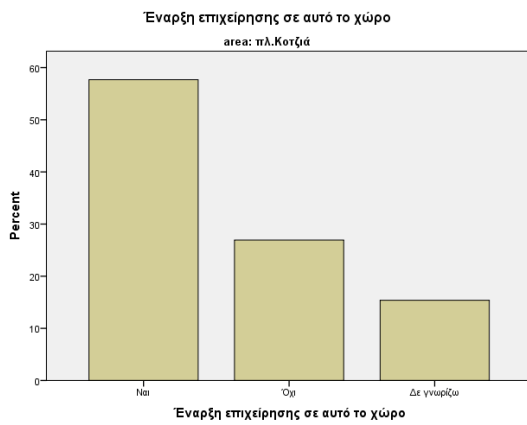
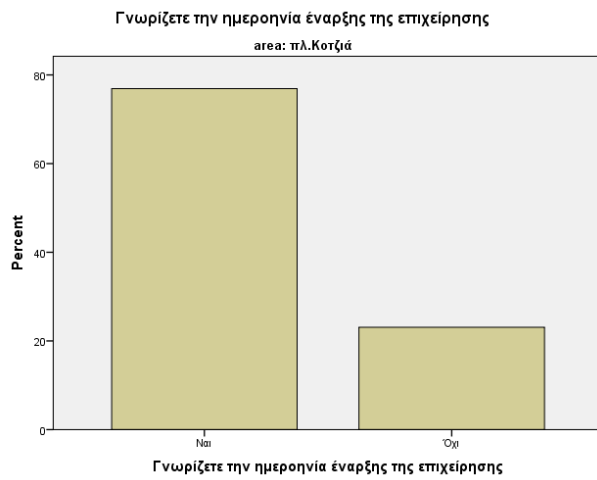

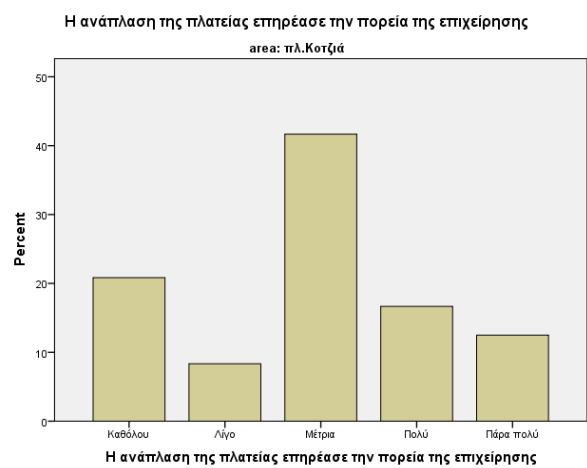
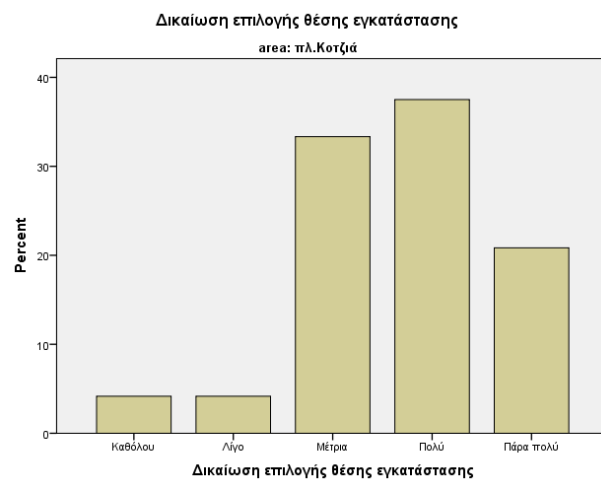

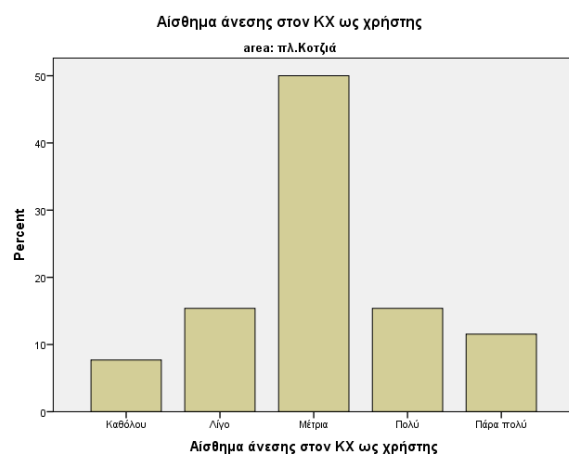
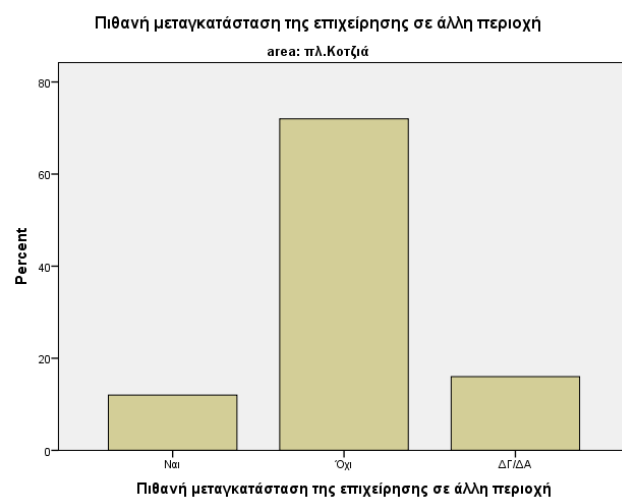
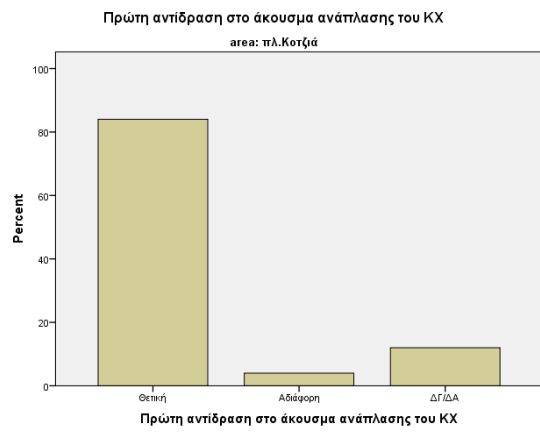

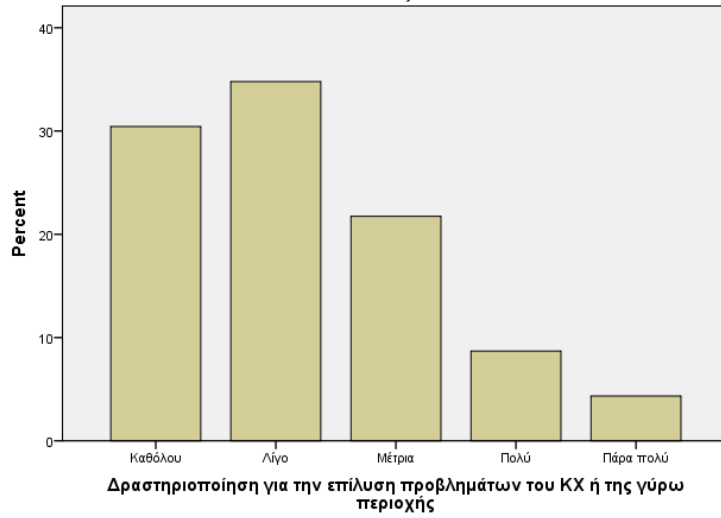

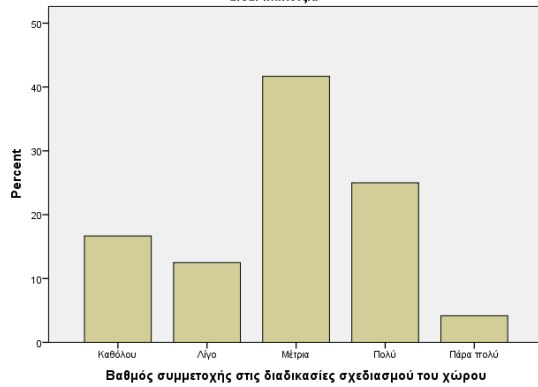
Δραστηριοποίηση για την επίλυση προβλημάτων του ΚΧ ή της γύρω περιοχής

area: πλ.Κοτζιά

Βαθμός συμμετοχής στις διαδικασίες σχεδιασμού του χώρου

area: πλ.Κοτζιά

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.1.: ΣΥΝΕΔΡΊΑ ΕΡΓΑΣΊΑΣ ΠΕ5-ΠΕ2 ΓΙΑ
ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΈΣ ΕΠΙΠΤΏΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΔΊΟ ΑΣΤΙΚΟΎ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΎ, ΕΚΚΕ, ΑΘΉΝΑ, 12/1/2016.**

Εισήγηση παρουσίασης του έργου Κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων (ΠΕ5) από την Επιστημονική Υπεύθυνή του,

Καλλισθένη Αβδελίδη

Κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων

Καλλισθένη Αβδελίδη (ΙΚΕ/ΕΚΚΕ)

Συνάντηση Εργασίας ΠΕ5, Πρόγραμμα ΕΚΚΕ-ΓΓΕΤ/ΙΚΥ/SIEMENS:

Εννοιολογικές ενότητες,

Πεδία έρευνας,

Θεματικά περιεχόμενα του ΠΕ5 σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό και τις επιμέρους συζητήσεις και προτάσεις των μελών της ερευνητικής ομάδας

ΕΚΚΕ, Αθήνα 12/1/2016

1

1 Εννοιολογικές ενότητες και πεδία έρευνας

- Αστικός Σχεδιασμός
- Βιώσιμη Ανάπτυξη των πόλεων
- Αναπλάσεις και κοινωνικές επιπτώσεις
- Περίπτωση μελέτης: οι παρεμβάσεις στον χώρο της Αθήνας

2

ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: σημαίνοντα σημεία για το έργο

- Αστικά φαινόμενα: => ανάγκη προσέγγισης της πραγματικότητας
- Επιστημονικές-τεχνικές μέθοδοι και εργαλεία: => μέσα για την ανάλυση της πραγματικότητας
- Διαδικασίες σχεδιασμού και σύνδεση με την έρευνα και τα αποτελέσματά της: => ρυθμίσεις για την επεξεργασία και για την εφαρμογή διεπιστημονικών μεθοδολογιών και εργαλείων
- Αλλαγές που επιφέρουν για την πόλη και την αστική κοινωνία οι αστικές αναπλάσεις: => θεώρηση των κοινωνικών και χωρικών επιπτώσεων

3

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ: σημαίνοντα σημεία για το έργο

- Πεδία έρευνας σχετικά με τα ζητήματα βιώσιμης ανάπτυξης και πόλη:
>τεχνολογικές εφαρμογές, ενέργεια, υλικά, >αστική μορφολογία, >αστική μεγέθυνση, >διαδικασίες κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης, >εμπορικές ανταλλαγές, >σχέση ανθρώπου-φύσης
- Γενικό πλαίσιο και οπτική: ο κύριος άξονας των ρυθμίσεων είναι >χωρικός και πολεοδομικός, >κοινωνικο-πολιτισμικός, >οικονομικός όπως ενεργειακός κτλ, >πολιτικός, >οικολογικός εν γένει ...
- Μοντέλα πολεοδομίας / αστικού σχεδιασμού: >ιστορική πόλη, >παγκόσμια πόλη, >πολυπολιτισμική πόλη, >πόλη του μέλλοντος και της τεχνολογίας, >κυβερνώμενη πόλη, >συμπαγής πόλη, >πράσινη πόλη,...

4

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ (1)

- Για τη θεώρηση και την εκτίμηση των κοινωνικών επιπτώσεων του αστικού σχεδιασμού:
δύο επίπεδα ανάγνωσης, αναφορικά με:
 - τις **θεσμοθετημένες ρυθμίσεις** => ιδέες και δημόσιος διάλογος, νομοθετήματα και πρακτικές υλοποιούν ένα σύνολο πολιτικών προτάσεων αλλά και ένα πλαίσιο πολιτιστικό και τεχνικό
 - τις πραγματοποιημένες και τις προγραμματισμένες **χωρικές αναπλάσεις** => οι χωρικές μεταμορφώσεις που οι ρυθμίσεις αυτές επιφέρουν στον πολεοδομικό χώρο της πόλης ή τμημάτων αυτής και => οι κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές που η εφαρμογή των ρυθμίσεων και η υλοποίηση στο χώρο των σχεδίων αστικού σχεδιασμού επιφέρουν στον τρόπο ζωής των κατοίκων, των εργαζομένων αλλά και των επισκεπτών της πόλης, στην ποιότητα της καθημερινής σύγχρονης ζωής, στην κοινωνική ενσωμάτωση και κινητικότητα, στην αστική ανάπτυξη
- Οι μέθοδοι διερεύνησης των κοινωνικών επιπτώσεων του αστικού σχεδιασμού,
Περιγραφικά και στατιστικά στοιχεία, Επιτόπια έρευνα με παρατήρηση και ερωτηματολόγια, Ποιοτική μελέτη με ημιδομημένες συνεντεύξεις, Μετα-ανάλυση
- Εργαλεία: δείκτες περιγραφής, προσωμίωσης, ανάλυσης και διαπίστωσης

5

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΝ (2)

□ Δείκτες:

Issue:
Attractiveness of the site in terms of local development

Measurement:
- Share of surrounding area's inhabitants whose reason of settlement there is the open space

Reason of settlement in the area
3 Agios Dimitrios Pedestrian Street
6 Karaoli-Dimitriou Street

	Site 3	Site 6
Social-economic reasons	%	%
native, family place	11	15
pre-existing land	13	6
purchase of house	14	-
marriage	12	12
proximity to relatives/friends	5	3
proximity to work place	7	15
rent a house: randomly	14	9
rent a house: cheaper area	-	3
other: population exchange	-	25
Physical-environment reasons		
general preference to the area	-	3
quiet area	8	9
nice area	6	-
open area	4	-
proximity to the sea	1	-
easy parking	1	-
proximity to the Case Open Space	4	-

Issue:
Reach of the site in terms of local use

Measurement:
- Share of users with current residence in the site's surrounding area

	Local inhabitants %	Non local inhabitants %
Predominant local impact		
1 Karaiskaki square	71	29
4 Makedonomahon square	52	48
5 Kritis square	71	29
8 Jardin de Pérolles	71	29
9 Petazzi square	86	14
10 IV Novembre square	68	32
14 Peace Garden	75	26
15 Barker's Pool	82	18
16 Florentiner Platz	60	40
Predominant supra-local impact		
2 Sea Shore	38	62
7 Place de la Gare	48	52
12 All Saints passage	37	63
13 Silver street	24	76
17 Bahnhofplatz	44	56

Source: Avdelidi, K. (2004). Social Considerations at the Design of Open Spaces. pp.43, 44, in Nicolopoulou M. ed. *Designing Open Spaces in the Urban Environment: a Bioclimatic Approach*, CRES, <http://alpha.cres.rurosi>.

6

Μελέτη Περίπτωσης: ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (1)

□ Αναφερόμαστε στις επεμβάσεις στην πόλη της Αθήνας σήμερα, δηλαδή σε:

- > Ολοκληρωμένα έργα αναπλάσεων
- > Εν εξελίξει έργα αναπλάσεων
- > Σημαντικές μελέτες ή προγραμματισμένες επεμβάσεις που απασχολούν την κοινή γνώμη
- > Προγράμματα έργων και προγράμματα δραστηριοτήτων που αφορούν χωρικές επεμβάσεις μόνιμες ή εφήμερες

□ Οι επεμβάσεις αφορούν κατά κύριο λόγο:

- > Τον κοινόχρηστο ανοιχτό χώρο της πόλης

>Streets and roads for circulation both of people and cars or rail vehicles
>Pedestrian Streets used only by pedestrians
>Squares
>Front places of monuments or other buildings as rail stations, theaters etc
>Bordering places of streets, railways, rivers, lakes, sea
>Different open areas such as residual, free or green small places, pavements etc
>Green spaces: parks, gardens, groves, and coppices within city
>Open areas for recreation: sport areas, playgrounds, thematic parks, etc

- > Τα κτήρια της πόλης

Ιδιωτικά ή δημόσια κτήρια διάφορων χρήσεων

κατοικίες, γραφεία, πολιτιστικά κέντρα, χώροι ψυχαγωγίας, βιομηχανικά ή εμπορικά κτήρια, κτλ

Τα έργα που ονομάζονται αστικές αναπλάσεις, αναβαθμίσεις περιοχών, αστικές αναζωογονήσεις κτλ

>> που αφορούν μικτές επεμβάσεις στο χώρο της πόλης με:

- > αξιοποίηση ή κατασκευή κτηρίων
- > αναδιαμορφώσεις κοινόχρηστου ανοιχτού χώρου
- > επανάκτηση αστικού χώρου και επανταρροδορισμός χρήσεων

- > Τμήματα της πόλης που περιλαμβάνουν ανοιχτό χώρο και κτηριακό απόθεμα

Source: Avdelidi, K. (not published). *Social View in Designing Urban Open Spaces*.

7

Μελέτη Περίπτωσης: ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (2)

- Η καταγραφή μας έως σήμερα αφορά επεμβάσεις που άπτονται της γενικής κατηγορίας «αστικές αναπλάσεις»:
 - Πηγές: Δήμος Αθήνας, Περιφέρεια Αττικής, δημοσιεύματα διαδικτύου
 - Κατηγορίες:
 - Μικτές αναπλάσεις => «Ανασυγκρότηση και βελτίωση περιοχών της πόλης» Κεφ. Β του Ν.2508/97, με παρεμβάσεις τόσο στο δημόσιο όσο και στο ιδιωτικό δομημένο και αδόμητο χώρο: ~15 περιοχές ή οικοδομικό τετράγωνο
 - Κτήρια: αξιοποίηση μεμονωμένων κτηρίων, προγράμματα αναβάθμισης των κτηρίων της πόλης όπως Εξοικονόμηση Κατ'οίκον (...), Πρόσοψη (5643 κτήρια μεταξύ 2003-2010): **5641**
 - Ανοιχτοί χώροι: Αγορά, Άλσος, Αρχαιολογικοί χώροι, Δρόμοι (οδοί, λεωφόροι, πεζόδρομοι), Ελεύθεροι χώροι εν γένει, Παιδικές χαρές, Πλατείες, Πράσινοι χώροι (κήποι, πάρκα κτλ) => «Διαμορφώσεις στον ελεύθερο δημόσιο (κοινόχρηστο) χώρο» Κεφ. Β του Ν. 2508/97: ~ 70 χώροι ή συμπλέγματα χώρων
 - Παράκτιες και Παρόχθιες ζώνες: ~ 8 έργα (?)
 - Λόφοι: ~ 2
 - Όροι: ~ 2
 - Ρέματα: ~ 2
 - Λίμνες: ~ 1
 - Δραστηριότητες:
- ➔προσανατολισμός της δικής μας επιτόπιας έρευνας στους κοινόχρηστους ανοιχτούς χώρους εντός του ιστού της πόλης:

8

2 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΠΟΙΚΙΛΙΑ

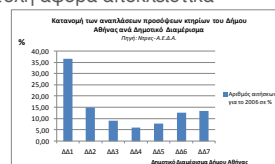
- Καταγραφές σχετικά με: τις επεμβάσεις στην Αθήνα, ενδιαφέροντα παραδείγματα του εξωτερικού, μελέτες σχετικά με επιλεγμένα παραδείγματα επεμβάσεων που να έχουν δεδομένα για μετα-ανάλυση
- Εμπειρικές έρευνες: επιτόπια παρατήρησης, ποιοτικής μελέτης με συνεντεύξεις, απόψεις επιστημονικού και πολιτικού περιεχομένου
- Μεταβλητές, δείκτες και εργαλεία για την ανάγνωση αστικών φαινομένων και για την ανάλυση των αποτελεσμάτων και των κοινωνικών επιπτώσεων (impact) των επεμβάσεων

9

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ (ΔΗΜΟΣΙΕΣ/ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ) ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ:

παραδείγματα προγραμμάτων έργων και προγράμματα δραστηριοτήτων που αφορούν χωρικές επεμβάσεις μόνιμες ή εφήμερες

- Ανακοίνωση 27-01-2011: Σας ενημερώνουμε ότι το Πρόγραμμα "ΠΡΟΣΟΨΗ" αναστέλλει προσωρινά τη λειτουργία του στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Η αναστολή αφορά αποκλειστικά την κατάθεση νέων αιτήσεων ένταξης στο Πρόγραμμα.

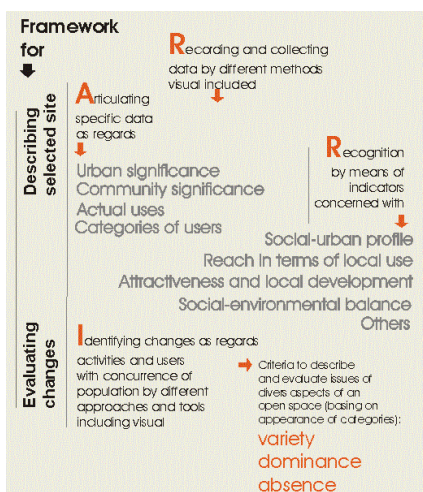

- Παραδείγματα **ΦΒ**: διοργανώσεις δραστηριοτήτων στην κλίμακα της πόλης:
 - Ετήσιες διοργανώσεις: Φεστιβάλ, γιορτές, αθλητικοί αγώνες όπως Fast Forward Festival, Μαραθώνιος Δρόμος
 - Σημειακές εφήμερες παρεμβάσεις (καλλιτεχνικές) όπως Ίχνη Εμπορίου, Μπιενάλε-Ομόνοια-Dokumenta
 - (Ημιμόνιμες) παρεμβάσεις όπως ζωγραφική σε τυφλές προσόψεις ή δράσεις καλωπιασμού προερχόμενες από την κοινωνία των πολιτών όπως Ατενίστας
- ➔ συζήτηση για τα κριτήρια επιλογής μιας εφήμερης/προσωρινής «ανάπλασης-επανάχρησης»:
 - ✓ Το έκτακτο ή το καθημερινό
 - ✓ Άπτεται διαδικασιών αστικού/ολοκληρωμένου σχεδιασμού
 - ✓ Επιφέρει μια σκεπτόμενη από την άποψη των χωρικών και κοινωνικών μοντέλων σχεδιασμού επιδιωκόμενες αλλαγές στις χρήσεις και τη κοινωνική λειτουργία, στη μορφολογία, στην αισθητική ...

12

SCHEME OF A METHODOLOGY - relevant to the empirical results of several research projects (2.2.)

- Experimentation and shaping of a survey-based methodology is one of the aims of the aforementioned research project.

Source: Avdelidi, K. (2004). Social Considerations at the Design of Open Spaces. P.42, in Nicolopoulou M. ed. *Designing Open Spaces in the Urban Environment: a Bioclimatic Approach*, CRES, <http://alpha.cres.ruros/>.

13

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ

Πίνακας 2: ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΑΚΕΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

α/α ΜΗΝΑ	ΠΑΚΕΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5																													
	ΜΑΡΤΟΣ						ΑΠΡΙΛΙΟΣ						ΜΑΪΟΣ						ΙΟΥΝΙΟΣ						ΙΟΥΛΙΟΣ					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24						
	ΑΠΡ	ΜΑΡ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠΤ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠΤ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ						
5.1	ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ/ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ/ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ																													
	ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ/ΘΕΜΑΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΠΑ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ/ ΧΩΡΙΚΗ 1																													
	Προετοιμασία Έρευνας/																													
5.2	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟΦΕΩΝ																													
	Έρευνα δευτερογενών δεδομένων																													
	Εισαγωγή στοιχείων /Έλεγχος 1																													
	Καταγραφή απόψεων ή /και συνεντεύξεις Α																													
	Καταγραφή απόψεων ή /και συνεντεύξεις Β																													
	Εισαγωγή στοιχείων /Έλεγχος 2																													
	Κατάρτιση δεικτών																													
5.3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ +ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ Επιμέρους Αναλύσεις																													
	Αποτίμηση βάσει δεικτών																													
	Ερευνητικά αποτελέσματα, Στάδια Σύνθεσης																													
	Προτάσεις																													
	Παραδοτέα των επιμέρους εργασιών του ΠΕ5																													
	Παραδοτέα προς ΓΓΕΤ																													
	ΠΕ2 ομάδα ΓΕΩΡΓΑΡΑΚΗΣ																													
	Ημερίδα / Σεμινάρια																													
	Δημοσιεύσεις (πιθανός χρόνος)																													

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.2.: ΗΜΕΡΪΔΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΈΣ ΔΙΑΣΤΆΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΪΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΈΣ: ΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΝΈΡΓΕΙΑ, ΤΙΣ ΠΌΛΕΙΣ, ΤΟ ΔΙΑΔΪΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΪΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΆΔΑ», ΕΚΔΔΑ- ΕΚΚΕ, ΑΘΪΝΑ, 6/4/2017.

Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ. Συντονισμός Καλλισθένη Αβδελίδη (ΕΚΚΕ), Ευγενία Λόκανα (ΙΝ.ΕΠ).

«Άνοιγμα συνεδρίας»,

Καλλισθένη Αβδελίδη

Κυρία Υπουργέ,
Κυρία Γενική Γραμματέα,
Κυρία Πρόεδρε του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης,
Κύριε Πρόεδρε του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών,
Κυρίες και Κύριοι σύνεδροι, Αγαπητοί συνάδελφοι,
Σας καλωσορίζω στη δεύτερη ενότητα της ημερίδας.

Σας ευχαριστώ για την παρουσία σας εδώ, δείχνει το ενδιαφέρον σας για το πεδίο του αστικού σχεδιασμού το οποίο αποτελεί το αντικείμενο των παρουσιάσεων αυτής της δεύτερης ενότητας. Πριν εισέρθουμε στα θέματα του πεδίου του αστικού σχεδιασμού θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, την Πρόεδρό του Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κυρία Ιφιγένεια Καμτσιδου και την επιτελική της ομάδα για την φιλοξενία και την άμεμπτη οργάνωση της ημερίδας, τον Πρόεδρο του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, καθηγητή κύριο Νίκο Δεμερτζή, ο οποίος είναι ο επιστημονικός υπεύθυνος του όλου ερευνητικού προγράμματος που παρουσιάζεται στη σημερινή ημερίδα, τον οποίο ευχαριστώ και προσωπικά για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αναθέτωντάς μου το πακέτο εργασιών σχετικά με τον αστικό σχεδιασμό και τις κοινωνικές επιπτώσεις του. Ευχαριστώ επίσης τον συνυπεύθυνο του προγράμματος, τον ερευνητή κύριο Νίκο Γεωργαράκη, άλλωστε πρώην Πρόεδρο του ΕΚΔΔΑ, για την αποτελεσματική μέριμνά του για τη διαμόρφωση και παρακολούθηση των επιμέρους προτάσεων και των ομάδων έργου, ευχαριστώ και την ομάδα του για τις ενδιαφέρουσες εργασίες τους με τις οποίες οι εργασίες μας είναι συμπληρωματικές. Ευχαριστώ ολόκληρη την συντονιστική ομάδα του προγράμματος. Είναι πολλοί. Και βέβαια δεν θα μπορούσα να παραλείψω τους συνεργάτες μου, ερευνητές και συνεργάτες ερευνητές του ΕΚΚΕ, την Αθηνά Βιτοπούλου, την Φιλύρα Βλαστού, την Γεωργία Γεμενετζή, τον Κώστα Γκόρτσο, την Λίνα Μάσσου, και τον Κώστα Σακελλαρόπουλο, τους οποίους ευχαριστώ ιδιαίτερα για την συμπίεση στην ολοκλήρωση όλων των ερευνητικών εργασιών του έργου που ανέλαβα ως επιστημονική υπεύθυνη και εκπονήσαμε μαζί. Θα ήθελα τέλος να ευχαριστήσω την κυρία Μιράντα Δανδουλάκη η οποία θα σχολιάσει αυτά που θα ακουστούν και την κυρία Ευγενία Λόκανα η οποία θα συντονίσει μαζί με εμένα την δεύτερη αυτή συνεδρία.

Εισερχόμενοι λοιπόν στο θεματικό πεδίο του αστικού σχεδιασμού, θέλω να πω πολύ σύντομα 2-3 απλά πράγματα :

Μια επέμβαση στο χώρο της πόλης προκύπτει από την εφαρμογή διαδικασιών σχεδιασμού οι οποίες προβλέπονται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αλλά επίσης μπορεί να προκύψει από πρακτικές που το παρακάμπτουν ή το στρεβλώνουν. Η αστική πολιτική είναι ένα πεδίο και πλαίσιο για την εκπόνηση προγραμμάτων αστικών επεμβάσεων σε συγκεκριμένα σημεία ή τμήματα της πόλης ή περιοχές με διαφορετικές χρήσεις γης, διαφορετικών μεγεθών/κλιμάκων

όπως και προγράμματα που διατρέχουν οριζόντια τον ιστό της πόλης πχ συστηματική αναβάθμιση του κτιριακού της αποθέματος. Στο πλαίσιο της αστικής πολιτικής εκπονούνται προγράμματα αστικών επεμβάσεων ενώ επεξεργάζονται μέτρα και ρυθμίσεις που βελτιώνουν το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο με στόχο την καλύτερη λειτουργία της πόλης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, των εργαζομένων αλλά και των επισκεπτών της. Στη διαδικασία λοιπόν του μετασχηματισμού ήδη υπαρχόντων χώρων ή τμημάτων της πόλης όπως και στον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό μελλοντικών, η εκπλήρωση της σχεδιαστικής πρότασης και των αρχικών προθέσεων, θα πρέπει να αποτιμηθεί συλλογικά. Για να επιτευχθούν οι συνθήκες της αποτίμησης αυτής, θα πρέπει να ελέγχονται, μέσα στο χρόνο, οι συσχετισμοί των κοινωνικών στόχων με τα σημερινά(τωρινά κάθε φορά) προβλήματα των χώρων επέμβασης και τα επίπεδα αποδοχής από τους κατοίκους της γύρω περιοχής, από τους κατοίκους της πόλης όπως και από τους χρήστες των συγκεκριμένων χώρων πριν και μετά την αλλαγή του.

Στο πλαίσιο του έργου *Κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων* εξετάστηκαν οι διαφορετικές διαστάσεις και τα διαφορετικά επίπεδα που επιτρέπουν την προσέγγιση και τη διαπίστωση των κοινωνικών επιπτώσεων οι οποίες συνδέονται με τις αλλαγές του πολεοδομικού χώρου. Πρόκειται για μία σειρά εργασιών που βασίστηκαν σε μεθοδολογικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις και επιμέρους εμπειρικές έρευνες με στόχο την επεξεργασία εργαλείων. Την σειρά αυτή των εργασιών θα παρουσιάσουν οι πρώτες δύο εισηγήτριες Δρ Γεωργία Γεμενετζή και Δρ Αθηνά Βιτοπούλου. Στο υπόεργο *Αποτίμηση και σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών στον τομέα του αστικού σχεδιασμού* εξετάστηκαν οι υφιστάμενες πολιτικές και στρατηγικές σχετικά με τις αστικές αναπλάσεις, αναλύθηκε η δημόσια πολιτική στον τομέα αυτό και διεξάχθηκε καταγραφή και μελέτη καλών πρακτικών στον τομέα της πολιτικής αναπλάσεων. Βάσει αυτών εκπονήθηκαν προτάσεις και κατευθύνσεις πολιτικής. Πρόκειται για μια εκτεταμένη μελετητική εργασία που θα παρουσιάσει η Δρ Νατάσα Γασοπούλου.

Εισήγηση: “Κοινωνική Θεώρηση των Επεμβάσεων Αστικού Σχεδιασμού: Ευρήματα Εμπειρικής Διερεύνησης”,

Γεωργία Γεμενετζή

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ:
ΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ, ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

**Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων
αστικού σχεδιασμού:
ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης**

Επιστ. Υπεύθυνη: Καλλισθένη Αβδελίδη, ερευνήτρια ΕΚΚΕ
εισήγηση: Γεωργία Γεμενετζή, Δρ Αρχιτέκτων Μηχανικός-Πολεοδόμος

Αθήνα, 06/04/2017

Κοινωνικές επιπτώσεις του αστικού σχεδιασμού και του σχεδιασμού βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων

Ερευνητική Ομάδα

- ▶ **Καλλισθένη Αβδελίδη**, Επιστημονική Υπεύθυνη του έργου, αρχιτέκτων D.P.L.G., πολεοδόμος –χωροτάκτης
- ▶ **Αθηνά Βιτοπούλου**, Δρ αρχιτέκτων-πολεοδόμος
- ▶ **Φιλύρα Βλαστού-Δημοπούλου**, κοινωνική/περιβαλλοντική ψυχολόγος
- ▶ **Γεωργία Γεμενετζή**, Δρ αρχιτέκτων-πολεοδόμος
- ▶ **Κώστας Γκόρτσος**, αρχιτέκτων-πολεοδόμος
- ▶ **Ευθαλία Μάσσου**, Δρ μαθηματικός εφαρμογών
- ▶ **Κώστας Σακελλαρόπουλος**, οικονομολόγος -πολεοδόμος

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

Εμπειρική διερεύνηση για την κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού

1. **Κοινωνικο-δημογραφική ταυτοποίηση** των περιοχών ένταξης των αστικών και πολεοδομικών επεμβάσεων
2. Οι **χρήσεις γης** ως εργαλείο διερεύνησης της επίδρασης του αστικού σχεδιασμού στην αστική ανάπτυξη
3. Ο **εμπορικός χαρακτήρας** τεσσάρων κεντρικών πλατειών της Αθήνας μετά τις αστικές αναπλάσεις
4. **Αναγκαιότητα, αποδοχή και προοπτικές των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού**: αντιλήψεις και εμπειρίες των φορέων και των δημιουργών
5. **Ποιοτική κοινωνιολογική έρευνα** για τη διερεύνηση των κοινωνικών, οικονομικών και χωρικών επιπτώσεων στην περίπτωση των επεμβάσεων αστικής ανάπλασης στις τέσσερις πλατείες της κεντρικής περιοχής της Αθήνας
6. **Μετα-ανάλυση μελετών και ερευνών** για την αστική ανάπτυξη και ανάπλαση

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

Επιλεγμένες περιοχές αστικών επεμβάσεων (Εμπειρικό πεδίο έρευνας)

- ▶ **Περιοχή Μελέτης Α:** τέσσερις πλατείες της κεντρικής περιοχής της Αθήνας (Ομόνοιας, Κοτζιά, Βαρβακείου Αγοράς, Μοναστηρακίου)
- ▶ **Περιοχή Μελέτης Β:** Νέο Μουσείο Ακρόπολης - πεζόδρομος Δ. Αρεοπαγίτου - Στρατηγού Μακρυγιάννη
- ▶ **Περιοχή Μελέτης Γ:** Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)
- ▶ **Περιοχή Μελέτης Δ:** περιλαμβάνει τον επιμήκη χώρο πρασίνου, όμορο προς τη σιδηροδρομική γραμμή ΗΣΑΠ, πάρκο οδού Θεσσαλονίκης Δ. Μοσχάτου
- ▶ **Περιοχή Μελέτης Ε:** περιλαμβάνει μια σειρά από κοινόχρηστους χώρους διάσπαρτους εντός του αστικού ιστού στην περιοχή του Αγ. Ελευθερίου-Εργατικών Κατοικιών

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

1 Κοινωνικό-δημογραφική ταυτοποίηση των περιοχών ένταξης των αστικών και πολεοδομικών επεμβάσεων

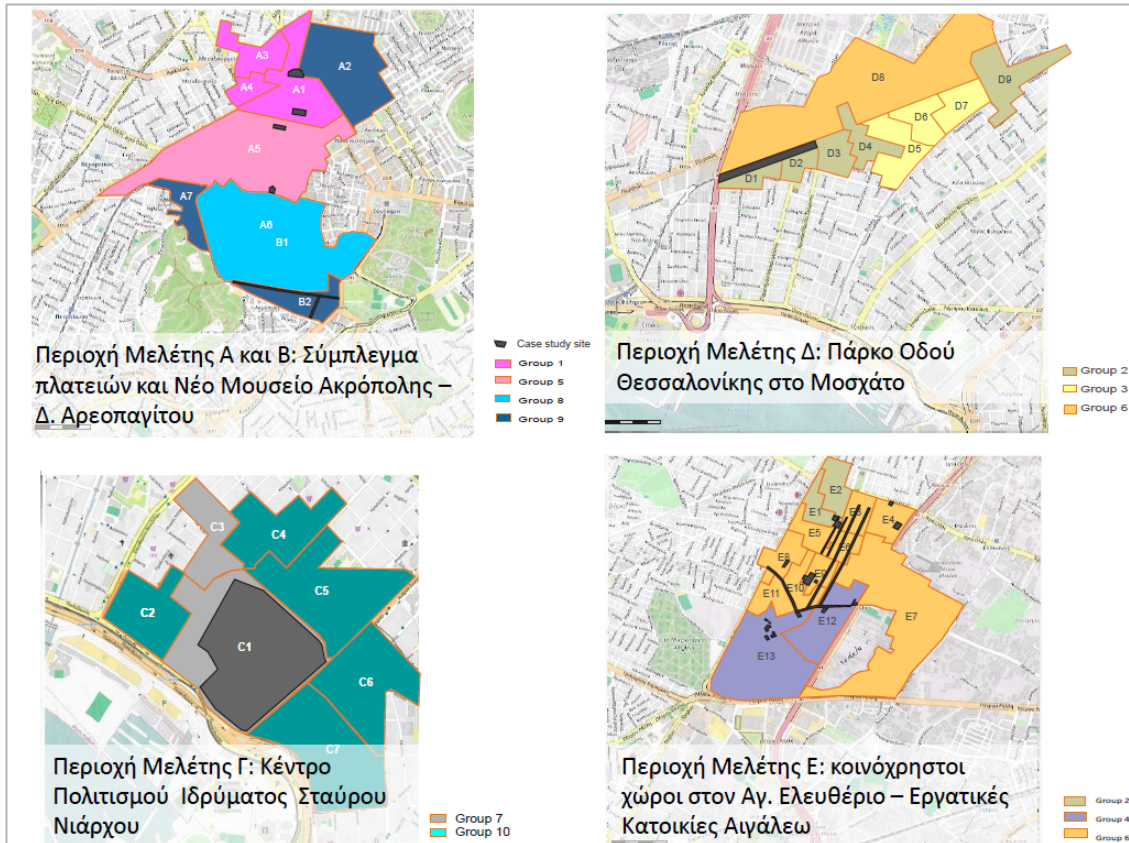
Διερευνάται η κοινωνική μίξη μέσα από τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των πληθυσμιακών συνόλων :

- ▶ **Αλγοριθμική ομαδοποίηση (K-means):** αναζητά τη μέγιστη κοινωνικο-δημογραφική συσχέτιση μεταξύ διαφορετικών αλλά ίσου μεγέθους κοινωνικών συνόλων
- ▶ **Περιγραφική στατιστική επεξεργασία (SPSS):** προσδιορίζει ομάδες με βάση τα κυρίαρχα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής μελέτης
- ▶ Χρησιμοποιούνται σύνολα μόνιμου πληθυσμού ίσου μεγέθους (Πανόραμα ΕΚΚΕ-ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

Μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στην αλγοριθμική ομαδοποίηση

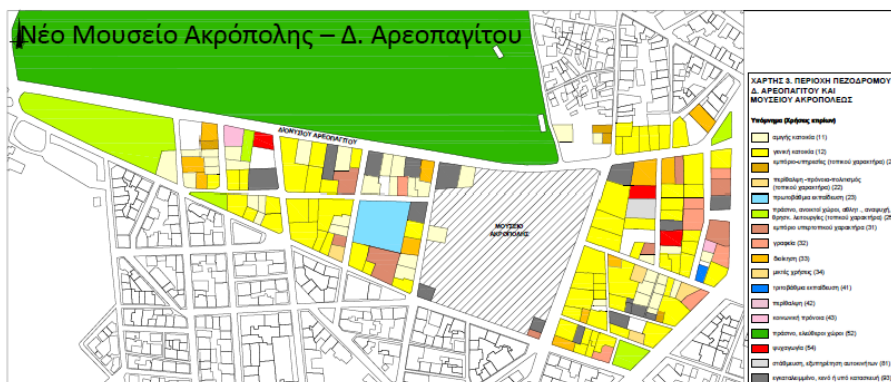
1. ΦΥΛΟ
2. ΗΛΙΚΙΑ
3. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
4. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
5. Κ ΥΡΙΑ ΔΣΧΟΛΙΑ
6. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
7. ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
8. ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ
9. ΜΕΓΕΘΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ
10. ΤΥΠΟΣ ΚΤΙΡΙΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ
11. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

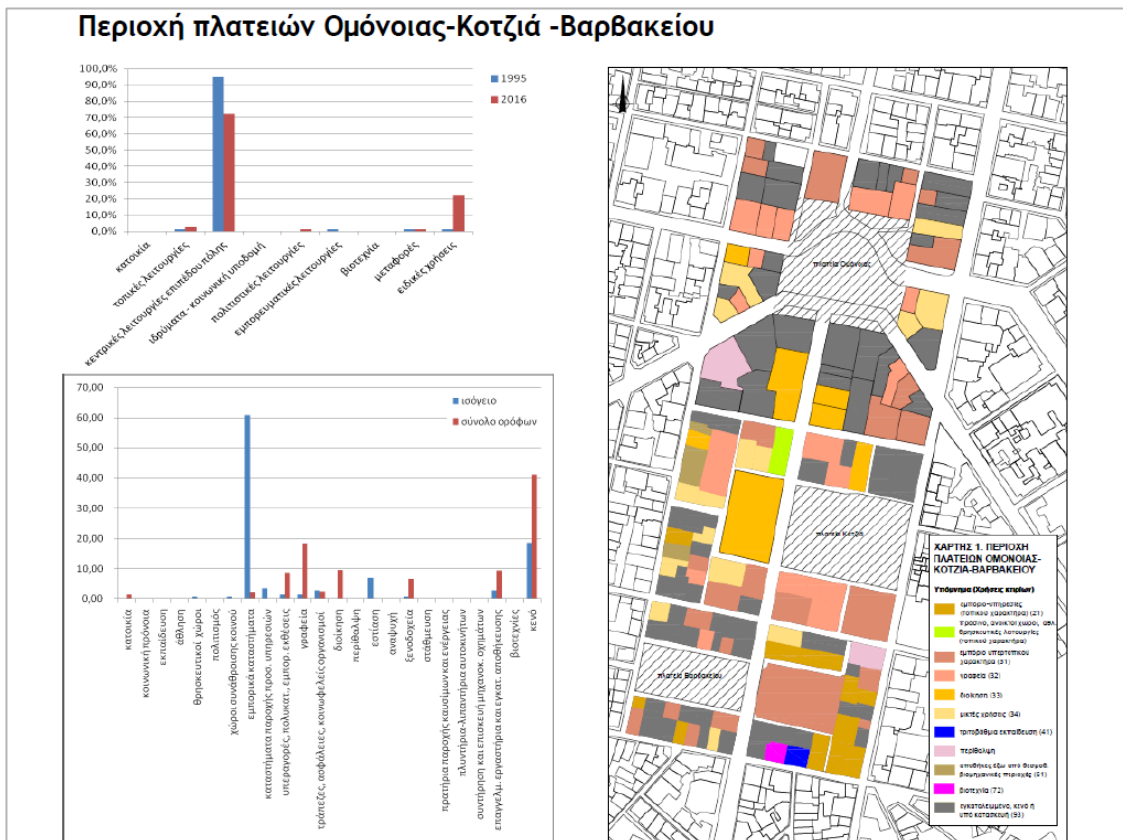

2 Οι χρήσεις γης ως εργαλείο διερεύνησης της επίδρασης του αστικού σχεδιασμού στην αστική ανάπτυξη

- ▶ Εξετάζεται η λειτουργική και χωρική οργάνωση και μεταβολή της όμορης περιοχής του χώρου αστικής επέμβασης
- ▶ Καταγραφή των υφιστάμενων χρήσεων γης (ισόγεια, σύνολο ορόφων, κυρίαρχη χρήση γης ανά κτίριο)
- ▶ Διερεύνηση της μεταβολής των χρήσεων γης: 1995-2016 (κυρίαρχη χρήση γης για κάθε κτίριο)
- ▶ Στατιστική και χαρτογραφική επεξεργασία

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

Κρίσιμοι παράγοντες για την επίδραση του αστικού σχεδιασμού στις χρήσεις γης

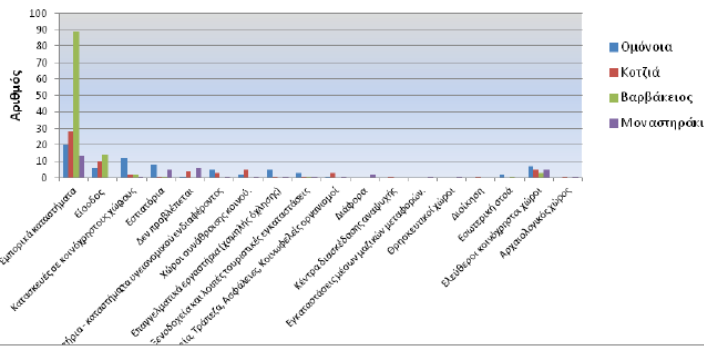
- ▶ Η ύπαρξη της χρήσης **κατοικίας** συμβάλλει στη μίξη των χρήσεων γης που αποτελεί ουσιώδες γνώρισμα της αστικής βιωσιμότητας. Η ύπαρξη της θεωρείται κρίσιμη καθώς μπορεί να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά στην **αναζωογόνηση της περιοχής**. Αντίθετα, η απουσία της κατοικίας (<1%) λειτουργεί αλληλοτροφοδοτικά με τη βίωση επάλληλων αστικών κρίσεων (περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνικών) εντείνοντας τις τάσεις αστικής υποβάθμισης της περιοχής.
- ▶ Είναι απαραίτητη η **ύπαρξη σαφούς στρατηγικής/οράματος** για την απόδοση συγκεκριμένης ταυτότητας/ρόλου της περιοχής αστικής παρέμβασης και όχι απλά η ένταξη της περιοχής σε μια ευρύτερη στρατηγική.

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

3 Ο εμπορικός χαρακτήρας τεσσάρων κεντρικών πλατειών της Αθήνας μετά τις αστικές αναπλάσεις

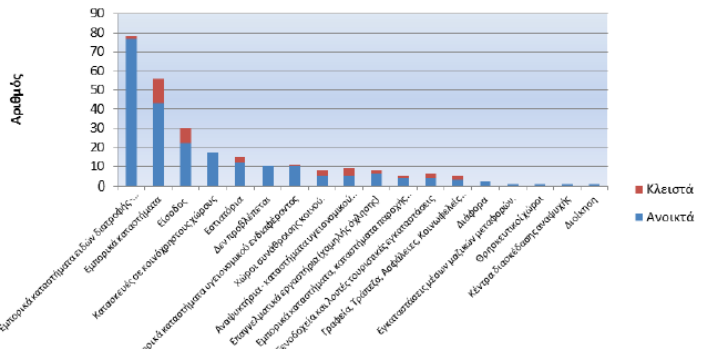
Καταγραφές χρήσεων

Συμπεράσματα σε σχέση με την εμπορικότητα και την προσαρμογή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των πλατειών μετά την υλοποίηση των αστικών παρεμβάσεων :

- Μεγάλη εμπορικότητα και «κεντρικότητα» της πλατείας Ομόνοιας
- Χαμηλή εμπορικότητα της πλατείας Κοτζιά (έχει τον μεγαλύτερο αριθμό των κλειστών εμπορικών καταστημάτων)
- Η πλατεία Βαρβακείου διατηρεί αναλλοίωτο τον χαρακτήρα της (χωρίς αλλαγές στις χρήσεις των καταστημάτων)
- Προσαρμογή των πολεοδομικών λειτουργιών στη νέα καθημερινότητα της πλατείας Μοναστηρακίου

Σύνολο περιοχής: Ανοικτά - Κλειστά

Χρήσεις σύμφωνα με την ειδική πολεοδομική λειτουργία τους

4 Αναγκαιότητα, αποδοχή και προοπτικές των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού

Ανάλυση του επιστημονικού και πολιτικού λόγου των κοινωνικών δράσεων:

1. Των δημόσιων φορέων λήψης αποφάσεων, σχεδιασμού και υλοποίησης των επεμβάσεων
2. Των ειδικών επιστημόνων (μελετητών - δημιουργών)

ΜΕΣΩ:

- ▶ Ημι-δομημένων συνεντεύξεων με τέσσερις θεματικούς άξονες ανάλυσης:
 - αναγκαιότητα και στόχος της επέμβασης αστικού σχεδιασμού
 - συνεργασία με άλλους φορείς
 - αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή των αστικών επεμβάσεων
 - γενικές ερωτήσεις περί των αστικών επεμβάσεων
- ▶ Δημοσιευμένου λόγου των δημιουργών και αρχαιακού υλικού (π.χ. τεύχη προκηρύξεων διαγωνισμών, πρακτικά κριτικών επιτροπών, τεύχη μελετών)
- ▶ Συσχέτιση και σύμπτυξη των ευρημάτων

▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

Γενικοί θεματικοί άξονες ανάλυσης	Ειδικοί θεματικοί άξονες ανάλυσης
1. Αναγκαιότητα και στόχοι των αστικών επεμβάσεων (άξονας Α οδηγού συνέντευξης)	(α) Χαρακτήρας, βασικοί στόχοι και προσδοκώμενα αποτελέσματα (β) Ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης της αναγκαιότητας των επεμβάσεων στα κείμενα των φορέων (γ) Ένταξη σε ευρύτερες αστικές στρατηγικές (δ) Αστικά «πρότυπα» ή «μοντέλα» ή και παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που επιδίωξαν να προάγουν/εφαρμόσουν τόσο οι φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των έργων όσο και οι μελετητές-δημιουργοί τους
2. Αποτελέσματα και κοινωνική αποδοχή των αστικών επεμβάσεων (άξονας Γ οδηγού συνέντευξης)	(α) Διερεύνηση των επιπτώσεων των επεμβάσεων (κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών) με τη χρήση ποσοτικών ή/και ποιοτικών μεθόδων (β) Επιπτώσεις των επεμβάσεων σε κοινωνικό επίπεδο και «οφελούμενες» ομάδες πληθυσμού (γ) Αποδοχή των επεμβάσεων έτσι όπως αυτή εκφράζεται από τη στάση της τοπικής κοινωνίας και των χρηστών γενικότερα (δ) Ζητήματα χρήσης και συντήρησης
3. Δυνατότητες και προοπτικές υλοποίησης των αστικών επεμβάσεων (άξονας Β+Δ οδηγού συνέντευξης)	(α) Συνεργασίες με άλλους φορείς, διαδικασίες διαβούλευσης και δυνατότητες <u>συνδιαμόρφωσης</u> των προγραμμάτων επέμβασης στον αστικό χώρο (β) Δυνατότητες υλοποίησης αστικών επεμβάσεων σε σχέση και με τα βασικά προβλήματα που εμφανίζονται κατά την πορεία σχεδιασμού και υλοποίησής τους (γ) Βασικές προτεραιότητες που θέτουν οι φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης αστικών επεμβάσεων και τυχόν προτάσεις για ενδυνάμωση της κοινωνικής θεώρησής τους (δ) Διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία ειδικότερα στο σημερινό πλαίσιο της οικονομικής κρίσης

Ειδικοί θεματικοί άξονες ανάλυσης	Ευρήματα της έρευνας
(α) Χαρακτήρας, βασικοί στόχοι και προσδοκώμενα αποτελέσματα	<p>Φορείς:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της κυκλοφορίας και επίλυση προβλημάτων στάθμευσης στο κέντρο της πόλης (δεκαετία 1980-1990, Κ, Β) - Έλεγχος του κοινόχρηστου χώρου και διακοπή της άναρχης λειτουργίας του, επιβολή της τάξης (αρχές δεκαετίας 1990, Κ) - Αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής της πλατείας (αρχές δεκαετίας 1990, Κ) - Συμβολή στην κοινωνική ζωή της γειτονιάς (δεκαετία 1990, Κ) - Ανάδειξη του συνόλου της πλατείας ως χώρου που συνδυάζει αρχαιολογικό, ιστορικό, πολεοδομικό ενδιαφέρον σε κεντρικό σημείο της πόλης (1994, Κ). - Ανάδειξη της ιστορικής και αρχιτεκτονικής αξίας των διατηρητέων κτιρίων περιμετρικά της πλατείας και προστασία τους από την αυξημένη κίνηση των οχημάτων (1994, Κ) - Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και ένταξή του στην αναδιαμορφωμένη πλατεία (1994, Κ) - Διασφάλιση και οργανική ένταξη επιφανειών πρασίνου στις λειτουργίες της πλατείας (κυκλοφορία και στάση των πεζών, ανθοπωλεία, <u>τραπεζοκαθίσματα</u>) (1994, Κ) - Ανάκτηση και ανάδειξη της ιστορικής πόλης (ιστορική και πολιτισμική αξία) (1998, Ο, Μ) - Ανάδειξη και ενδυνάμωση της ταυτότητας του τόπου (1998, Ο, Μ) - Λειτουργική αναβάθμιση της πλατείας (κυκλοφορία πεζών ή/και οχημάτων) (1998, Ο, Μ) - Διευκόλυνση της κυκλοφορίας, της στάσης και της επαφής των πεζών (1998, Ο) - Αισθητική αναβάθμιση της πλατείας με βάση τον λειτουργικό χαρακτήρα του και τον συμβολικό του ρόλο και εναρμόνιση των εκτελούμενων έργων του μετρό (1998, Ο, Μ) - Δημιουργία ενός σημαντικού και κοινωνικού χώρου (1998, Ο, Μ) - Αισθητική αναβάθμιση του δομημένου χώρου περιμετρικά της πλατείας ή/και των μνημείων (1998, Ο, Μ) - Ενίσχυση της συναισθηματικής σχέσης των κατοίκων με την υπό ανάπλαση πλατεία (1998, Ο) - Συνολική ανάπλαση της περιοχής γύρω από την πλατεία για την επίλυση του κοινωνικού προβλήματος που δημιουργήσε ο αρχικός σχεδιασμός σε στρατηγικό σημείο της πόλης (μελλοντική ανάπλαση) (2016, Β)

Pinakas 3.JPG

5 Διερεύνηση των κοινωνικών, οικονομικών και χωρικών επιπτώσεων των αστικών επεμβάσεων

Επιτόπια έρευνα με ερωτηματολόγια σε ομάδα-στόχο των επαγγελματιών:

- ▶ Ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε σχέση με τις προγενέστερες αναπλάσεις αλλά και με τα πρόσφατα γεγονότα της οικονομικής και προσφυγικής κρίσης ώστε να σταθμιστούν οι επιδράσεις και οι διαφορετικές αιτίες τους
- ▶ Προσδιορισμός και εκτίμηση της περιοχής ένταξης των πλατειών στον τοπικό κοινωνικό και αστικό ιστό
- ▶ Προσδιορισμός και εκτίμηση της σημερινής χρήσης των πλατειών σύμφωνα με τις δραστηριότητες που συμβαίνουν εκεί, τη συχνότητά τους και τις κατηγορίες των χρηστών/επισκεπτών τους
- ▶ Αντίληψη για τις προγενέστερες αναπλάσεις (σημαντικότερες αλλαγές, θετικά αποτελέσματα και προβλήματα) και συσχέτισή τους με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες
- ▶ Στάσεις των ερωτώμενων αναφορικά με τη συμμετοχή τους και τη διαβούλευση στο πλαίσιο διαδικασιών αστικού και πολεοδομικού σχεδιασμού για το χώρο και τη γύρω περιοχή του.

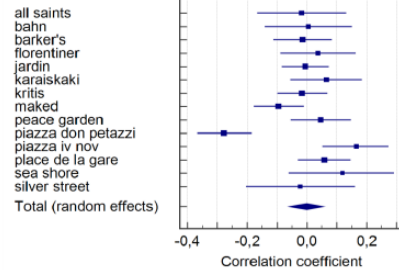
▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

6 Μετα-ανάλυση ερευνών

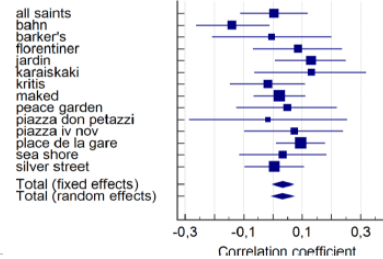
- ▶ Συστηματική ανασκόπηση 39 ερευνών (βάσεων δεδομένων): «χρήση δημόσιων ανοιχτών χώρων», «κοινωνικές επιπτώσεις των αστικών επεμβάσεων» «αντιλήψεις του αστικού χώρου» κ.ο.κ.
- ▶ Εύρεση συσχετίσεων μεταξύ κοινωνικο-δημογραφικών μεταβλητών και ανεξάρτητων παραμέτρων (π.χ. χρήση και λειτουργία του χώρου, χαρακτηριστικά, προβλήματα)
- ▶ Δύο ομάδες στόχοι: α) κάτοικοι, β) μη-κάτοικοι της γύρω περιοχής του χώρου παρέμβασης

Συσχέτιση της αίσθησης άνεσης στη χρήση του χώρου με το φύλο

Local inhabitants

Non-Local inhabitants

- ▶ Κοινωνική θεώρηση των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού: ευρήματα εμπειρικής διερεύνησης

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Εισήγηση: “Προτάσεις για την Εκτίμηση των Κοινωνικών
Επιπτώσεων των Επεμβάσεων Αστικού Σχεδιασμού”,

Αθηνά Βιτοπούλου

Προτάσεις για την εκτίμηση των κοινωνικών επιπτώσεων των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού

Επιστ. υπεύθ. έργου: Καλλισθένη Αβδελίδη, αρχιτέκτων D.P.L.G., πολεοδόμος-
χωροτάκτης, ερευνήτρια ΙΚΕ/ΕΚΚΕ

Εισηγήτρια: Αθηνά Βιτοπούλου, Δρ. αρχιτέκτων-πολεοδόμος, συνεργάτιδα ΕΚΚΕ

Ημερίδα «Κοινωνικές Διαστάσεις και Δημόσιες Πολιτικές: Ερευνώντας την Ενέργεια, τις Πόλεις, το Διαδίκτυο και την
Καινοτομία στην Ελλάδα», ΕΚΔΔΑ - Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, Αθήνα, 6 Απριλίου 2017

Ερευνητική ομάδα έργου

- Καλλισθένη Αβδελίδη, αρχιτέκτων D.P.L.G., πολεοδόμος-χωροτάκτης, ερευνήτρια ΙΚΕ/ΕΚΚΕ, επιστ. υπεύθ. έργου
- Αθηνά Βιτοπούλου, Δρ. αρχιτέκτων-πολεοδόμος, συνεργάτιδα ΕΚΚΕ
- Φιλύρα Βλαστού-Δημοπούλου, κοινωνική/περιβαλλοντική ψυχολόγος, συνεργάτιδα ΕΚΚΕ
- Γεωργία Γεμενετζή, Δρ. αρχιτέκτων-πολεοδόμος, συνεργάτιδα ΕΚΚΕ
- Κώστας Γκόρτζος, αρχιτέκτων-πολεοδόμος, ερευνητής ΙΚΕ/ΕΚΚΕ
- Ευθαλία Μάσσου, Δρ. μαθηματικός εφαρμογών, συνεργάτιδα ΕΚΚΕ
- Κώστας Σακελλαρόπουλος, οικονομολόγος-πολεοδόμος, ερευνητής ΙΚΕ/ΕΚΚΕ

Περιεχόμενα της παρουσίασης

- Σύντομη παρουσίαση των βασικών πορισμάτων της έρευνας
- Γενικές κατευθύνσεις προτάσεων
- Ειδικότερες προτάσεις

Βασικά πορίσματα της έρευνας¹

- Ένταξη επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού στον τοπικό κοινωνικό αστικό ιστό και βαθμός κοινωνικής μίξης
 - διαπίστωση του κοινωνικού προφίλ με δυνατότητα παρακολούθησης των αλλαγών του, μιας περιοχής εντός των ορίων της οποίας προγραμματίζεται, σχεδιάζεται, υλοποιείται ή έχει υλοποιηθεί κατά το παρελθόν μια χωρική επέμβαση
 - εκτίμηση με κριτήρια κοινωνικής φύσης, τόσο του τύπου των χώρων προς αναδιαμόρφωση και του είδους των επεμβάσεων σε συνάρτηση με τον συγκεκριμένο χώρο και την περιοχή ένταξής του στον κοινωνικό αστικό ιστό, όσο και του προφίλ της περιοχής σε σύγκριση με τις περιοχές ένταξης ενός συνόλου επεμβάσεων που έχουν προσδιοριστεί με πολιτικά και πολεοδομικά κριτήρια, μέσα στην ευρύτερη αστική περιοχή

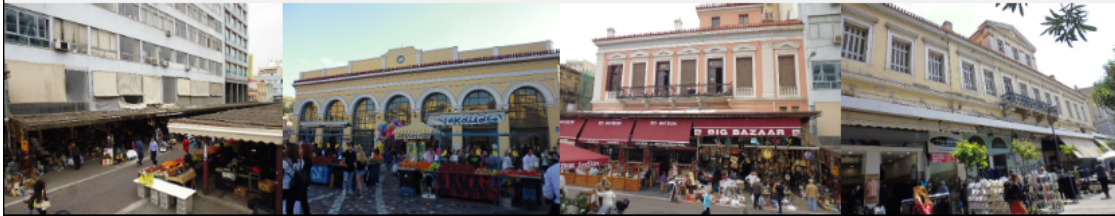
Βασικά πορίσματα της έρευνας²

- Χρήσεις γης και επίδραση του αστικού σχεδιασμού στην αστική ανάπτυξη
 - διαφοροποίηση των επιδράσεων των αστικών επεμβάσεων στην όμορη ζώνη ανάλογα με τον τύπο και το είδος της επέμβασης, το βάθος χρόνου υλοποίησής της, τα εγγενή πολεοδομικά χαρακτηριστικά της περιοχής παρέμβασης, το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης, αλλά και τον χαρακτήρα (κοινωνικο-οικονομικό/περιβαλλοντικό) της ευρύτερης περιοχής στην οποία εντάσσεται η αστική παρέμβαση
 - κρίσιμοι παράγοντες: (α) η ύπαρξη της χρήσης της κατοικίας που συμβάλλει στη μίξη των χρήσεων και μπορεί να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά στην αναζωογόνηση της περιοχής, ενώ αντίθετα η απουσία της (<1%) λειτουργεί αλληλοτροφοδοτικά με τη βίωση επάλληλων αστικών κρίσεων (περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνικών) εντείνοντας τις τάσεις υποβάθμισής της / (β) η ύπαρξη σαφούς στρατηγικής/οράματος για την απόδοση συγκεκριμένης ταυτότητας/ρόλου στην περιοχή παρέμβασης και όχι απλά η ένταξη της παρέμβασης σε μια ευρύτερη στρατηγική

Βασικά πορίσματα της έρευνας³

- Εμπορικότητα και προσαρμογή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μετά από επεμβάσεις ανάπλασης δημοσίων χώρων
 - αδυναμία περιγραφής των επιπτώσεων των αστικών αναπλάσεων με μια ενιαία και αδιαφοροποίητη προσέγγιση μόνο μέσα από τις διαδικασίες ή το χωρικό αισθητικό αποτέλεσμα
 - σημαντική συμβολή του «τόπου» και της συμβολικής σημασίας του στον βαθμό ευαισθητοποίησης του κοινού και κοινωνικής αποδοχής
 - αντιστοιχία σε μεγάλο βαθμό των εμπορικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με τον ειδικότερο χαρακτήρα και το προφίλ του δημόσιου χώρου, στη συνδιαμόρφωση του οποίου συμβάλλουν καθοριστικά σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες
 - συμβολή των εστιασμένων μελετών/ερευνών σε συγκεκριμένες περιοχές (εμπορικοί δρόμοι, πλατείες) στην ανάδειξη διαφοροποιήσεων και ιδιαιτεροτήτων που πολλές φορές δεν εμφανίζονται σε περιπτώσεις μεγαλύτερων χωρικών ενότητων

Βασικά πορίσματα της έρευνας⁴

- Αναγκαιότητα, αποδοχή και προοπτικές των αστικών επεμβάσεων μέσα από την ανάλυση του πολιτικού και επιστημονικού λόγου
 - διαφοροποίηση και εξέλιξη των στόχων και των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων των επεμβάσεων σε αντιστοιχία με τον χαρακτήρα των προβλημάτων και την εξέλιξη της προβληματικής σχετικά με τον τρόπο επέμβασης στον αστικό χώρο / σταδιακή επικράτηση της προβληματικής του περιβαλλοντικού σχεδιασμού, σε σχέση με άλλους όρους και έννοιες, στη ρητορική των αστικών επεμβάσεων
 - κοινά αποδεκτή ανάγκη και στόχος των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού, ανεξάρτητα από τον τύπο/είδος της επέμβασης και την κλίμακά της, η ένταξη σε ευρύτερες αστικές στρατηγικές για την επιτυχή έκβαση και τον πολλαπλασιασμό των θετικών επιδράσεων
 - άμεση συσχέτιση της κοινωνικής αποδοχής των αστικών επεμβάσεων με: (α) τις θετικές επιπτώσεις τους (χωρικές, κοινωνικοοικονομικές, περιβαλλοντικές) και τον τρόπο εξέλιξης των αστικών μετασχηματισμών μέσα στον χρόνο / (β) τον βαθμό συνδιαμόρφωσης των επεμβάσεων, τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας/κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησής τους

Γενικές κατευθύνσεις προτάσεων

- Διασφάλιση της ποιότητας των αστικών επεμβάσεων (προκαταρκτική έρευνα, μελέτη, διαδικασία υλοποίησης), καθώς και της διαπίστωσης και παρακολούθησης των κοινωνικών τους επιπτώσεων, μέσα από προηγμένες και σαφώς νομοθετημένες συνεργατικές, συμμετοχικές, διεπιστημονικές διεργασίες, διαδικασίες και προδιαγραφές
- Εξασφάλιση της οικολογικής/πολιτιστικής διάστασης της αστικής ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό και τα περιεχόμενα της κοινωνικής μίξης στο επίπεδο διαπίστωσης και παρακολούθησης των κοινωνικών επιπτώσεων των ταχύτερων αλλαγών του αστικού χώρου
- Κατάρτιση και θεσμοθέτηση ουσιαστικών και με επιστημονική τεκμηρίωση διαδικασιών διαβούλευσης και διεξαγωγής συμμετοχικού διαλόγου σε τοπικό επίπεδο, για τη διαπίστωση και παρακολούθηση της πραγματικότητας με ευέλικτα εξειδικευμένα εργαλεία διεπιστημονικής μεθοδολογικής προσέγγισης, καθώς και τον εμπλουτισμό των μελετών με τοπικά δεδομένα και τις αντιλήψεις των κατοίκων/χρηστών

Ειδικότερες προτάσεις¹

Γενικού περιεχομένου

- «Παρατηρητήριο για τον σχεδιασμό»: εκπόνηση σχεδίου για τη δημιουργία και λειτουργία επιστημονικού δικτύου με ερευνητική δομή (πιστοποιημένων εργαστηρίων ΑΕΙ/ΤΕΙ και Ερευνητικών Ινστιτούτων, Υπηρεσιών Δήμων και Υπουργείων, ενδεχομένως ανεξάρτητων φορέων), με στόχο την παρατήρηση και ανάλυση σχετικά με τις αλλαγές του αστικού χώρου, αναφορικά με τις αστικές επεμβάσεις και τη χρήση του / με κεντρική λειτουργία και ανοιχτής πρόσβασης βάσεις δεδομένων, θα ενημερώνεται και θα ενημερώνει για την πορεία όλων των επεμβάσεων (ανάθεση, έγκριση, εφαρμογή μελετών, υλοποίηση έργων), ενδεχομένως με μηχανισμό υποχρεωτικής ενημέρωσης από αναθέτες και ανάδοχους
- Καθιέρωση μηχανισμού που θα ενεργοποιήσει τη βήμα προς βήμα ανάπτυξη και εφαρμογή των επικαιροποιημένων ΡΣΑ και ΡΣΘ (όταν εγκριθεί) ως προς τις αστικές επεμβάσεις που προβλέπουν

Ειδικότερες προτάσεις²

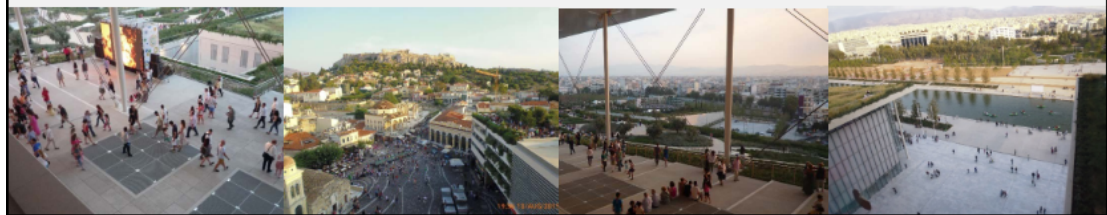
Ως προς τις διαδικασίες σχεδιασμού

- Εκπόνηση σχεδίου για τη θεσμοθέτηση τύπου μελέτης κοινωνικών επιπτώσεων με μορφή προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού
- Εμπλουτισμός της διαδικασίας αρχιτεκτονικών διαγωνισμών που αφορούν αστικές παρεμβάσεις (ανασχεδιασμός δημόσιων χώρων, αναπλάσεις υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, ανάκτηση εγκαταλελειμμένων αστικών περιοχών κλπ.) με υποχρεωτικό προσανατολισμό και στην κοινωνική θεώρηση του χώρου / εμπλουτισμός του σχετικού θεσμικού πλαισίου για την υποχρεωτική σύνταξη μελετών που θα υποστηρίζουν την πρόταση πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά, κυκλοφοριακά περιβαλλοντικά και κοινωνικά ώστε να κατοχυρώνεται η διεπιστημονική προσέγγιση του σχεδιασμού του αστικού χώρου και να εξασφαλίζεται η συνολική και ειδικότερα η κοινωνική θεώρησή του / εμπλουτισμός του θεσμικού πλαισίου και ως προς τη διαδικασία τελικής κρίσης, π.χ. πρόβλεψη συμμετοχής του κοινού στην τελική επιλογή μεταξύ των τριών ή περισσότερων καλύτερων, με βάση την κρίση της κριτικής επιτροπής, προτάσεων

Ειδικότερες προτάσεις³

- Θεσμοθέτηση διαδικασιών συνδιαμόρφωσης των αστικών παρεμβάσεων και διερεύνησης των κοινωνικών επιπτώσεών τους, με στόχο τη μεγιστοποίηση της συναίνεσης και της κοινωνικής αποδοχής
 - εμπλουτισμός του θεσμικού πλαισίου πολεοδομικού σχεδιασμού σε δύο κατευθύνσεις:
 - (α) υιοθέτηση πιο σύγχρονων μορφών διαβούλευσης και ανοιχτών μεθόδων συμμετοχής του κοινού στις διαδικασίες απόφασης, σχεδιασμού και υλοποίησης των αστικών επεμβάσεων και
 - (β) ενίσχυση του ρόλου, των αρμοδιοτήτων και της χρηματοδότησης της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τομέα αυτό
 - ίδρυση υπηρεσίας, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στελεχωμένη με προσωπικό που να εξειδικεύεται τόσο σε διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχικών προσεγγίσεων του σχεδιασμού με στόχο την ενεργοποίηση των πολιτών, όσο και σε μεθόδους αξιολόγησης των κοινωνικών επιπτώσεων του σχεδιασμού / αρμοδιότητες της υπηρεσίας:
 - τακτικές και οργανωμένες διαδικασίες ενημέρωσης και ενεργοποίησης/κινητοποίησης του κοινού σχετικά με ζητήματα που αφορούν το αστικό περιβάλλον, τα προβλήματα του αστικού χώρου, τις προθέσεις και τους σχεδιασμούς του δήμου για την αντιμετώπισή τους

Ειδικότερες προτάσεις⁴

τις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης κάθε είδους μελλοντικών αστικών παρεμβάσεων, μέσα από ποικίλους και εναλλακτικούς τρόπους, με στόχο την ανάπτυξη κουλτούρας συμμετοχής: δημοσιεύσεις σε όλα τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, μοίρασμα φυλλαδίων, προσωπικά ειδοποιητήρια-προσκλήσεις σε σχετικές εκδηλώσεις ενημέρωσης, διαδικτυακές πλατφόρμες ενημέρωσης, διοργάνωση σχετικών σεμιναρίων επιμόρφωσης των πολιτών σε ζητήματα διαμόρφωσης και αναμόρφωσης του αστικού περιβάλλοντος, σε τεχνικά θέματα, στις δυνατότητες συμμετοχής κλπ.

- προώθηση και διοργάνωση παραδοσιακών και εναλλακτικών μεθόδων διαβούλευσης και συνδιαμόρφωσης των μελλοντικών αστικών παρεμβάσεων με τη χρήση και των νέων τεχνολογιών: δημοσκοπήσεις, δημόσιες συναντήσεις και εκδηλώσεις, επιτροπές εκπροσώπων, κυκλοφορία κειμένων διαβούλευσης, ιστοσελίδες αμφίδρομης επικοινωνίας (Interactive websites), δημοψηφίσματα, διαχρονικές επαναλαμβανόμενες έρευνες σε συγκεκριμένο δείγμα επιμέρους ομάδων κατοίκων και χρηστών (focus groups) (longitudinal or panel surveys), ημερίδες, εργαστήρια-συναντήσεις, ασκήσεις οραματισμού (visioning exercises), δημιουργία ηλεκτρονικών περιπτέρων αμφίδρομης επικοινωνίας (ενημέρωσης αλλά και έκφρασης σχολίων, ενστάσεων κλπ), παρουσίαση εναλλακτικών σεναρίων και προτάσεων για τη λήψη τελικής απόφασης, εργαλεία προσομοίωσης για την έκφραση και ιεράρχηση ιδεών για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος κ.αλ.

Ειδικότερες προτάσεις⁵

- εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της συμμετοχής, ότι δηλαδή οι συλλογικές αποφάσεις θα ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης ή θα εξηγηθούν αναλυτικά οι λόγοι απόρριψής τους, καθώς και η αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με αυτή
- διερεύνηση και παρακολούθηση της κοινωνικής αποδοχής των αστικών επεμβάσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίησή τους

– δημιουργία παρόμοιας υπηρεσίας στους κόλπους όλων των κεντρικών φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης αστικών παρεμβάσεων (υπουργεία, οργανισμοί μεταφορών κλπ.).

- Δημιουργία πλαισίου που θα ενισχύσει τις «από τα κάτω» διαδικασίες σχεδιασμού και τις πρωτοβουλίες ατόμων, ομάδων, τοπικών συλλόγων, κοινωνικών δρώντων, εθελοντικών οργανώσεων, ΜΚΟ, σχετικά με τη βελτίωση του αστικού χώρου
- Δημιουργία πλαισίου και οδηγιών για την κατάρτιση "Local Agenda 21" απ' όλες τις τοπικές αυτοδιοικήσεις

Ειδικότερες προτάσεις⁶

Ως προς τις διαδικασίες παρακολούθησης της πραγματικότητας

- Πιστοποίηση επιμόρφωσης στους δήμους σχετικά με την παρακολούθηση των κοινωνικών επιπτώσεων των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού (μνημόνια συνεργασίας με αυτό το θέμα).
- Ανάπτυξη εργαλείων διερεύνησης/παρακολούθησης των επεμβάσεων αστικού σχεδιασμού
 - επεξεργασία εργαλείου για τη διαπίστωση και την παρακολούθηση των κοινωνικών επιπτώσεων των επεμβάσεων αστικού και πολεοδομικού σχεδιασμού με εφαρμογή σε προσδιορισμένα σύνολα αστικών χώρων, γειτονικών ή μη, μέσα στην πόλη / διπλός χαρακτήρας:
 - (α) εργαλείο ανάλυσης ώστε η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής να αποτελεί βασικό άξονα διαμόρφωσης της στόχευσης της προτεινόμενης αστικής παρέμβασης και
 - (β) εργαλείο παρακολούθησης, ώστε να διερευνώνται, σε τακτά διαστήματα, τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά της ίδιας περιοχής, με στόχο τον έλεγχο της επιτυχίας του έργου ως προς την κοινωνική του στόχευση σε τοπικό επίπεδο

Ειδικότερες προτάσεις⁷

Προτεινόμενα βήματα της επεξεργασίας του εργαλείου:

- προσδιορισμός ενός συνόλου επεμβάσεων των οποίων η αναγκαιότητα προκύπτει από πρόγραμμα αστικής πολιτικής, με κριτήρια πολεοδομικά, κοινωνικά, πολιτισμού, περιβάλλοντος κλπ.
- προσδιορισμός των χωρικών μονάδων ίσου πληθυσμιακού μεγέθους γύρω από κάθε χώρο επέμβασης του επιλεγμένου συνόλου (από την εφαρμογή Πανόραμα ΕΚΚΕ-ΕΛΣΤΑΤ ή από εκτίμηση με ίδια επεξεργασία ή εμπειρική έρευνα)
- ομαδοποίηση των χωρικών μονάδων όλων των περιοχών με τους δύο τρόπους, αλγοριθμικά και στατιστικά, και εύρεση των νέων χωρικών ενότητων με μέγιστη κοινωνικο-δημογραφική ή κ.ά. συσχέτιση όπως και των κλάσεων χαρακτηρισμού του ιδιαίτερου προφίλ της κάθε περιοχής
- ανάλυση της διαχωρικής δομής του συνόλου των περιοχών και εκτίμηση της κοινωνικής μίξης (περιεχόμενα, βαθμός) για τις νέες χωρικές ενότητες και για κάθε περιοχή
- σύγκριση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων κοινωνικής μίξης των προηγούμενων με τα αποτελέσματα μετα-ανάλυσης και των συσχετίσεων που βρίσκει στο πλαίσιο εξέτασης της κοινωνικής μίξης στα κοινωνικά σύνολα των χρηστών των χώρων επέμβασης
- παρακολούθηση αυτών σε τακτά διαστήματα

Ειδικότερες προτάσεις⁸

επεξεργασία εργαλείου παρακολούθησης της επίδρασης της αστικής παρέμβασης στις χρήσεις γης της ευρύτερης περιοχής ανά πενταετία (με χρονικό σημείο εκκίνησης την έναρξη κατασκευής του έργου) / προτείνεται να αφορά το ποσοστό μεταβολής των χρήσεων γης, όπως αυτές προσδιορίζονται καταρχάς ανά ευρείες κατηγορίες χρήσεων γης / διπτός χαρακτήρας:

- (α) εργαλείο ανάλυσης και τροφοδότησης του χαρακτήρα της αστικής παρέμβασης (π.χ. ανάγκη ενίσχυση της κατοικίας σε συγκεκριμένες περιοχές) και
- (β) εργαλείο διερεύνησης των τάσεων αστικής ανάπτυξης ως αποτέλεσμα του σχεδιασμού

Μεταβολή της χρήσης γης πολιτισμού	
Ορισμός	Ποσοστιαία μεταβολή επί των εκατό των μονάδων του χώρου που έχουν χρήση πολιτισμού στο σύνολο των μονάδων του χώρου α) στο ισόγειο και β) στο σύνολο των ορόφων
Τοπική μορφή	Πίνακας Ποσοστού Γράφημα
Περιοχή Εφαρμογής	Ολόκληρη η περιοχή που έχει οριστεί ως όμορη περιοχή της αστικής παρέμβασης
Συχνότητα Μέτρησης	Μεσοπρόθεσμα
	5 έτη 10 έτη
Δεδομένα	Συνολικός αριθμός των μονάδων του χώρου που έχουν χρήση πολιτισμού α) στο ισόγειο και β) στο σύνολο των ορόφων. Συνολικός αριθμός όλων των μονάδων του χώρου που υπάρχουν: α) στο ισόγειο και β) στο σύνολο των ορόφων
Πηγές	1. Επιτόπια καταγραφή των χρήσεων γης 2. Για ορισμένες χρήσεις (π.χ. κατοικία) ενδεχομένως να υπάρχουν στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ
Προβλήματα	Χρονοβόρα διαδικασία Δυσκολία στην καταγραφή λόγω μη απόκρισης των κατοίκων της περιοχής
Σχόλια	Το ποσοστό μεταβολής της συγκεκριμένης χρήσης μπορεί να αποτελεί δείκτη εκτίμησης της επίτευξης του στόχου παρέμβασης. Για παράδειγμα ο στόχος της ενίσχυσης της πολιτιστικής ταυτότητας θεωρείται ότι επιτυγχάνεται εφόσον έχουν αυξηθεί οι πολιτιστικές λειτουργίες. Στη βάση αυτή μπορούν να μελετηθούν ειδικότερα οι υποκατηγορίες των χρήσεων πολιτισμού που αυξήθηκαν (π.χ. γκαλερί, αίθουσες εκθέσεων, μουσεία)

Τεχνικό Δελτίο Δείκτη της χρήσης γης πολιτισμού

επεξεργασία εργαλείου για τη διαχρονική διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων επιμέρους ομάδων κατοίκων-επαγγελματιών-χρηστών / κυλιόμενες δειγματοληπτικές έρευνες ή επαναλαμβανόμενες έρευνες σε συγκεκριμένο δείγμα των επιμέρους ομάδων (focus groups) (longitudinal or panel surveys) / δύο κατηγοριών:

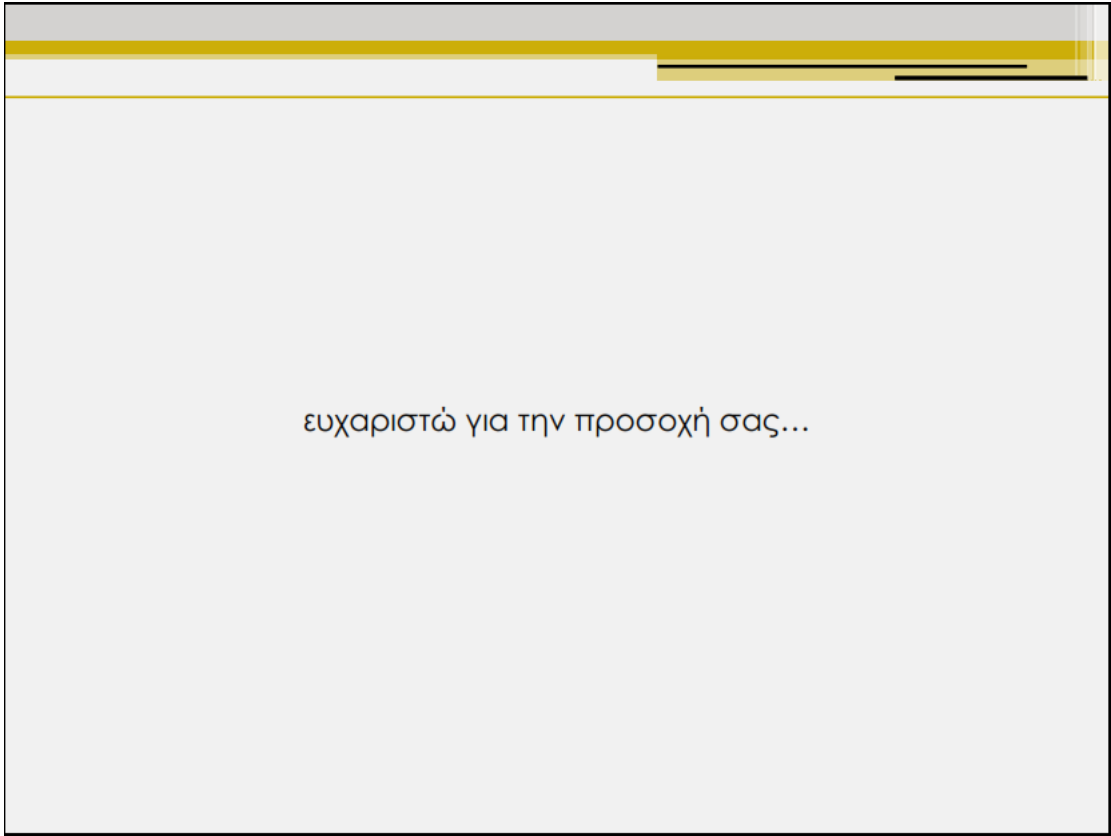
- (α) έρευνες με στόχο την κατανόηση των προβλημάτων και των προσδοκιών των χρηστών σχετικά τον δημόσιο χώρο, το σχεδιασμό και τη χρήση του γενικότερα και
- (β) έρευνες με στόχο τη διερεύνηση των απόψεων και αντιλήψεων των χρηστών για συγκεκριμένες αστικές επεμβάσεις, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του έργου

Ειδικότερες προτάσεις¹⁹

Ως προς τη σύνδεση των επεμβάσεων ανάπλασης δημοσίου χώρου με τον ιδιωτικό

- Προσδιορισμός ενός ποσοστού επί του συνολικού προϋπολογισμού του έργου ανάπλασης δημοσίων χώρων (π.χ. 10%) να κατευθύνεται αποκλειστικά σε δράσεις αναβάθμισης των ιδιωτικών ακινήτων (αισθητική, στατική/κατασκευαστική, ενεργειακή) της καθορισμένης ζώνης ανάπλασης
- Εξεύρεση τρόπου συμμετοχής και των ιδιοκτητών ακινήτων που εμπίπτουν στη ζώνη ανάπλασης
- Άρση των νομικών κωλυμάτων κυρίως για περιπτώσεις επέμβασης σε εγκαταλειμμένο ή χαρακτηρισμένο διατηρητέο κτίριο
- Εξεύρεση επιπλέον χρηματοδότησης από άλλες πηγές (εκτός του 10% της πρότασης μας) για προγράμματα κοινωνικής κατοικίας στα αστικά κέντρα που εγκαταλείπονται από τους μόνιμους κατοίκους.
- Απλοποίηση των διαδικασιών χρηματοδότησης και υλοποίησης προγραμμάτων αποκατάστασης/ανακαίνισης υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος, σε συνδυασμό με ενεργοποίηση κινήτρων και βελτίωση των τρόπων πληροφόρησης των πολιτών, ώστε να καταστούν πιο ευέλικτα, συνοπτικά, προσίτα και ελκυστικά στους ιδιοκτήτες ακινήτων

ευχαριστώ για την προσοχή σας...

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9.3.: 3RD INTERNATIONAL CONFERENCE
ON «CHANGING CITIES»: SPATIAL DESIGN,
LANDSCAPE AND SOCIO-ECONOMIC DIMENSIONS, 26-
30 JUNE 2017, SYROS ISLAND, GREECE**

ASSESSMENT OF SOCIAL AND SPATIAL EFFECTS OF URBAN DESIGN IN ATHENS: INSIGHTS FOR A METHODOLOGICAL FRAMEWORK

K. Avdelidi^{1*}, G. Gemenetzi¹, A. Vitopoulou¹, E. Massou¹, F. Vlastou¹ and K. Gortsos¹

¹National Centre for Social Research, 105 52, Athens, Greece

*Corresponding author: E-mail: kavdelidi@ekke.gr, Tel +30 210 7491638, Fax: +30 2107489130

Abstract submitted January 9, 2017. Abstract admitted January, 16, 2017. Full paper submitted April 28, 2017. Reviewing process full papers results: Accepted as it stands May 7, 2017.

ISSUES ON URBAN DESIGN OF PUBLIC SPACE: SOCIAL AND SPATIAL IDENTIFICATIONS IN THE CASE OF 4 CENTRAL SQUARES IN ATHENS

K. Avdelidi^{1*}, A. Vitopoulou¹, G. Gemenetzi¹, K. Gortsos¹, F. Vlastou¹ and E. Massou¹

¹National Centre for Social Research, 105 52 Athens, Greece

*Corresponding author: E-mail: kavdelidi@ekke.gr, Tel +30 210 7491638, Fax: +30 2107489130

Abstract submitted January 9, 2017. Abstract admitted January, 16, 2017. Full paper submitted May 15, 2017. Reviewing process full papers results: Accepted as it stands May 17, 2017.
